STORTINGET

Stortingstidende
Referat fra møter i Stortinget

Nr. 60 · 26. mars
Sesjonen 2025–2026

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter.
Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte torsdag den 26. mars 2026 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 60):

1. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Marian Hussein og Anne Lise Gjerstad Fredlund om et bedre tilbud innen psykisk helsevern
   (Innst. 171 S (2025–2026), jf. Dokument 8:74 S (2025–2026))
2. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Anne Lise Gjerstad Fredlund, Sunniva Holmås Eidsvoll og Ingrid Fiskaa om mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger for frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet
   (Innst. 166 S (2025–2026), jf. Dokument 8:75 S (2025–2026))
3. Interpellasjon fra representanten Erlend Svardal Bøe til helse- og omsorgsministeren:
   «Altinget har publisert flere saker om myndighetenes håndtering av atomavfallet ved Kjeller. Det som kommer fram, er svært bekymringsfullt. Lagringen oppfyller ikke dagens sikkerhetskrav, det er en uklar plan for hvordan det skal ryddes opp, og ansvaret for situasjonen fremstår som en byråkratisk kasteball mellom departementene, Institutt for energiteknikk (IFE) og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA). Konsekvensene av denne ansvarspulveriseringen og den dårlige håndteringen av atomavfallet kan være svært alvorlige for omgivelsene rundt anlegget.
   Hva er grunnen til at situasjonen er som den er, og hva skal regjeringen helt konkret gjøre for å sikre god og riktig lagring og opprydding av atomavfallet?»
4. Interpellasjon fra representanten Anne Grethe Hauan til helse- og omsorgsministeren:
   «Om lag éin av tre nordmenn lever med langvarige smerter som påverkar både livskvalitet og arbeidsevne. Når vanleg behandling ikkje gir god nok lindring, endar mange opp på sterke smertestillande legemiddel, opioidar, som kan gi alvorlege biverknader og risiko for avhengigheit. I Noreg er berre to cannabisbaserte legemiddel godkjende: mot spastisitet ved multippel sklerose og mot enkelte sjeldne epilepsiformer. For dei fleste andre pasientar må behandling skje gjennom unntaksordningar, ofte utan refusjon. Samtidig blir slike legemiddel brukte i fleire land, mellom anna Danmark, som etter fleire års forsøksordning har valt å vidareføre ordninga for å samle kunnskap og erfaring.
   Vil statsråden ta initiativ til ein gjennomgang av regelverk, kunnskapsgrunnlag og praksis for medisinske cannabispreparat i Noreg, og i den samanhengen vurdere å nytte erfaringane og kunnskapsgrunnlaget frå Danmark?»
5. Interpellasjon fra representanten Anne Grethe Hauan til helse- og omsorgsministeren:
   «Pasientovergrepsutvalet dokumenterte i 2022 grove overgrep mot pasientar utførte av psykolog Sverre Varhaug over fleire tiår. Varhaug vart dømd tre gonger for overgrep mot pasientar, første gong i 1979. På bakgrunn av dette vedtok Stortinget 2. juni 2025 at regjeringa skulle følgja opp anbefalingane frå utvalet og setja i gang arbeidet med ei erstatningsordning for ofra. Eg har teke saka opp med statsråden gjennom skriftlege spørsmål utan å få ein konkret framdriftsplan.
   Vil statsråden leggja fram ei ordning som gir ofra både erstatning og ei statleg unnskyldning, og vil regjeringa finna midlar i revidert nasjonalbudsjett, slik at desse menneska endeleg kan få oppreising etter fleire tiår?»
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Jonas Andersen Sayed, Bjørn Arild Gram, Silje Hjemdal, Tage Pettersen og Morgan Langfeldt om å gi Roseslottet en varig løsning
   (Innst. 170 S (2025–2026), jf. Dokument 8:69 S (2025–2026))
7. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker om drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn (barnevoldsundersøkelsesloven)
   (Innst. 164 L (2025–2026), jf. Prop. 141 L (2024-2025))
8. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup og Trond Helleland om midlertidig suspensjon av veibruksavgift på drivstoff
   (Dokument 8:222 S (2025–2026))
9. Referat

Presidenten [10:00:02]: Representanten Frøya Skjold Sjursæther, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentanten for Akershus, Marie Østensen, tar nå sete.

Anmodning fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Presidenten vil opplyse om at det er kommet anmodning fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om å få avholde kontrollhøring på en dag det pågår stortingsmøte, dvs. tirsdag 12. mai. Dette betinger at forretningsordenen § 27 femte ledd annet punktum må fravikes.

Presidenten foreslår at anmodningen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen imøtekommes, og at Stortinget i medhold av forretningsordenen § 79 godkjenner at nevnte bestemmelse fravikes. – Det anses vedtatt.

Representanten Bård Hoksrud vil framsette tre representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:00:59]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Sylvi Listhaug, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Bjørnar Laabak, Tom Staahle og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om å avslutte byvekstavtaler og avvikle nullvekstmålet.

Jeg har også gleden av å framsette et forslag fra representantene Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Tor André Johnsen og meg selv om opprettelse av Nye Baner som en del av det etablerte infrastrukturselskapet.

På vegne av representantene Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen og meg selv vil jeg framsette et forslag om å bedre rammebetingelsene for Nye veier AS.

Presidenten [10:01:42]: Representanten Remi Sølvberg vil framsette et representantforslag.

Remi Sølvberg (R) [10:02:00]: På vegne av stortingsrepresentant Marie Sneve Martinussen og meg selv har jeg gleden av å presentere et forslag om en god posttjeneste for framtiden.

Presidenten [10:02:13]: Representanten Tage Pettersen vil framsette et representantforslag.

Tage Pettersen (H) [10:02:27]: På vegne av stortingsrepresentantene Anne Kristine Linnestad, Ove Trellevik, Haagen Poppe og meg selv har jeg gleden av å legge fram et representantforslag om å be regjeringen stanse Statsforvalteren i Agder sin prosess med å omgjøre rettskraftige kommunale dispensasjonsvedtak.

Presidenten [10:02:45]: Representanten Bjørn Larsen vil framsette et representantforslag.

Bjørn Larsen (FrP) [10:03:00]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun, Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen og meg selv legger jeg fram et forslag om ivaretakelse av 2G-nettet.

Presidenten [10:03:16]: Representanten Dagfinn Henrik Olsen vil framsette to representantforslag.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:03:31]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Bård Hoksrud, Frank Edvard Sve, Mats Henriksen, May Helen Hetland Ervik, Bjørn Larsen og meg selv legges det fram et forslag om å opprettholde hele rv. 85 og rv. 83 som riksvei etter åpningen av Hålogalandsveien.

På vegne av representantene Bård Hoksrud, Frank Edvard Sve, Mats Henriksen, May Helen Hetland Ervik og meg selv vil jeg legge fram et forslag om å stanse liberaliseringen av lospliktforskriften og farledsbevisordningen.

Presidenten [10:04:02]: Representanten Sofie Marhaug vil framsette et representantforslag.

Sofie Marhaug (R) [10:04:18]: På vegne av representantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Mímir Kristjánsson og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om kontroll over krafteksporten og styrking av forsyningssikkerheten.

Presidenten [10:04:34]: Representanten Jorunn Gleditsch Lossius vil framsette to representantforslag.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [10:04:48]: På vegne av representantene Ida Lindtveit Røse, Harry Valderhaug og Hans Edvard Askjer og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å bekjempe bostedsløshet blant barnefamilier.

På vegne av representantene Ida Lindtveit Røse, Jørgen H. Kristiansen, Harry Valderhaug og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å innføre 13 års aldersgrense på kjøp av smarttelefon.

Presidenten [10:05:19]: Representanten Julia Brännström Nordtug vil framsette to representantforslag.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [10:05:36]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Kristian August Eilertsen, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan, Bård Hoksrud og meg selv har jeg gleden av å legge fram et representantforslag om justering av terskelverdien for legemidler.

På vegne av Fremskrittspartiets representanter Kristian August Eilertsen, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan, Bård Hoksrud og meg selv har jeg gleden av å legge fram et representantforslag om beskyttelse av spedbarn mot RS-virus.

Presidenten [10:06:04]: Representanten Mathilde Tybring-Gjedde vil framsette to representantforslag.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:06:19]: På vegne av representantene Monica Molvær, Ola Svenneby og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å beholde og forbedre nasjonale prøver og kartleggingsprøver.

På vegne av stortingsrepresentantene Ine Eriksen Søreide, Monica Molvær, Ola Svenneby, Amalie Gunnufsen, Mathias Willassen Hanssen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å løse realfagskrisen.

Presidenten [10:06:51]: Representanten Ola Svenneby vil framsette et representantforslag.

Ola Svenneby (H) [10:07:07]: På vegne av representantene Monica Molvær, Mathilde Tybring-Gjedde og meg selv har jeg fornøyelsen av å legge fram et representantforslag om å forhindre juks med kunstig intelligens i skolen.

Presidenten [10:07:21]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen vil framsette et representantforslag.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:07:36]: På vegne av representantene Haagen Poppe, Tage Pettersen, Mathias Willassen Hanssen og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om å løse fosterhjemskrisen.

Presidenten [10:07:50]: Representanten Haagen Poppe vil framsette et representantforslag.

Haagen Poppe (H) [10:08:02]: På vegne av representantene Tone Wilhemsen Trøen, Tage Pettersen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om fastsettelse av provenyeffekt av fritak fra merverdiavgift på levende lyd og bilde.

Presidenten [10:08:18]: Representanten Jørgen H. Kristiansen vil framsette et representantforslag.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [10:08:30]: På vegne av representantene Hans Edvard Askjer, Joel Ystebø, Harry Valderhaug og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om utvidet forbud mot bruk av heldekkende ansiktsplagg.

Presidenten [10:08:47]: Representanten Geir Inge Lien vil framsette tre representantforslag.

Geir Inge Lien (Sp) [10:09:03]: På vegner av Ole Herman Sveian, Bent-Joacim Bentzen og meg sjølv har eg gleda av å setje fram eit representantforslag om å kompensere fylkeskommunane for utgifter som følgje av statlege krav om nullutsleppsteknologi.

På vegner av meg sjølv har eg gleda av setje fram eit representantforslag om statleg ansvar for statleg bygde bruer.

På vegner av stortingsrepresentantane Trygve Slagsvold Vedum, Bengt Fasteraune og meg sjølv har eg gleda av å setje fram eit representantforslag om endring av yrkestransportloven § 9 andre ledd.

Presidenten [10:09:54]: Representanten Mirell Høyer-Berntsen vil framsette et representantforslag.

Mirell Høyer-Berntsen (SV) [10:10:08]: På vegne av SVs stortingsrepresentant Ingrid Fiskaa og meg selv har jeg den ære å framsette et representantforslag om styrket vern av opphavsrett i møte med kunstig intelligens.

Presidenten [10:10:23]: Representanten Kjersti Toppe vil framsette to representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:10:28]: På vegner av meg sjølv vil eg fremja eit representantforslag om desentralisering av sjukehustilbodet og sikring av lokalsjukehus med breiddekompetanse i heile landet.

Og på vegner av meg sjølv vil eg fremja eit representantforslag om å auka andelen institusjonsplassar i ideelle barnevernsinstitusjonar.

Presidenten [10:11:11]: Representanten Margit Bye vil framsette to representantforslag.

Margit Bye (MDG) [10:11:11]: På vegne av stortingsrepresentantene Une Bastholm, Frøya Skjold Sjursæther, Julie E. Stuestøl, Ingrid Liland, Marius Langballe Dalin og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om sterkere beskyttelse av naturvernverdiene i Oslofjorden og en egen oslofjordlov.

I tillegg har jeg gleden av å framsette et representantforslag på vegne av Une Bastholm, Frøya Skjold Sjursæther, Marius Langballe Dalin og meg selv om å ta vare på gjenværende naturskog og styrke miljøhensyn i skogbruket.

Presidenten [10:12:10]: Representanten Anne Kristine Linnestad vil framsette et representantforslag.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:12:13]: På vegne av stortingsrepresentantene Henrik Asheim og meg selv vil jeg framsette et forslag om en modernisering av folkeregisterloven.

Presidenten [10:12:31]: Representanten Siren Julianne Jensen vil framsette to representantforslag.

Siren Julianne Jensen (MDG) [10:12:37]: På vegner av MDG sine representantar Marius Langballe Dalin, Ingrid Liland, Margit Bye, Julie E. Stuestøl og meg sjølv har eg gleda av å fremje eit representantforslag om å beskytte folk mot gjeldsfeller.

På vegner av meg sjølv har eg også gleda av å fremje eit representantforslag om å etablere eit skulpturmuseum i Nasjonalgalleriet.

Presidenten [10:13:15]: Representanten Bent-Joakim Bentzen vil framsette et representantforslag.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [10:13:33]: På vegne av Senterpartiets stortingsrepresentanter Trygve Slagsvold Vedum, Geir Inge Lien og meg selv vil jeg fremme forslag om sterkere tiltak for å forebygge og avdekke bruk av narkotika.

Presidenten [10:13:46]: Representanten Ingrid Liland vil framsette to representantforslag.

Ingrid Liland (MDG) [10:14:02]: På vegne av representantene Julie E. Stuestøl, Frøya Skjold Sjursæther og meg selv vil jeg framsette et forslag om karantene mot svingdør mellom politikk og lobbyvirksomhet.

Og på vegne av Oda Indgaard, Frøya Skjold Sjursæther og meg selv setter jeg fram forslag om å dele ut statens inntekter fra klimaavgifter til befolkningen.

Presidenten [10:14:27]: Representanten Siv Sætran vil framsette et representantforslag.

Siv Sætran (Sp) [10:14:51]: På vegne av representantene Ole Herman Sveian, Geir Pollestad og meg selv framsetter jeg forslag om stortingsbehandling av sentrale vilkår for klimapolitikken i skog- og arealbruksektoren.

Presidenten [10:15:07]: Representanten Kristian August Eilertsen vil framsette et representantforslag.

Kristian August Eilertsen (FrP) [10:15:09]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å redusere ventetidene for utredning, tilpasning og oppfølging av høreapparat.

Presidenten [10:15:42]: Representanten Frøya Skjold Sjursæther vil framsette to representantforslag.

Frøya Skjold Sjursæther (MDG) [10:15:42]: På vegne av stortingsrepresentantene Ingrid Liland, Margit Bye, Siren Julianne Jensen, Oda Indgaard, Une Bastholm og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om en helhetlig plan for mer arealvennlig utbygging av landvind.

Og på vegne av MDGs stortingsrepresentanter Marius Langballe Dalin, Julie E. Stuestøl, Siren Julianne Jensen, Oda Indgaard og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om solkraft på tak og grå arealer.

Presidenten [10:16:31]: Representanten Guri Melby vil framsette tre representantforslag.

Guri Melby (V) [10:16:48]: På vegne av representantene Abid Raja, Grunde Almeland og meg selv har jeg æren av å presentere tre representantforslag – et om et langsiktig løft for bemanningen i norske barnehager, et om utredning av selvbestemt livsavslutning og et om å sikre fullføring og kvalitet i videregående opplæring.

Presidenten [10:17:11]: Representanten Ida Lindtveit Røse vil framsette et representantforslag.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [10:17:25]: På vegne av stortingsrepresentantene Erlend Svardal Bøe og meg selv har jeg æren av å framsette et representantforslag om en bedre oppfølging av foreldre som venter barn med funksjonsvariasjon.

Presidenten [10:17:43]: Representanten Geir Pollestad vil framsette tre representantforslag.

Geir Pollestad (Sp) [10:17:57]: På vegner av stortingsrepresentantane Geir Inge Lien og meg sjølv har eg gleda av å setja fram eit forslag om ein heilskapleg og langsiktig maritim strategi.

På vegner av stortingsrepresentantane Erling Sande, Bent-Joacim Bentzen og meg sjølv har eg gleda av å setja fram eit forslag om vidareføring av Innovasjon Noregs desentraliserte struktur.

Og på vegner av stortingsrepresentantane Siv Sætran, Ole Herman Sveian og meg sjølv har eg gleda av å setja fram eit forslag om styrking av matberedskapen i Noreg.

Presidenten [10:18:39]: Representanten Harry Valderhaug vil framsette et representantforslag.

Harry Valderhaug (KrF) [10:18:40]: På vegner av Ida Lindtveit Røse, Jorunn Gleditsch Lossius og meg sjølv har eg gleda av å leggje fram eit representantforslag om besøksbidrag som eit fast beløp.

Presidenten [10:19:06]: Representanten Aleksander Stokkebø vil framsette et representantforslag.

Aleksander Stokkebø (H) [10:19:13]: På vegne av stortingsrepresentantene Kari Sofie Bjørnsen, Nikolai Astrup og undertegnede har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å omprioritere til mer kostnadseffektive og lønnsomme klimainvesteringer.

Presidenten [10:19:42]: Representanten Morten Stordalen vil framsette et representantforslag.

Morten Stordalen (FrP) [10:20:01]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Bjørn Larsen, Tor Mikkel Wara, Kristoffer Sivertsen, Rikard Spets og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag

om å styrke nasjonal og alliert forsyningssikkerhet samt strategiske interesser gjennom utvinning av havbunnsmineraler på norsk sokkel.

Presidenten [10:20:17]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag – om nødvendig – fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:20:35]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Marian Hussein og Anne Lise Gjerstad Fredlund om et bedre tilbud innen psykisk helsevern (Innst. 171 S (2025–2026), jf. Dokument 8:74 S (2025–2026))

Presidenten [10:20:57]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil ti replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Rune Krutå (A) [10:21:29] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke komiteen for arbeidet i saken. Det er et bredt engasjement på tvers av partiene for at psykisk helse i vår felles helsetjeneste skal bli enda bedre i framtiden, noe som også gjenspeiles i komiteens innstilling. Saken har vært på høring med skriftlige innspill, og det kom innspill fra 13 organisasjoner innen fristen. Denne saken har forskjellige flertall i tilrådingene, og jeg vil nå gå inn på forslagene som Arbeiderpartiet er en del av. Jeg legger til grunn at de andre partiene redegjør for sine standpunkt.

Skal vi styre trygt, må vi ha kontroll på pengebruken vår. Det har vi når vi lager budsjett og passer på helheten. Det gjør at vi ikke går inn i tilrådingene som vi mener hører sammen med budsjettforhandlinger.

Vi skal styrke psykisk helsevern. Det har et enstemmig storting også slått fast, med Arbeiderpartiets støtte. I 2023 ble det vedtatt en tiårsplan for psykisk helse. I dag vil vi vedta at det skal gjøres en midtveisevaluering av planens mål, virkemidler og ressursbruk. Det vil gi oss viktige innblikk i effekten av arbeidet med planen, og samtidig gi oss muligheten til å justere retning og innhold. Samtidig er det viktig å minne oss selv på at mengden rapportering eller evaluering vil binde opp menneskelige ressurser i sektoren. Vi må balansere det slik at folk har tid til å løse oppgaver og levere det vi forventer av tjenesten. Vi retter i dag også fokus mot at det er en sammenheng mellom psykisk uhelse og sosial og økonomisk ulikhet. Det er viktig å se på mulige løsninger for å kunne bryte ned forskjeller og slik også bidra til bedre psykisk helse.

Spiseforstyrrelser er utfordrende å leve med. Tanker rundt mat og kropp tar plass i hverdagen og påvirker livskvaliteten. Vi ønsker å hjelpe denne pasientgruppen enda mer. Derfor ber vi Stortinget i dag om et styrket og helhetlig tilbud for disse pasientene og et kompetanseløft for behandlere i spesialisthelsetjenesten og i kommunene.

Til slutt tar jeg opp det forslaget som Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten [10:23:56]: Representanten Rune Krutå har tatt opp forslaget han refererte til.

Anne Grethe Hauan (FrP) [10:24:17]: Psykisk helsevern i Noreg har ikkje først og fremst eit planproblem, det har eit kapasitetsproblem. Altfor mange pasientar møter stengde dører, altfor mange møter fulle avdelingar, og altfor mange står på venteliste så lenge at livet kan rakna før hjelpa kjem. Dette er realiteten. Likevel svarar regjeringa igjen og igjen med nye planar, nye strategiar og nye rundar med utgreiing. Framstegspartiet meiner dette er feil medisin. Me treng ikkje fleire dokument som gjev inntrykk av handling. Me treng handling som gjev behandling, og difor er Framstegspartiet tydeleg i denne saka. Me støttar forslag som kan gje meir hjelp i praksis, meir behandlingskapasitet, fleire døgnplassar, fleire langtidsplassar og sterkare døgnbasert behandling for menneske med rus- og samansette psykiske lidingar. Når døgnplassar blir lagde ned, blir ikkje problema borte, dei blir berre flytta ut i kommunane, over på pårørande eller ut på gata. Nokre stader i landet får sentralisering av tilbod endå meir alvorlege konsekvensar. Når lokale DPS-tilbod blir lagde ned, kan pasientar i krise måtta reisa langt for å få hjelp. I distrikta kan det bety timar på vegen.

Uroa rundt f.eks. DPS Tynset viser kva dette handlar om i praksis. Då blir prinsippet om behandling nær der folk bur, svekt. Framstegspartiet meiner det på tide å snu utviklinga, og me vil ta i bruk all kapasitet som finst, også private og ideelle aktørar. Me vil styrkja samhandlinga mellom tenestene, og Framstegspartiet meiner det må vurderast å gjenopna eller vidareføra døgnbaserte tilbod som er lagde ned, når behovet openbert framleis er der. Det som derimot ikkje gjev raskare hjelp, er fleire planar oppå planar. Forslag om nye handlingsplanar og nye forsøksprosjekt kan høyrast handlekraftig ut, men i praksis risikerer dei å bli ein politisk runddans der pasientane står igjen og ventar. Framstegspartiet seier det rett ut: Psykisk sjuke menneske treng ikkje fleire pro-

sjekt, dei treng ei seng, ein fagperson og eit behandlingstilbod som faktisk finst. Difor seier FrP nei til forslag som vil gje fleire planar, men ikkje fleire plassar.

Samtidig er det viktig å seia at FrP støttar eit styrkt og meir heilskapleg tilbod til pasientar med spiseforstyrringar. Det er bra at komiteen står samla om dette, men også her gjeld det same prinsippet: Ord hjelper lite dersom behandlingstilbodet ikkje er tilgjengeleg når sjukdomen er på sitt mest alvorlege.

Framstegspartiet sitt bodskap er enkelt: mindre politisk pynt, meir reell prioritering, mindre venting, meir behandling – for psykisk helsevern skal ikkje vera eit løft på papiret, det skal vera hjelp i verkelegheita.

Eg tek til slutt opp forslaga til Framstegspartiet.

Presidenten [10:27:16]: Representanten Anne Grete Hauan har tatt opp forslagene hun refererte til.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:27:34]: Altfor mange får ikke den hjelpen de har behov for innen psykisk helse, og det må vi ta på alvor. Vi ser allerede et stort press på helsetjenesten. Vi ser at veldig mange av dem som faller utenfor arbeidslivet, gjør det fordi de har en psykisk plage eller en psykisk lidelse.

Nylig viste NRK en dokumentarserie som heter Barbeint i snøen. Den følger historien om Lina som fikk et alvorlig psykisk problem. Problemene startet i Norge, men hun mistet livet sitt i Sverige. For tre år siden vedtok vi en opptrappingsplan for psykisk helse her i Stortinget, med veldig mange gode intensjoner. Problemet er at det faktisk må følges opp på en tilstrekkelig måte når vi vedtar slike planer i Stortinget. Et av vedtakene som ble gjort, var at vi skulle stoppe nedbyggingen av døgnplasser i psykisk helsevern, men også øke antallet døgnplasser. Først i fjor høst kom altså regjeringen med et forslag om at en skal lage en plan for hvordan det skal gjøres, i stedet for å bare gjøre det. Det er Høyre kritisk til.

Høyre mener at vi er nødt til å ta det på alvor når vi ser at andelen avviste pasienter i psykisk helsevern de siste fem årene har økt med 50 pst. Det betyr at veldig mange mennesker som trenger hjelp i psykisk helsevern, blir avvist, uten å få god oppfølging videre fra psykisk helsevern og nedover. Vi ser at sykehusøkonomien også bidrar til at færre får hjelp. For eksempel så vi i fjor høst at Oslo universitetssykehus, OUS, kutter i barne- og ungdomspsykiatrien fordi vi har en regjering som ikke har satt sykehusene i god nok økonomisk stand til å levere et forsvarlig tilbud innen psykisk helsevern.

Høyre mener også at vi må satse mer på lavterskeltilbud. Vi må få selvmordforebyggingsprogrammet YAM inn i skolen og sørge for at alle landets kommuner skal ha tilbudet Rask psykisk helsehjelp. Det er også grunnen til at Høyre støtter forslaget om at vi skal ha en midtveisevaluering av opptrappingsplanen for psykisk helsevern, for vi mener vi er nødt til å få fortgang i de tiltakene som ligger der, men også at vi er nødt til å øke bevilgningsnivået i opptrappingsplanen for psykisk helsevern. Dette kritiserte Høyre da vi behandlet planen for tre år siden.

Så helt til slutt: Høyre støtter IV i innstillingen om midtveisevaluering, det tror vi er et klokt forslag fra SV. Når vi får midtveisevalueringen på plass og ser hva den viser, er det riktig å gjøre vedtak om hvordan en skal forsterke de tiltakene som ligger og ikke ligger i opptrappingsplanen. Nå trenger vi en regjering som får fortgang i de vedtakene Stortinget allerede har gjort.

Audun Hammer Hovda (SV) [10:30:53]: Bak hvert saksnummer i denne innstillingen, bak hvert ord, som «kapasitetsutfordringer» og «resultatmål», står det mennesker. Det står unge som gruer seg til å gå på skolen fordi angsten kveler dem. Det står foreldre som våker over barna sine om natta fordi de er livredde for å miste dem til spiseforstyrrelse eller selvmord. Det står mennesker som ber om hjelp, men som får beskjed om at de ikke er syke nok – enda.

Vi må tørre å både innse og innrømme at det i dag er et enormt gap mellom festtalene her inne og virkeligheten der ute, og at det er vi som står ansvarlig for det. Fagfolkene står i en umulig skvis. De vil hjelpe, men opplever at sengeplasser legges ned, og at poliklinikkene sprenges på grunn av trange budsjett.

Denne saken behandles i grevens tid. Det er nylig gjennomført og planlagt flere store kutt innen psykisk helse, f.eks. gjennom nedleggelsen av DPS i Seljord og omfattende kutt ved Oslo universitetssykehus.

At døgnplasser forsvinner, kan ikke handle om penger som spares her og nå, for tryggheten til de mest sårbare og deres pårørende rives bort, og mange pasienter ender opp som kasteballer mellom systemer som ikke snakker sammen. Kostnaden for den enkelte og for samfunnet øker mye mer på sikt enn de kronene som ikke ville bli brukt i år. Psykisk helsevern har i lang tid spart seg til fant. Derfor er jeg glad for at komiteen gir regjeringen et tydelig signal om å skifte kurs. Vi ønsker ingen flere nedleggelser, men en kraftig styrking av behandlingskapasiteten med flere døgn- og langtidsplasser. Vi kan ikke sitte og se på at alvorlig syke mennesker blir overlatt til seg selv eller til sine pårørende.

For Sosialistisk Venstreparti handler dette også om sosial rettferdighet. Vi vet at din psykiske helse henger sammen med din økonomi. Dette vet egentlig alle – utenom BUP, DPS og Nav. Jeg er glad for at vi nå får flertall for å innarbeide sammenhengen mellom sosial og økonomisk ulikhet i opptrappingsplanen for psykisk helse.

Med SVs representantforslag og de vedtakene vi forhåpentligvis fatter etterpå, gjør vi psykisk helsevern ster-

kere, ikke svakere. Jeg tar opp forslaget fra SV, Senterpartiet, Rødt og KrF.

Presidenten [10:33:45]: Dermed har representanten Anders Hammer Hovda tatt opp det forslaget han refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [10:34:03] (leiar i komiteen): I denne saka har det kome inn svært mange høyringsinnspel som slår fast det som vi i Senterpartiet har vore opptatt av lenge, at opptrappingsplanen for psykisk helse ikkje vert følgt opp i praksis. Det skjer mange plassar ei reell nedbygging av tilbod. Norsk Sykepleierforbund tar til dømes opp høg avvisingsrate, korte behandlingsforløp, utilstrekkeleg poliklinisk kapasitet, samtidig som dei ser ei nedbygging av døgntenester og ikkje-lovpålagte tenester. Legeforeininga er òg bekymra for nedlegging av langtids døgnplassar i psykisk helsevern, og Pårørandesenteret skriv i sitt høyringsinnspel at pårørande vert meir og meir overlatne til seg sjølve.

Det er behov for ei reell prioritering av psykisk helsevern. Dersom ikkje vil det gå ut over nokre av dei aller mest sårbare pasientgruppene, med stor risiko for uhelse og død, slik som unge med spiseforstyrringar, alvorleg psykisk sjuke pasientar med samtidig rus- og psykisk liding, dei som treng hjelp frå sikkerheitspsykiatrien, og òg barn på barnevernsinstitusjon og innsette i fengsel, som har stort behov for psykisk helsehjelp, men som ofte ikkje får det på ein god nok måte. Slik kan det ikkje fortsetja, for det er veldig alvorleg.

Takk til SV som fremja dette representantforslaget. Senterpartiet støttar framlegget med visse endringar i ordlyden. Vi støttar forslaget om ei midtvegsevaluering av opptrappingsplanen for psykisk helse, og vi støttar forslaget om ein ny og forsterka opptrappingsplan, basert på denne midtvegsevalueringa. Vi støttar òg forslaget om eit styrkt døgnbasert og tverrfagleg behandlingstilbod for personar med rusproblem og psykisk liding, og vi støttar forslaget om ei kraftig styrking av behandlingskapasiteten innan psykisk helse og rus, med særleg vekt på døgn- og langtidsplassar. Og vi kjem altså til å støtta dei forslaga vi står inne i i innstillinga.

Så vil eg trekkja fram forslaget om eit styrkt og heilskapleg tilbod til pasientar med spiseforstyrringar, inkludert poliklinikk- og døgntidtilbod, med særleg vekt på kompetansebygging i kommunane. Senterpartiet har fått fleire innspel frå både enkeltpersonar og fagmiljø som er fortvila over dagens situasjon. Stadig fleire unge får alvorleg spiseforstyrring, samtidig som helsetilbodet for dei med spiseforstyrringar vert kutta i. For eksempel skal Regional seksjon for spiseforstyrringar ved Oslo universitetssjukehus kutta 20 mill. kr i år, og heile klinikken for psykisk helsevern skal kutta opp mot 100 mill. kr. Dette kjem trass i at regjeringa i valkampen lova eit krafttak mot spiseforstyrringar.

Tilbodet til dei med spiseforstyrringar må no verta ein sentral del av ein forsterka opptrappingsplan for psykisk helse, fordi det er viktig, og fordi det kan redda liv.

Eg tek opp forslaget frå Senterpartiet og Raudt.

Presidenten [10:37:01]: Dermed har representanten Kjersti Toppe tatt opp det forslaget hun refererte til.

Seher Aydar (R) [10:37:19]: Lav inntekt påvirker oss sterkt – både vår psykiske og vår fysiske helse, levealder og muligheter til å være på skolen eller stå i jobb. Forskjellene i Norge øker. I fjor hadde én av seks husholdninger utfordringer med å betale for sine grunnleggende behov.

Å leve med dårlig økonomi tærer på den psykiske helsen. Når man konstant bekymrer seg for om man har råd til mat på bordet, om det vil komme enn uventet regning i posten, eller om noe hjemme vil gå i stykker, lever man med konstant økonomisk stress, og over tid gjør slikt stress oss mer utsatt for angst, depresjon og andre psykiske helseutfordringer. Det å bo trangt og måtte forholde seg til kompliserte systemer og søknadsfrister, stønader, økonomiske tilskudd og det å kjenne på sterk stigmatisering fra resten av samfunnet setter sterke spor hos folk. Derfor støtter Rødt en oppdatert og forsterket opptrappingsplan for psykisk helse som vil vektlegge nettopp denne sammenhengen mellom psykisk uhelse og sosiale og økonomiske ulikheter i samfunnet. Med sterkere kobling mellom sosialfaglige tjenester og psykisk helse vil flere kunne få bedre hjelp til å mestre livet sitt. Rødt kommer til å fortsette å stå i kampen mot Forskjells-Norge og for å sørge for at folk ikke opplever det økonomiske stresset som skaper større problemer på sikt.

I lang tid har det vært en systematisk nedprioritering av psykisk helsevern. Derfor støtter Rødt helhjertet et mål om forsterket innsats i opptrappingsplan for psykisk helse og ikke minst mer kapasitet til å behandle folk innen psykisk helse og rus. Når sykehusenes økonomi er under press, kuttes det innen psykisk helse, fordi det ikke lønner seg i sykehusenes system – slik er helseforetaksmodellen. De har lempet ansvaret over på kommunene, som verken har kapasitet eller kompetanse til å håndtere dem. Vi er dypt bekymret for konsekvensen av at flere langtidsdøgnplasser i psykisk helsevern legges ned. Når flere alvorlig syke unge voksne mister den hjelpen de trenger, blir de overlatt til seg selv.

Mange med alvorlige psykiske lidelser trenger trygghet og omfattende og langvarig helsehjelp. De trenger DPS med nok plass og fagfolk nær seg. Når det flere steder skjer nedbygging og kutt, fører det til kortere be-

handlingsforløp og økt press på de kommunale tjenestene og spesialisthelsetjenesten. De som rammes, er noen av de aller mest sårbare innbyggerne våre, så vi forventer at en oppdatert opptrappingsplan for psykisk helse løser de problemene og utfordringene folk opplever, og ikke minst de som helsetjenesten står overfor.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [10:40:31]: En god psykisk helse er helt avgjørende for menneskers livskvalitet og for muligheten til å mestre hverdagen, mestre skole og jobb. Det er særlig et behov for å styrke tilbudet til barn og unge. Da er forebyggende tiltak viktig, det å legge grunnlaget for at folk skal kunne leve et godt liv. Det handler om alt fra gode og trygge fellesskap til relasjoner, balanse i livet, åpenhet om psykisk helse, fysisk helse og ikke minst en tilgjengelig helsetjeneste med lav terskel for å ta kontakt.

Samtidig som lavterskeltilbud og det forebyggende arbeidet må være godt for å forhindre psykisk uhelse, må også behandlingstilbudet være godt. En avgjørende faktor er nettopp at man får riktig hjelp til rett tid. Det bildet som tegnes av både brukere, pårørende og fagmiljøer om at tjenestene bygges stadig ned, framfor å bygges opp, er alarmerende. Samtidig som vi har en opptrappingsplan, skjer altså det motsatte i tjenestene.

KrF mener det er svært viktig å få på plass flere langtids- og heldøgnsplasser, men Støre-regjeringen har altså ikke vært i nærheten av å levere på det behovet vi har for flere døgnplasser innen psykisk helsevern – selv om Stortinget har bedt om at antallet skal økes mot 2040. En spesielt sårbar gruppe er mennesker med ruslidelser og sammensatte rus- og psykiske lidelser. For disse må den døgnbaserte behandlingen styrkes, og det må legges til rette for behandlingssentre med tverrfaglige team.

Det er svært urovekkende at det stadig kuttes, samtidig som det legges føringer i Stortinget for det motsatte. Man gir budsjettmidler med den ene hånden, og så kuttes det med den andre. Det er pasientene det går utover. Spesielt har vi sett at det gjelder mennesker med spiseforstyrrelser. Det har vært en rekke saker om manglende behandlingstilbud og manglende støtte til pårørende av mennesker med spiseforstyrrelser. Derfor er det viktig at vi i dag har flere tiltak for å bedre behandlingstilbudet for denne gruppen.

Med det tar jeg opp KrFs forslag.

Presidenten [10:43:09]: Representanten Ida Lindtveit Røse har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:43:21]: Flere skal oppleve god psykisk helse og livskvalitet. De som har psykiske helseplager, skal få god og lett tilgjengelig hjelp. Derfor la regjeringen i 2023 fram en tiårig opptrappingsplan for psykisk helse som danner rammen for en målrettet innsats i perioden 2023–2033. Planen omfatter hele bredden av det psykiske helsearbeidet, fra helsefremmende tiltak, forebygging og tidlig innsats til behandling og oppfølging. Planen er dynamisk, og gjennom resultatmål, årlige rapporteringer og ekstern evaluering følger vi utviklingen på feltet og har nødvendig grunnlag for å kunne gjøre justeringer underveis.

Gjennom denne planen har Stortinget forpliktet seg til å styrke psykisk helse-feltet med 3 mrd. kr innen 2033. Dette er en permanent styrking til et nytt nivå. Hittil er det bevilget om lag 1,2 mrd. kr til opptrappingsplanen. Regjeringen har bl.a. satset på lavterskeltilbud i kommunene, vi har snudd nedgangen i antall døgnplasser til en forsiktig økning, og vi jobber for økt bruk av digitale verktøy.

Samtidig har vi bidratt til å bedre oppfølgingen for barn og unge, bl.a. gjennom reduserte ventetider og gjennom tilbud om vurderingssamtaler. Vi har innført et egenandelsfritak opp til 26 år, og vi har bedret tilgangen til helsehjelp for barn i barnevernet. Vi fortsetter å bygge ut ACT-, FACT- og FACT ung-team. Vi styrker hele behandlingskjeden, og vi har startet en styrking av tilbudet til ROP-pasienter.

Vi vet godt at psykisk helse påvirkes av sosiale og økonomiske forhold. Regjeringen fører derfor en aktiv politikk for å redusere forskjeller, fremme sosial mobilitet og ikke minst fremme arbeidsdeltakelse.

Jeg merker meg komiteens engasjement for psykisk helse og rusmiddelfeltet. Komiteen løfter viktige områder, som sosial ulikhet, økonomi og spiseforstyrrelser. Jeg merker meg komiteens forslag om en midtveisevaluering som leder til en oppdatering av opptrappingsplanen. Forslaget her inneholder elementer fra tidligere anmodningsvedtak, og det vil være hensiktsmessig å følge opp disse i forbindelse med en slik midtveisevaluering og oppdatering av planen.

Presidenten [10:45:57]: Det blir replikkordskifte.

Kristian August Eilertsen (FrP) [10:46:18]: Stortinget er veldig engasjert i tilbudet innbyggerne har og får når det gjelder psykisk helsevern. Stortinget har i flere omganger diskutert tilbudet i distriktspsykiatriske sentre, og nå får vi urovekkende meldinger om at det skal gjøres kutt i døgntilbudet ved DPS Tynset. Kan statsråden redegjøre for de kuttene som skal forekomme ved DPS Tynset?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:46:47]: For det første er det ikke riktig at det generelt kuttes i tilbudet innenfor psykisk helsevern, men hele helsetjenesten vår står overfor omstillingsbehov. Det har til alle tider – så lenge vi har hatt en felles helsetjeneste – vært gjort justeringer i tjenestetilbudet. Det handler bl.a. om nye

behandlingsformer og ny teknologi. Det handler om at bosettingsmønsteret endrer seg, om at demografien endrer seg, og selvfølgelig også om at behovene i befolkningen endrer seg.

Det viktigste vi som politikere skal gjøre, er å sørge for at helsetjenesten vår har gode rammebetingelser, slik at den til enhver tid kan gi den beste helsehjelpen. Så vil det variere hva som er den beste helsehjelpen, litt avhengig av hvilke behov pasienten har, og ikke minst av hvilke vurderinger helsepersonellet gjør seg.

Når det gjelder situasjonen på Tynset, er det dialog mellom sykehuset der og kommunen, og en jobber nå med å finne mer hensiktsmessige løsninger for å levere helsetjenester til befolkningen.

Kristian August Eilertsen (FrP) [10:47:50]: Det er nå et stort engasjement i befolkningen på Tynset. Det er fakkeltog, demonstrasjoner – man er veldig bekymret over det som nå skjer. Mener statsråden at det er mer hensiktsmessig å legge ned disse plassene enn å bevare det døgntilbudet som eksisterer i dag?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:48:09]: Samlet sett bygger vi jo opp antallet behandlingsplasser, men behovene vil endre seg. Det handler også om tilgangen på personell og riktig kompetanse. På Tynset er det en diskusjon mellom sykehuset og kommunen. De tilbakemeldingene jeg får, tilsier at den er veldig konstruktiv, og en ser nå på nye måter å organisere dette tilbudet og levere gode tjenester til befolkningen på. De som bor på Tynset, vil fortsatt ha tilgang til helsetjenester, både innenfor somatikken og innenfor psykisk helsevern, men en ser altså på mulighetene for hvordan en kan levere dette på best mulig måte. Det er det som må være det viktigste – at innbyggerne våre får god hjelp når de har behov for det, at det er korte ventetider, og at de blir møtt av kvalifisert personell. Det må være førende for opptrappingsplanen for psykisk helse.

Kristian August Eilertsen (FrP) [10:49:07]: Jeg tror ikke det er noen innbyggere i dette landet som forstår hva statsråden egentlig mener når han sier at man bygger opp antall plasser, mens det likevel legges ned plasser i nærheten av der folk bor. Det reagerer veldig mange på. Å kutte betyr altså å styrke – det henger rett og slett ikke på greip.

La meg ta statsråden med til en annen del av landet, nemlig Troms. Der har styret i Universitetssykehuset Nord-Norge nylig fått en sak til behandling om at man skal videreføre døgntilbudet på Silsand. Men det er ikke noen tilsvarende styresaker om å reversere kuttet i døgntilbudet på Storslett og Storsteinnes.

Hva tenker statsråden om dette, med tanke på hva statsråden selv varslet tidligere i år, da den saken ble debattert i Stortinget?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:49:56]: Det er det totale antallet behandlingsplasser vi vurderer, og denne regjeringen har snudd en kraftig nedgang i antall døgnplasser. Jeg husker ikke i farten hvor mange døgnplasser innen psykisk helsevern som forsvant da Fremskrittspartiet satt i Helse- og omsorgsdepartementet og hadde ansvaret for statsbudsjettet, men det var et betydelig antall. Den nedbyggingen har denne regjeringen stoppet. Nå viser foreløpige tall at vi i fjor fikk en liten oppgang, og vi skal øke antallet døgnplasser med 430 i årene framover. Det vet representanten Eilertsen veldig godt, og vi er i gang med den opptrappingen. Det er ikke en handlingsplan eller en strategi, som Fremskrittspartiet her harselerer med, overfor dem som jobber i tjenesten; dette er konkrete forbedringer i folks hverdag. Det er også veldig enkelt å hente ut denne statistikken, hvis en er opptatt av fakta. Men det vil være sånn at befolkningens behov endrer seg, så noen sentre vil kunne få flere plasser, mens andre vil kunne få færre plasser. Totalt sett går antallet plasser opp.

Kjersti Toppe (Sp) [10:51:14]: Stadig fleire unge får alvorleg spiseforstyrring. Regjeringa har gått ut og varsla eit krafttak for behandlingstilbodet til dei med spiseforstyrring. Det kjem samtidig som at ein i Regional seksjon for spiseforstyrringar i Oslo må kutta 20 mill. kr i år, noko som utgjer 20–25 tilsette, som er heile 16 pst. av budsjettet deira. Det står jo ikkje i stil med det som regjeringa lovar, og det som faktisk skjer i tenesta. Særleg alvorleg synest eg det er når det gjeld spiseforstyrringar, som jo er den mest dødelege psykiske sjukdomen barn og unge kan få. I Bergen har dei åtte døgnplassar som skal betena heile Vestlandet, altså Rogaland og Vestland fylke.

Eg vil spørja statsråden om han synest at dette er eit godt nok tilbod.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:52:21]: Spiseforstyrrelser er en av de mest alvorlige psykiske lidelsene for barn og unge, og jeg er enig i at vi må gjøre mer for denne gruppen. Derfor har vi også lagt fram en rekke tiltak som nå gjennomføres. Vi har etablert en nasjonal kompetansetjeneste som skal sikre at helsepersonellet får god og oppdatert kunnskap. Det har organisasjonene og de pårørende – familiene til dem med alvorlige spiseforstyrrelser – vært veldig opptatt av. Det er nå på plass. Helsedirektoratet har også laget en kompetansepakke for dem som jobber med barn og unge i kommunen, slik at også kommunen får mer kompetanse på dette. Vi har lyst ut egne, nye midler til kommunene, slik at de kan prøve ut nye tiltak. Vi har økt bevilgningene til organisasjoner som jobber med spiseforstyrrelser, f.eks. organisasjoner som SPISFO og ROS, som gjør en kjempeviktig jobb. Vi er også i gang med å bygge opp

antall behandlingsplasser innenfor psykisk helsevern. I et budsjett på 238 000 mill. kr vil en alltid kunne finne eksempler på at én avdeling eller én klinikk omstiller seg og reduserer tilbudet, men det er det samlede tjenestetilbudet vi må se på, og det bygges opp, ikke ned.

Kjersti Toppe (Sp) [10:53:28]: Statsråden nemner ROS, men dei har jo tvert imot måtta kutta i tilsette og kutta i tilbodet sitt – dei har ikkje fått ei styrking. Så det er spesielt å høyra. Eg synest òg at det er vanskeleg å ta på alvor at statsråden seier at ein no skal byggja opp behandlingstilbodet, når den nemnde Regional seksjon for spiseforstyrringar, som er «spisstilbodet» for dei som er mest alvorleg psykisk sjuke, får eit så drastisk kutt i budsjettet sitt. Vi veit at det er på grunn av at ein må spara pengar for å byggja det nye Oslo universitetssjukehus. Det viser den alvorlege konsekvensen av denne finansieringsmodellen.

Er ikkje statsråden einig i at viss ein vil ha eit krafttak for spiseforstyrringsbehandling, må ein, som eit minimum, skjerma desse behandlingstilboda?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:54:29]: Det er som sagt det samlede tjenestetilbudet som avgjør hvor god hjelp vi kan gi til innbyggerne våre. I et spesialisthelsetjenestebudsjett på 238 mrd. kr, som brukes til å behandle tre millioner pasienter i året, vil det alltid være eksempler på at noen avdelinger får mer, mens andre avdelinger får mindre. Det handler bl.a. om at demografien endrer seg, at befolkningen endrer seg, og at behandlingstjenestene og behandlingstilbudet endrer seg.

Jeg synes representanten skal være litt forsiktig med å trekke ut ett eksempel og bruke det som et slags bevis for at det kuttes stort i psykisk helsehjelp i norske sykehus, for det er rett og slett ikke riktig. Det vil heller ikke fagorganisasjonene på feltet kunne si, for de er også er opptatt av den styrkingen som nå skjer.

Mye av dette er ikke gjort over natten. Nedbyggingen av behandlingskapasiteten i psykisk helsevern skjedde over 20 år. Det at Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering klarte å stoppe den utviklingen, og at vi nå har lagt til rette for en vekst, skal vi ta med oss som et resultat av politikken.

Seher Aydar (R) [10:55:45]: Når sykehusenes økonomi er under press, opplever vi gang på gang at det kuttes i psykisk helse. Et eksempel på det er millionkutt i psykiatritilbudet til barn og ungdom ved Oslo universitetssykehus, i min egen helseregion, men også Helse Møre og Romsdal rammes nå av kutt i både rustjenester og psykisk helsetilbud. Hvordan henger disse kuttene – som kommer av at sykehusene har presset økonomi og må spare og kutte, til tross for at behovet egentlig finnes – sammen med regjeringens uttalte mål om å styrke psykisk helsetilbud?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:56:32]: Dette har jeg vel svart på noen ganger nå, men jeg er altså ikke enig i premisset om at det kuttes i psykisk helsevern. Tvert imot bygger vi opp kapasiteten i psykisk helsevern. Vi har aldri behandlet flere enn det vi gjør nå. Ventetidene er i praksis på et rekordlavt nivå. Stadig flere kommuner tar i bruk lavterskeltjenester og lavterskeltilbud. Vi ruller ut nye digitale løsninger, selvhjelpsverktøy, som vi vet at mange barn og unge har stor glede av, og ikke minst bygger vi opp igjen døgnkapasiteten i psykisk helsevern. Dette er en oppbygging. Det er ikke en nedbygging.

Det er slik at alle sykehus må forholde seg til de rammene Stortinget har gitt dem. Det er Stortinget som vedtar helsebudsjettet, og hvis Stortinget ønsker å bruke mer penger på helse, kan altså Stortinget øke helsebudsjettene. Når helsebudsjettet er vedtatt, er det styrenes ansvar å levere på det budsjettet Stortinget har foreslått og vedtatt, og det er det sykehusene nå gjør.

Seher Aydar (R) [10:57:37]: Jeg tror det oppleves litt fjernt for folk som hører på, at man i diskusjonen på Stortinget får høre at det satses på psykisk helsetilbud, samtidig som flere helseregioner opplever reelle kutt. Det er ekte kutt og ekte plasser. Når noen sykehus øker kapasiteten, kan det være at det ikke hjelper de som mister sitt tilbud der de bor. Poenget er at vi trenger at tilbudet økes overalt. Når folk opplever kutt, f.eks. i barne- og ungdomspsykiatrien, psykisk helse eller rustjenester, er det et reelt kutt. Det er på stedet.

Mange av disse sykehusene må også kutte, ikke bare basert på hvor mye de får av penger, men også fordi de må spare til bygg eller prestisjeprosjekter som Helseplattformen, som gjør at de får dårlig økonomi. Dette kommer ikke av at det er faglig funderte kutt. Det kommer av at de har dårlig økonomi på grunn av dagens finansieringsmodell. Spørsmålet er: Kan man skjerme psykisk helsehjelp eller annen helsehjelp som folk har behov for?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:58:41]: Jeg bare minner igjen om at det er Stortinget som vedtar statsbudsjettet, og hvis partier ønsker å bruke mer penger på enkelte tiltak innenfor helse, må det følge penger med. Nå ser det ut som Stortinget er i ferd med å utvikle en litt annen metodikk, men det vil altså ikke være mulig for sykehusene å følge opp luftslott fra Stortinget – en masse gode intensjoner, uten at det følger med penger. Den virkeligheten kommer til å innhente de representantene som – for å være litt uandektig – tror på julenissen, for det kommer ikke til å skje.

Vi må se på om det er flere pasienter enn før som får behandling, eller færre. Går ventetidene opp, eller går de ned? Klarer vi å gi innbyggerne våre et godt helsetilbud? På de aller fleste indikatorene går denne utviklingen i riktig retning. Det som har bekymret oss stort over tid, er at døgnkapasiteten i psykisk helsevern har vært for lav. Den har vært bygget ned, men også der ser vi nå at trenden har snudd, og pilene peker oppover. Det mener jeg vi skal ta med oss.

Audun Hammer Hovda (SV) [10:59:56]: Jeg registrerer at statsråden er opptatt av helheten og nasjonale tall, men de færreste av oss lever et nasjonalt liv. På galleriet sitter det foreldre til barn som lider av schizofreni og psykoselidelser, alvorlige psykiske lidelser som dessverre altfor ofte får dødelig utfall, men som eksemplifiserer et helsesystem innen psykisk helsevern som gjør pasienter til kasteballer, og ikke klarer å løfte opp disse gruppene spesielt. Nedleggelsen av DPS Seljord kan umulig bare regnes inn i at noen steder må opp, og noen steder må ned, når det innebærer en nedleggelse av 40 pst. av psykosebehandlingen i hele Telemark. Det er et større bilde. Hva er statsrådens svar til det?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:00:58]: Alle innbyggere i vårt land skal ha god helsehjelp. Når vi møter pårørende, foreldre, pasienter og innbyggere som forteller at de ikke får det, tar vi det selvsagt på stort alvor, og da må vi gjøre alt vi kan for at det ikke skal skje igjen. Derfor har vi en opptrappingsplan for psykisk helse, som vi nå gjennomfører. Den handler bl.a. om å øke behandlingskapasiteten, øke kompetansen. Det vi vet, og som også foreldre har fortalt oss, er at i en del kommuner og på en del mindre sykehus og behandlingsinstitusjoner er det for lav kompetanse om de pasientene som trenger mest hjelp, hvor det er komplekse sammenhenger som vi ikke har klart å gi gode nok svar på.

Mange foreldre har også tatt opp med oss at det ofte er sånn at man blir kasteball mellom kommunen sin og spesialisthelsetjenesten. Det er grunnen til at vi bl.a. i Vestfold nå tester ut «Én vei inn», som innebærer at ingen skal bli kasteballer, og at alle skal få startet opp helsehjelpen innen 14 dager. Summen av disse tiltakene mener jeg vil bidra til at flere får hjelp i vår felles helsetjeneste.

Audun Hammer Hovda (SV) [11:02:06]: Selv om vi er enige om intensjonen og opptrappingsplanen for psykisk helse, er det tydelig at veldig mange der ute ikke opplever endring i praksis. Som flere andre har tatt opp i denne salen, er det vanskelig å forklare regnearkspolitikk til folk der ute som har reelle, alvorlige utfordringer. Vi er nødt til å styrke kapasiteten, ikke bare i regnearksform, men også i det opplevde livet til mennesker, som f.eks. den pasientgruppen som er nevnt tidligere. Selv om dette er sammensatt og det er store helheter i det, kommer en del av de kuttene som er gjennomført, og som også er planlagt gjennomført i OUS, til å ramme hardt og også så sterk faglig tvil om nettopp behandlingstilbudet. Jeg lurer derfor på: Hva gjør regjeringen for å satse og styrke de intensjonene som ligger i opptrappingsplanen, slik at det faktisk skal bli virkelighet?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:03:11]: Takk for oppfølgingsspørsmålet.

Jeg tror det viktigste er at vi faktisk gjennomfører denne opptrappingsplanen, for den ble tatt godt imot av fagmiljøene, og den har blitt tatt godt imot av mange pasienter og deres pårørende og familier, som ser at her skjer det noe.

Vi får likevel ikke endret på alt dette over natten, og det kommer til å ta tid. For eksempel var det en mer tidkrevende prosess enn det jeg trodde, å stoppe nedbyggingen av døgnplasser innen psykisk helsevern. Jeg må si at det trodde jeg vi skulle klare raskere. Det viste seg å være en komplisert affære, men nå har vi gjort det. Det er også bra å se at behandlingskapasiteten nå øker igjen. Det at vi nå har innført kompetansetjenester og kompetansepakker for f.eks. innbyggere som har spiseforstyrrelser, betyr ikke at de kompetansemanglene vi har rundt om i Kommune- og Sykehus-Norge, er løst over natten, men nå har vi i hvert fall et godt utgangspunkt for å kunne bedre dette behandlingstilbudet. Så skal vi fortsatt jobbe for at det er korte ventetider, og i ny helsereform også for at vi ikke får kasteballer i tjenestene våre.

Presidenten [11:04:13]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Kai Steffen Østensen (A) [11:04:27]: God psykisk helse er en forutsetning for et godt liv. Sterke fellesskap, der vi blir sett, hørt og får brukt kvalitetene våre, er avgjørende for å fremme god psykisk helse, og når helsen skranter, er vi avhengige av at hjelpetilbudene er der når vi trenger dem.

Det var bakgrunnen for at Arbeiderpartiet og Senterpartiet i 2023 la fram opptrappingsplanen for psykisk helse, en tiårig plan med penger som rammer inn det psykiske helsefeltet, med mål om at terskelen for å få hjelp skal bli lavere. Det er en plan som har gitt et reelt løft.

Planen har tre viktige hovedprioriteringer som sørger for en helhetlig tilnærming:

– Vi skal forebygge mer.
– Vi skal bygge ut lavterskeltilbudet i kommunene for å sikre gode og tilgjengelige tjenester der folk bor og lever.

– Vi skal sørge for at tilbudet til personer med langvarige og sammensatte behov styrkes, for unge og voksne, og at fagfolkene med den mest spesialiserte kompetansen brukes for dem som trenger det mest.

Stortinget ber i dag regjeringen legge fram en oppdatert og forsterket opptrappingsplan for psykisk helse, basert på en midtveisevaluering. Det er alle partiene enige om, og det er bra.

Psykisk helse er et folkehelseproblem som kan dempes gjennom politiske prioriteringer, og for Arbeiderpartiet er opptrappingsplanen for psykisk helse viktig for å løfte arbeidet med feltet – for fagfolkene, for pasientene som trenger helsehjelpen, og for pårørende, hvorav noen står i svært krevende situasjoner.

At planen har øremerkede penger, har også vært viktig, og når Stortinget i dag vedtar at en forsterket innsats også skal ha en konkret plan for økt ressursinnsats, understreker det at psykisk helse er en prioritering. Likevel: Hver krone vi bruker, må vi sørge for at brukes enda bedre, slik at pengene treffer behovene hos folk enda bedre.

Selv om vedtakene i dag er gode, skulle jeg ønske at det også var flertall for Arbeiderpartiet og SVs forslag om å etablere en modell der psykisk helse organiseres i en mer sammenhengende behandlingskjede mellom kommunale helsetjenester og sykehusene. Det mener jeg fordi vi får fortalt historier fra ungdommer og voksne som faller mellom stoler, og utenfor arbeidsliv og utdanning, fordi tjenestene ikke alltid godt nok klarer å lage behandlingstilbud som bruker kompetansen på tvers av kommunene og sykehusene fullt ut.

Det til tross: SVs representantforslag om et bedre tilbud innen psykisk helse blir i dag vedtatt, med viktige tiltak som vil få betydning for det viktige arbeidet som gjøres for å trygge vår psykiske helse.

Tom Staahle (FrP) [11:07:21]: Først og fremst vil jeg rose representantene som har tatt opp dette temaet. De er ikke de første, og de kommer neppe til å bli de siste, for psykisk helse er et område som dessverre ikke får nok oppmerksomhet i helse- og omsorgspolitikken, på godt og ondt.

I Norge liker vi å tro at vi har et av verdens beste helsevesen, og statsråder fra ulike partier har gjennom årene formidlet dette budskapet, men det er en sannhet med modifikasjoner. Som sykepleier har jeg møtt mange pasienter som har psykiske lidelser og diagnoser, og la meg si det slik: Mange av de utfordringene jeg møtte og opplevde med denne pasientgruppen og det de sto i, i år 2000, er de samme i dag. Det er et tankekors.

Vi vet at det ikke er tilstrekkelig å styrke behandlingstilbudet alene. Forebygging, tidlig innsats og tilgjengelige lavterskeltilbud er avgjørende for å bedre den psykiske folkehelsen. Samtidig vet vi også at tilgang på nye medisiner er avgjørende for dem med de mest alvorlige diagnosene.

Gjennom flere tiår har antall sengeplasser i psykiatrien blitt redusert. Samtidig har man satset på at kommunene og distriktspsykiatriske sentre skal ta over mer av behandlingen. Problemet er at denne oppbyggingen aldri har vært tilstrekkelig. Resultatet er et vakuum, hvor de sykeste pasientene faller mellom to stoler.

Vi vet også at politiet er en av de samfunnsinstitusjonene som opplever dette i sin hverdag. Antallet utrykninger der psykiatri er den underliggende årsaken, er eksplosiv. I 2016 ble det registrert rundt 37 000 politioppdrag knyttet til psykiatri. I 2023 var tallet nær 57 000, og i 2025 var det enda høyere. Dette er formidable tall, og dette er ikke bare statistikk. Det handler om enkeltskjebner, og det er et varsko om et system som ikke fungerer.

Når politiet må rykke ut til stadig flere oppdrag som egentlig er helseoppgaver, er det fordi helsevesenet ikke strekker til. Politiet selv sier det rett ut: De brukes som en nødløsning når kapasiteten i psykiatrien er for dårlig. Dette er ikke bærekraftig, og dette er et ansvar regjeringen må ta på alvor.

Konsekvensene er alvorlige. Vi ser flere voldshendelser, flere alvorlige episoder og flere mennesker som ikke får hjelp før det er for sent. Politiet har selv advart om at det er personer med alvorlige psykiske lidelser som står bak et betydelig antall av de grove voldshendelsene.

For Fremskrittspartiet er ikke dette akseptabelt. Vi trenger en ny kurs, vi trenger en satsing, og vi trenger at statsråder og regjeringer, uavhengig av politisk parti, tar dette på alvor. Dette handler om mennesker, dette handler om skjebner, og dette handler om et problem som dette samfunnet skal løse.

Vi må øke kapasiteten i psykiatrien kraftig, vi må ha flere døgnplasser, og vi må ha bedre oppfølging og lavere terskel for innleggelse. Det er nødvendig for å fange opp de sykeste. Vi må rydde opp i ansvarsfordelingen og spikre den opp på veggen, med oversikt over hvem som har det reelle ansvaret, og hvem som skal ta ansvaret.

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:10:33]: Er det én ting jeg tror provoserer mange innbyggere i dette landet, er det når det blir hevdet at det blir satset på noe, at det er noe som blir styrket, noe som blir bygd opp, man har snudd en trend, man har gått fra å legge ned til nå å bygge opp tilbud, men så ser man det stikk motsatte i sitt eget lokalmiljø: Det kuttes, det legges ned, man fjerner veletablerte tilbud.

Den 5. mars gikk flere enn 1 000 innbyggere i fakkeltog for å bevare døgntilbudet ved DPS Tynset. Dagen et-

ter fattet Sykehuset Innlandet vedtak om å legge ned døgntilbudet, med virkning fra 1. april. Man skulle tro det var en dårlig aprilsnarr fra Sykehuset Innlandet. Det blir i hvert fall enda mer provoserende når man da hører på innleggene fra statsråden og også Arbeiderpartiets representant, som snakker om at man styrker tilbud og satser på psykisk helse, for det er det stikk motsatte som skjer flere steder i dette landet.

I avisen Arbeidets Rett stiller Alvdal Arbeiderparti følgende veldig gode spørsmål: «Er ikke psykisk helse en prioritet bare fordi vi har valgt å bosette oss noen timer unna de større byene?» Det er et veldig godt spørsmål Alvdal Arbeiderparti stiller. Jeg kjenner ikke til om lokallaget i Alvdal har fått svar på dette spørsmålet fra sin egen statsråd, sin egen regjering eller sine egne representanter på Stortinget, men Fremskrittspartiet stiller også det spørsmålet på vegne av innbyggerne i Innlandet og på Tynset. Er ikke psykisk helse en prioritet bare fordi man har valgt å bosette seg noen timer unna de større byene?

Det samme spørsmålet kan jeg stille på vegne av innbyggerne i deler av Troms, f.eks. innbyggerne i Nord-Troms, som mister døgntilbudet ved DPS på Storslett, eller innbyggerne som mister tilbudet ved DPS på Storsteinnes. De stiller akkurat det samme spørsmålet som Alvdal Arbeiderparti, og som jeg håper statsråden vil svare på i løpet av denne debatten. Det fortjener de, for disse festtalene som holdes, og de innleggene som holdes fra denne talerstolen, er ikke i samsvar med virkeligheten der ute når man opplever at det kuttes i viktige tilbud nær der man bor. Jeg gjentar spørsmålet: Er ikke psykisk helse en prioritet bare fordi man har valgt å bosette seg noen timer unna de større byene?

Avslutningsvis vil jeg bare redegjøre for at Fremskrittspartiet kommer til å støtte IV og V i innstillingen. Ved en inkurie gikk vi ikke inn i dem i komiteen. I tillegg varsler vi støtte til mindretallsforslagene nr. 4–6.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [11:13:34]: Altfor lenge har psykisk helse vært et politikkområde som får pene, vakre ord i dokumenter, men ofte har en helt annen virkelighet ute i kommunene. Denne innstillingen viser at Stortinget endelig erkjenner noe helt grunnleggende, nemlig at uten sterke kommuner og lokalsamfunn har vi heller ingen sterk psykisk helsetjeneste.

For SV er det helt avgjørende gjennomslag vi skal behandle nå i dag. I dag møter folk et system som ikke henger sammen. De sendes rundt, blir avvist eller stående i kø mens problemene deres vokser. Det handler ikke om enkeltfeil, det handler om en struktur som aldri egentlig har vært prioritert høyt nok. Det er behov for en reell samordning mellom kommune og spesialisthelsetjeneste. Det er ikke bare et administrativt grep, det er et spørsmål om verdighet for folk som i dag faller gjennom hver eneste sprekk i systemet.

De kommunale lavterskeltilbudene er blant våre mest treffsikre verktøy. Likevel er de også først i køen når budsjettene sprenges i kommunen, og det er helt uholdbart. Nå slår Stortinget fast at lavterskeltilbud skal styrkes og ikke bygges ned, at ventetiden for barn og unge må ned, ikke opp, at ACT- og FACT-team skal bygges ut, ikke reduseres. Det er en tydelig politisk retning SV har vært med på å dytte nettopp framover og i den retningen.

At vi nå i dag også mener at vi skal ha en midtveisevaluering, og at Stortinget er enig i det, er en politisk kraft. Det er lett å love en opptrappingsplan, det er langt vanskeligere faktisk å gjennomføre den. Nå får Stortinget mulighet til å holde regjeringen ansvarlig, ikke bare lese notater fra departement eller direktorat. Det betyr at når kommuner sier at de mangler kapasitet, ansatte sier at tilbudene svekkes, pasienter ser at hjelpen glipper, og de pårørende fortviler, blir det umulig å overse, for det skal meldes til debatt i Stortinget.

Til sjuende og sist handler dette også om hvilket Norge vi vil være. Vil vi være et Norge der psykisk helse fortsatt taper mot akutte budsjetthensyn, eller vil vi være et Norge der vi faktisk bygger et sammenhengende system folk stoler på?

SV kommer til å fortsette å presse på, for ingen skal stå alene når livet rakner, ingen kommune skal være så presset økonomisk at barn, voksne eller eldre sin psykiske helse kan velges bort. Det er store gjennomslag som står på trappene. Det er ikke nok, men SV er stolt over å ha kommet så langt.

Seher Aydar (R) [11:16:49]: La meg begynne med julenissen, som jeg egentlig ikke tror på. Hadde helseministeren hatt på seg nisselue, ville jeg ikke trodd på ham da heller, for det henger fortsatt ikke på greip. Jeg synes egentlig det er ganske spesielt, for det er ikke bare i Rødts fortelling om virkeligheten at det er problemer og utfordringer landet rundt i forbindelse med psykisk helse og kuttene folk utsettes for. Om helseministeren ikke har lyst til å tro på det vi sier, kan jeg f.eks. vise til dem som organiserer folk som jobber på sykehusene våre. NSF, Norsk Sykepleierforbund, sier at det er korte behandlingsløp og utilstrekkelig poliklinisk kapasitet, og samtidig ser de også en nedbygging i døgntjenestene og ikke-lovpålagte tjenester. Sist jeg sjekket, handlet det ikke om å tro eller ei – det handler om virkeligheten på gølvet.

Det samme gjelder Legeforeningen. De er bekymret for nedbygging av langtidsplassene. Pårørendesenteret skriver om at folk blir mer overlatt til seg selv. Det er realitetene folk møter. Når folk opplever at det psykiske

helsetilbudet der de bor, blir kuttet, er det en realitet de opplever. Den realiteten kan selvfølgelig de som har ansvar, velge å tro på eller ei, men den er til stede, og den handler ikke bare om tall. Den handler om det reelle tilbudet som er der eller ikke er der.

Disse kuttene handler heller ikke bare om det budsjettet som bevilges i dag. De handler også om hvordan vi driver og finansierer sykehusene. For eksempel må sykehusene i dag spare til lån og renter til staten. Det er forventninger om effektivisering fra dag én. De flytter inn i nye bygg, og de urealistiske forventningene tvinger fram kutt som det egentlig ikke er rom for. Det er realiteten.

Realiteten er at vi driver sykehus som om de var butikk. Når sykehus drives som om de var butikk, kuttes det der det er minst lønnsomt, og det er f.eks. psykisk helse. Selvfølgelig henger det sammen med at høyreregjeringen innførte innsatsstyrt finansiering i psykisk helse, og det har også tvunget fram mer markedstenkning i hele tilbudet. Reelt sett er det faktisk sånn at selv om det ikke er lønnsomt i sykehusenes budsjetter etter dagens modell, betyr ikke det at behovet ikke er til stede, for det er det – hundre prosent.

Når folk mister tilbudet sitt eller blir utsatt for kutt, er det faktisk en realitet vi må ta utgangspunkt i og finne løsninger på, og jeg tror egentlig ikke vi kommer langt med å karakterisere hverandre som det ene eller det andre. Vi må forholde oss til de utfordringene folk har, og så må vi finne løsninger på dem. Da håper jeg at flere av de forslagene det er flertall for etter representantforslaget fra SV, kan bidra til det.

Marius Langballe Dalin (MDG) [11:19:56]: Som lege gjennom 35 år har eg måtta forhalde meg til mange med psykiske lidingar. Òg i kirurgien er det sånn at dei med psykiske lidingar er sjukare på området vårt. Det var ein psykiater som sa til meg ein gong at dei aller fleste psykosane skjer på kirurgisk avdeling, og når eg tenkjer meg om, er det faktisk mykje sanning i det. Vi er ikkje alltid like flinke som psykiatrar til å handtere det, men det er ei anna sak. Vi skulle gjerne ha vore betre.

At vi treng ei styrking av psykiatrien, er eg ikkje i tvil om, og spesielt gjeld dette døgnplassane. Vi har sett korleis ein ny rettspraksis utfordrar døgnplassane som krevst til dei med verkeleg alvorlege lidingar. Sjølv om kutta er reelle nokre plassar, er det jo mange gonger at det er dette som er utfordringa – at dei som er verkeleg alvorleg psykisk sjuke, blir fortrengde av dei som er dømde til tvungent psykisk helsevern. Dette må vi ta tak i. Helseministeren har nok litt rett i at det er ei viss opptrapping, men ho står berre ikkje i forhold til behovet, og det må vi gjere noko med.

Det er mange som har fokus på førebygging. Eg er heilt einig i at førebygging er kjempeviktig, og det verste er at det til og med er ganske effektivt. Der har eg noko i debatten som eg må seie eg er veldig oppteken av. Det er at vi må tryggje kvar og ein i Noreg for at dei kan bidra i akkurat dette. For dei med lettare psykiske plager, men òg for dei som er i alvorlege kriser, vil det for dei aller fleste ha størst effekt å vere i sitt eige nettverk og bli tryggja av dei som er rundt dei. Dette må vi òg snakke om. Det sparer dei som verkeleg treng det, og det gjev dei kortare ventetid viss vi kan utnytte det kjempepotensialet som er der. Nabokjerringa, kameraten og veninna som berre er der, som lyttar – dette er kjempeviktig. Vi må ikkje gløyme det i denne debatten. Det står ikkje i motsetnad til at vi ikkje minst må styrkje døgnplassane – som vi i MDG òg var med på, og det var litt av hjartesaka mi i budsjettforhandlingane – men det kjem i tillegg.

Betre samhandling er viktig. Vi ser kanskje spesielt i dei større byane, men til dels òg ute på landet, at samhandlinga ikkje er god nok. Her er bruk av FACT-team ein av mange faktorar. DPS-ane har ei sentral rolle. Det må vi ha med oss heile vegen. Det er viktig at vi følgjer opp, og at vi, som opposisjon, følgjer opp med helseministeren at opptrappingsplanen blir teken ordentleg tak i.

Så er det viktig til slutt at vi har trygge behandlarar som ikkje driv med meir utgreiing enn det som er nødvendig, og heller ikkje meir behandling enn det som er nødvendig, for det gjev kortare ventetider for dei som treng det aller mest.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:22:58]: Det er veldig bra at alle partier ønsker å styrke psykisk helsevern. Mitt poeng i denne debatten er å si at hvis vi pålegger nye oppgaver, må det følge med penger. Hvis partier i denne sal mener at vi skal bruke mer penger på psykisk helsevern enn de 1,2 mrd. kr i varig opptrapping vi så langt har brukt, er det helt fair, men da forventer jeg også å se det i partienes alternative statsbudsjetter, og det må vedtas i forbindelse med budsjettene. Det var det jeg sa er som å tro på julenissen – å fortsette å pålegge sykehusene våre stadig flere forventninger, tiltak og løsninger uten at det følger med penger. Sykehusene våre kan ikke jobbe gratis, de kan ikke lønne behandlere med knapper og glansbilder. De må forholde seg til det sykehusbudsjettet som Stortinget vedtar. Så hvis en ønsker en enda raskere opptrapping enn det regjeringen nå jobber for, med det sykehusbudsjettet vi har, må det følge penger med – ellers er det faktisk å skape forventninger, lure innbyggerne og late som at man kan løse et problem uten at man egentlig gjør det. Det synes jeg vi alle sammen skal være sannferdige om i den politiske debatten.

Jeg mener at den opptrappingsplanen vi nå har, som mange partier har vært enige om, gir resultater. Vi

ser det på ventetidene, vi ser det på behandlingskapasiteten, vi ser det på lavterskeltilbudene. Betyr det at vi er i mål? Nei, absolutt ikke. Vi må fortsatt gjøre mer, og vi er tross alt bare halvveis i denne opptrappingsplanen. Det betyr at det er mange tiltak som fortsatt gjenstår, og som det skal leveres på.

Jeg fikk spørsmål om DPS Tynset, og jeg vil gjerne svare på det spørsmålet. Det er viktig at vi har gode helsetjenester også på Tynset. Jeg har vært der på besøk og sett den gode helsehjelpen som gis. Utfordringen når det gjelder DPS-et på Tynset, er at det over tid har hatt lavt belegg. Det er grunnen til at Sykehuset Innlandet er nødt til å se på nye måter å levere disse tjenestene på. Derfor ønsker man nå å inngå et samarbeid med Tynset kommune, der det fortsatt skal være spesialisert behandlingskompetanse i DPS-et – det er behandlerne i DPS-et som må stå for det medisinskfaglige – men der kommunen gjennom sin hjemmetjeneste kan være med og ta større ansvar for omsorgsoppgavene og miljøterapi. Dette er jo et vinn-vinn-prosjekt, der kommune og sykehus skal jobbe sammen.

Målet er ikke å bygge ned; målet er å bygge opp. Målet til Sykehuset Innlandet og Tynset kommune er at man skal klare å etablere et sjudagers tilbud innenfor psykisk helsevern. Tilsvarende prosjekter har vært gjennomført i Valdres og i Nord-Gudbrandsdalen. Det har hatt gode effekter. La oss nå fortsette det arbeidet, til det beste for innbyggerne våre.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Kjersti Toppe (Sp) [11:26:16]: Det vi trur på, er at når ei regjering går ut og lovar 430 nye døgnplassar innan psykisk helsevern, ligg dei pengane i budsjettet. Når vi så ser at helseføretak trass i dette kuttar i døgnplassar – i Seljord, på Tynset, i Oslo universitetssjukehus – må vi stilla spørsmål til ansvarleg statsråd. Det er òg det som er bakgrunnen for heile dette representantforslaget, at vi må få ein ny og reell opptrappingsplan, for vi ser at det går i galen retning.

Det vart lova 2 mrd. kr til spiseforstyrringar i valkampen. Vi ser jo ikkje kvar dei pengane vert plasserte. Når det gjeld dei 430 nye sengene til døgnplassar, har vi ikkje fått ei dedikert sak på kvar vi skal sjå dei vert plasserte. Det vert vist til nokre planar i helseføretaka. Når vi tar opp heilt konkrete kuttforslag, får vi alltid det same svaret: Her må vi stola på den overordna vurderinga til helseføretaka.

Eg veit ikkje om statsråden ser det, men dette er det veldig mange som reagerer på, både pasientar og dei som jobbar i dette feltet. Dette er også bakgrunnen for dette representantforslaget frå SV, som eg synest er veldig bra. Det er utruleg flott at det er så mange fleirtalsvedtak i denne saka, om bl.a. å få både ei evaluering og ein ny og forsterka opptrappingsplan.

Til representanten Østensen, som viser til eit forslag frå Arbeidarpartiet om ein modell for korleis ein kan organisera psykisk helsevern i ei meir samanhengande behandlingskjede mellom kommunar og sjukehus: Poenget er at det forslaget berre omhandlar eit forsøksprosjekt. Vi, som er Senterpartiet og Raudt, har eit anna forslag i innstillinga, forslag nr. 5, der vi eigentleg seier det same, men vi ber kort og godt regjeringa fremja tiltak som vil sørgja for at dette gjeld i heile landet, og ikkje berre er eit enkelt forsøksprosjekt. Så viss Arbeidarpartiet og SV stemmer for vårt forslag, vil det faktisk kunna få fleirtal. Så eg vil oppmoda Arbeidarpartiet om å gjera det.

Eg håpar elles at vi framover kan ha ein debatt der vi ikkje driv og karakteriserer kvarandre. Det tar vekk fokuset frå det som er saka, som er ei utruleg stor utfordring. Den 14. april kjem Riksrevisjonen med ein ny rapport, om tilbodet i psykisk helsevern til barn og unge, så vi får nok fleire debattar i Stortinget framover om denne saka.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:29:16]: Jeg kjenner at jeg blir litt provosert når jeg hører helseministeren i debatten snakke om det å tro på julenissen fordi en gjør vedtak her i stortingssalen om psykisk helse. Problemet til regjeringen er at det er gjort mange gode vedtak om psykisk helse. Vi har vedtatt her i salen at vi skal øke antallet døgnplasser. Helseministeren sa også i valgkampen at en raskt skulle øke antallet døgnplasser innen psykisk helsevern, men da Arbeiderpartiet la fram statsbudsjettet sitt, var det ikke veldig mye satsing på flere døgnplasser. En skulle først lage en plan, og så skal en satse etterpå.

Høyre har i hvert fall levert i vårt alternative statsbudsjett, for i vårt budsjett har vi 1,2 mrd. kr mer til sykehusene enn det Støre-regjeringen la opp til. Vi har foreslått 30 mrd. kr til å sørge for at vi får flere lavterskeltilbud for rask psykisk helsehjelp i kommunene, og vi foreslo også 10 mill. kr til YAM, Youth Aware of Mental health, for å få mer selvmordsforebygging inn i skolen.

Jeg er helt enig med helseministeren i at når vi gjør vedtak her i salen, må en også diskutere hvordan en skal finansiere det. Problemet er at selv om vi har gjort mange vedtak her i salen om psykisk helsevern, følger ikke regjeringen opp de vedtakene. Det er jo det vi trenger innen psykisk helsevern nå, når vi ser at flere faller utenfor arbeidslivet, når vi ser at flere blir avvist i psykisk helsevern, og når vi ser at vi ikke klarer å bygge opp gode nok lavterskeltilbud. Jeg skal være enig i at det kanskje ikke alltid er flere vedtak i stortingssalen vi trenger; det vi trenger er en regjering som faktisk følger opp disse vedtakene og som tar utfordringene i psykisk helsevern på alvor. Det opplever jeg dessverre at regjeringen ikke gjør.

Når en beskylder andre for å tro på julenissen når en gjør vedtak, bør en kanskje også se på sine egne lovnader og hvordan en selv har fulgt dem opp i regjering. Det mener jeg står til stryk. Det har ikke vært satset tilstrekkelig på psykisk helsevern i Norge.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:31:22]: Fakta i denne saken er at i en periode på om lag 20 år har antallet døgnplasser i psykisk helsevern gått ned. Så sa regjeringen at den ville bremse den utviklingen. Vi ga tydelig beskjed til de regionale helseforetakene om at nedbyggingen skulle stoppe, og vi har også gitt oppdrag om at antallet behandlingsplasser skal øke. Det er gjort en faglig vurdering av at vi trenger om lag 430 flere behandlingsplasser fram til 2040. Fram til 2030 er det behov for 200–250 nye behandlingsplasser, mener jeg å huske. Det er sykehusene nå i full gang med å levere. Jeg har ikke sett de endelige tallene, men det de regionale helseforetakene forteller oss, er at de i 2025, for første gang på lang tid, ser en viss oppbygging av plassene igjen. Vi har all grunn til å tro at den utviklingen kommer til å fortsette gjennom denne våren, gjennom sommeren og gjennom høsten, slik at vi i 2026 kommer til å ha flere behandlingsplasser enn i 2025.

En av grunnene til at vi får til dette, er at det er samsvar mellom det vi vedtar, det vi beslutter i oppdragene til sykehusene, og den sykehusrammen vi vedtar. Det er det som er poenget mitt i denne debatten. Alle er enige om intensjonene. Alle ønsker at dette skal gå så raskt som mulig. Ingen har lyst til at det skal være kasteballer i psykisk helsevern. Vi vil det beste for innbyggerne våre, uansett hvilket politisk parti vi tilhører. Men hvis en ønsker en opptrappingsplan for psykisk helsevern som er enda mer ambisiøs enn den vi har i dag, med enda flere døgnplasser enn det vi nå har planlagt for, eller med enda flere tiltak, da må den planen henge sammen med bevilgningsvedtakene som Stortinget fatter. Hvis ikke setter vi de lokale sykehusstyrene, legene, sykepleierne, helsefagarbeiderne – helsepersonellet vårt – i en umulig prioriteringssituasjon.

Jeg synes ikke det er fair å skape et inntrykk av at her er det bare å fikse et problem hurtig, uten at de pengene er på plass. Spørsmålet til dem som eventuelt måtte mene det, blir da: Hvordan mener en at sykehusene skal kunne gjøre denne opptrappingen raskere med de rammebetingelsene de har, hvis det ikke følger med penger? Det er den diskusjonen jeg mener vi må ta framover for å sikre at det er samsvar mellom det vi ønsker å ha av ambisjoner i helsetjenesten vår, og de rammebetingelsene vi gir til helsetjenesten vår for at de skal kunne levere tjenester i toppklasse.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [11:34:40]: Jeg synes det var et veldig interessant innlegg som ble holdt av statsråden nå nettopp. Faktum er jo at statsråden over lang tid, og senest i sykehustalen, har sagt at sykehusene ikke trenger mer penger, og at vi ikke kan løse de utfordringene vi står i, med mer penger. Han sier også at det går veldig bra, og at det er veldig gode resultater i helsetjenesten vår. Da blir jeg veldig undrende til om han faktisk forstår det som skjer i helsetjenestene våre – det som sykepleierne og legene står i, de vanvittig vanskelige prioriteringene man står i i sykehusene hver dag, med den økonomien som er nå, og som statsråden selv har sagt at han mener er på et fornuftig nivå, og at det ikke er noen utsikt til at økonomien i sykehusene kommer til å bli bedre de neste årene. Så sier han i denne debatten at hvis vi skal få til de prioriteringene som et flertall på Stortinget mener må gjøres for å sikre en god helsetjeneste, må den økonomien på plass. De to ulike versjonene av hva som trengs for helsetjenestene framover, rimer bare ikke i mine ører.

Jeg vil bare være tydelig på at KrF, i sitt alternative budsjett, har lagt inn en økning til sykehusene. Sykehusene har selv sagt at de trenger en økning. Det må budsjettpartnerne og regjeringen nå stille opp med, når man ser at det er store behov for å øke bevilgningene til sykehusene framover.

Presidenten [11:35:58]: Representanten Erlend Svardal Bøe har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort kommentar, begrenset til 1 minutt.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:36:31]: Jeg vil bare minne statsråden om at noe av det første Støre-regjeringen gjorde da den kom i regjering, var å ta vekk den gylne regel. Hva var den gylne regel? Jo, den sa at veksten i økonomien og i ressursene skulle være høyere i psykisk helsevern og rusbehandling enn i somatikken. Det Støre-regjeringen gjorde, var å fjerne den gylne regel, noe som gjorde at en ikke hadde en tydelig målsetting for hvordan en skulle bruke ressursene til å bygge opp kapasitet til å prioritere psykisk helsevern og rusbehandling.

Vi kan godt ta en diskusjon om at vi ikke oppnådde alt når det gjaldt den gylne regelen og psykisk helse, men vi oppnådde det når det gjaldt rusbehandling. Poenget var at vi la en tydelig føring fra Stortinget og regjeringen om at det skal prioriteres. Det valgte Arbeiderpartiet å ta vekk. Det tror jeg er litt av grunnen til at vi ikke har sett den samme prioriteringen av psykisk helsevern de siste årene.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:37:38]: Det er helt riktig at regjeringen tok bort den gylne regel, men det var fordi den beviselig ikke fungerte. Bevilgningene til psykisk helsevern økte jo ikke mer enn bevilgningene

til somatikken, som var formålet. Det var for så vidt et godt formål, men når virkemidlene ikke virker, har vi politikere et ansvar for å justere de virkemidlene. Derfor har vi innført et nytt styringssignal om at bevilgningene til psykisk helsevern skal være over det som demografien tilsier. Det er bl.a. grunnen til at vi har klart å styrke det polikliniske tilbudet over hele landet. Det er grunnen til at vi har klart å stoppe nedbyggingen i antall døgnplasser. Det er dette som er med på å finansiere den oppbyggingen av kapasiteten vi nå ser. Vi har nå i praksis noen av de korteste ventetidene for å få psykisk helsehjelp vi har hatt. Dette er positive ting å ta med seg, og så skal vi fortsette opptrappingsplanen med de vedtakene som er fattet, og selvfølgelig også med det som vi nå får med oss fra komiteen. Arbeiderpartiet er også med på flere av de vedtakene som skal fattes i salen i denne saken, for vi mener at det er en god idé.

Så til spørsmålet om sykehusøkonomi: Jeg mener at vi har en sykehusramme i dag som skal gi befolkningen vår svært gode helsetjenester. Det er nesten ingen land som bruker mer penger på helse enn det vi gjør i Norge, og vi har også en høyere tetthet av helsepersonell enn veldig mange land rundt oss. Det betyr at vi som ansvarlige politikere, i en tid da det økonomiske handlingsrommet kommer til å bli mindre, da alle partiene på Stortinget er enige om at vi skal bruke veldig mye mer penger på Forsvaret i årene framover, ikke bare kan love mer til alle mulige gode formål. Da må vi faktisk også stille oss noen spørsmål: Hvordan bruker vi pengene mest mulig effektivt? Hvordan får vi mest mulig helse for hver skattekrone vi investerer? Det er den debatten jeg har invitert til når jeg sier at ikke alle problemer kan løses med økte bevilgninger. Men det er selvsagt slik at hvis en gir særskilte bevilgninger til særskilte formål som skal finansieres, f.eks. en enda raskere opptrappingsplan for psykisk helsevern, ja, da vil sykehusene ha mulighet til å kunne gjøre det. Derfor må det følge penger med sånne vedtak.

Til sist: Vi har en stor utfordring framover når det gjelder å sikre at vi også i framtiden skal ha nok helsepersonell. En av grunnene til at det blir endringer i tjenestetilbudet, f.eks. i DPS-ene, er at det er lavt belegg, altså få pasienter som kommer dit. Når vi da i andre deler av landet mangler spesialisert helsepersonell, mener jeg at det er riktig at sykehusene vurderer hvordan de kan flytte de ressursene dit hvor behovet er størst, slik at befolkningen vår får gode helsetjenester.

Presidenten [11:40:41]: Representanten Kjersti Toppe har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [11:40:57]: Vi ber ikkje om ein raskare opptrappingsplan. Opptrappingsplanen er god, men poenget er at han ikkje vert følgt opp. Det er signala vi får.

Når det gjeld DPS-et på Tynset og lågt belegg, har dei på Tynset gått frå ti plassar, til fem plasser, til tre plassar, til to plassar og til éin plass. Poenget er at det vert ei svekking av tilbodet, noko som gjer at ein ikkje får den krafta i tilbodet. Det handlar òg om politisk vilje: Skal vi ha desentraliserte tilbod i Noreg eller ikkje?

Så til det som ingen, i alle fall ikkje statsråden, snakkar om: finansieringsmodellen. I dag vert sjukehusa finansierte ved at dei sjølve må betala for investeringane. Veldig mange av kutta – òg i psykisk helsevern – kjem fordi ein må kutta for å få råd til å betala for nye sjukehus, f.eks. det nye sjukehuset i Oslo. Difor ville vi ha fortgang i å skilja investering og drift, fordi det går ut over pasienttilbodet til veldig mange sårbare grupper.

Presidenten [11:42:01]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:42:06]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Anne Lise Gjerstad Fredlund, Sunniva Holmås Eidsvoll og Ingrid Fiskaa om mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger for frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet (Innst. 166 S (2025–2026), jf. Dokument 8:75 S (2025–2026))

Presidenten [11:42:28]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil ti replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten ut over den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:42:59] (ordfører for saken): Takk til komiteen for konstruktivt arbeid med en sak som angår tusenvis av frivillige, deres organisasjoner og ideelle organisasjoner.

Det er bred enighet i komiteen om at disse organisasjonene er viktige for helsetjenestene våre, fordi de utfyller de offentlige tjenestene på en måte som både styrker tilbudet, organiserer mennesker og klarer å møte behovene til folk, oftere tettere på, raskere og ofte bedre enn det offentlige klarer.

Det er også en samstemt komité som mener at disse organisasjonene fortjener og egentlig bør forvente mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger enn de møter i dag. De gjør en uvurderlig innsats på helsefeltet

ofte med langt mindre ressurser, med færre folk og mindre penger, men klarer å flytte den ene kronen de får, flere ganger.

Frivillige og ideelle organisasjoner bruker i dag fremdeles store ressurser på søknadsprosesser. Det er for mange av organisasjonene i dag som venter for lenge og som bruker altfor mye tid og ressurser på å søke penger, rapportere, skrive og påvirke oss politikere og andre for å sikre sitt eksistensgrunnlag.

Vi skal bruke skattebetalernes penger med kløkt og respekt. Når Stortinget ønsker at frivillige og ideelle skal løse oppgaver vi ser vi trenger i samfunnet vårt, bør de bruke mindre tid og ressurser på å få videreført tilskudd og mer på det faktiske oppdraget.

Saken har, ikke overraskende, engasjert mange, og det har kommet mange høringssvar. Det har vært nyttig – en stor takk til dem som har sendt oss innspill. Svarene som har kommet, viser med all tydelighet at frivillige og ideelle organisasjoner har et sterkt ønske om klare, robuste og forutsigbare ordninger. Det er også veldig positivt at organisasjonene selv er tydelige på hvordan ordningene kan forbedres.

Flertallet i salen i dag støtter ønsket om en bedre samordning og en mer effektiv forvaltning på tvers av departementer og sektorer. Det skal skje i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet for neste år allerede. Stortinget har tidligere fattet vedtak om dette. Det mener Fremskrittspartiet ikke er blitt fulgt godt nok opp. Det har vi påpekt også tidligere, og nå kommer det i vedtaks form, og det er en marsjordre om at her må det tas grep og det raskt.

Saken er grundig belyst, engasjementet er stort og behovet for forutsigbarhet i tilskuddsordningene er tydelig. Frivilligheten er en helt sentral partner i det norske helsevesenet, og da må også rammebetingelsene være tydelige, stabile og forutsigbare. Jeg håper og tror vi kommer et godt skritt på veien nærmere det med vedtaket som kommer til å få et bredt flertall i dag.

Rune Krutå (A) [11:46:11]: Vi har en solid og god helsetjeneste i dette landet. Den utfylles av frivillige og ideelle organisasjoner, som leverer tilbud som supplerer, er i mellomrommene og ofte går foran med viktig innovasjon. Særlig det frivillige tilbudet vet vi er viktig som en del av lavterskeltilbudet for mange.

Vi har et felles ønske om å bedre rammene rundt dem som bidrar inn mot vår felles helsetjeneste. I den anledning er det viktig å minne om at regjeringen allerede har gjort et viktig arbeid med å redusere søknadstider, forenkle systemer og sørge for en mer effektiv forvaltning av tilskuddsordninger til helsefrivilligheten.

Arbeiderpartiet er i utgangspunktet skeptisk til at vi på nytt skal sette helseforvaltningen til å ha store gjennomganger av tilskuddsordningene. Det er et arbeid som allerede pågår, og som følges opp fra budsjett til budsjett. Skal vi samordne systemer, må vi sikre at de henger sammen med hverandre, og vi bør sørge for at eventuelle endringer henger sammen med hvordan vår felles helsetjeneste skal se ut framover. Det er et pågående arbeid.

Arbeiderpartiet mener det er viktig at en forbedringsprosess også samkjøres med et realistisk tidspunkt for samkjøring med statsbudsjett. Derfor har vi et forslag om at det skal framlegges et forslag til statsbudsjettet for 2028. Da vil man ha tilstrekkelig med tid til å ivareta den helheten jeg har pekt på. En gjennomgang som skal være klar til budsjettet for 2027, er jeg bekymret for at vil ha motsatt effekt. Det vil forsinke utbetalinger, sette flere ordninger i spill og gi mer usikkerhet til en del av sektoren vår som jeg opplever vi alle ønsker å gi mer forutsigbarhet. Vi ønsker en gjennomgang, men mener det må være realistiske rammer for det, slik at det bli en skikkelig god gjennomgang.

En viktig del av vår oppgave er å sikre at fellesskapets midler blir brukt best mulig og til de formålene de er ment for. Endringer i tilskuddsordninger og rapporteringer må fortsatt være slik at vi har god innsikt i at midlene brukes i tråd med søknaden og hensikten. Åpenhet og transparens er viktige verdier, både for dem som får penger, og for dem som ikke får penger.

Det er et mål for Arbeiderpartiet å støtte opp om og styrke ideell og frivillig sektor. Høyesterett har nylig klargjort at det er et handlingsrom når det gjelder retten til å benytte frivillige og ideelle aktører til å yte helse- og sosialtjenester. Det er en god måte å sikre at midlene går direkte til tjenester og til nytte for pasientene. Jeg er glad for at det ser ut til å bli flertall for et slikt signal fra Stortinget i dag.

Med det tar jeg opp forslagene Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten [11:49:06]: Representanten Rune Krutå har tatt opp de forslagene han refererte til.

Margret Hagerup (H) [11:49:22]: Høyre støtter initiativet fra SV og flertallsinnstillingen i denne saken. Frivillige og ideelle organisasjoner er ikke et supplement vi kan ta for gitt, de er en helt avgjørende bærebjelke i den norske helsetjenesten. De bidrar med kompetanse, nærhet til brukerne og et engasjement det offentlige ikke kan stå for alene.

Tallene taler for seg: I 2025 søkte organisasjonene om til sammen 2,4 mrd. kr – 850 mill. kr mer enn det som faktisk ble tildelt. Dette viser ikke bare et stort behov, men også et tydelig engasjement og en vilje til å bidra. Da er det avgjørende å ha et system som møter disse

organisasjonene, og er godt, forutsigbart og effektivt. Problemet er at det ikke er det i dag.

Stortinget fattet allerede i 2023 et enstemmig vedtak om å harmonisere og forenkle tilskuddsordningene, innføre raskere saksbehandling og legge til rette for flerårige tilskudd. Høyre må dessverre konstatere at dette ikke er fulgt opp godt nok.

Høyre var også tidligere kritisk til regjeringens omlegging av tilskuddsordningene, som ble gjennomført uten tilstrekkelig dialog med de berørte aktørene. Når frivillig sektor selv ikke blir godt nok involvert i endringer som direkte påvirker deres arbeid, svekker det både kvaliteten og tilliten til ordningene. Dette var også en endring som kom brått, uten tanke for verken overgangsperiode eller konsekvenser.

Høyre støtter alle tilrådingene fra komiteens flertall, også V i innstillingen. Den første gjelder en gjennomgang av Helsedirektoratets tilskuddsordninger innen statsbudsjettet for 2027, med særlig fokus på faglig kvalitet, relevans og forutsigbarhet. Ikke minst må det finnes løsninger for organisasjoner som har falt utenfor etter omleggingen i 2023. Vi støtter derfor de løse forslagene fra SV, for de nye tilskuddsordningene har så stramme avgrensninger at viktige aktører ikke engang får anledning til å søke. Det er ikke akseptabelt. Vi har ved flere anledninger tidligere tatt opp situasjonen Ønsketransporten står i, og vi mener at regjeringen må se på hvordan de kan sikre dem videre drift.

Vi støtter også raskere saksbehandling og bedre regler for overføring av tilskudd. Når det går flere måneder fra søknadsfrist til svar, skaper det unødvendig usikkerhet. Organisasjoner kan ikke planlegge aktiviteter, ansettelser og tilbud i et sånt vakuum. Høyre mener også at flerårige tilskudd og økt bruk av driftstilskudd er riktig vei å gå. Det gir stabilitet og bedre ressursbruk.

Til slutt er det viktig at byråkratibyrden må ned. I dag brukes det for mye tid og ressurser på søknader som ender i avslag. Disse ressursene burde i stedet komme pasientene og det frivillige arbeidet til gode.

Dette er noe regjeringen kunne unngått for flere år siden, og de kunne tatt tak i det. Vi håper vedtakene i dag gjør at regjeringen tar frivilligheten og ideell sektor på alvor.

Audun Hammer Hovda (SV) [11:52:32]: Frivillige og ideell sektor spiller en viktig rolle i helsevesenet og er helt avgjørende for å skape helhetlige og gode helse- og omsorgstjenester. Det bør derfor være av stor interesse for Stortinget å sikre at disse ordningene er så gode som mulig, og at endringer vurderes og evalueres nøye.

Hvert år legges det ned et enormt antall årsverk i frivillige organisasjoner bare for å skrive søknader. Dette er tid som skulle vært brukt på det man egentlig er der for, uansett om det er forskning, formidling eller pasientbehandling. I 2025 alene søkte organisasjonene om 850 mill. kr mer enn det som fantes i potten. Det betyr at enormt mange timer ender i ingenting. Jeg er glad for at en samlet komité nå går inn for å be regjeringen tilrettelegge for at tilskudd gitt gjennom ordningene i større grad gis som flerårige tilskudd og driftstilskudd, for å sikre forutsigbarhet for organisasjonene og for dem som trenger det.

Jeg ønsker likevel å understreke at Stortinget har vedtatt et lignende forslag tidligere, uten at dette har vært tilstrekkelig fulgt opp, og at det derfor foreligger en sterk forventning om at dette vedtaket faktisk følges opp. Konsekvensene av ikke å gjøre dette er store for enkeltmennesker, organisasjoner og for helsevesenet samlet sett.

Det er også bekymringsverdig at flere organisasjoner som tidligere har vært gitt tilskudd over statsbudsjettet, ikke lenger får støtte, da de ikke passer kriteriene som er satt av Helsedirektoratet. Dette gjelder spesielt organisasjoner som jobber med kvinnehelse, men også eksempelvis Ønsketransporten, som gir alvorlig syke verdige tilbud.

Tilskuddsordningens viktigste oppdrag er å treffe organisasjoner som løser samfunnsproblemer. Derfor er det synd at organisasjonene som nettopp gjør dette, ikke passer inn i direktoratets krav. Derfor er jeg glad for at et flertall i dag går inn for en full gjennomgang av disse ordningene. Vårt mål er enkelt: mindre tid på skjemaer og mer tid på mennesker.

Jeg tar opp de forslag SV er en del av, og varsler også at vi går ut av I i innstillingen og stemmer for Arbeiderpartiets mindretallsforslag, nr. 2.

Presidenten [11:54:57]: Representanten Audun Hammer Hovda har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [11:55:19] (leiar i komiteen): Frivillige og ideelle organisasjonar er veldig viktige i samfunnet vårt, og særleg viktige på helsefeltet. Vi har ei tilskotsordning som er omfattande, og som ein treng forbetringar av. I innstillinga kjem det fram korleis Senterpartiet stemmer. Vi støttar at det vert gjort ein gjennomgang av tilskotsordninga. Vi støttar forslaget om forbetringar på ulike felt, f.eks. raskare saksbehandling, at vi kan få meir bruk av fleirårige tilskot, at ein klarer å samordna tilskotsordningar på tvers av direktorat og fagfelt, og at ein kan redusera tidsbruken og rapporteringskravet, iallfall slik at det ikkje vert meir enn nødvendig.

Ein del av forslaga i innstillinga gjeld ideelle organisasjonar. Der ligg det òg ein del representantforslag – litt tilsvarande. Eg håpar vi kan få fleirtal for nokre. Dette er

jo politikk. Domen frå Høgsterett har no vist at ein har lov å særbehandla og å ha eigne anbodsrundar. Forslaget frå Arbeidarpartiet, som òg Senterpartiet er med på, seier at ein skal følgja opp denne domen og sikra at «helseforetakene ved kjøp av private tjenester reserverer disse til ideelle aktører der det er hensiktsmessig», men det ligg jo litt i korleis ein tolkar kva tid det er hensiktsmessig. Vi meiner at ein skal bruka skjerma anbod, og at det ikkje skal vera opp til føretaka å bestemma det ut frå litt ulike omsyn dei tar. Eg tenkjer det kan vera eit politisk styringssignal at det er ein slik praksis vi ønskjer, for det betyr enormt mykje om vi skal ha ein ideell sektor i fortsetjinga.

Det er òg to andre forslag – eitt om eit innovasjonsfond, frå KrF, og eitt frå SV, Raudt og KrF om å bruka heile handlingsrommet. Eg tenkjer dette er veldig viktige forslag i saka.

Så til dei lause forslaga frå SV, om Ønsketransporten og om ei overgangsordning for dei som har hatt fast plass på statsbudsjettet, men no ikkje kjem inn i ei tilskotsordning. Vi meiner at dette må ein ta opp i samband med revidert nasjonalbudsjett. Forslagsteksten meiner vi er ivaretatt i forslag nr. 1. Eg vart no litt usikker på korleis stemmegivinga eigentleg går. Vi er opptatt av ein gjennomgang. Vi får sjå kva årstal det vert fleirtal for.

Eg tar opp forslaget frå Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti.

Presidenten [11:58:31]: Da har representanten Kjersti Toppe tatt opp det forslaget hun refererte til.

Seher Aydar (R) [11:58:49]: Det er ingen tvil om at frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet gjør en utrolig viktig jobb og er et verdifullt supplement til det offentlige. Derfor må tilskuddsordningene være tilpasset denne rollen, og vi støtter en gjennomgang av ordningene. Det er positivt at vi nå peker i retning av at organisasjonene kan bruke mer tid på det de faktisk er gode på, og mindre tid på administrasjon.

For noen vil flerårige tilskudd være en veldig god løsning fordi det gir bedre forutsigbarhet og mer effektiv bruk av ressursene. Det tar tid å bygge fagmiljøer, og nettopp derfor er det viktig at tilskuddsordningene er mer stabile og forutsigbare. Det er også bra at utlysningene nå kommer tidligere, og at saksbehandlingen går raskere enn før. Det er positivt.

I tillegg må samordningen mellom Helsedirektoratet og andre styrkes, sånn at de organisasjonene som jobber på tvers, får mer helhetlige rammer. Det er jo ønsket at også organisasjoner som jobber på tvers, skal ha stabilitet. Det må sikres, for det trengs.

Det gjelder å bruke både penger og tid på en god måte, for det er fellesskapets midler til frivillige og ideelle organisasjoner som bidrar til samfunnet på ulike måter. Både den tiden og de pengene er verdifulle og må ikke brukes på unødvendig administrasjon. Rødt er med i forslaget om å ta i bruk hele handlingsrommet for å gi ideelle aktører positiv særbehandling i offentlige anskaffelser. Det handler også om å sikre mer kontinuitet for den sektoren.

Vi stemmer subsidiært for forslaget om å sikre at helseforetakene ved kjøp av private tjenester reserverer disse til ideelle aktører. Vi skulle ønske det var punktum etter «aktører», men det blir subsidiær støtte siden det står «der det er hensiktsmessig». Vi mener det alltid er hensiktsmessig å prioritere ideelle framfor kommersielle aktører.

Rødt har levert et eget representantforslag, som nå behandles i komiteen, om å reservere anbud for ideelle aktører der anbud er anskaffelsesformen som brukes i dag. Vi mener også at det ikke er en god måte å løse viktige oppgaver på, altså at anbud egentlig bør avskaffes som anskaffelsesform. Vi foreslår både å styrke tilbudet og et langsiktig samarbeid med ideelle aktører som faktisk løsning. Vi ser fram til den behandlingen i komiteen.

Vi kommer selvfølgelig, når det er budsjettforhandlinger, til å se på hvilke organisasjoner som skal få penger. Når det gjelder forslag nr. 6, tenkte også vi at det var ivaretatt, men siden det nå er litt usikkerhet om hvordan det blir, kommer vi til å melde det i etterkant.

Marius Langballe Dalin (MDG) [12:02:00]: MDG vil i hovudsak støtte fleirtalstilrådinga, med unntak av I. Det er snart påske, så eg skal ikkje bruke for lang tid. Her er det mest ei stemmeforklaring frå ein stakkar som står utanfor komiteen.

Vi meiner sjølvsagt, til liks med dei andre her, at frivillige og ideelle har stor betydning, men det er også viktig at det er økonomisk føreseieleg, ikkje minst for dei som no står utan høve til å søkje fordi kriteria ikkje stemmer. Dette er det viktig at vi får på plass innan 2027, og vi vil difor stemme for det lause forslaget frå SV. Vi stemmer for forslag nr. 2, frå Arbeidarpartiet, for vi meiner det er for kjapt å få gått gjennom alle ordningane til budsjettet i 2027.

Vi prøvde å finne fram til ei felles tilråding på raudgrøn side. Det var dessverre vanskeleg, men eg trur vi likevel kjem til ei løysing som skal vere handterbar. Riktig god påske!

Ida Lindtveit Røse (KrF) [12:03:19]: Gjennom historien har ideelle og frivillige aktører tatt ansvar. Man har sett behov, og så har man stilt opp der andre ikke har gjort det. Så viktig har tilbudene vært at etter hvert har oppgavene blitt tatt over av staten, sånn som sykehjem, skoler, barnehage, helsehjelp, osv. Hele velferdssamfunnet vårt er i grunnen bygd på skuldrene av ideell og frivillig omsorg.

Selv om en rekke oppgaver nå ligger til det offentlige, er ikke de ideelle aktørene mindre viktige, snarere tvert imot. De finner fortsatt hull i det offentlige, og de fyller det. For noen uker siden var jeg på Gatehospitalet i Bergen. Der mottas ruspasienter i forkant og etterkant av sykehusbehandling, men på grunn av kutt i støtten går Gatehospitalet nå med tomme rom, og finansieringen er uforutsigbar. Fra et år til et annet kuttes støtten, man må bemanne opp eller ned ut fra det, og man vet heller ikke hva man får før ut i året. Det går selvsagt ut over tilbudet, det går ut over muligheten til å tenke langsiktig, og det går ikke minst også ut over rekrutteringsmuligheten. Er det en trygg jobb da, hvis man skal jobbe ved en ideell organisasjon som får penger over uforutsigbare tilskudd?

Når organisasjoner som har fått øremerkede tilskudd i statsbudsjettet, kuttes og aktørene henvises til søknadsbaserte ordninger, skaper det også uforutsigbarhet, fordi de søknadsbaserte ordningene ikke nødvendigvis er ordninger som organisasjonene passer inn i. I verste fall medfører det nedleggelser. Hvert år har vi hatt sånne eksempler, og man har heldigvis klart å redde noen av disse i siste liten. Det siste eksemplet var tilskuddsordningen for aktivitetstiltak for eldre. Rett etter at den ble lansert, fikk vi tilbakemeldinger om at den var så krevende at mindre organisasjoner både mistet motet og vurderte å ikke søke, nettopp fordi man opplevde kriteriene – måten å søke på, kravene – som så krevende at man stoppet i døra før man begynte på prosessen med å søke.

Da er spørsmålet: Hva vil vi at frivillige og ideelle skal bruke tiden sin på? Hva vil vi at de skal bruke ressursene sine på? Det er jo helt åpenbart tilbudet, og det skal være forutsigbarhet rundt tilbudet, og man skal kunne søke på en god måte. Derfor er jeg glad for at et bredt flertall slår dette fast i dag, og at det følges opp på en god måte.

Jeg vil avslutte med å si at vi også vil støtte SVs to løse forslag i salen.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:06:29]: Ideell og frivillig sektor utgjør en viktig del av det norske velferdssamfunnet. De bidrar til aktivitet, innovasjon og deltakelse. Derfor har regjeringen de siste årene lagt til rette for mer forutsigbare og fornuftige rammer for organisasjonene. Blant annet lyses etablerte tilskudd til ideell og frivillig sektor nå som en hovedregel ut like etter at statsbudsjettet legges fram, altså før det er vedtatt, med en felles søknadsfrist 1. desember. Det gir mer forutsigbarhet for det året som kommer etterpå.

Tidligere ble tilskudd ofte utbetalt sent i andre kvartal, mens de største og viktigste driftstilskuddsordningene nå har utbetaling midt i februar. Videre er søknads-, dialog- og rapporteringsprosessene blitt forenklet, og de er samlet i direktoratets tilskuddsportal. Og, ikke minst, 14 av de totalt om lag 35 ordningene vi har hvor frivillige og ideelle kan søke om tilskudd, har nå mulighet for flerårige tildelinger.

Vi støtter forslagene om å fortsette arbeidet for mer forutsigbarhet og langsiktighet. Det er gledelig at flertallet ser ut til å være enig om å sikre mer forutsigbarhet gjennom å reservere anbud for ideelle der det er hensiktsmessig. Dette er også i tråd med regjeringens politikk.

Flertallet i komitéinnstillingen ber regjeringen komme tilbake med en gjennomgang og forslag til forbedringer av tilskuddsordningene til ideelle og frivillige. Det er et godt forslag, den jobben bør vi absolutt gjøre. Men jeg er opptatt av at vi skal gjøre den jobben skikkelig, og flertallet i komitéinnstillingen ønsker at vi skal komme tilbake allerede i statsbudsjettet for 2027. Det vil jeg advare mot. Denne gjennomgangen skal vi gjøre sammen med organisasjonene, og den framdriftsplanen som foreslås, har svært høy risiko. Jeg er redd for at det i verste fall kan føre til at vi får forsinkede utbetalinger i 2027, ikke bare med uker, men i verste fall med måneder. Gjennomgangen er selvfølgelig velkommen, men jeg vil advare mot at den framdriften man peker på, ikke blir det vi alle ønsker.

Som vi vet, er det budsjettkonferanse i august. Det å gjennomgå 35 tilskuddsordninger med medvirkning fra over 400 organisasjoner skal derfor skje på fire måneder. Det mener jeg – med all respekt for Stortinget – ikke vil kunne gå. Helsedirektoratet forvalter over 160 tilskuddsordninger. Det er en samlet bevilgning på mer enn 22 milliarder av skattebetalernes penger. Det jobbes fortsatt med søknadsbehandling, og i løpet av de neste månedene skal om lag 2 000 rapporteringer og 100 klager også behandles. Så jeg håper vi kan ta oss litt bedre tid.

Presidenten [12:09:28]: Det blir replikkordskifte.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:09:39]: Fremskrittspartiet er bekymret for økte krav til rapportering og søknadsprosesser for frivillige og ideelle organisasjoner. Det legges årlig ned et ganske stort antall årsverk i forbindelse med bare å søke, opprettholde og rapportere tilbake på tilskudd, også for dem som ender med avslag. Min opplevelse er at i ord er alle egentlig enige i dette. Den innstillingen vi har på bordet i dag, viser også at det er en samstemt komité som er bekymret for dette på vegne av frivillige og ideelle organisasjoner. Det stopper ofte der, med tanke på f.eks. det vedtaket vi tidligere har fattet i Stortinget. Hvorfor mener statsråden at det ofte har stoppet der, og hva vil statsråden gjøre for at det ikke blir slik nå, med det vedtaket vi har?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:10:28]: Jeg takker for spørsmålet, men jeg er ikke enig i at det har stoppet, for som jeg sa i innlegget jeg nettopp holdt, har vi forenklet både søknads-, dialog- og rapporteringsprosessene. Vi har nå samlet alt dette i direktoratets tilskuddsportal. Jeg har også møtt organisasjoner som er veldig glade for denne utviklingen, og som sier at det har blitt bedre. La oss absolutt gjerne diskutere om vi kan gjøre det enda bedre. Det kan det godt være at vi kan, og det er derfor det er viktig at vi får gjort denne gjennomgangen, og at vi også lytter til organisasjonene.

Vi må også huske at dette er skattebetalernes penger, og her er reglementet for økonomistyring klart og tydelig. Stortinget har gjort en rekke vedtak og gitt en rekke forutsetninger, bl.a. om at når man gir tilskudd, må man innhente informasjon fra tilskuddsmottakerne for å se om man oppnår målet eller ikke. Riksrevisjonen lagde i 2018 en rapport hvor de kom med ganske kraftig kritikk på grunn av manglende kontroll med og oppfølging av tilskuddsrapporteringen. Det har direktoratet fulgt opp på en ordentlig måte gjennom å sikre at det skal være god kontroll på bruken av offentlige midler.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:11:29]: Takk for svaret. Det har vært noen justeringer som vi også stiller oss bak, og som er bra, men det er fortsatt for mye rapportering, og det er noe med innretningen som ikke holder mål. I Stiftelsen Dams forskningsprogram er det innført en totrinns søknadsprosess. Den ene delen handler vel om at man skal sile ut dem som har lav sannsynlighet for å få innvilget tilskudd, og man skal også se på hvilken søknadssum det faktisk er snakk om. Når summene er lave, bør kanskje ikke kravene være like som når summene er store. Det er en merknad fra komiteen hvor vi ønsker å se nærmere på å gjøre en sånn todeling, for de viser til at de klarte å redusere tidsbruken for søkere med 38 pst., og med 28 pst. for dem som vurderte søknadene. Det er betydelig og ville spart årsverk. Hva tenker statsråden om det?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:12:26]: Det hørtes overbevisende ut. Jeg er for alle gode forslag som kan forenkle og gjøre at organisasjonene, men også de som skal behandle disse søknadene og rapportere på den andre siden, offentlig ansatte, får brukt tiden sin mest mulig effektivt. Jeg tror ikke vi trenger mer byråkrati i dette landet; vi trenger vel egentlig mindre. Så alt vi kan gjøre av digitalisering, enklere søknadsskjemaer og enklere rapporteringskrav er veldig velkomment.

Når dette nå blir vedtatt i Stortinget, kommer regjeringen selvfølgelig til å gjøre det på en ordentlig måte. Det er jeg helt sikker på at direktoratet også er innstilt på. Her gjelder det å lytte til organisasjonene og høre på deres tilbakemeldinger, både om det de synes fungerer bra, og der de synes det er forbedringspotensial. Hvis en da kommer til at det er mulig å gjøre ytterligere forenklinger, som samtidig sikrer at vi har tilstrekkelig og riktig kontroll med bruken av fellesskapets midler, skal jeg være den første til å applaudere det.

Presidenten [12:13:23]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:13:51]: Fremskrittspartiet er med i flere omtaler, også i innstillingen vi har til behandling i dag, om de stramme retningslinjene som er i de nye tilskuddsordningene. Da viser jeg også til de løse forslagene som SV har fremmet, og Fremskrittspartiet kommer til å støtte dem. Vi mener, i likhet med Toppe, at noe av dette også er ivaretatt i de andre forslagene, men å understreke betydningen av dette er helt greit for Fremskrittspartiet. Vi mener bl.a. at Ønsketransporten, som brukes som et eksempel, er veldig viktig, og at det er veldig beklagelig at det har falt ut av tilskuddsordningene. Det mener vi må rettes opp i. Dette gjelder jo også mange andre organisasjoner som ikke finner sin plass i de nye tilskuddsordningene, bl.a. innenfor kvinnehelse. Er det ett område som vi i denne sal er samstemte om at vi trenger mer kunnskap om, og som vi som innbyggere trenger mer informasjon om, er det jo det området. At de ikke finner sin plass i de tilskuddsordningene, er ikke bra, og det må rettes opp i.

Kai Steffen Østensen (A) [12:15:12]: Stortinget tar i dag stilling til et forslag om at kjøp av private tjenester i regi av helseforetakene skal reserveres til ideelle aktører der det er hensiktsmessig. Sånn det ser ut nå, blir det flertall for dette forslaget. Det er meget bra. Med bakgrunn i forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti ber Stortinget regjeringen følge opp Høyesteretts dom i saken, som tar for seg lovligheten i å reservere anbudskonkurranser for ideelle organisasjoner og aktører.

Ideelle organisasjoner er en viktig del av vår felles helsetjeneste fordi de bidrar til å utfylle den og levere på oppgaver i samarbeid med det offentlige, både der det offentlige har behov for utvidet kapasitet, og der det offentlige ikke fullt ut strekker til. Det er et mål for Arbeiderpartiet å støtte opp om og å styrke ideell sektor. Ideelle organisasjoner og aktører har lange tradisjoner for å bidra med velferdstjenester, bygd på humanistiske formål.

Blå Kors er en av organisasjonene som har vært tydelige på hvor viktig denne dommen er, fordi den er prinsipiell. Ideelle organisasjoner og aktører utfører sine oppdrag uten kommersielle interesser, og i partnerskap med vår felles offentlige helsetjeneste bidrar de til at pasienter, brukere og pårørende møter en tilgjengelig

og god helsetjeneste over hele landet. Fra Loland i Vennesla, hvor Blå Kors tilbyr døgnbehandling for voksne med samtidige rus- og psykiske lidelser, til Betanien Hospital i Skien – som komiteen har møtt – som leverer spesialisthelsetjenestetilbud.

Arbeiderpartiet vil ha og jobber for et styrket samarbeid med ideelle aktører og vår livsviktige helsefrivillighet. Dagens vedtak kan gjøre dette til en merkedag for ideell sektor i Norge, og jeg håper at det blir det.

Kjersti Toppe (Sp) [12:17:17]: Ei stemmeforklaring: Etter den diskusjonen som har vore her, og det dei andre partia har signalisert, kjem Senterpartiet til å gå ut av I i tilrådinga og inn i forslag nr. 2, frå Arbeidarpartiet. Vi kjem likevel til å stemma for forslag nr. 6, det eine lause forslaget frå SV. Sjølv om eg sa noko anna i mitt førre innlegg, er det dette som gjeld.

Kort til representanten Østensen om ideelle: Det er fint å høyra, eg er einig i alt som vert sagt. Vi ventar òg på at regjeringa skal koma til Stortinget med eit register for ideelle, og med ein juridisk definisjon, som ei oppfølging av avkommersialiseringsutvalet. Det er òg eit veldig stort engasjement i ideell sektor for at vi skal få desse viktige grepa på plass.

Seher Aydar (R) [12:18:33]: En stemmeforklaring fra meg også: Rødt går også ut av I i tilrådingen og stemmer for forslag nr. 2. Vi stemmer i tillegg for det ene løse forslaget, forslag nr. 6, men mot forslag nr. 5.

Presidenten [12:18:57]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:19:05]

Interpellasjon fra representanten Erlend Svardal Bøe til helse- og omsorgsministeren:

«Altinget har publisert flere saker om myndighetenes håndtering av atomavfallet ved Kjeller. Det som kommer fram, er svært bekymringsfullt. Lagringen oppfyller ikke dagens sikkerhetskrav, det er en uklar plan for hvordan det skal ryddes opp, og ansvaret for situasjonen fremstår som en byråkratisk kasteball mellom departementene, Institutt for energiteknikk (IFE) og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA). Konsekvensene av denne ansvarspulveriseringen og den dårlige håndteringen av atomavfallet kan være svært alvorlige for omgivelsene rundt anlegget. Hva er grunnen til at situasjonen er som den er, og hva skal regjeringen helt konkret gjøre for å sikre god og riktig lagring og opprydding av atomavfallet?»

Erlend Svardal Bøe (H) [12:20:05]: Det er nok ikke alle som er klar over det, men Norge har en atomkrafthistorie. Vi var tidlig ute med å forske på sivil bruk av atomkraft etter andre verdenskrig og var faktisk det sjette landet i verden som hadde bygd en atomreaktor, da den første reaktoren startet opp på Kjeller i 1951. Senere kom også reaktoren i Halden på plass.

Atomreaktor-virksomheten skulle brukes til sivil bruk av atomkraft, bl.a. til energiforsyning og transport. Men med årene ble planene om å bygge atomkraftverk i Norge lagt på hylla, bl.a. på grunn av den rikelige tilgangen vi har i Norge på vannkraft, motstanden som var mot det, og bekymringen for eventuelle ulykker. Atomreaktorene ble etter hvert utelukkende brukt til forskningsaktivitet og for å bygge opp kunnskapsnivået om atomreaktorer og atomfysikk i Norge. I 2018 ble reaktoren i Halden stengt ned, og i 2019 ble reaktoren på Kjeller lagt ned. Siden da har det vært en utfordring med hvordan atomavfallet skal håndteres. I 2021 la Solberg-regjeringen fram en egen stortingsmelding om trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall.

Den siste tiden har Altinget publisert flere saker om myndighetenes håndtering av atomavfallet ved Kjeller de siste årene. Det som har kommet fram, er ikke bare urovekkende, men det er også alvorlig, for vi står i en situasjon der lagring av atomavfallet ikke oppfyller dagens sikkerhetskrav, og det ser jeg at regjeringen selv bekrefter. Samtidig er det uklart hvordan oppryddingen faktisk skal gjennomføres videre. For å være tydelig: Prislappen for opprydding er veldig høy; den er anslått til rundt 50 mrd. kr. La meg være helt tydelig på det: Det er ikke vanskelig å forstå at det må gjøres vurderinger basert på den kostnaden, men det minste som jeg mener må være på plass, er en sikker og riktig lagring av atomavfallet.

Bekymringen blir ikke mindre når vi ser at ansvaret for dette framstår som fragmentert og uklart, og som en byråkratisk kasteball mellom de ulike departementene, Institutt for energiteknikk og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet. Det er f.eks. veldig lange saksbehandlingstider for mindre sikkerhetstiltak rundt anlegget. Dette er ikke bare et administrativt problem; det er også et spørsmål om sikkerhet, tillit og ansvar. Konsekvensene av dårlig eller mangelfull håndtering av atomavfallet ved Kjeller kan være svært alvorlige, både for miljøet og for menneskene som bor i områdene rundt anlegget.

Jeg har fremmet denne interpellasjonen i dag fordi jeg mener det er viktig at situasjonen blir tatt på alvor, og at regjeringen har en klar plan for hvordan dette skal følges opp videre – og da særlig med utgangspunkt i å sørge for en sikker og god lagring av atomavfallet. Det handler ikke bare om den langsiktige oppryddingen av avfallet, men også om nå-situasjonen, der vi ser at lagringen av atomavfallet ikke er god nok.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:23:42]: Aller først vil jeg takke representanten Svardal Bøe for å ta opp et veldig viktig spørsmål, om håndteringen av brukt reaktorbrensel og annet atomavfall ved Kjeller. Dette er et viktig tema, og det er bra at vi kan diskutere det.

I den siste tiden har utfordringer knyttet til lagringsforhold, ansvarsdeling og framdrift i oppryddingsarbeidet blitt belyst. Det mener jeg er positivt, for åpenhet og innsikt er avgjørende for tillit.

Til representantens første spørsmål, om hvorfor situasjonen er blitt som den er, er det nødvendig å være tydelig og også se på historikken. Norge etablerte forskningsreaktorer allerede på 1950-tallet, men uten en helhetlig plan for hvordan brukt brensel og radioaktivt avfall skulle håndteres etter nedstenging. Dette har vært et grunnleggende strukturelt problem gjennom flere tiår. Det brukte brenselet som ligger på Kjeller, har vært lagret der siden 1960-tallet, og situasjonen i dag er derfor ikke et resultat av beslutninger tatt av én regjering.

Staten, gjennom berørte departementer og underliggende etater, fastsetter rammer, prioriterer og følger opp dekommisjoneringen av atomanleggene. De forholdene Altinget peker på, som mangler i lagring og forsinket opprydding, er et resultat av en opphoping av utfordringer, ikke en plutselig svikt. Dette er en forklaring på hvorfor oppryddingen er krevende, tidkrevende og kostbar. Oppryddingen må skje på en trygg og sikker måte, og det er utfordrende, for anleggene er gamle og ikke i tråd med dagens standarder.

Til representantens andre spørsmål, om hva regjeringen konkret gjør, vil jeg understreke at vi har tatt tydelige og nødvendige grep for å sikre ansvarlig håndtering framover.

For det første har staten tatt fullt og helt ansvar for kostnadene for opprydding etter atomanleggene, i tråd med Stortingets behandling av Meld. St. 8 for 2020–2021. Dette har gitt bedre styring, tydeligere rollefordeling og mer forutsigbar finansiering, som regjeringen har fulgt opp.

For det andre er Halden-anlegget nå overført til Norsk nukleær dekommisjonering, altså NND. De har et tydelig mandat og en profesjonell organisasjon til å kunne gjennomføre oppryddingen. Målet er at også anlegget på Kjeller skal overføres til NND så raskt som det er mulig.

For det tredje arbeider Nærings- og fiskeridepartementet med en nasjonal gjennomføringsplan for hele oppryddingen etter IFEs nukleære virksomhet. Planen skal være helhetlig, og den skal strekke seg fram til 2060 og sikre langsiktig styring og framdrift.

Videre har regjeringen lagt fram en nasjonal strategi for strålevern og atomsikkerhet. Dette gir en samlet retning for arbeidet framover. I 2024 ble det også lagt fram en strategi for trygg, sikker og forsvarlig håndtering av radioaktivt avfall. I fjor gjennomførte Det internasjonale atomenergibyrået, IAEA, en omfattende gjennomgang av norsk strålevernforvaltning, og vi følger nå opp arbeidet med å styrke styring, tilsyn og sikkerhetskultur.

Da jeg var næringsminister, ble det igangsatt intensivert oppfølging av IFEs nukleære sektor, med månedlig rapportering og månedlige møter. I tillegg ble det også satt av tilstrekkelige midler til oppryddingsarbeidet.

Regjeringen vil i revidert nasjonalbudsjett foreslå kjøp av Saugbrugs-tomten i Halden, bl.a. med sikte på å kunne etablere et nytt kortsiktig lager for brukt brensel og radioaktivt avfall.

Situasjonen ved Kjeller er alvorlig, men jeg mener at den er håndterbar. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, DSA, som er de som skal gjøre dette, følger denne situasjonen tett. Vi har tatt grep for en helhetlig, statlig styrt og internasjonalt forankret retning for oppryddingen. Dette arbeidet vil ta tid, men det er altså helt nødvendig for en ansvarlig og sikker håndtering av atomavfall for dagens befolkning – og for kommende generasjoner.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:28:24]: Takk til statsråden for svar. Jeg kan bare si med en gang at dette ikke er en sak som handler om politiske skillelinjer. Det handler rett og slett om en bekymring som har kommet fram knyttet til lagring av atomavfall, men også en bekymring for hvilke konsekvenser dårlig håndtering kan ha for både miljøet og folk som bor i nærheten. Der er jeg helt enig med statsråden. Det er en erkjennelse av et problem over tid som ikke har vært godt nok planlagt for eller godt nok håndtert. Det er heller ikke en plutselig svikt. Det er det at en ikke har klart å følge dette opp godt nok etter at anleggene ble stengt, særlig det på Kjeller, som ble stengt i 2019, disse sakene til Altinget har tatt utgangspunkt i.

Det jeg er mest opptatt av, er svaret til statsråden knyttet til hva en skal gjøre framover. Kostnader ved å gjøre hele opprydningen kan jeg forstå er en utfordring, for det er ganske dyrt å gjøre det. Når en har et anslag på rundt 50 mrd. kr, er det en ganske betydelig sum for å rydde opp det avfallet som ligger der i dag.

Jeg mener at det regjeringen kanskje burde ha gjort, og burde ha sett på, er hvordan en får til f.eks. bedre koordinering og tydeligere ansvarslinjer mellom Institutt for energiteknikk, IFE, Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, DSA, og departementene. Når jeg f.eks. ser at en bruker nesten tre–fire år på å svare ut mindre tiltak for å sikre bedre lagring og håndtering av atomavfallet, mener jeg at det er altfor lang tid. Da burde dialo-

gen mellom de aktørene vært betydelig tettere, sånn at en fikk iverksatt disse sikkerhetskravene, som også regjeringen selv er veldig tydelig på at ikke er i tråd med det som skal være for sikker lagring og håndtering av det atomavfallet.

Da blir oppfølgingsspørsmålet: Kan statsråden si litt mer om kostnadene knyttet til selve opprydningen av atomavfallet? Vi vet at det er veldig dyrt. Hva tenker en om det langsiktige kostnadsbildet og opprydningen framover, og kan statsråden i sin oppfølging også si litt mer om hvilket potensial det er for bedre koordinering og samhandling mellom departementene som har ansvaret, for det er flere ulike departementer som har det? Med tanke på Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet og Institutt for energiteknikk: Hvordan kan en på sikt bidra til bedre koordinering og oppfølging av det?

Jeg tror vi må ta på alvor disse sakene og de avdekkingene som nå er gjort. Jeg har også fått flere tilbakemeldinger fra folk som bor i området rundt, som kjenner på usikkerhet når en ser at det stilles spørsmål ved om atomavfallet er lagret på en sikker og god måte. Det er veldig fint om statsråden i sin oppfølging kan gi svar på det med kostnader framover, men også om en kan gjøre noe for bedre koordinering og samhandling mellom de ulike aktørene som har ansvaret for dette.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:31:30]: Det er helt riktig som interpellanten sier: Det er flere som er involvert i dette arbeidet. Jeg vil si at det er et godt samarbeid mellom Nærings- og fiskeridepartementet, som følger opp IFE, og Helse- og omsorgsdepartementet, som følger opp DSA, og Klima- og miljødepartementet, som også er involvert i dette.

Når det gjelder spørsmålet om kostnader, har Norsk nukleær dekommisjonering, NND, en prognose for de samlede kostnadene i perioden 2018–2060. Det er stor usikkerhet forbundet med dette, og det gjør også at det er et kostnadsspenn som varierer. De anslagene som NND nå opererer med, er at dette vil ligge i spennet mellom 33 mrd. og 57 mrd. 2025-kroner. Dette er høyere enn tidligere anslag, noe som skyldes at opprydningsarbeidet sannsynligvis vil ta lenger tid og være mer komplisert enn tidligere forutsatt. Den nye prognosen omfatter også drift av atomanleggene fram til dekommisjoneringen kan starte, og drift av nødvendige nye atomanlegg fram til idriftsettelse av deponi for radioaktivt avfall.

Det er gjort en rekke tiltak gjennom noen år for å starte dette opprydningsarbeidet. Det handler selvfølgelig også om å ha trygghet for det avfallet som allerede finnes. Jeg er glad for at NND nå har overtatt ansvaret for Halden. Det å samle alt dette til én virksomhet som har riktig kompetanse, gjennomføringsevne og de rammene som er nødvendige for at dette arbeidet skal skje i henhold til de forutsetningene Stortinget har lagt fram, mener jeg er riktig. Jeg håper også at det vil være mulig å overføre Kjeller til NND innen rimelig tid. Disse overføringene er helt avgjørende for å sikre framdrift, at dette kan skje på en forsvarlig og effektiv måte, og sannsynligvis også nært på de kostnadsanslagene som Stortinget også tidligere har fått seg forelagt.

Sverre Myrli (A) [12:34:11]: En kan jo selvsagt lure på hvorfor Norge har hatt atomreaktorer – fire i tallet, som har vært tilfellet: tre på Kjeller og én i Halden. Jeg tror vi må forstå det ut fra det landet det var ønskelig å bygge opp etter krigen. En skulle bygge opp igjen Norge, en skulle bygge en moderne industrinasjon. En bestemte da at en skulle satse på atomreaktorer, som hadde som formål å se på sivil bruk av atomkraft til energiforsyning, transport og andre formål – rett og slett en del av industrireisingen etter krigen.

Vi fikk Institutt for atomenergi, IFA, som senere byttet navn til IFE, Institutt for energiteknikk. Vi fikk atomreaktor på Kjeller allerede i 1951 og senere i Halden. Det arbeidet IFE har gjort, har vært svært kjærkomment – og jeg vil også si den virksomheten IFE driver i dag, som jo går videre på skuldrene av det atomreaktorene bidro til. Jeg tror vi må kunne si at IFE i dag driver med forskning i verdensklasse på fornybar energi. Det er klart at atomreaktorene på Kjeller og i Halden er et vesentlig fundament for den virksomheten IFE i dag driver.

Det må ryddes opp i gammel moro. Det må finnes løsninger på 60–70 år gammelt radioaktivt avfall. Noen av oss husker veldig godt diskusjonen vi hadde om bygging av lager for radioaktivt avfall på 1980–1990-talet, som konkluderte med at det ble bygd lager i Himdalen i Aurskog-Høland kommune. Det ble et lager for mellom- og lavradioaktivt avfall. Det ble ikke da funnet noen løsning for det høyradioaktive avfallet. Det er lagret slik interpellanten sier, fortsatt den dag i dag.

Om Svardal Bøe skal si det er svært bekymringsfullt, er jeg usikker på. Jeg tror vi bare skal roe ned. Han hadde pratet med folk i nabolaget. Her står også en som bor i nabolaget. Det er ikke sånn at folk på Kjeller og i Lillestrøm-området ikke sover på natta – langt fra. En føler seg trygg på at dette er godt ivaretatt, men jeg er helt enig med Svardal Bøe og statsråden i at det må finnes løsninger på avfallet som i dag ikke er lagret på en trygg nok måte.

I stortingsmeldingen det ble vist til, som ble lagt fram i 2020, er kostnadene knyttet til oppryddingen etter atomanleggene på Kjeller og i Halden – jeg slo det opp nå – altså beregnet til om lag 21 mrd. kr. Nå snakker vi om 50–60 mrd. kr. Må det virkelig koste så mye? Det er nesten så jeg gruer meg til neste gang vi skal diskutere oppryddingen av atomanleggene. Hva er kostnaden da?

Det er klart at dette er enorme beløp, svimlende beløp. Det er en grunn til at en må ha fortgang i dette arbeidet. Det er mitt inntrykk at det blir dyrere for hver gang vi prater om dette.

Apropos tid: Det gikk raskere før i tida. Det eksisterer en historie om at da Haldenreaktoren skulle bygges, tok den legendariske direktøren i IFE, Gunnar Randers, kontakt og foreslo det for Industridepartementet. Det var 18. mai 1955. Stortinget godkjente planene og bevilget midlene 14. juni 1955 – under fire uker etter at IFEs første direktør, Gunnar Randers, hadde presentert planene for Industridepartementet. Vi skal ikke regne med at det tar fire uker, men det kunne kanskje vært en mellomting mellom tiden en brukte på 1950-tallet, og tiden vi bruker på prosessene i dag.

Mitt siste poeng: Det må være mulig å samarbeide internasjonalt i større grad. Norge har åpenbart ansvaret for å rydde opp i atomavfallet, men vi kjenner til at det er tilsvarende prosesser i andre nordiske land for opprydding av radioaktivt avfall. Det må som sagt i større grad være mulig også å samarbeide internasjonalt og i alle fall nordisk om disse store utfordringene.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:39:24]: Takk til representanten og beboer i nabolaget Sverre Myrli for god historiefortelling om og anerkjennelse av IFE, som jeg støtter fullt ut. Jeg tror det er viktig å si at jeg helt enig i at vi ikke skal skape unødvendig bekymring, og det opplever jeg ikke at er utgangspunktet, men det handler om å ta det på alvor, bl.a. når en får avdekket at det ikke er gode nok sikkerhetskrav knyttet til dagens lagring av atomavfall.

Dette er ikke en politisk gjørmekamp om hvem som har gjort hva. Jeg tror alle partiene her i salen nok må erkjenne at en kunne ha gjort betydelig mer når det gjelder både lagring og opprydning av atomavfallet. Vi skal heller ikke underkjenne at det er en veldig stor kostnad knyttet til dette, som er krevende å prioritere.

Jeg vil takke for en fin debatt. Jeg er litt opptatt av at når vi har denne typen interpellasjonsdebatter i Stortinget, handler det ikke bare om å sette et tema på dagsordenen i Stortinget; det handler også om hva vi gjør i den videre oppfølgingen. Hvis jeg kan gi en ønskeliste til statsråden, er det særlig to ting jeg vil nevne. Den første er at en bidrar til å komme med en statusmelding og oppfølging med bakgrunn i hva en har gjort siden stortingsmeldingen i 2021, som jeg mener var viktig fordi den sa nettopp at en skulle ha en plan for opprydning og lagring av atomavfallet. Det er fint å kunne få en sånn en statusoppdatering f.eks. i forbindelse med statsbudsjettet.

Jeg mener også det er viktig at statsråden tar med seg tilbake at en også bør se på grep knyttet til hvordan en kan bidra til bedre koordinering og samhandling. Jeg tror statsråden er enig i at det å bruke tre–fire år på å saksbehandle mindre tiltak for å følge opp det som går på sikkerhetskrav og forsvarlig lagring, er altfor lang tid. Det forteller i hvert fall meg at det da blir en byråkratisk kasteball mellom departementene, IFE og DSA, som er aktørene som skal sørge for at en følger dette opp på en god måte.

Både det å få en statusmelding og en oppfølging når det gjelder hvordan en har tenkt å gjøre det videre, med bakgrunn i den nevnte stortingsmeldingen, og det å se på grep for bedre koordinering og samhandling tror jeg er viktig for å få en god håndtering av saken videre. Takk for en fin debatt.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:41:58]: Jeg vil også takke for en god debatt. Som alltid: Jeg mente det jeg sa om at jeg synes det er veldig prisverdig at interpellanten tar dette opp. Dette er et tema vi har foran oss, og som vi skal bruke veldig mye av skattebetalernes penger på, og da er det selvfølgelig viktig at Stortinget har god oversikt og god kontroll med det som skjer. Det er heller ikke bare at vi skal bruke mye penger på dette, men det er også et ganske alvorlig tema, og med et alvorlig bakteppe, gitt den sikkerhetspolitiske situasjonen vi nå står i i Europa. Regjeringen kommer til å fortsette å følge opp dette arbeidet i tråd med de vedtakene og føringene som er fattet i og kommer fra Stortinget.

Jeg har selv sittet med disse aktørene flere ganger og tatt opp og stilt noen av de samme spørsmålene interpellanten tar opp: Hvordan kan en raskere lukke avvik? Hvordan kan en gjøre raskere saksbehandling? Hvordan kan vi få til en smidig og effektiv overføring til NND? Det har jeg gjort nettopp fordi også jeg mener det er viktig at vi har reell framdrift.

Jeg vil svare på alle spørsmål jeg får, både i en interpellasjonsdebatt, som her, og gjennom skriftlige spørsmål, i spørretimen og på annet vis. Jeg merker meg også interpellantens ønske om at regjeringen i statsbudsjettframlegget skal redegjøre mer detaljert for dette arbeidet, og det innspillet tar jeg med meg. Takk for debatten.

Presidenten [12:43:34]: Sak nr. 3 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 4 [12:43:38]

Interpellasjon fra representanten Anne Grethe Hauan til helse- og omsorgsministeren:

«Om lag éin av tre nordmenn lever med langvarige smerter som påverkar både livskvalitet og arbeidsevne. Når vanleg behandling ikkje gir god nok lindring, endar mange opp på sterke smertestillande legemiddel, opioidar, som kan gi alvorlege biverknader og risiko for avhengigheit. I Noreg er berre to cannabisbaserte lege-

middel godkjende: mot spastisitet ved multippel sklerose og mot enkelte sjeldne epilepsiformer. For dei fleste andre pasientar må behandling skje gjennom unntaksordningar, ofte utan refusjon. Samtidig blir slike legemiddel brukte i fleire land, mellom anna Danmark, som etter fleire års forsøksordning har valt å vidareføre ordninga for å samle kunnskap og erfaring. Vil statsråden ta initiativ til ein gjennomgang av regelverk, kunnskapsgrunnlag og praksis for medisinske cannabispreparat i Noreg, og i den samanhengen vurdere å nytte erfaringane og kunnskapsgrunnlaget frå Danmark?»

Anne Grethe Hauan (FrP) [12:45:01]: For ei fantastisk nynorsk framføring av presidenten – veldig glad for det!

I dag tek me opp ein viktig og samtidig krevjande situasjon for mange menneske i dette landet. Me snakkar om pasientar som lever med langvarige smerter – pasientar som har prøvd mykje, som ofte står på sterke medisinar, og som likevel ikkje får den hjelpa dei treng.

Før me går vidare, er det veldig viktig for meg å seia heilt enkelt kva me eigentleg snakkar om. Det er standardiserte legemiddel. Me brukar omgrepet medisinsk cannabis, så det er ikkje rus me snakkar om, men legemiddel, laga på apotek og gjeve i form av dropar, kapslar eller spray. Dei blir brukte i helsevesenet allereie i dag, m.a. ved multippel sklerose og ved nokre sjeldne epilepsiformer. Dette er ikkje noko folk kjøper på gata. Det er ikkje rekreasjonsbruk. Det er medisin, underlagt dei same krava som andre legemiddel.

Likevel ser me at pasientar med andre alvorlege smerteplager i praksis ikkje får tilgang, sjølv når dei har dokumentert nytte. Mange må gjennom kompliserte unntaksordningar, dei må betala store summar sjølve, eller dei mister behandlinga fordi regelverket er utydeleg, og praksis varierer frå helseføretak til helseføretak.

Denne situasjonen rammar menneske som ikkje ber om mykje. Dei ber om noko heilt grunnleggjande: å kunna sova ei natt utan intense smerter, å kunna jobba litt, å kunna delta i familien sin kvardag og å kunna kjenna at livet går framover, ikkje bakover. Når me samtidig veit at det store alternativet for mange av desse pasientane er opioidar – sterke legemiddel som kan gi alvorlege biverknader og avhengigheit – forstår ein frustrasjonen når dei opplever at døra til eit mogleg alternativ blir halden nesten heilt lukka.

Samtidig ser me at utviklinga i andre land går i ei heilt anna retning. Danmark har i fleire år hatt ei forsøksordning, som dei no har valt å vidareføra nettopp for å samla kunnskap og erfaring. Store europeiske land som Tyskland og Storbritannia har etablert ordningar der legar kan vurdera slike legemiddel innanfor klare og trygge rammer.

I Noreg er situasjonen framleis at berre to preparat er godkjente, og for resten av pasientane er tilgangen svært avgrensa. Det fører til at mange blir ståande i ei gråsone av uvisse, kostnader og manglande oppfølging. Nokre av dei som faktisk har nytte av behandlinga, opplever til og med å mista førarkortet – ikkje fordi dei er trafikkfarlege, men fordi regelverket ikkje heng med på utviklinga.

Det er viktig å seia: Dette handlar ikkje om å endra narkotikapolitikken, og det handlar ikkje om rus. Det handlar om helse, om funksjon, om kvardagen til menneske som slit med smerter me andre ikkje kan sjå, men som dei lever med kvar einaste dag. For mange av desse pasientane er det snakk om å få litt av livet tilbake. I ein debatt som lett kan bli teknisk og komplisert, er det nettopp dette me må hugsa – menneska det gjeld.

Difor meiner eg at me må stilla dei grunnleggjande spørsmåla: Kvifor har Noreg ikkje i større grad valt å læra av land som alt har samla erfaring? Kvifor er det framleis så vanskeleg for legar å vurdera denne typen behandling når alt anna har svikta? Og korleis kan ein sikra at pasientar med store smerter ikkje blir ståande utan alternativ?

Me politikarar skal ikkje bestemma kva medisin ein pasient skal ha. Det er legane som skal gjera den faglege vurderinga, men me har ansvar for at legane faktisk har eit handlingsrom, at regelverket er tydeleg, at praksis er lik, og at pasientar ikkje ramlar mellom fleire stolar.

Dette handlar om å skapa tryggleik. Det handlar om eit helsevesen som møter pasientar med hjelp – ikkje hindringar – og det handlar om å sørgja for at menneske som lever med smerter, får ein reell sjanse til å få ein betre kvardag.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:49:41]: Takk til interpellanten for spørsmålet.

De fleste pasienter som får tilbud om lindrende behandling med cannabis, har sterke smerter som ikke lindres godt nok av godkjente legemidler. Det finnes ingen offisiell liste over hvilke pasienter som er aktuelle for slik behandling, men medisinsk cannabis kan vurderes når legen mener at pasienten kan ha nytte av det, og annen behandling ikke har hatt tilstrekkelig effekt eller har gitt bivirkninger.

I Norge er det liten tradisjon for slik behandling, og dokumentasjonen vi har, er begrenset. Cannabis er i utgangspunktet et forbudt narkotikum i Norge, noe som kan gjøre leger mer tilbakeholdne med å ta i bruk denne behandlingen. Men alle leger som har rett til å rekvirere legemidler i gruppe A, kan også rekvirere cannabisholdige legemidler som har markedsføringstillatelse i Norge. De kan også søke om godkjenningsfritak for legemidler uten markedsføringstillatelse med inntil 1 pst.

THC-innhold. Sykehusspesialister med slik rekvireringsrett kan også rekvirere legemidler uten markedsføringstillatelse som inneholder mer enn 1 pst. THC.

Som representanten viser til, finnes det to legemidler med cannabis i Norge som har markedsføringstillatelse, Sativex og Epidyolex. Det finnes også legemidler med cannabis som er godkjent i andre land, men ikke i Norge. I tillegg brukes noen cannabisprodukter i behandling selv om de ikke har markedsføringstillatelse i noe land. Bruk av Sativex og Epidyolex i tråd med godkjent bruksområde dekkes over ordningen med H-resept. Ordningen forutsetter resept fra sykehuslege eller avtalespesialist.

All annen bruk av cannabis enn det jeg nå har redegjort for, regnes som utprøvende behandling, altså at behandlingens effekt og sikkerhet ikke er godt nok dokumentert til at behandlingen kan være en del av det ordinære behandlingstilbudet.

Som vi vet, er hovedregelen at all utprøvende behandling skal tilbys gjennom kliniske studier. Dersom et helseforetak eller sykehus tilbyr slik utprøvende behandling, skal de også dekke kostnadene ved den utprøvende behandlingen. Dette følger av Helsedirektoratets veileder for utprøvende behandling.

Pasienter har ikke en lovmessig rett på utprøvende behandling, og det er derfor opp til spesialisthelsetjenesten hva slags utprøvende behandling de vil tilby. I den grad den offentlige spesialisthelsetjenesten velger å tilby utprøvende behandling, har de også ansvar for å finansiere den. Pasienter skal derfor ikke betale for slik utprøvende behandling som tilbys av vår felles helsetjeneste. Starter pasienten en slik behandling på egen hånd, utenfor offentlig spesialisthelsetjeneste, f.eks. ved å få forskrevet CBD av en lege utenfor den offentlige spesialisthelsetjenesten, må pasienten betale behandlingen selv.

HELFO dekker ikke utgifter til behandling med medisinsk cannabis. Bruk utenfor godkjent indikasjon eller uten markedsføringstillatelse regnes som utprøvende behandling og dekkes derfor ikke av folketrygden.

Regjeringen ønsker ikke å legge aktivt til rette for ytterligere bruk av medisinsk cannabis utenfor spesialisthelsetjenesten. Prosessene og regelverket for medisinsk cannabis er i tråd med gjeldende politikk på området.

Regjeringen er kjent med at enkelte land har åpnet for behandling med medisinsk cannabis under litt ulike forhold, og vi følger med på den utviklingen, bl.a. i Danmark, og også i andre land.

Anne Grethe Hauan (FrP) [12:54:20]: Takk for svaret frå statsråden. Eg følte det var litt informasjon om det som me allereie visste om på førehand. Eg blir litt overraska når statsråden eigentleg berre avfeiar og seier at me ikkje kan innføra fleire middel. Uansett vil eg bruka desse minutta til å løfta nokre punkt som er heilt avgjerande i denne diskusjonen, uavhengig av kva syn ein måtte ha på medisinsk cannabis.

For det første: Det blir ofte sagt at ein manglar dokumentasjon. Det stemmer ikkje. Allereie i 2016 slo norske fagmiljø fast at ei gruppe pasientar kan ha nytte av cannabisbaserte legemiddel, og både WHO, FN og amerikanske helsemyndigheiter har anerkjent den terapeutiske verdien. Dette er altså ikkje eit område utan kunnskap, dette er eit område der Noreg ligg bak.

Eg er einig i at me treng meir forsking, men me får ikkje ny kunnskap av å stoppa opp alt. Difor meiner eg at me treng ei nasjonal ordning med registerstudiar, der pasientane blir følgde tett i samtid og under trygg medisinsk kontroll. Det er slik me byggjer opp det nasjonale kunnskapsgrunnlaget og står tryggare når nye val skal takast i framtida.

For det andre: Det blir ofte sagt at fagmiljøa må løysa dette, men fagmiljøa kan ikkje løysa noko før rammene er på plass. I dag manglar me nasjonale retningslinjer, ein samla strategi og eit regelverk som gjev lik praksis i heile landet. Dette kjem av politiske val, og då må det òg rettast opp politisk.

For det tredje: Det blir vist til at me allereie har ei ordning. Men når talet på pasientar som får uregistrerte cannabisbaserte legemiddel, har falle med 30 pst. sidan 2022, når pasientar må betala store summar sjølve eller mister behandling som verkeleg hjelper dei, då er ikkje dette ei ordning som fungerer. Då er det eit system som sviktar dei som treng det mest.

For det fjerde: Nokre fryktar sniklegalisering, men erfaringane frå Danmark viser det motsette. Åtte år med regulert medisinsk bruk har verken gjeve meir rekreasjonsbruk eller lekkasje til den illegale marknaden. Det viser at dette kan gjerast trygt når systemet er riktig utforma.

Og for det femte: tryggleik. Standardiserte cannabisbaserte legemiddel har ein kjend og handterbar biverknadsprofil. Me må vera ærlege: For svært mange pasientar er alternativet i dag opioid, benzodiazepin og Z-hypnotikum – legemiddel som kan gje avhengigheit, og som står bak mange utilsikta overdosedødsfall. At pasientar ikkje eingong får vurdera eit trygt alternativ, er vanskeleg å forsvara.

Kjernen i dette er enkel: Me har pasientar med store smerter og udekte behov. Me har legemiddel som allereie er lovlege for to diagnosar. Dette handlar ikkje om cannabis, det handlar om menneske.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:57:37]: Som jeg sa, er det en liten gruppe alvorlig syke pasienter som kan ha nytte av behandling med medisinsk cannabis.

Disse produktene er tilgjengelige i Norge, men det er altså ikke lagt til rette for at befolkningen generelt skal ha tilgang til produktene, med mindre det er gjennom spesialisthelsetjenesten. Det er ikke laget noen utfyllende liste over hvilke pasienter som er aktuelle for behandlingen, så hovedregelen er som sagt at det er legen som må konkludere med at pasienten kan ha nytte av denne behandlingen, og at annen behandling ikke har gitt tilstrekkelig effekt eller gitt uheldige bivirkninger.

Jeg er ikke helt enig i at vi har god vitenskapelig dokumentasjon for effekt av medisinsk cannabis. Våre fagmyndigheter sier vel egentlig det motsatte. Til tross for det har altså DNP og Helsedirektoratet likevel funnet det riktig å legge til rette for bruk hos enkelte pasienter, som jeg redegjorde for.

Det er riktig at dette har vært forsøkt i Danmark, og at det arbeidet fortsetter. DNP viser til at evalueringsrapporten fra den danske forsøksordningen – den rapporten er fra 2024 – konkluderer med at dokumentasjon for effekt av cannabis er svært begrenset, selv etter flere store oppsummerende studier de siste årene. Den danske Lægemiddelstyrelsen opplyser at det er få pasienter i Danmark som får cannabis utskrevet, og at det bare er et lite antall leger som faktisk ønsker å forskrive det.

Bildet i Danmark er også mer nyansert. Jeg mener i utgangspunktet at de ordningene vi har i Norge i dag – den retten legene har til å forskrive de nevnte medikamentene og også de mulighetene vi har i spesialisthelsetjenesten til både å forskrive medikamenter og at pasienter kan delta i studier og på andre måter få tilgang til nye metoder – i stort står seg godt.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [13:00:10]: For det første er det veldig bra at denne debatten blir løftet av interpellanten. Det er heller ikke første gang vi diskuterer det i Stortinget. Jeg registrerer hva statsråden sier om at det er en veldig liten gruppe pasienter dette blir brukt på – det er det jo for så vidt – og at man er kritisk til å utvide det. Jeg representerer et parti som er veldig kritisk – i likhet med det jeg er selv – til en avkriminalisering eller legalisering av narkotika og cannabisbruk, men det er åpenbart at man ser at dette har veldig god effekt for en del pasienter som har veldig mye smerter, og som trenger denne typen behandling.

Når statsråden sier at dette er utprøvende behandling og opp til det enkelte sykehus eventuelt å finansiere, tror jeg man veldig fort er ved kjernen og det som viser at det er ganske få som får denne behandlingen i Norge. Det er selvfølgelig fordi man har veldig strenge kriterier for å kunne få det, men også fordi at når sykehusene skal betale det over eget budsjett, er det veldig fort at man heller velger å gjøre det på andre områder og bruke andre typer medisiner. Disse koster kanskje mye mer for samfunnet og for staten, men man får dekket dem via de ordinære ordningene sykehusene har for å få finansiert medisiner.

Jeg synes statsråden tar litt for lett på det, og jeg har lyst til å utfordre ham. Han representerer et parti som nå har sørget for en ny rusreform, som jo åpner mer for at hvis man bruker cannabis illegalt, skal man ikke straffes for det. Jeg opplever at det er flere andre partier som er positive til en annen ruspolitikk og en annen håndtering av cannabis, men akkurat når det gjelder den medisinske muligheten til å kunne få hjelp, muligheten til å få medisiner, opplever jeg det stikk motsatte hos en del av disse partiene. Jeg synes det er rart. I hvert fall for meg handler det om at vi har pasienter der mange av dem har kort tid igjen å leve, og som har veldig store smerter. Det er åpenbart diskusjoner, i hvert fall forskningsmessig, om ikke det kan gi et vel så godt behandlingstilbud å få lov til å ta i bruk medisinsk cannabis, der man ikke får den rusen som man får med vanlig cannabis.

Jeg hadde veldig gjerne sett at statsråden hadde vært mer positiv til å se på dette, når vi f.eks. vet at dette for ALS-pasienter og flere typer kreftpasienter kan ha god lindrende effekt, og kanskje mye bedre enn andre preparater og andre medisiner man bruker, som er mye mer vanedannende og medfører større utfordringer. Jeg skulle veldig gjerne sett og hadde håpet at statsråden, når han skal svare nå etterpå, ser verdien og viktigheten av å fortsette å se hvordan man kan få mer kunnskap. Jeg er enig i at man trenger mer kunnskap. Det er diskusjoner om kunnskapen er god nok, og om hva som er resultatene, så jeg tror man trenger mer av det. Jeg tror også at så lenge det bare er opp til det lokale sykehuset, opplever nok mange pasienter at det er en veldig streng håndtering, en veldig streng håndheving. Det er pasienter som åpenbart kunne hatt et bedre liv ved å få muligheten til å bruke denne typen medisin framfor andre medisiner, som kan, som sagt, være dyrere for samfunnet og kanskje ikke like gode for pasienten og gi de beste resultatene. Det er jo det det handler om – at man skal gi mulighet for pasientene til å få det aller beste tilbudet.

Jeg er derfor veldig glad for at debatten kommer. Jeg hadde som sagt håpet at statsråden var enda litt mer positiv til å se på mulighetene for å kunne hjelpe mennesker som trenger det, som er syke, som har veldig mye smerter, og som opplever en uholdbar situasjon, når de medisinene de i dag får tilgang til, ikke dekker behovet og gir livskvalitet. Dette er en viktig debatt. Jeg hadde som sagt håpet at flere av partiene som har valgt å stemme imot når Fremskrittspartiet har fremmet forslag om å åpne mer for dette, tenker seg om en gang til. Man kommer helt sikkert tilbake til forslag i denne saken, for dette er viktig for de menneskene det gjelder. De ville

fått et mye bedre og mye mer verdig liv hvis man hadde fått mulighet til denne behandlingen framfor den tradisjonelle behandlingen man har og får tilgang til per i dag.

Marius Langballe Dalin (MDG) [13:05:01]: Eg har hatt talrikt med smertepasientar i mine 35 år som lege. Heldigvis kan eg hjelpe dei aller fleste på ein god måte. Nokre kan eg rett og slett operere og få bra på den måten, eller ved å gje god smertelindrande behandling. Nokre gonger krev det lang tid og at vi prøver oss fram med ulike medikament og kombinasjonar. Dessverre står det nokre igjen, der smertene ikkje går over og anna behandling ikkje har verka.

No skal vi ikkje gjere medisinsk cannabis til noko sesam, sesam, for det er det ikkje, men det er likevel slik at for enkelte vil medisinsk cannabis kunne bidra til eit betre liv. Difor er det utfordrande at medisinsk cannabis er såpass vanskeleg tilgjengeleg for pasientar og legar. Det er kompliserte søknadsprosessar.

For medisinsk cannabis er det eit avgrensa kunnskapsgrunnlag. Det må vi innrømme, sjølv om vi meiner det bør vere lettare tilgjengeleg. Langtidseffektane er lite kjente. Ein spekulerer i både hukommelsesvanskar og anna som noko ein kan tenkje seg at dette kan påverke. Difor er det ikkje noko som skal vere for alle, men det skal vere for nokre. Som sagt: ikkje for dei mange, men for dei få, og dei bør også kunne få det. I dag er det for vanskeleg.

Sidan dette, som statsråden påpeiker, på mange måtar er eksperimentell behandling, er det viktig at vi får på plass forsking. Vi må kjenne betre til langtidseffektane. Vi må forenkle slik at det faktisk er mogleg å få medikamentet, men også å bli inkludert i framtidsretta forsking, slik at vi veit meir, både om konsekvensar og om kven som har best nytte av behandlinga.

Eg håpar at statsråden vil vurdere andre ordningar for føreskriving og økonomisk dekning for å sjå om vi kan få dette på plass. Det er på tide å få på plass ei slik ordning, og Noreg bør faktisk bidra til den forskinga ein treng.

Eg vil til slutt konkludere med at vi bør sjå på lindrande behandling meir i stort, for det er dessverre eit felt der vi ikkje gjer nok i dag. Eg håpar vi kan få ein stor og viktig debatt rundt lindring, både ved livets slutt og for dei med kronisk smerte, for der meiner eg vi har ganske mykje å gå på, og det er for lite framme i debatten. Eg håpar å kunne reise den debatten meir sidan.

Anne Grethe Hauan (FrP) [13:08:10]: Takk for ein kort, men god debatt. Eg kan seia med ein gong at siste ord ikkje er sagt i denne saka, uansett utfallet av dagen i dag, for å seia det sånn.

Eg vil avslutta med noko eg håpar me alle kan vera einige om, uansett kva standpunkt me har når det gjeld dei faglege spørsmåla: at menneske som lever med store smerter, fortener respekt, at dei fortener tryggleik, og at dei fortener ei helseteneste som faktisk er til å stola på.

Når me får høyra om korleis kvardagen deira ser ut, korleis smerter pregar søvn, arbeid, familieliv og alt som er normalt for dei fleste av oss, trur eg ikkje dette handlar om ueinigheit. Det handlar om at me som ansvarlege folkevalde må sørgja for at systemet rundt dei er klart, trygt og forståeleg. Me veit at kunnskapen finst, og me kan få innhenta endå meir kunnskap. Me veit at andre land har gode erfaringar. Då må me hausta erfaringar derifrå. Me veit òg at når rammene er tydelege, skaper det tryggleik for både pasientar og fagfolk. Difor er det viktig at me tek signal frå pasientar, pårørande og fagpersonar på alvor. Dei ber ikkje om noko radikalt. Dei ber om at døra ikkje skal vera stengt før dei i det heile teke får banka på.

Eg håpar at statsråden tek med seg dette vidare – ikkje fordi debatten krev det, men fordi menneska dette handlar om, treng det. Det er heilt vanlege menneske som berre ønskjer litt meir av det me andre tek for gjeve: lindring, kvile og ein kvardag som er til å leva med.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:10:14]: Jeg vil også takke for debatten. Jeg synes også representanten Hauan, interpellanten, sa mye klokt i det siste innlegget, nemlig at vi må sørge for at systemet er trygt, forsvarlig og forståelig. Det sa representanten, og det er jeg helt enig i. Helsetjenesten er til for folk, ikke omvendt, og menneskene kommer alltid foran systemene.

Det er veldig mye som er bra i Norge. I internasjonale sammenligninger skårer helsesystemet vårt som et av de beste i verden, men det er en fattig trøst for dem som faller utenfor – de som venter på behandling, de som kanskje ikke får behandling, de som lever med et håp om nye metoder som vi ennå ikke har tatt i bruk, eller behandlingsformer som ikke eksisterer i noe land i verden. Politikernes og politikkens oppgave må alltid være å være selvkritisk, systemkritisk og stille spørsmålet: Hva kan vi gjøre for at folk får en bedre hverdag? Heldigvis er helsetjenesten vår i en rivende utvikling, så ting blir bedre, men det er fortsatt store utfordringer.

Jeg synes også representanten Langballe Dalin tok opp et viktig tema, og det er om ikke Stortinget og vi sammen burde sett mer overordnet og helhetlig på nettopp lindrende behandling. Det tror jeg nok at det kan være grunner til at vi burde ha sett på sammen. Jeg tror mange pasienter i dag får et godt tilbud, og også god lindrende behandling, men det kan være at det er svakheter og mangler og noe som vi kan gjøre bedre.

Jeg er også enig med representanten Hoksrud, som ikke er i salen nå, i at vi trenger mer kunnskap. En av metodene vi bruker for å innhente ny kunnskap, er at pasienter får være med på utprøvende behandling, bl.a. gjennom kliniske studier. Regjeringen la for få dager siden fram den nye handlingsplanen for kliniske studier, der vi har mål om at vi hvert eneste år skal øke antallet pasienter som er med i kliniske studier, og at vi også skal være det mest attraktive landet for industrien å legge studier til, slik at vi også kan la våre pasienter få tilgang til banebrytende, nye metoder.

Til slutt vil jeg si at det er flott at interpellanten tar opp dette temaet, men det er fortsatt litt uklart for meg hva som er problemet. Meg bekjent kan jo leger som i dag har muligheten til å rekvirere legemidler i gruppe A, også rekvirere cannabisholdige legemidler som har markedsføringstillatelse. Da jeg sa at jeg er skeptisk til at vi skal gjøre større endringer, var jeg tydelig på at jeg mente større endringer utenfor spesialisthelsetjenesten. Jeg mener at for de pasientene vi her snakker om – det er et fåtall, men det er likevel veldig viktig for de pasientene – er det viktig at dette kan skje innenfor trygge rammer i spesialisthelsetjenesten. Der har jo i dag vårt helsepersonell adgang til å forskrive disse legemidlene der det er gode grunner til det.

Presidenten [13:13:18]: Debatten i sak nr. 4 er over.

Sak nr. 5 [13:13:24]

Interpellasjon fra representanten Anne Grethe Hauan til helse- og omsorgsministeren:

«Pasientovergrepsutvalet dokumenterte i 2022 grove overgrep mot pasientar utførte av psykolog Sverre Varhaug over fleire tiår. Varhaug vart dømd tre gonger for overgrep mot pasientar, første gong i 1979. På bakgrunn av dette vedtok Stortinget 2. juni 2025 at regjeringa skulle følgja opp anbefalingane frå utvalet og setja i gang arbeidet med ei erstatningsordning for ofra. Eg har teke saka opp med statsråden gjennom skriftlege spørsmål utan å få ein konkret framdriftsplan. Vil statsråden leggja fram ei ordning som gir ofra både erstatning og ei statleg unnskyldning, og vil regjeringa finna midlar i revidert nasjonalbudsjett, slik at desse menneska endeleg kan få oppreising etter fleire tiår?»

Anne Grethe Hauan (FrP) [13:14:33]: Nokre saker legg seg som ei tung skugge over eit samfunn. Varhaug-saka er ei slik sak. Dette er ei historie som sit i kroppen, ei historie som luktar av frykt, svik og stille. Gjennom fleire tiår gjekk sårbare menneske til behandling hos ein psykolog dei trudde skulle hjelpa dei. I staden blei dei utsette for grove seksuelle overgrep.

Gravejournalistikken til VG har vist korleis psykologen manipulerte og utnytta pasientane sine over lang tid. I podkastserien Dukkemannen blir det skildra korleis han manipulerte og forgreip seg på sårbare pasientar over fleire tiår. Det er eit sterkt arbeid, og det fortener ros, for utan slik journalistikk kunne mykje framleis ha lege i mørket.

Dette er ikkje berre historia om ein overgripar, det er historia om eit system som svikta. Pasientar varsla, saker blei kjende, og likevel fekk dette halda fram. I ettertid er det dokumentert at politiet ikkje gjekk breitt nok inn i saka, og at alvorlege varsel ikkje blei undersøkte på ein måte som kunne stoppa overgrepa tidlegare. Konsekvensane er knapt til å ta inn. Menneske har fortalt at livet deira tok ei heilt anna retning, at relasjonar rauk, at helsa braut saman. Nokre blei så øydelagde at dei ikkje såg nokon annan utveg enn å ta sitt eige liv. Det er realitetar me ikkje kan snakka oss vekk ifrå.

I Stortinget blei det slått fast at dette er ei sak i ein klasse for seg, og at staten har eit særleg ansvar når pasientar i offentleg behandling blir utsette for slike overgrep. Det blei vedteke at offera skulle få ei eiga erstatningsordning. Eit knapt fleirtal samla seg om at staten måtte ta ansvar, etter fleire tiår med svikt. Det var rett, det var nødvendig, men det var faktisk ikkje nok. For sjølv etter vedtaket opplever mange av dei ramma at ventetida held fram, at svara er uklare, at oppreisinga framleis ligg framfor dei. Bak juridiske formuleringar og utgreiingar finst det menneske – menneske som har levd med skam og smerte i tiår, menneske som trudde dei skulle få hjelp, men i staden blei brotne ned. Difor handlar oppfølginga av Varhaug-saka om meir enn lovteknikk. Ho handlar om rettferd, om verdigheit, og om at staten faktisk står ved ansvaret sitt når systemet sviktar. For kva slags tryggleik kan me lova dei som i dag søkjer hjelp, dersom slike saker får bli liggjande utan oppgjer?

Dette er ikkje berre ei historisk sak. Det er ein prøvestein på om staten evnar å rydda opp når det verkeleg gjeld. Difor er spørsmåla enkle: Når kjem erstatningsordninga på plass? Når kjem ei tydeleg statleg orsaking? Og kva vil regjeringa gjera for å sikra at ein slik systemsvikt aldri kan utvikla seg igjen? For sterke ord utan handling blir berre nye svik.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:18:23]: Takk til interpellanten for engasjementet for denne saken, som jeg er helt enig i.

La meg bare først igjen få understreke fra Stortingets talerstol at saken mot tidligere psykolog Sverre Varhaug er en svært alvorlig sak. Vi må gjøre alt vi kan for å unngå at slike hendelser skjer igjen. La meg også igjen få uttrykke dyp medfølelse med ofrene for Varhaugs handlinger.

Overgrep mot pasienter er fullstendig uakseptabelt. Det er et alvorlig misbruk av den tilliten som helsepersonell er gitt av samfunnet. Når hendelser som dette skjer, må vi gjøre alt vi kan for å lære av det, og gjøre det vi kan for at det ikke skal skje igjen.

Dette var årsaken til at pasientovergrepsutvalget ble nedsatt. Utvalgets mandat var å gjennomgå saksbehandlingen hos tilsynsmyndighetene i saker om seksuelle overgrep begått av helsepersonell mot pasienter i perioden 2010–2020, samt å peke på eventuelle svakheter i regelverket. I tillegg var det en del av mandatet å vurdere hvilken lærdom som kan trekkes av Varhaug-saken når det gjelder dagens tilsynspraksis.

Utvalget leverte sin rapport i 2022, og regjeringen har vurdert anbefalingene fra utvalget og lagt fram lovforslag som Stortinget enstemmig har sluttet seg til.

Lovendringene ble iverksatt 1. januar 2025 og gir Helsetilsynet mulighet til å reagere strengere overfor helsepersonell som er til alvorlig fare for pasientsikkerheten, eller som alvorlig svekker tilliten til helse- og omsorgstjenesten. Videre er det innført en generell karantenetid på minst to år før man kan søke om ny autorisasjon etter at autorisasjonen er trukket tilbake. I de mest alvorlige sakene er karantenetiden for søknad om ny autorisasjon satt til minst ti år. Helsepersonell som fortsetter å praktisere selv om de har mistet autorisasjonen, kan også gis forbud mot å yte helsehjelp og på den måten avskjæres fra pasientkontakt. Manglende etterlevelse av forbudet kan sanksjoneres med tvangsmulkt.

De siste årene har også tilsynsmyndighetene gjort flere endringer i arbeidet med saker om seksuelt grenseoverskridende adferd fra helsepersonell. Blant annet tilbyr Statens helsetilsyn frivillige møter med pasienter, brukere og eventuelt pårørende i slike saker. De gjør også nå mer rutinemessige vurderinger av suspensjon av autorisasjon og anmeldelse enn det de gjorde før.

Jeg mener at systemet er bedre rustet i dag. Stortinget har tatt ansvar, og vi jobber kontinuerlig med å forbedre systemet for å unngå nye saker.

Så til denne saken spesifikt: Arbeidet med å følge opp Stortingets vedtak ble raskt satt i gang og har høy prioritet. Jeg er enig med pasientovergrepsutvalget i at det samlede systemet synes å ha kommet til kort i Varhaug-saken, ettersom han ikke ble stoppet etter så mange år i tjenesten. Derfor har jeg full forståelse og respekt for og anerkjenner at tidligere pasienter føler seg sviktet av det offentlige.

Det er flere forhold som ikke berøres i Stortingets anmodningsvedtak eller grunnlagsdokumenter, f.eks. omfang, dokumentasjonskrav og erstatningsstørrelse. Dette er spørsmål som må utredes og avklares, for å sikre at en ordning er rettferdig. Det er også en forutsetning at Stortinget bevilger nødvendige midler til en ordning. La meg være konkret: Regjeringen vil i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i år omtale et forslag til løsning i denne saken, slik at Stortinget har anledning til å prioritere dette og få ordningen på plass.

Anne Grethe Hauan (FrP) [13:22:48]: Eg vil takka statsråden for svaret. Viss eg tolka det rett, kan me slappa litt meir av, for statsråden lova at det vil koma noko i revidert nasjonalbudsjett. Då får eg håpa at offera i Varhaug-saka endeleg kan få lov til å prøva å gå vidare i livet.

Uansett: Veldig mykje av det statsråden har sagt, vil då gjelda alle saker. Det eg har teke opp, gjeld Varhaug-saka. Problemet er at offera ikkje kan leva av forståing og prioritering på papiret. Eg har treft dei, og det går ikkje an å beskriva lidinga for desse personane som faktisk har måtta venta i så lang tid for å få ei oppreising. Det er difor ikkje godt nok å svara at dette må greiast ut.

Me snakkar her om ei handfull menneske. Fleire av dei er no eldre, nokon er alvorleg sjuke, og nokon er suicidale. Me veit ikkje kor mange dei er. Det blei fanga opp at det var ca. 14 stykke tidlegare. Det er ein jobb som må gjerast. No gjeld det iallfall dei som har stått fram, og då er det faktisk viktig at me følgjer det opp og tek det opp som ei hastesak. Det er ikkje berre FrP som reagerer på dette. Kontrollkomiteen har peika på at regjeringa ikkje synest å ha ein klar framdriftsplan for å koma tilbake til Stortinget.

Eg vil avslutta no, for statsråden overraska med å koma med eit positivt svar, som eg skal ta med meg vidare i debatten. Så håpar eg at me får ei god løysing på det så snart som mogleg.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:24:58]: Som jeg sa, er dette så alvorlige saker at det har vært viktig for regjeringen fra det øyeblikk Stortinget fattet sitt vedtak, at vi følger det opp. Jeg vil bare presisere at dette vedtaket ble fattet 2. juni 2025, altså for under ett år siden, og det lød:

> «Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene fra Pasientovergrepsutvalgets rapport fra 2022 og sørge for at man raskt setter i gang arbeidet med en erstatning til ofrene i Varhaug-saken.»

Det er altså fulgt opp, men jeg må minne om at pasientovergrepsutvalget ikke tok opp erstatning til Varhaug-ofrene. Det var altså ikke en del av anbefalingene derfra. Vi har hatt liten oversikt over hvem ofrene er. Jeg kan si i dag at det er fem ofre som har tatt kontakt med departementet, sikkert etter at dette vedtaket ble fattet. To av disse er tidligere tilkjent erstatning fra Varhaug ved dom. Det er usikkert hvor mange pasienter vi snakker om, men vi mener at vi må ta høyde for at det kan være om lag 20 personer.

Det er riktig, som interpellanten oppfattet, at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vil omtale et forslag til løsning. Det er også, som jeg sa, en

forutsetning at Stortinget bevilger nødvendige midler til en slik ordning. Når regjeringen da i revidert nasjonalbudsjett vil komme tilbake til hvordan dette kan løses, er det også viktig at Stortinget – hvis en mener alvor med dette – prioriterer det i budsjettet.

Når Stortinget fatter et vedtak om dette, skal vi være beredt til raskt å kunne gå ut med informasjon om ordningen og med en oppfordring til mulige ofre om å søke erstatning.

Helt til slutt vil jeg si at det er bra at interpellanten tar opp dette spørsmålet, men jeg vil også minne om at jeg har svart på spørsmål om dette i oktober 2025 og i desember 2025. Jeg opplever vel at jeg fortløpende har holdt Stortinget oppdatert og orientert om framdriften og det arbeidet vi har gjort i sakens anledning.

Bård Hoksrud (FrP) [13:27:54]: Dette er ikke noen ny sak, og at det liksom litt overraskende kom et vedtak 2. juni i fjor. Dette er en sak som har vært oppe i flere år og i flere runder. Denne saken har i hvert fall gjort noe med meg – det å møte noen av dem som er ofre for de overgrepene som skjedde, og som faktisk fikk lov til å skje, med statens viten og vilje, fordi man ikke hadde ordninger som gjorde at man fikk ryddet opp og hindret at det kunne skje.

Derfor er jeg veldig enig i det statsråden sier. Jeg har lyst til å starte med det, at jeg er helt enig i at overgrep mot pasienter er helt uakseptabelt. Det var statsråden veldig tydelig på, og det er jeg veldig glad for – selvfølgelig. Det er bra, for det har skjedd veldig mye på lovverksiden, det har skjedd veldig mye på forskrifter, det har skjedd veldig mye på mulighetene for tilsyn og andre til faktisk å gripe inn når dette skjer, på et forhåpentligvis mye tidligere tidspunkt. Det er jeg veldig glad for.

Likevel: Varhaug er dømt tre ganger over en tiårsperiode. Noen av ofrene har ikke engang fått muligheten til å få prøvd saken sin for rettsapparatet, fordi politiet mente Varhaug kanskje var for syk, eller at det var foreldet. Dette er noe som selvfølgelig gjør at man er ganske sjokkert når man opplever denne saken.

Jeg må si at jeg også lyttet veldig nøye – for man skal lytte veldig nøye når statsråden sier noe fra denne talerstolen. Jeg hørte først at det kommer noe i revidert nasjonalbudsjett, og så sier statsråden at det blir omtalt. Jeg hørte nemlig hva han sa, han snakket om å «omtale» det i revidert nasjonalbudsjett. Når han presiserer det i sitt andre innlegg, skjønner jeg at det kommer til å være en omtale av hvordan man kan gjøre det, men ingen konkret løsning. Det betyr altså at noen andre må sørge for å løfte det hvis man skal få på plass midler for å gjøre noe med dette.

Statsråden sa også at man har hatt fullt trykk på saken, og at det ikke er lenger enn siden 2. juni i fjor. Ja, det kan hende perspektivene på hva som er høyt trykk eller kjapt, er litt forskjellig for statsråden og meg. Det er ikke overraskende. Som FrP-er er man veldig opptatt av at ting skal skje raskt, og av å handle. Jeg synes det er ganske lenge for å kunne få på plass dette. Det handler ikke om å lage en ny erstatningsordning, det handler faktisk om å gjøre rett for seg, når staten i flere tiår har akseptert det som skjedde med disse menneskene. Jeg synes ikke det er veldig lenge at det snart har gått et år, og det kommer tydeligvis en omtale i revidert, uten at man egentlig vet hva mer som ligger der.

Jeg er veldig glad for å ha vært med på noen av de vedtakene som nettopp har sørget for at Stortinget har strammet inn, sørget for at man skal være tydelig, slik at dette forhåpentligvis ikke skal kunne skje igjen. Det er jeg veldig enig med statsråden i, men jeg skulle gjerne sett at statsråden nå tok enda mer initiativ og satte alle seil til for å sørge for å rydde opp i dette en gang for alle, for stortingsflertallet er veldig tydelig: Man ønsker å få på plass en løsning for de menneskene dette gjelder. Det er ikke mange, så det bør være mulig å klare å få det til uten at man skal lage en diskusjon om hvem, hva og hvordan. Vi burde heller se på hva vi gjør nå, og hvordan vi sørger for å få på plass dette. Statsråden har alle muligheter til å gjøre det.

Jeg ser fram til at revidert nasjonalbudsjett kommer. Jeg var litt mer positiv første gangen han sa det, men etter 20 år på dette huset har jeg lært at man skal lytte veldig nøye til formuleringene og hvordan ting eksakt blir sagt, og da ble jeg litt mer bekymret.

Statsråden sa han har orientert Stortinget fordi han har blitt stilt skriftlig spørsmål to ganger. Jeg håper statsråden nå kan sørge for å ordne opp og følge opp det Stortinget har vedtatt. Jeg har sett at det i dag er mange som snakker om regjeringsarroganse. Dette kan være en sak der statsråden ikke behøver å vise noen regjeringsarroganse, det er faktisk bare å sørge for å følge opp det stortingsflertallet har vedtatt, og som han nå snart har hatt et år på å gjennomføre.

Kjersti Toppe (Sp) [13:32:54]: Takk til interpellanten, som har engasjert seg sterkt i denne saka, for å ha fremja denne interpellasjonen.

Pasientovergrepsutvalet dokumenterte i 2022 grove overgrep mot pasientar utført av psykolog Sverre Varhaug. Desse overgrepa varte i over fleire tiår utan at myndigheitene eller andre klarte å stoppa han. Han vart dømd tre gonger for overgrep mot pasientar.

Eg var på Stortinget da Stortinget gjorde eit vedtak om å be regjeringa setja ned eit ekspertutval. Det var statsråd Høie som i 2021 sette ned ekspertutvalet som skulle gjennomgå overgrepssaker, og Varhaug-saka spesielt. Vi var òg med på vedtaket i fjor om erstatning for offera i Varhaug-saka.

Sjølv om pasientovergrepsutvalet ikkje rett ut tilrådde at det skulle koma ei eiga erstatningsordning, var utvalet veldig tydeleg. Dei skreiv:

> «Utvalget har i sitt arbeid med overgrepssaker i tiåret 2010 til 2020 ikke registrert saker som er i nærheten av Varhaugsaken når det gjelder alvorlighet og varighet. Det er åpenbart mange ofre for hans overgrep som aldri har fått den oppreisning de fortjener.»

Statsråden skreiv i 2022 at det ikkje var sikkert at desse offera ville kunne koma inn under dei generelle erstatningsordningane, bl.a. ut frå forelding. Det var grunnen til at eit fleirtal på Stortinget gjorde det oppmodingsvedtaket om oppreising – som er det vi etterspør i dag. Det er slik at desse offera har opplevd veldig store helsemessige og mange økonomiske belastningar. Fleire er alvorleg sjuke, og dei er sjølvsagt utolmodige når det gjeld oppfølginga vår av dette vedtaket.

Eg meiner at myndigheitene og staten har eit ansvar. Når ein psykolog i ein periode på tre tiår har utsett pasientar for mange og grove seksuelle overgrep, og han ikkje vart stoppa sjølv om han var domfelt, og det offentlege hadde sendt pasientar til han, har vi òg eit særskilt ansvar for å rydda opp og at dei offera som lever i dag, òg får ei oppreising.

Det er snart eitt år sidan Stortinget gjorde dette vedtaket. Eg har forståing for at det er ein del som må greiast ut, som ikkje stortingsvedtaket sa noko om, bl.a. omfanget, kven som skal få erstatning, og nivået på erstatninga, osv. Ein har likevel hatt relativt god tid til å greia ut dette.

Når det gjeld den økonomiske utbetalinga, har eit fleirtal på Stortinget sagt at her må det koma ei erstatningsordning på plass. Eg synest det statsråden sa i dag, var positivt. Da veit vi iallfall at det kjem informasjon om dette i revidert nasjonalbudsjett. Det tenkjer eg er veldig bra. Det er sjølvsagt slik at vi må sjå på kva som da kjem, men at det skal verta ein plan for ei løysing, tenkjer eg er bra, og det veit eg at mange av offera òg etterlyser. Det må vera føreseieleg, slik at dei ikkje må gå og venta i det uendelege på noko som betyr veldig, veldig mykje for dei.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [13:37:56]: Dette er en sak som det er helt umulig å ikke bli berørt av – jo mer du går inn i den, og jo mer du ser de triste skjebnene til ofrene.

Varhaug-saken viser også noe litt overordnet i det norske samfunnet. Vi har et samfunn bygget på tillit, og skal den tilliten faktisk fungere, fordrer det at vi som sitter i de øverste posisjonene i det politiske systemet, også tar ansvar.

På dette området er det nå Jan Christian Vestre som er helseminister, og som har et særskilt ansvar – og det må tas. Det er, som flere har vært inne på, positivt å høre at det blir omtalt, men det er bekymringsverdig at det antydes at det egentlig er Stortinget som må finne midlene og finne løsningen. Jeg vil på det sterkeste oppfordre statsråden til – før man legger fram revidert – at det, i det som kommer, også følger med en fullverdig løsning.

For hvis de som har blitt utsatt for overgrep fra – ja, selvfølgelig – den som har utført dette, Varhaug, skal gjenoppbygge tilliten, også til at vi som system tar vårt ansvar, er det nødt til å komme på plass en beklagelse, en uforbeholden beklagelse. Det er én del av dette. Den andre delen er at det også må komme en hensiktsmessig oppreisning. Det er bra at Stortinget også har kunnet vedta systemendringer, slik at det er mye mindre fare for at noe sånt skjer igjen, men disse menneskene, de er ikke mange, er nødt til å oppleve at vi faktisk tar ansvar, at vi gir en beklagelse og gir en oppreisning. Det skal iallfall Fremskrittspartiet bidra til.

Anne Grethe Hauan (FrP) [13:40:33]: Eg er veldig takknemleg for at statsråden har registrert at eg har vore aktiv i akkurat denne saka. Det skulle eigentleg ikkje vore nødvendig.

I oktober starta veldig mange av oss som nye stortingsrepresentantar og fekk overveldande mange saker tildelt. Denne saka er den som kanskje har sett mest merke i oss, iallfall hos meg. Eg synest det er veldig flautt i kraft av mi rolle som stortingsrepresentant å fordjupa meg i denne saka og sjå kor langt tilbake ho har vore omtalt i denne salen og frå denne talarstolen.

Det er noko djupt urettferdig i at dei som blei utsette for grove overgrep, framleis må leva med konsekvensane, mens staten brukar tid. Dette handlar ikkje om gamle papir, det handlar om levde liv – om menneske som i årevis har vakna med angst, om menneske som ikkje klarar å stola på andre, om familiar som har sett livsgleda forsvinna. Det handlar om år med behandling, sjukmelding og kamp for å halda hovudet over vatnet, og det handlar om venting. Dei venta då dei prøvde å varsla, dei venta då sakene blei lagde vekk, og dei venta mens nye pasientar blei utsette for det same. No ventar dei igjen – på staten. Det finst ei grense for kor lenge ein kan be menneske som er blitt øydelagde, om å vera tolmodige.

Stortinget har gjort sitt. Det er vedteke at det skal koma ei ordning, og det er slått fast at dette krev eit særleg ansvar frå staten. Likevel står dei ramma framleis utan svar på det viktigaste: Når kjem faktisk oppreisinga?

Eg var lukkeleg eit par sekund her i stad då eg følte at statsråden nesten gav lovnader om at det ville koma pengar i revidert budsjett, men som heilt ny på Stortinget er eg ikkje så veldig god til å lesa mellom linjene, slik enkelte har gjort, og difor er eg litt tilbake til det hakket

eg var før statsråden svarte, der eg rett og slett må be statsråden om å vera meir presis, sånn at me ein gong for alle kan få landa denne saka, så me slepp å ha dette hengande over oss. Og «over oss» betyr ikkje berre for statsråden; det gjeld òg for oss som er på Stortinget.

For dei som blei ramma, er ikkje dette politikk – det er livet deira. Eg håpar inderleg at statsråden ordnar dette før revidert budsjett.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:43:55]: Takk for debatten, og takk for mange gode innlegg. Jeg tror alle som sitter her, er like enige om hvor forferdelige disse sakene er, og jeg tror alle som sitter her, også stiller seg det samme spørsmålet: Hvordan var dette mulig gjennom så mange år? Og jeg tror alle som sitter her, er akkurat like enige om at det er begått en urett mot mennesker, og at staten har et ansvar også for å følge opp dette.

La det ikke være noen tvil om at vi jobber med Stortingets vedtak. Det ble fattet i juni 2025. Alle nye erstatningsordninger må jo finansieres, og da må de også vedtas innenfor rammene av statsbudsjettet. Det var altså ikke praktisk mulig for regjeringen fra juni 2025 og fram til budsjettet skulle legges fram i oktober 2025, å få på plass en slik ordning basert på et anmodningsvedtak fra Stortinget på én linje, rett og slett av de grunnene jeg nå har redegjort for. Det handler bl.a. om omfang, krav til dokumentasjon, hvem ordningen skal gjelde for, hvor stor ordningen skal være, hvordan den skal håndteres, og hvordan den skal fungere i praksis. Dette må vi håndtere på en verdig og skikkelig måte.

Den første muligheten til å komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan dette kan håndteres og løses, er faktisk i revidert nasjonalbudsjett for 2026. Derfor er jeg glad for å kunne si fra Stortingets talerstol i dag at målet til regjeringen nettopp er at vi i revidert nasjonalbudsjett vil kunne omtale et forslag til løsning. Da er det opp til Stortinget hvordan denne løsningen skal bli, men regjeringen vil i hvert fall ha gjort det nødvendige utredningsarbeidet, gjort de nødvendige vurderingene, og beskrive for Stortinget hvordan dette kan komme på plass.

I tillegg til at vi skal ivareta det ansvaret vi har overfor ofrene, er det viktig at vi fortsetter det systematiske arbeidet med å sikre pasientsikkerheten. Stortinget har jo besluttet en rekke endringer som vi mener har bidratt til økt pasientsikkerhet. Det er fullstendig uakseptabelt hvis vi har mennesker i helsetjenesten med autorisasjon som bryter den tilliten de er blitt vist fra samfunnet. Det må få harde konsekvenser, og med det lovverket vi nå har, mener vi at vi i større grad kan håndheve og gjøre det på en god måte. Arbeidet med pasientsikkerhet fortsetter likevel hele tiden. De aller, aller fleste som jobber i helsetjenesten vår, er lovlydige, skikkelige og ordentlige mennesker som vil det beste for pasientene, men det kan være unntak, og da må vi gjøre alt vi kan for å sikre at pasientenes sikkerhet ivaretas.

Presidenten [13:46:59]: Sak nr. 5 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 6 [13:47:03]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Jonas Andersen Sayed, Bjørn Arild Gram, Silje Hjemdal, Tage Pettersen og Morgan Langfeldt om å gi Roseslottet en varig løsning (Innst. 170 S (2025–2026), jf. Dokument 8:69 S (2025–2026))

Presidenten [13:47:24]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Bente Estil (A) [13:48:05] (komiteens leder og ordfører for saken): Takk til komiteen for samarbeidet i representantforslaget fra bl.a. Senterpartiet om å finne en varig løsning for Roseslottet. Komiteen har gjennomført skriftlig høring og mottatt elleve høringsinnspill, alle til støtte for videre drift av Roseslottet. Forslaget er vurdert av Klima- og miljødepartementet, ved statsråd Andreas Bjelland Eriksen.

Roseslottet ble etablert i 2020 med tidsbegrenset dispensasjon fra markaloven, gitt av Oslo kommune. Dispensasjonen går ut 31. desember i år. Markaloven åpner for midlertidige dispensasjoner, og tidligere vedtak har lagt til grunn at tiltaket er midlertidig. Statsråden understreker at ytterligere forlengelser må vurderes konkret av kommunen, og at det er risiko for uheldige presedensvirkninger dersom midlertidige dispensasjoner brukes for å omgå markalovens byggeforbud.

Statsråden skisserer fire mulige løsninger dersom Stortinget ber regjeringen finne en varig løsning:

1. endring av markagrensen
2. endringer i markaloven
3. et generelt unntak for Roseslottet
4. unntak gjennom statlig plan

De tre første krever lovendring og en høringsrunde, mens statlig plan krever en vurdering av vilkår for bruk. Statsrådens vurdering er at dette kan gjøre det krevende å levere en løsning innen første halvår 2026.

Komiteens flertall, bestående av FrP, Høyre og KrF, mener Roseslottet har stor nasjonal verdi som læringsarena for krigshistorie og demokrati, særlig i en tid preget av økt geopolitisk uro. Komiteens tilråding, som fremmes av disse tre partiene, er at statlig plan etter markaloven § 6 fjerde ledd er den mest hensiktsmessige løsningen for å sikre permanent plassering, og de fremmer da forslag om at regjeringen gjennomfører en statlig arealplan for å hjemle unntak fra byggeforbudet.

Jeg vil så ta opp forslaget som Arbeiderpartiet er med på sammen med komiteens medlemmer fra SV og MDG. Vi anerkjenner også Roseslottets historiske betydning, men understreker samtidig markalovens formål om å beskytte natur, friluftsliv og allmenn tilgang. Vi ser betydningen og deler forslagsstillernes vurdering av at Roseslottet formidler en viktig historie og er en god arena for demokratiutvikling. Vi ser av statsrådens vurdering at alle de skisserte løsningene for en varig løsning vil ta tid. Vi er opptatt av at Oslo kommune har ansvar for å vurdere en eventuell forlengelse av dispensasjonen inntil en eventuell varig løsning kommer på plass. Vårt forslag er at regjeringen vurderer alternativer for varig løsning etter at kommunen har behandlet eventuell forlengelse, for så å komme tilbake til Stortinget.

Presidenten [13:51:09]: Da har representanten Bente Estil tatt opp det forslaget hun refererte til.

Morgan Langfeldt (FrP) [13:51:29]: I dag diskuterer vi ikke bare et kunstprosjekt. Vi diskuterer et symbol på frihet, demokrati og selve grunnmuren i vårt samfunn. Roseslottet ble reist for å fortelle historien om hva som skjer når demokratiske verdier settes til side, og hva det koster å vinne dem tilbake. Dagens samfunn og tiden vi er inne i, viser at dette på ingen måte er en selvfølge, heller snarere det motsatte.

Dette må sies å være en gladsak selv om noen partier ønsker å problematisere løsningen til det ugjenkjennelige. Det er ikke en gladsak at enkelte ønsker å bruke unødvendig mye tid og ressurser på en sak som for de aller fleste er åpenlys.

Siden åpningen i 2020 har Roseslottet blitt en læringsarena for tusenvis av skoleelever, ungdommer og voksne. Der møter man historien om menneskene som sto opp mot diktatur og undertrykkelse. I dag, når Europa igjen preges av krig og totalitære krefter, er budskapet fra Roseslottet mer aktuelt enn noen gang.

Posisjonen er redd for presedens. Alle saker er ulike, og det er vår jobb som politikere å skille dem fra hverandre. Denne saken er på mange måter helt unik og er vanskelig å vise til presedens på, så det blir egentlig en merkelig påstand som bare forkludrer inntrykket av at dette egentlig er en gladsak.

Vi står likevel i fare for å miste dette stedet. Dispensasjonen utløper i desember 2026. Uten en rask løsning må nedbyggingen starte. Da hjelper det lite å utrede videre og sende saken tilbake mellom departementet og kommunen – og kanskje Stortinget – i håp om at det kanskje skal løse seg nærmest av seg selv.

I komiteen mener Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti at vi må handle raskt. Derfor fremmer vi forslaget om at regjeringen skal gjennomføre en statlig arealplan, jf. markaloven § 6 fjerde ledd, for å sikre Roseslottet en varig løsning. Det synes å være den sikreste og raskeste måten man kan løse denne saken på.

Roseslottet er et tiltak som allerede er eksisterende. Det griper ikke inn i ny natur, og det kan gjennomføres raskt. Vi snakker om et anlegg som allerede står der, godt integrert i landskapet med minimalt av arealbeslag, åpen for publikum og som en bro mellom kultur, historie og natur. Jeg registrerer at Arbeiderpartiet sier de vil støtte Roseslottet som idé, men samtidig foreslår de å vente til Oslo kommune har behandlet saken, og at man deretter vurderer alternativer. Det betyr i praksis en utsettelse og en usikkerhet. Når Stortinget uttrykker vilje, bør regjeringen handle, ikke lete etter grunner til å trenere.

I en tid der verden står i uro og demokratiets verdier daglig må forsvares, er det vår plikt å bevare de stedene som minner oss om hva friheten kostet.

Tage Pettersen (H) [13:54:39]: Både som selvoppnevnt ambassadør for Roseslottet, som initiativtaker til representantforslaget vi behandler, og som en forsvarer av demokratiet er dette en stor dag.

Med fortellingen om de fem krigsårene som bakteppe klarer Roseslottet å løfte fram grunnpilarene i samfunnet vårt: rettsstaten, demokratiet og humanismen – og formidle disse på en måte som fenger både de yngste og de eldste blant oss. Dette er avgjørende viktige verdier som må forsvares hver dag, og som utgjør motstandskraften i enkeltmennesket og i samfunnet.

Da Roseslottet åpnet i 2020, visste man ikke at en storkrig i Europa skulle bryte ut om bare to år. Man visste ikke at demokratiske prinsipper igjen skulle komme under press fra flere statsledere. Da Roseslottet ble etablert, var det ingen som forutså hvilken aktualitet det senere skulle få. På porten inn til Roseslottet står det: «Den som sover i et demokrati, våkner opp i et diktatur.» Med økende uro i verden og angrep på demokratiske verdier også i vår egen tid er behovet for å formidle disse historiene og verdiene større enn noen gang.

Med dette bakteppet skulle man tro at det var en enkel kamp å kjempe for Roseslottets eksistens på toppen av Oslo, men det har det ikke vært. Dette er en sak som ble løftet i Stortinget flere ganger i forrige periode, og det

er stilt utallige spørsmål – fra flere – til ulike statsråder. Men i dag lykkes vi. Takk til flertallet som i dag bidrar til at regjeringen får beskjed om å gjennomføre en statlig arealplan for å hjemle et unntak fra byggeforbudet i markaloven for å sikre en varig løsning for Roseslottet. Det må også bety at nødvendige dispensasjoner må gis fram til dette arbeidet er ferdigstilt.

Jeg vil også takke statsråden. Svarbrevet hans til komiteen er det mest konstruktive jeg har sett fra en statsråd. Ja, han er uenig i representantforslaget – og uttrykker det – men samtidig anerkjenner han at det kan være flertall for noe annet, og han lister opp ulike alternativ for å sikre en varig løsning for Roseslottet. Dette er noe flere av hans kollegaer burde ta lærdom av.

Jeg synes det er synd at Arbeiderpartiet skyver Oslo kommune foran seg i denne saken. Byrådet har vært aktivt i møter med flere statsråder, med statsforvalter og ikke minst i media. Oslo kommunes nåværende ledelse ønsker å sikre Roseslottets framtid nettopp på Frognerseteren og har vært veldig tydelig på det. Men la oss nå først og fremst glede oss over at Roseslottet i dag sikres sin framtid på toppen av Oslo.

Siv Sætran (Sp) [13:57:37]: Midt i hovedstaden vår, her i Oslo, med utsikt over byen, står Roseslottet som et sterkt og levende symbol på noe vi aldri må ta for gitt, nemlig friheten vår.

Roseslottet er ikke bare en kunstinstallasjon eller en utstilling; det er et minnesmerke. Det er et sted som forteller historien om mot, om menneskeverd og om valgene som ble tatt under noen av de mørkeste årene i historien vår. Her møter vi fortellingene om enkeltmennesker som sto opp mot urett, ofte med livet som innsats. Disse historiene er ikke bare fortid; de er en del av hvem vi er i dag, og hvor vi er.

I en tid der verden dessverre preges av uro, polarisering og angrep på demokratiske verdier, er steder som Roseslottet viktigere enn noen gang. Det gir oss rom for refleksjon og er et sted vi kan stoppe opp og lære og ikke minst kjenne på takknemlighet. Roseslottet er også noe mer. Det er en bro mellom generasjoner. Barn og unge som besøker stedet, får ikke bare høre historien – de opplever den. Gjennom kunsten, symbolene og fortellingene blir verdiene om frihet, rettferdighet og ansvar gjort levende. Dette er læring som aldri kan erstattes av bøker alene.

Å bevare Roseslottet som en permanent lokasjon handler derfor ikke bare om å ta vare på et kunstverk, det handler om å ta vare på vår kollektive hukommelse. Det handler om at kommende generasjoner får et konkret sted å gå til for å forstå hva som står på spill når friheten trues.

Å ta vare på Roseslottet har over mange år vært viktig for oss i Senterpartiet. Som tidligere forsvarsminister bidro vår nåværende stortingsrepresentant Bjørn Arild Gram med nødvendige midler slik at Roseslottet kunne turnere rundt i landet for å markere 80-årsjubileet for frigjøringen.

I dag bidrar vi i Senterpartiet til at det blir et flertall i denne salen for at vi skal ta vare på Roseslottet på en permanent lokasjon i årene framover – ikke bare for å minnes det som var, men som en påminnelse om det ansvaret vi alle sammen bærer hver eneste dag.

Siren Julianne Jensen (MDG) [14:00:12]: I denne saka vil eg fyrst understreke det gode samarbeidet i komiteen. Vi er einige om hovudlinjene: at markalova er eit verktøy for å beskytte naturverdiane i Oslomarka, og at dispensasjonar må behandlast med stor varsemd. Komiteens merknader viser tydeleg at vi deler ei felles forståing av at Marka skal bevarast som eit samanhengande og tilgjengeleg naturområde.

Samtidig vil eg som komiteens medlem frå MDG peike på våre eigne merknader. Vi meiner at terskelen for å opne for nedbygging eller privatisering innanfor markagrensa må vere svært høg. Dei siste åra har vi sett ei rekkje dispensasjonar, bl.a. for skogsbilvegar, som samla sett bidreg til å svekkje føremålet til markalova. Dette er ei utvikling vi meiner at Stortinget må ta på største alvor.

Når det gjeld Roseslottet, anerkjenner vi den kunstnariske og historiske betydninga prosjektet har hatt. Spørsmålet i denne saka er ikkje innhaldet, men plasseringa. Å gjere Roseslottet permanent i Marka vil skape ein uheldig presedens og risikere å opne døra for nye søknader om bygg og installasjonar som ikkje høyrer heime i eit naturområde vi har vedteke å verne. Difor fremjar eg – på vegner av MDG – følgjande forslag:

> «Stortinget ber regjeringen styrke beskyttelsen av naturverdiene i Oslomarka og sørge for at statsforvalteren har lav terskel for å gripe inn mot bygge- og anleggstiltak i strid med markalovens formål.»

Marka er ikkje berre eit rekreasjonsområde, det er ein del av fellesskapets naturarv. Vi meiner at Stortinget må vere tydeleg på at markalova skal stå sterkt, og at unntak ikkje skal bli normalen.

Presidenten [14:01:57]: Representanten Siren Julianne Jensen har tatt opp det forslaget hun refererte.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [14:02:16]: Roseslottet viser de tause heltene våre – læreren som sa nei, ungdommen som bar meldinger i skjul, de som skjulte jødiske barn, kongen som sa nei, og folket som nektet å bøye seg for en totalitær makt.

Roseslottet har på få år blitt et sted som gjør noe med oss. Brødrene Sand løfter på en stillferdig og vakker måte fram historien om mennesker som valgte å stå opp for friheten vår da det virkelig gjaldt. Jeg har selv hatt gleden av å få en gripende omvisning på Roseslottet av Vebjørn Sand. Mange av oss som har besøkt Roseslottet, har kjent på nettopp dette, at de med kunstens språk har klart å formidle noe av det mest grunnleggende i den norske erfaringen: verdien av demokrati, menneskeverd og integritet.

På porten inn til Roseslottet står det: «Den som sover i et demokrati, våkner opp i et diktatur.» Det skal vi ikke kimse av, for motstandskraft i en befolkning kommer ikke ved kuler eller krutt. Det krever at noen opplever at de faktisk har noe å forsvare. Det krever en motstandskraft i folket og et vern om våre felles verdier.

Beredskap handler også om trygghet og frihet i hverdagen, at det skal være trygt å gå i gatene våre. Det skal være trygt for barn og unge, trygt for våre jødiske medborgere og for andre minoriteter, trygt for familier, for økonomien, for livet i nærmiljøet, at vi i fellesskap opplever at rettsstaten, felles verdier og frihet er verdt å verne om. I dette større bildet spiller Roseslottet en viktig rolle. Det styrker ikke bare vår bevissthet om vår felles historie, som jo er helt nødvendig for at vi ikke skal gjøre samme feil som generasjoner før – jeg tror Roseslottet også bidrar til å styrke den mentale og verdimessige beredskapen.

Roseslottet er innlemmet i naturen på en god måte, øverst oppe over Oslo, på Frognerseteren. Derfor omgår vi markaloven, uten at dette setter presedens for senere saker.

Det er et fantastisk sted, og i en tid hvor mange ser mørke skyer over Europa og verden, trenger vi slike steder, som styrker den felles bevisstheten. Norge trenger å motvirke økende polarisering. Vi trenger steder som minner oss om hvem vi er, og hvilke verdier vi bærer videre, som nordmenn i ytterste tilfelle har forsvart med livet. Hver generasjon som kommer til, er et ledd lenger vekk fra krigen og bevisstheten rundt de autoritære kreftene som en gang myrdet våre medmennesker og okkuperte vårt land.

Roseslottet står allerede der, og i en tid der mye endrer seg raskt, er det viktig at vi klarer å bevare noen faste punkter. For oss i Kristelig Folkeparti er Roseslottet et slikt punkt.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:05:33]: Regjeringen anerkjenner at kunsten på Roseslottet formidler viktig historie om demokrati, fred og frihet. Derfor foreslo også regjeringen i 2024 et tilskudd på 3 mill. kr til Roseslottets norgesturné. Samtidig minner jeg om at markaloven ble vedtatt for å ivareta friluftsliv, naturopplevelser, idrett og natur i Marka. Jeg er glad for at de fleste i komitéinnstillingen ser ut til å være enige i at ivaretakelsen av disse formålene ikke må svekkes.

To virkemidler i loven er avgjørende for å nå målene: forbud mot bygge- og anleggstiltak og regler om tiltak som kommunale planer kan åpne for. Stortinget behandlet i fjor en større revisjon av loven, og ulovfestet rett om hvilke tiltak kommunale planer kan åpne for, ble skrevet inn i loven. I forarbeidene er det presisert at kommunale planer ikke kan åpne for nye tiltak som primært har kulturformål. Markaloven åpner for å fravike byggeforbudet gjennom statlig arealplan. Statlig plan bør likevel brukes med forsiktighet og ikke som en enkel utvei for å bygge tiltak i Marka som ikke er i tråd med lovens formål.

Marka er den viktigste arenaen for naturopplevelser og friluftsliv i vår mest folketette landsdel. Markalovens byggeforbud gir forutsigbarhet for utbyggere og kommuner og sikrer 1,2 millioner mennesker tilgang til natur. Skal framtidige generasjoner ha tilgang til den samme naturen, bør nye bygge- og anleggstiltak i regionen lokaliseres andre steder enn i Marka.

Varig etablering av Roseslottet i Marka kan gi noen uheldige presedensvirkninger og føre til mer bit-for-bit-nedbygging av natur i Marka, som vi ser ellers i landet. Jeg er i tvil om det er klokt å gjøre unntak fra byggeforbudet i Marka for private utbyggingstiltak gjennom statlig plan. Samtidig registrerer jeg at det er flertall for det, og vedtaket vil derfor naturligvis bli fulgt opp på egnet måte.

Departementet har i svar på henvendelsen fra stiftelsen Roseslottet minnet stiftelsen på at det er mulig å søke kommunen om midlertidig forlengelse av dispensasjon i påvente av resultatet av Stortingets vedtak.

Avslutningsvis merker jeg meg at et flertall i komiteen skriver i innstillingen at jeg har pekt på statlig plan som den best egnede løsningen. Jeg vil understreke at jeg i mitt svarbrev til komiteen ikke har vurdert om noen av løsningene det er redegjort for, er bedre egnet enn andre, men vært opptatt av å synliggjøre ulike handlingsalternativer for komiteen.

Presidenten [14:08:10]: Det blir replikkordskifte.

Morgan Langfeldt (FrP) [14:08:27]: Det er et ulogisk argument fra Arbeiderpartiet å hevde at Roseslottet ikke er alminnelig tilgjengelig fordi det koster penger å komme inn. Det er et underlig argument fra et parti som ellers snakker varmt om kultur, læring og inkludering. Roseslottet er et nasjonalt minnesmerke og en levende læringsarena, ikke et kjøpesenter. De beskjedne billettinntektene går til drift, vedlikehold og formidling, slik at elevene som besøker stedet, faktisk får et faglig tilbud. Skal det bety at det ikke er tilgjengelig? Man kan gjerne mene at det bør være gratis, men virkeligheten er at de fleste offentlige tilbud har en egenan-

del. Er T-banen allment tilgjengelig, selv om den koster penger å bruke? Selvsagt. Tilgjengelighet handler om tilgang og formål, ikke om prisen på billetter. Roseslottet formidler verdier som frihet, demokrati og mot. Mener Arbeiderpartiet at det er et godt argument å redusere det til et spørsmål om inngangsbilletter?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:09:30]: Det er litt rart å høre Fremskrittspartiet omtrent nulle ut argumentet om at det at det er en inngangsbillett å betale for Roseslottet, gjør at det er litt annerledes enn andre ting man kan oppsøke i Marka. Jeg har full respekt for at Roseslottet tar inngangspenger og trenger inntekter for å kunne drifte den kunstinstallasjonen, men jeg tror 180 kr for en del familier i Oslo faktisk er en del penger å betale for å kunne besøke Roseslottet. Det betyr i hvert fall at det er et poeng å framheve, mener jeg, at det er et annerledes tilbud enn resten av Marka, som alle folk i Oslo og omegn kan besøke uten å betale for det. Det trenger ikke være avgjørende for om man lander på den ene eller den andre løsningen, men for folk – og for statens tiltak i Marka – er det allikevel relevant, mener jeg.

Morgan Langfeldt (FrP) [14:10:32]: Roseslottet ble reist for å minne oss om mot, frihet og demokratiets verdi. I 2026 utløper den midlertidige tillatelsen. Uten en løsning må nedbyggingen begynne. Det betyr at et av våre viktigste minnesmerker over andre verdenskrig står i fare for å forsvinne mens politikerne utreder videre. Fremskrittspartiet støtter fullt ut intensjonen om å sikre Roseslottets varige plass. Derfor vil vi ha handling nå, ikke nye utsettelser, vurderinger og byråkratiske hindre. Tiden går fort, og beslutningen må også komme i samme tempo.

Vi snakker om et sted som formidler frihetens kamp til kommende generasjoner. Nå, når Europa igjen opplever krig og at demokratiske verdier er under press, bør dette være et nasjonalt ansvar, ikke et utredningsprosjekt. Så spør vi statsråden: Hvor mange flere høringer og prosesser skal til for at han faktisk sier ja til å bevare Roseslottet på den raskest mulige måten?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:11:29]: Jeg er opptatt av å jobbe godt for å finne løsninger for Roseslottet som bidrar til at vi kan fortsette å formidle den viktige historien som Roseslottet bidrar til å formidle. Samtidig er vi, i motsetning til Fremskrittspartiet, åpenbart opptatt av å ivareta flere hensyn på én gang. Jeg merker meg jo at Fremskrittspartiet ikke engang i komitéinnstillingen vil merke seg min understreking om at ivaretakelsen av markalovens formål ikke må svekkes. Det synes jeg, med respekt å melde, er litt spesielt.

Jeg tror folk i Oslo også er glade for at vi er opptatt av å ivareta en prosess som sørger for at vi ikke får økt press på bit-for-bit-nedbyggingen av Marka, og at den skal bestå for framtiden. Derfor mener jeg også at det er prematurt å velge en løsning allerede nå. Jeg registrerer at Stortinget vil gjøre det allikevel. Det har jeg full respekt for. Det har Stortingets flertall anledning til, og derfor vil jeg også selvfølgelig følge det lojalt opp.

Morgan Langfeldt (FrP) [14:12:33]: Arbeiderpartiet ønsker å be regjeringen gjøre en vurdering av alternativer for å finne en varig løsning for Roseslottet etter at Oslo kommune har tatt stilling til en forlenget dispensasjon, og at regjeringen kommer tilbake til Stortinget på en egnet måte. Dette kan vel i sin enkelhet høres fornuftig ut, men hva tenker Arbeiderpartiet om tidsbruken her og fristen som foreligger? Kan Arbeiderpartiet garantere at en slik prosess vil kunne realiseres innenfor den tiden man har til disposisjon?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:13:06]: Ja, hvis Oslo kommune forlenger dispensasjonen til Roseslottet, har vi noe bedre tid til å vurdere de ulike handlingsalternativene. Det er også derfor jeg sier at jeg mener det er noe prematurt å velge hvilken løsning vi skal gå for allerede nå. Det er altså bare to ganger man har brukt statlig plan i Marka de senere årene: for nytt beredskapssenter for politiet i Nordre Follo og for ny regional sikkerhetsavdeling på Ila i Bærum. Roseslottet er viktig, og jeg skjønner godt det sterke engasjementet som finnes om det, men jeg føler ikke at det havner helt i samme kategori som i de tilfellene vi har brukt statlig plan til tidligere. Derfor tenker jeg at en fornuftig løsning ville vært at man fikk forlenget dispensasjonen og gått i dialog med kommunen om det, og at vi kunne kommet tilbake til Stortinget med en ordentlig vurdering av de ulike forslagene som ligger på bordet til hvordan man kunne sikret en varig løsning. Så vil Stortinget «shortcutte» den prosessen, og det har jeg respekt for.

Presidenten [14:14:08]: Replikkordskiftet er omme.

Haagen Poppe (H) [14:14:25]: Som det har blitt sagt tidligere i debatten: Roseslottet er langt mer enn bare en kunstinstallasjon. Det er en tydelig og visuell, kraftfull påminnelse om hva som skjer når mørket senker seg over samfunnet, og hva det kreves av oss for å holde lyset brennende. Det er en klisjé, og jeg tror jeg har brukt akkurat denne setningen både to og tre ganger siden i høst, men vi lever altså i en tid der det liberale demokratiet er under press, og ikke bare langt borte, men også her i Europa. Vi ser autoritære krefter på frammarsj og hvordan falsk informasjon brukes som våpen for å splitte oss. I en slik tid er det ikke bare nok å ta friheten for gitt. Det er ikke en gave som vi har fått én gang for alle; det er en fellesoppgave vi må løse hver eneste

dag: å holde fast ved friheten og de gode verdier som vårt samfunn er tuftet på. Vi kan heller ikke ta for gitt at den oppvoksende generasjonen bare har det i seg. Demokrati og humanisme må læres.

Jeg må også få lov til å si at det er litt symptomatisk at venstresiden blir usikre når vi da står overfor et privat initiativ som fungerer godt, og som engasjerer hundretusener, og som leverer på alle mulige samfunnsoppdrag uten å vente på statlige utvalg og penger. Istedenfor å finne faktiske løsninger – det ble jo pekt på noen løsninger i svarbrevet – gjemmer man seg til syvende og sist bak paragrafer her i dag. Det synes jeg er fryktelig synd, men heldigvis er det et flertall som vil noe annet.

Så må jeg, som flere også har vært inne på, nok en gang være veldig tydelig på, også fra denne talerstolen, at stortingsflertallet nå forventer at det leveres fra regjeringen, og at dersom planen ikke er endelig vedtatt innen 31. desember 2026, og det er det mye som tyder på at den ikke er, skal det ikke komme en overivrig statsforvalter og be Roseslottet pakke sammen. Det ville i så fall være klart i strid med stortingsflertallets klare intensjon og vedtak.

Vi kan ikke la byråkratisk nøling stå i veien for et så viktig prosjekt som Roseslottet. Det er på tide at Arbeiderpartiet og deres kamerater også legger vekk teknikaliteter og heller ser den enorme verdien Roseslottet har for vår felles dannelse og forståelse av frihet. Dette prosjektet er unikt, og dermed kan det ikke danne presedens.

Silje Hjemdal (FrP) [14:17:25]: Veldig mye godt har vært sagt i denne saken, men jeg synes likevel det er et par poeng som kanskje ikke er kommet så godt fram som de bør. Det handler selvfølgelig om at dette er en viktig påminner om at frihet og demokrati aldri må tas for gitt. Likevel: Når man i debatten i salen hører argumentasjonen fra både statsråden og bl.a. Arbeiderpartiet om at det enkleste som oftest er å si nei, er det en påminner om hvorfor demokratiet er viktig. Det er en av de største grunnene til at jeg valgte å bli politiker: at jeg skulle være en ombudskvinne. Jeg er ikke her først og fremst for staten. Jeg er her for å representere folket, og ikke minst også enkeltmennesker.

Jeg husker veldig godt da familiekomiteen sist besøkte Roseslottet. Vi var veldig privilegerte og fikk en omvisning av Vebjørn Sand, og kort oppsummert var det en meget sterk dannelsesreise som jeg hadde unnet alle mine kollegaer å delta på, men ikke minst alle landets barn og unge, for dette er et demokratiprosjekt ikke bare for Oslo. Sånn jeg ser det, og sånn Fremskrittspartiet ser det, er dette et demokratiprosjekt for hele nasjonen Norge, og i den tiden vi står i nå, må man av og til tørre å ta noen tøffe debatter og avgjørelser og signalisere: Jo, dette betyr noe.

Det har vært vist til at man her skal minnes frihetskampen fra 1940 til 1945 og mange av våre demokratiske friheter, men kanskje vel så viktig er det Vebjørn Sand understreket på omvisningen, at dette også handler om håp og om enkeltmenneskers evne og ikke minst vilje og kraft til å stå imot. Det bør inspirere alle politikere og partier, for det er kanskje det man må betale den høyeste prisen for.

Denne saken handler også om den lille manns kamp mot staten. Selv om mange partier nå ønsker å ta æren for å få på dette på plass – selvsagt også Fremskrittspartiet – tenker jeg at det først og fremst er de aktørene som har turt å presse oss når dette ikke har gått tidligere, som har æren for dette, og det er de som sitter på galleriet og følger saken her. Hadde ikke de stått på i denne saken, hadde heller ingen politikere kunnet ta æren for at vi nå redder Roseslottet.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:20:39]: Jeg følte behov for å kommentere en ting som den siste representanten var inne på, og det var dette med å ivareta folk. Jeg har bare lyst til å understreke at jeg er veldig opptatt av at vi skal ivareta folk på en god måte, men jeg sliter med å se at det å gjøre en skikkelig og grundig vurdering av hva som er den beste løsningen for å sikre at Roseslottet og den historien det formidler, kan være der over tid og for framtiden, er i motstrid med å være opptatt av folk. Det handler selvfølgelig om at Marka og det å ivareta helheten i Marka på en god måte er hovedhensynet med markaloven. At vi da må være helt trygge og sikre på at vi ikke gjør ting som gir presedensvirkninger for f.eks. andre prosjekter, mener jeg faktisk at det er grunnlag for å ta seg tid til å gjøre, særlig når man vet at kommunen kan jobbe for å forlenge sin dispensasjon.

Avslutningsvis: Vi diskuterte litt billettpriser her i stad, og jeg vil gjenta at Roseslottet selvfølgelig må få inntekter til å kunne drive den viktige formidlingen de driver med, men jeg opplever ikke nødvendigvis Fremskrittspartiet som det partiet som er mest opptatt av å sikre kulturbudsjetter eller andre overføringer som gjør at folk faktisk kan delta og være med. Det koster i dag 500 kr for en familie å besøke Roseslottet, som altså er mer enn økningen i drivstoffpriser for en gjennomsnittsbilist med de tingene man har sett i det siste. FrP engasjerer seg mye i drivstoffpriser, og det er flott, det, men de engasjerer seg lite i å sørge for å at familier skal kunne bruke denne type kultur- og demokratitilbud. Det engasjementet gleder jeg meg til å se framover, etter denne viktige saken!

Silje Hjemdal (FrP) [14:22:39]: I en høflig og dannet debatt er det fantastisk at man også klarer å hente fram drivstoffpriser, men det er selvfølgelig FrP glade for, for vi snakker så mye om vår politikk som vi kan. Stats-

råden har frekkhetens nådegave, siden han kommer fra et parti som fjernet gaveforsterkningsordningen – nettopp for kulturfeltet – med et pennestrøk. Fremskrittspartiet har gjentatte ganger forsøkt å gjeninnføre denne. Den var et meget godt eksempel på hvordan det kunne vært gjort når f.eks. private aktører gir gaver til Roseslottet, noe som hadde gjort at de kunne fått flere midler til å kunne gi et gratis tilbud til de barnefamiliene som statsråden er så bekymret for.

Dersom man hadde lest både Fremskrittspartiets partiprogram og vårt alternative statsbudsjett, ville man sett at er det noe vi prioriterer innenfor kultur, så er det barn og unge, også når det gjelder undervisning. Jeg vil minne statsråden om at Fremskrittspartiet for ikke så lenge siden hadde et forslag som handlet om hvordan man kunne lære barn og unge om antisemittisme og ikke minst holocaust, som skjedde også i dette landet. Så her har selvfølgelig Fremskrittspartiet mye å tilføre.

Sist, men ikke minst: Jeg synes det er litt rart å framstille det nærmest som om dette forslaget fra FrP og andre er noe som har blitt fremmet over natten. Denne debatten har vært ført i media av Vebjørn Sand og mange andre gjennom lang tid. Hvis det var så viktig for regjeringen å lande dette på en god og ansvarlig måte, hvorfor i alle dager har man da sittet på hendene? Regjeringen kunne ha satt i gang et arbeid selv.

Dette er et resultat av at FrP og Høyre, som var veldig opptatt av dette sist, på bakgrunn av en del samtaler ikke så ut til å få med seg et flertall for å kunne gjøre noe med det. Nå var flere partier blitt lei av å vente på regjeringen, og vi tok et initiativ på bakgrunn av den kampen som initiativtakerne har stått for, og det har vi nå klart å lande. Det er helt fair å være uenige om hvor markagrensa skal gå, og hvor villige man skal være til å gi dispensasjon til helt unike og særegne prosjekter, men da må man stå i det – og ikke si at man på grunn av dårlig tid anbefaler å ikke gå inn for dette.

Bente Estil (A) [14:25:37]: Denne debatten tok plutselig en litt annen retning enn jeg kanskje hadde sett for meg i starten. At gaveforsterkning skulle bli et tema her, hadde jeg ikke akkurat sett for meg, men da må jeg få lov til å påpeke at gaveforsterkningsordningen medførte veldig stor geografisk skjevhet. Det var en viktig grunn til at den ble avviklet. Samtidig har vi noe i kulturpolitikken som kalles «armlengdes avstand», og det at de med store pengebøker skal styre hva slags kultur vi skal ha, er ikke vår politikk.

Så til Roseslottet: Jeg må få presisere at Arbeiderpartiets problematisering, som noen her kaller det, ikke betyr at vi ikke ønsker å ha Roseslottet. Jeg har selv vært der og fått en fantastisk omvisning der oppe. Det var iskaldt, og jeg skal dit igjen når det blir sommer, for å få en enda varmere opplevelse.

Vi har tatt utgangspunkt i svaret fra statsråd Bjelland Eriksen, hvor det står at alle alternativene tar tid. At vi ønsker at det skal gjøres en skikkelig jobb for å være sikker på at det vi gjør, skal stå seg, synes jeg er en helt rett måte å gå fram på.

Dette med midlertidig dispensasjon blir også problematisert, men når ting tar tid, må det til. Det blir også sagt fra talerstolen at Oslo kommune er veldig for å gi Roseslottet en varig løsning. Det synes vi er veldig flott, men det hadde vært veldig greit om Oslo kommune hadde sendt oss en høringsuttalelse der det hadde kommet tydelig fram – for det ble ikke gjort.

Presidenten [14:27:19]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:27:24]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker om drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn (barnevoldsundersøkelsesloven) (Innst. 164 L (2025–2026), jf. Prop. 141 L (2024–2025))

Presidenten [14:27:44]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Silje Hjemdal (FrP) [14:28:13] (ordfører for saken): Det er en litt gladere tone i denne saken, for i dag markerer vi at en enstemmig komité sikrer en seier for barnas trygghet og ikke minst for rettssikkerhet.

Familie- og kulturkomiteen har avgitt innstilling til lov om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker om drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn. Det handler om å sikre at de mest alvorlige sakene der barn rammes, blir grundig gjennomgått. Slik kan vi lære og ikke minst forhindre at slikt skjer igjen.

Jeg vil i den anledning takke alle partiene i komiteen for en særdeles konstruktiv dialog og evne til å samarbeide for å finne sammen om hvordan vi bedre kan trygge barn og deres rettssikkerhet. Målet har nemlig vært å etablere et tydelig rettslig rammeverk for undersøkelsesordningen i Statens helsetilsyn som skal avdekke systemsvikt og bidra til læring og forbedring i det offentlige hjelpeapparatet.

Det at komiteen enes, er – som vi så i forrige debatt – ikke nødvendigvis alltid like lett, men akkurat i denne saken har alle lagt partiprestisje til side og vært helt enige om at det viktigste her først og fremst er en forbedring av lovforslaget som kommer barna til gode.

Vold og overgrep mot barn er et alvorlig samfunnsproblem, og vi understreker at det er på høy tid å få på plass en ordning som gjør det mulig å lære av de mest alvorlige sakene. Innstillingen følger nemlig opp anbefalingene i NOU 2017:12, Svikt og svik, og ikke minst i regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn i nære relasjoner.

Barn skal være trygge. Derfor er det positivt at komiteen har samlet seg om forslag som gir Nasjonal enhet for undersøkelse av svikt mot barn, NUBA, bredere muligheter og flere verktøy enn det som opprinnelig var foreslått. Det som har vært målet, er å gi bedre beskyttelse av barna. Derfor har vi konkret foreslått at man kan undersøke saker tidligere, og ikke minst at man kan løfte saker på eget initiativ.

Morten Stordalen hadde her overtatt presidentplassen.

Benjamin Jakobsen (A) [14:31:21]: Vi har alle sett dem: bildene av barn som fra tid til annen ruller over skjermen og i feeden vår. Bildene er gjerne tatt i barnehagen eller på skolen. Barna smiler forsiktig på bildene. Med bildene følger det gjerne en overskrift, som f.eks. disse: «Spedbarn-dødsfall skyldes vold», «Sviktet av alle» eller «Da den underernærte gutten ble hentet ut, hadde han ikke vært utendørs på åtte måneder». Hele ett av ti barn i Norge har blitt utsatt for vold eller overgrep.

Som pappa til en liten gutt på to år er det umulig å skjønne hvordan noen kan ønske et barn så vondt, men vi kan ikke være naive. Det vil komme flere saker der vi som fellesskap svikter, men da må vi lære, og det er det denne loven til syvende og sist handler om. Derfor er det gledelig at familie- og kulturkomiteen i dag kan legge fram en enstemmig innstilling til lov om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker om drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn.

Jeg vil også takke komiteen for godt samarbeid og saksordføreren for god ledelse. Det er ikke alltid vi er enige, men jeg mener det er en stor styrke når vi kan stå sammen i viktige saker som denne. Jeg vil også takke statsråden og departementet for godt samarbeid og for den lovtekniske bistanden komiteen fikk. Takket være dette samarbeidet har en god og viktig lov blitt bedre. Ikke bare har loven blitt bedre, men dersom Stortinget slutter seg til komiteens innstilling, vil vi kunne få loven på plass raskt, uten flere utsettelser.

Lovforslaget regjeringen la fram, var godt. Nå har komiteen gjort en viktig jobb med å justere enkelte elementer. Komiteen åpner for at undersøkelsesordningen kan starte før det foreligger en rettskraftig dom. Komiteen går også inn for at man kan ta opp saker på eget initiativ. Dette er innspill som flere aktører har nevnt i sine høringsinnspill, og som Arbeiderpartiet støtter helhjertet.

De aller fleste barn i Norge vokser opp i trygge rammer fylt med varme og omsorg, men det gjelder langt fra alle. Barn i Norge vokser også opp med vold, overgrep og grov omsorgssvikt som en del av sin hverdag. Det er først og fremst disse barna barnevoldsundersøkelsesloven er til for. Altfor ofte ser vi en gjentakende systemsvikt i noen av de mest alvorlige sakene som handler om barn. Nå gjør vi noe med det, og vi i Arbeiderpartiet er stolte av å være med og levere på nettopp det.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [14:34:36]: Noe av det viktigste vi gjør i denne salen, er å sikre de mest sårbare blant oss – barna – at de blir sett, at de blir hørt, og at de blir beskyttet. Når et barn utsettes for alvorlig svikt eller vold eller i verste fall dør, er det en grusom tragedie, men det er også en samfunnssvikt. Da skylder vi barna å forstå hva som gikk galt, og hvordan vi kan hindre at det skjer igjen.

Jeg vil vise til NOU 2017:12, Svikt og svik. Rapporten beskrev de tause barna – de som lever i det skjulte, under uutholdelige forhold, og som systemet vårt altfor ofte ikke fanger opp. Olsen-utvalget viste at svikten ofte skjer i mellomrommene, der alle visste litt, men ingen visste alt. Nettopp derfor er denne saken så viktig.

For Høyre har to hensyn vært avgjørende: læring og forbedring. Vi ønsket opprinnelig at undersøkelsene skulle legges til en uavhengig og sanksjonsfri kommisjon som Ukom – Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenesten – og ikke til Statens helsetilsyn. Det er en innebygd spenning i at Helsetilsynet, som har ansvar for tilsyn og sanksjoner, også skal stå for en ordning som ikke skal sanksjonere. Skal ansatte være åpne om feil, må vi ha en kultur preget av tillit og læring og ikke frykt. Derfor er uavhengighet avgjørende. Vi mener at Ukom er bedre rigget for dette, og vi vil følge nøye med på hvordan Helsetilsynet håndterer dette som kan oppleves som en dobbeltrolle.

Samtidig vil jeg berømme komiteen og saksordføreren for veldig godt samarbeid og arbeid. Arbeiderpartiet, samarbeidspartiene og regjeringen har vist vilje til å møte opposisjonen og komiteens ønsker. Det viser at når det gjelder barns trygghet, kan vi finne gode felles løsninger.

Et annet viktig spørsmål er hvem som kan melde saker. Olsen-utvalget viste at informasjon ofte går tapt i gråsonene mellom tjenester. Derfor mener Høyre at flere

bør kunne melde inn saker, slik at alvorlige hendelser ikke faller utenfor. Vi har fått gjennomslag for veldig gode forbedringer i komiteens arbeid, men vi føler ikke at vi er helt i mål. Høyre forventer at regjeringen vurderer en utvidelse av melderetten ved første evaluering av loven.

Bak hvert saksnummer står et barn – et barn som skulle vært trygt, men som ikke var det. Vår oppgave er å sørge for at deres historier fører til læring, endring og forbedring. Vi skal gi en stemme til de tause barna. Med dette styrker vi sikkerhetsnettet. Vi er ikke i mål, men vi er på vei.

Mirell Høyer-Berntsen (SV) [14:37:47]: Dette er mer enn en lovsak. Bak denne loven ligger historier vi aldri må glemme – barn som ikke ble sett, barn som ikke ble hørt, barn som ble sviktet av systemer som var ment å skulle beskytte dem. Derfor er SV veldig glad for at en enstemmig komité nå har avgitt sin innstilling om barnevoldsundersøkelsesloven. Det er et viktig og etterlengtet steg i arbeidet med å beskytte barn mot vold, overgrep og alvorlig omsorgssvikt. Bak dette lovforslaget ligger en erkjennelse vi ikke kan se bort fra: I flere av de mest alvorlige sakene har ikke systemene rundt barna fungert godt nok, tjenester har ikke samhandlet godt nok, varsler har ikke blitt fulgt opp, og barn har ikke blitt sett eller hørt i tide.

Når det svikter, kan konsekvensene bli fatale. Nettopp derfor trenger vi denne loven, for svikten skjer veldig sjelden ett sted alene. Den oppstår nettopp i overgangene – når informasjon ikke deles, når ansvar blir uklart, og når ingen helt har oversikt over hele situasjonen til barnet. Derfor er det så avgjørende, slik komiteen understreker, at ordningen er uavhengig, har tilgang på nødvendig informasjon og tilføres den kompetansen og de ressursene som kreves. Samtidig må én forpliktelse ligge fast: barnas perspektiv, barnas erfaringer og ikke minst barnas rettigheter. For SV er det avgjørende at dette ikke blir stående som erkjennelser på papir. Læring må føre til endring. Den må merkes ute i tjenestene, i barnevernet, i skolen, i helsetjenestene og ikke minst i møte med hvert enkelt barn.

Denne enstemmige innstillingen viser vilje til å ta ansvar, men den forplikter også oss alle til å handle tidligere, se tydeligere og arbeide tettere sammen, for vi skylder barna mer enn gode intensjoner. Vi skylder dem et system som faktisk virker. Da må vi stå sammen, slik vi gjør i dag, på barnas side, hver eneste gang.

Kjersti Toppe (Sp) [14:40:45]: Å få på plass ei undersøkingsordning for arbeidet til offentlege verksemder i saker om drap, vald, overgrep og omsorgssvikt mot barn er ei veldig viktig sak. Det er eit alvorleg bakteppe, og det er veldig, veldig bra at vi no får lova vedtatt i Stortinget.

Det er ei oppfølging av den mest oppskakande NOU-en eg nokon gong har lese, NOU 2017: 12, Svikt og svik. Det er òg ei oppfølging av regjeringa sin opptrappingsplan mot vald og overgrep mot barn og vald i nære relasjonar. Senterpartiet stod bak avgjerda til regjeringa om å etablera ei undersøkingsordning i Statens helsetilsyn. Eg meiner det var riktig, for vi meiner at det er bra å ha ei eiga ordning, samtidig som det er eit system som lett kan følgja opp med læring i tenestene. Det har vore ei gjennomgåande utfordring at tenester eller tilsynsapparat ikkje lærer av dei mest alvorlege sakene, og at systemsvikt er gjentakande.

Ordninga er allereie oppe og går, tilsette er på plass, og no vil arbeidet kunna starta for fullt. Sånn kan vi no sikra eit systematisk arbeid for å identifisera systemsvikt og lærings- og forbetringspunkt i offentlege tenester i arbeidet for å førebyggja drap, vald, overgrep og omsorgssvikt mot barn.

Dette lovforslaget set dei juridiske rammene for arbeidet til undersøkingsordninga. Vi er einige i endringane til komiteen. Vi meiner at forslaget til regjeringa var for snevert, og at det i for stor grad ville vera avgrensande for arbeidet til undersøkingsordninga og for intensjonen bak. Så vi støttar at ein no gjer endringar, slik at ein kan gå tidlegare inn i sakene, altså før sakene har ein rettskraftig dom. Vi støttar òg endringa om utlån av straffesaksdokument og innsyn og at undersøkingsordninga kan ta opp saker på eige initiativ. Vi støttar òg forslaget om evaluering, at ein der særleg ser på paragrafen om omsorgssvikt og ser til at han ikkje vert for snever.

Eg vil òg gi honnør til komiteen. Det er veldig bra at det er vorte ein einstemmig komité – det er viktige endringar – og at ein har tatt på alvor dei innspela som kom på høyringa. Dette må bidra til tverrfaglege tilsyn, at ein ser på tvers av departement og saksområde, for mange av gleppane skjer jo midt imellom.

Dette er ein bra dag for rettsvernet til barn og unge i Noreg.

Remi Sølvberg (R) [14:44:02]: Det finnes barn som opplever en utrygg verden, en verden med slemme voksne, og det finnes barn i dette landet som lærer altfor tidlig at voksne heller ikke alltid kommer for å hjelpe. De lærer å vente og å lytte etter skritt – skritt som aldri stopper utenfor deres dør. De lærer at det er nytteløst.

Noen av disse barna er kjent for oss. De finnes i systemene våre. Likevel blir de ofte stående alene. Når vi i ettertid leser sakene deres, går dette igjen: Noen visste litt, noen visste noe, men ingen så hele barnet.

Dette handler om dem. Forslaget vi behandler i dag, om en undersøkelsesordning i Helsetilsynet, er viktig. Som det står i proposisjonen, skal den bidra til å avdekke systemsvikt og forbedringspunkter i arbeidet med å

forebygge vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn. Det er helt nødvendig, ikke minst fordi vi vet at mange av de barna som senere havner i kriminalitet, har opplevd nettopp dette.

Barn opplever vold uansett hvor gode vi blir til å beskrive problemet i denne saken. Vi må ta ord til handling, og vi må bli bedre. Det må bli slutt på etterpåklokskap – vi må agere nå. For det første må Helsetilsynet få tilstrekkelige ressurser til å gjøre jobben. Uten kapasitet risikerer vi at dette blir enda en god intensjon uten reell effekt. For det andre må læringspunktene som avdekkes, faktisk følges opp. En undersøkelsesordning kan aldri bli en hvilepute.

Vi vet at de fleste barn og unge som blir kriminelle eller havner i kriminelle miljøer, har opplevd vold, overgrep eller omsorgssvikt. En god tilsynsordning er med andre ord helt nødvendig for at vi skal klare å forebygge ungdomskriminalitet og gi ungene våre en trygg og god oppvekst.

Det barn trenger, er ikke flere forklaringer i ettertid. Vi må også gjøre dette arbeidet godt for å gi barna et godt liv som unge voksne. De trenger at noen kommer mens det fortsatt er mulig å hjelpe dem. Vi skylder dem mer enn å forstå hva som gikk galt. Vi skylder dem å sørge for at det ikke skjer igjen.

Siren Julianne Jensen (MDG) [14:47:01]: La meg først få lov til å seie kor fint det er at komiteen er heilt einig i denne saka. Det er tydeleg gjennom innstillinga at vi deler eit grunnleggjande mål: å styrkje barns rettssikkerheit og sikre betre læringsmekanismar når alvorlege hendingar skjer.

I innstillinga peikar komiteen samla på at høyringsrunden gav eit svært tydeleg bilete. Eit klart fleirtal av høyringsinstansane meiner at undersøkingar som blir sette i gang først etter at ei straffesak eller ei tilsynssak er avslutta, kjem altfor seint. Dette går igjen i omtalen frå komiteen både av situasjonen for barna, av læringsverdien og av behovet for å avdekkje systemsvikt raskt.

Som fleire av merknadene viser til, understrekar barnefaglege ombod, fagmiljø, menneskerettsaktørar og statsforvaltarar at læring må skje mens sakene er ferske. Ein sein oppstart svekkjer informasjonskvaliteten og kan føre til at alvorlege manglar i tenestene ligg ubehandla i fleire år. Dette er noko MDG har vore svært oppteke av: at ordninga faktisk skal bidra til førebygging, ikkje berre til etterprøving.

Det kjem òg fram i omtalen komiteen har av høyringsalternativa, at eit fleirtal av instansane støtta dei modellane som opnar for tidlegare oppstart. For oss i MDG har dette vore eit viktig poeng: Vi må unngå at omsynet til læring blir underordna omsynet til prosedyre. Som komiteen sjølv peikar på, blir parallellitet allereie handtert i praksis. Dette er ikkje eit hinder – det er eit spørsmål om koordinering.

Eg vil òg trekkje fram einigheita i komiteen om retten barn har til å bli høyrde. MDG har i merknadene våre understreka betydninga av retten barn har til informasjon, trygg deltaking og medverknad som faktisk betyr noko. Eg er glad for at komiteen står samla om at barn skal møtest på ein måte som er tilpassa alder, modenskap og individuelle behov, og at erfaringane deira skal bli tillagde reell vekt. Dette er eit viktig steg framover, og det er godt forankra i innstillinga.

Til sist: Det er gledeleg at komiteen, på tvers av partia, løftar dei same verdiane: læring, førebygging, det beste for barnet og ansvarleg myndigheitsutøving. At vi står samla i mange av dei sentrale vurderingane, styrkjer truverdet til arbeidet og gjev eit betre grunnlag for å forbetre tenestene våre.

Eg vil takke komiteen for eit godt og løysingsorientert samarbeid. Dette er eit godt eksempel på kva vi får til når sikkerheita og rettane til barn blir sette først.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [14:49:54]: Vi behandler i dag et lovverk som skal bidra til å avdekke systemsvikt, styrke barns beskyttelse og sikre at de mest alvorlige sakene faktisk gir læring. Intensjonen bak lovforslaget er god og viktig, og Kristelig Folkeparti støtter det prinsipielle målet. Samtidig har vi i behandlingen av denne proposisjonen påpekt flere forhold i regjeringens forslag som etter vårt syn var helt nødvendig å forbedre for at loven skulle fungere etter formålet.

For det første var vi bekymret for at undersøkelser først skulle starte når straffesaken var rettskraftig avgjort. En lang straffesaksprosess kan bety flere år før læring faktisk finner sted. Både Barneombudet og en rekke fagmiljøer har vært tydelige på at dette ville komme for sent, og barns beste tilsier at læringsarbeidet må kunne starte tidligere. Vi er glade for at komiteens arbeid har styrket dette i vedtaket Stortinget nå skal fatte.

For det andre løftet vi behovet for en bredere forståelse av alvorlig omsorgssvikt. Som flere høringsinstanser påpekte, var det en risiko for at svikt i offentlige tjenester – i barnevernet, helse, skole og fosterhjem – kunne falle utenfor lovens virkeområde, men nettopp der systemsvikt skjer, må vi ha verktøyene til å undersøke. Komiteens enighet om en evaluering av dette punktet er avgjørende for å sikre at loven ikke blir for snever.

Vi har også vært kritiske til at regjeringen ville fjerne muligheten for at undersøkelsesenheten, NUBA, kan ta opp saker på eget initiativ. Flere av de mest alvorlige sakene fanges ikke opp i meldekjedene. Derfor er vi svært tilfredse med at komiteen nå foreslår å gjeninnføre en initiativrett innenfor klare rammer. Det styrker barns rettssikkerhet.

Videre har vi vært opptatt av en riktig og faglig forsvarlig meldeplikt. Statsforvalteren har selv sagt at de ikke har kompetanse til å vurdere straffbare forhold. Det er derfor riktig at politiet bærer ansvaret for meldinger i straffesaker. KrF er kritisk til at dette ble en problemstilling.

Til sist vil jeg framheve barns uttalerett. Det er positivt at denne nå lovfestes, men vi må fortsatt sikre barnevennlige metoder og strukturer som gjør at barns erfaringer faktisk påvirker systemnivået.

Vi i KrF er glade for at komiteen står samlet bak en bedre og mer treffsikker lov enn den som opprinnelig ble fremmet. Jeg er glad for at vi har lyktes med dette arbeidet.

Statsråd Lene Vågslid [14:52:45]: Tusen takk for eit godt samarbeid med komiteen i denne saka.

Mi viktigaste oppgåve i regjering er å sikre at ungar har ein trygg oppvekst. Då skal ingen bli utsette for vald og overgrep, og særleg er det ungane me har eit ansvar for. Likevel veit me dessverre at det finst historier der ungar har vore seksuelle objekt for foreldra sine gjennom fleire år. Me veit at det finst ungar som er utsette for ei sadistisk form for fysisk mishandling gjennom heile oppveksten. Me veit det er ungar i Noreg som dekkjer blåmerka sine, og me veit det er ungar som ikkje blir lytta til. Det er ungar som blir utsette for svikt og svik frå sine nærmaste – og frå samfunnet og velferdstenestene som skulle ha beskytta dei.

Som fleire har vore inne på, blei dette grundig avdekt i NOU-en Svikt og svik, der det blei føreslått å opprette ei fast undersøkingsordning for gjennomgang av alvorlege saker der barn døyr eller har vore utsette for vald, seksuelle overgrep og omsorgssvikt. Det er gått nokre år sidan den NOU-en kom. No er endeleg dagen her, og eg er òg veldig glad for at me kan seie at me endeleg har fått på plass rammene for NUBA, den nasjonale eininga for undersøking av svikt mot barn.

Målet med lova er for det fyrste å avdekkje og identifisere svikt i systemet vårt. For det andre er det at me må lære av feil som er gjorde, slik at me kan førebyggje at alvorlege hendingar skjer igjen. Retten til å leve eit liv utan vald og overgrep er ein grunnleggjande menneskerett. Vald og overgrep mot barn er grov kriminalitet og eit alvorleg folkehelse- og samfunnsproblem.

Slik eg ser det, vil lova styrkje retten barna har til å bli beskytta, som i grunnen alle i komiteen har vore inne på i innlegga sine. Det vil styrkje rettssikkerheita for barn i Noreg.

Eg er òg veldig glad for at me, òg gjennom samarbeidet med komiteen, har blitt einige i alle parti om justeringar i enkelte delar av lovforslaget. Eg er einig med Benjamin Jakobsen i at eit godt lovforslag har blitt betre, og no får me på plass barnevaldsundersøkingslova.

Heilt til slutt vil eg leggje til at enkelte føresegner i lova kjem til å bli presiserte nærmare i forskrift, og dette arbeidet vil starte om kort tid.

Presidenten [14:55:27]: Det blir replikkordskifte.

Silje Hjemdal (FrP) [14:55:43]: Det er ingen hemmelighet at arbeidet med vold og overgrep mot barn er en av mine desiderte hjertesaker. Derfor gikk det kanskje litt personlig prestisje – det er selvfølgelig viktig også for Fremskrittspartiet, men først og fremst på vegne av barna – i å prøve å legge partipolitikken til side for å kunne forbedre loven, slik at flere barn kan ha en trygg oppvekst og ikke minst få bedret rettssikkerheten sin.

Derfor vil jeg takke statsråden for å ha vært særdeles konstruktiv i denne dialogen. Ikke bare klarte vi å få et flertall i salen, slik det ser ut nå, men faktisk også en enstemmig komité. Spørsmålet er: Hvordan vil statsråden følge opp det videre arbeidet nå, når loven blir vedtatt?

Statsråd Lene Vågslid [14:56:48]: La meg fyrst returnere rosen til representanten Hjemdal, som over fleire år har hatt eit stort engasjement for dette arbeidet. Eg har sjølv 15 år bak meg på Stortinget, og arbeidet mot vald i nære relasjonar og seksuelle overgrep er noko av det viktigaste eg sjølv både har jobba med og jobbar med no.

Det er ganske mykje me må gjere for å sikre betre førebygging av vald, overgrep og vald i nære relasjonar. Det å få på plass denne undersøkingsordninga no, som vil kunne bidra til veldig viktige læringspunkt om alvorleg svikt i det offentlege, vil bidra til at me kjem til å bli betre i både det førebyggjande og det avdekkjande arbeidet. Dette arbeidet må fortsetje, både i kommunal sektor og på tvers av mange departement i regjering, om me skal klare å kjempe mot det samfunnsproblemet me snakkar om her.

Silje Hjemdal (FrP) [14:57:52]: Jeg takker for svaret. Som jeg også tidligere understreket, er dette en viktig begynnelse på et større arbeid. Fremskrittspartiet er som andre selvfølgelig utålmodig, men ikke minst gjelder det alle dem som kom med høringsinnspill til komiteen. Det var helt avgjørende for at vi klarte å samle komiteen om hvorfor det var viktig å forbedre loven.

Jeg er veldig glad for at statsråden selv nevner viktigheten av at dette ikke bare skal være en kommisjon som undersøker saker og lar det ligge med det. Det aller viktigste her er nettopp at man skal lære, og da må det også følges opp. Spørsmålet mitt er da: Hvordan har statsråden tenkt å følge opp de undersøkelser og anbefalinger som denne kommisjonen etter hvert vil komme med?

Statsråd Lene Vågslid [14:58:51]: Eg tek mitt ansvar som barne- og familieminister i regjeringa svært alvorleg. Eg har eit stort koordineringsansvar på vegner av barn og unge på tvers av fleire departement, og eg kjem både i det tverretatlege og i det tverrdepartementale samarbeidet til å fylgje opp dette arbeidet, men også dei sentrale tiltaka som ligg i regjeringas opptrappingsplan mot vald og overgrep.

Det blir heilt sentralt at der me får læringspunkt som kjem av alvorleg svikt, har me eit ansvar i å fylgje det opp – direkte i tenestene. Det er eit breitt ansvar. Det ligg eit stort ansvar i kommunane, det ligg eit stort ansvar i barnevernet, det ligg eit stort ansvar i spesialisthelsetenesta, og det ansvaret tek regjeringa.

Silje Hjemdal (FrP) [14:59:38]: Jeg er veldig glad for at statsråden påpeker at vi her ikke har råd til den tradisjonelle norske silotenkningen, for dette handler om å jobbe på tvers. Jeg vil minne om at politiet selvfølgelig er nødt til å ha nok ressurser, undervisning må kunne skje i skolen, og ikke minst må vi ha et helsevesen som har kunnskap og mulighet for å følge opp. Et meget viktig poeng i dette er også at vi må ha et barnevern som har ressurser til å ivareta barna, der det må til.

Det fører meg inn på en debatt som jeg og statsråden deltok i før i dag, der Fafo la fram en undersøkelse som viser at verktøyet «Jeg vet» faktisk virker. Det er brukt masse penger på å utvikle verktøyet, men mange har rett og slett ikke tilgang til eller kunnskap om det i dag. Mitt spørsmål er da: Hvordan vil statsråden følge opp overfor andre statsråder når det gjelder å sette vold og overgrep mot barn på dagsordenen?

Statsråd Lene Vågslid [15:00:44]: Heldigvis møtest eg og fleire statsrådar ganske ofte når me arbeider med førebygging og tiltak knytte til barn og unge, bl.a. i det tverrdepartementale samarbeidet for kjernegruppa for utsette barn og unge.

Den rapporten me fekk i dag, frå Fafo, er kjempeinteressant og viser kor viktig læringsverktøyet «Jeg vet» er for at barn og unge i barnehage og skule skal kunne vite kva seksuelle overgrep og omsorgssvikt er for noko. Det er ein utruleg viktig rapport, og som eg sa i dag tidleg, der me var – òg til representanten Hjemdal – er dette ein rapport eg kjem til å lese nøye og ta med meg inn i regjeringskollegiet. Me må gjere meir for at barn og unge sjølve kan identifisere kva vald og overgrep er for noko, og der er «Jeg vet»-verktøyet eit veldig godt eksempel på korleis me kan gjere det.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:01:50]: Høyre har hele tiden vært tydelig på at vi ønsket oss en uavhengig, sanksjonsfri ordning, gjerne tillagt Ukom, som er en kommisjon som har den metodikken en trenger for å lære og forbedre seg når svikt har skjedd i helsetjenesten. Regjeringen har valgt noe annet. De har valgt å legge det til Statens helsetilsyn, men i en egen ordning.

For Høyre er det særs viktig at ordningen oppleves som uavhengig og sanksjonsfri. Vi er kanskje også litt bekymret for at det at man nå har brukt lang tid på å opparbeide seg kunnskap om metodikk, har gjort at man kommer noe senere i gang. Hvordan vil statsråden følge opp dette og den bekymringen Høyre har hatt i saken hele veien?

Statsråd Lene Vågslid [15:02:49]: Eg vil vise til at Statens helsetilsyn etter dette lovforslaget ikkje kan instruerast fagleg i spørsmål i arbeid etter lova. Det betyr at Statens helsetilsyn er fagleg uavhengig. Som det òg kjem fram av innstillinga og lovproposisjonen, er undersøkingsordninga per i dag organisert som ei eiga eining, i NUBA. Det meiner eg er ein stor styrke. Det er i tillegg noko me gjer for å ha eit tydelegare skilje mellom undersøkingsordninga og tilsyns- og forvaltingsverksemda til Helsetilsynet elles.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:03:31]: Ja, det er jo helt åpenbart at det må innlemmes i lovtekst. Det er også noe Olsen-utvalget pekte på – behovet for uavhengighet og sanksjonsfrihet hvis man skal lære og forbedre, og at man skal våge å melde inn saker.

Jeg må bare legge vekt på at jeg er veldig glad for at komiteen er enig om veldig mye, og det sa jeg også i innlegget mitt, men å melde inn saker er også en viktig rettighet for veldig mange, kanskje særlig for barn selv. Det har man ikke valgt å gå inn for nå, med loven vi vedtar i dag. Så skal loven evalueres om kanskje tre år. Kan statsråden love at hun vil være åpen for å se på endringer når det gjelder hvem som kan melde, dersom det viser seg at det er viktig for resultatene av arbeidet?

Statsråd Lene Vågslid [15:04:31]: Ja, det er eg. Eg er open for at me ser på dette når me skal evaluere lova. Eg meiner at sidan ordninga er ny no, er det gode grunnar til å hauste erfaringar med den ordninga me no har landa, men dette temaet er eg absolutt open for at me ser nærmare på når me skal evaluere lova.

Presidenten [15:04:54]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Mette-Gro Karlsen (A) [15:05:15]: Barn som blir utsatt for alvorlig vold, overgrep og omsorgssvikt, barn som blir drept – bare tanken er nok til å gjøre oss uvel, til å ville lukke øynene, gå videre og late som ingenting. Det strider imot så mye i oss at det er vondt å tro at det skjer. Derfor ser vi også gang på gang at selv i de mest alvorlige sakene er det ingen som har fanget opp signal-

ene – ikke helsestasjonene, skolene, Nav, legekontoret eller barnevernet. De er dyktige fagfolk med høy kompetanse, men det er ingen som har sett, som har meldt videre eller stilt de rette spørsmålene, selv ikke når magefølelsen fortalte at noe var galt.

NOU-en Svikt og svik fra 2017 har vist oss at manglende samhandling, manglende kunnskap, lang saksbehandlingstid og mangel på trygge, gode samtaler med barna selv går igjen, og det forekommer tegn til systemsvikt i flere saker.

Tjenestene selv har etter 2017 mange steder jobbet svært godt for å øke kunnskapen og bedre samhandlingen. Samtidig vet vi at vi med behov for store kutt i utgifter, økt arbeidspress og høy turnover fremdeles er sårbare for sviktende rutiner og kompetansehull. At vi nå endelig får på plass en lov om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i disse sakene, er en stor seier for de barna som vokser opp i utrygghet, og for oss som samfunn. Loven gir et godt rammeverk for en undersøkelsesordning med økt mulighet til å avdekke systemsvikt og fange opp forbedringspunkter i offentlige virksomheters arbeid, slik at vi kan forebygge nye alvorlige hendelser mot barn. Rammeverket legger nå også opp til å kunne følge opp de rette sakene og behandle dem tidlig, for slik best å kunne lære av eventuelle feil som blir begått.

Når et barn lever med vold, overgrep og omsorgssvikt, kan det gi alvorlige konsekvenser for helse, relasjoner og fungering som strekker seg gjennom hele livsløpet, til og med gjennom generasjoner. Vi har et ansvar for å sikre alle barn en barndom fri for frykt. Sammen med regjeringens helhetlige innsats for å forebygge vold og overgrep mot barn er den nye loven om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker om drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn et viktig steg for å sette barns trygghet og barnas beste i system.

Presidenten [15:08:10]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:08:16]

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup og Trond Helleland om midlertidig suspensjon av veibruksavgift på drivstoff (Dokument 8:222 S (2025–2026))

Presidenten [15:08:27]: Presidenten vil ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil ti replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Tuva Moflag (A) [15:08:59]: De siste ukene har jeg tenkt en del på nyttårsaften i 2019 – ikke fordi den var spesielt minneverdig, men fordi den var en helt vanlig og hyggelig kveld med familie og venner, og fordi jeg tenkte at 2020 ville bli et år som lignet det forrige.

Realiteten er at verden ikke har vært normal siden den kvelden. De første mediesakene om et nytt virus begynte å komme. Noen uker senere stengte Norge ned som følge av koronapandemien, og i 2022 startet krigen i Ukraina. Det har gjort privatøkonomien vanskelig for mange. Hvis man ble permittert under pandemien og brukte opp bufferen sin da prisveksten gikk i været for noen år siden, er det klart at høye drivstoffpriser kan være vanskelig å bære nå.

Arbeiderpartiet har, helt siden vi kom i regjering høsten 2021, sammen med våre budsjettpartnere tatt grep for å hjelpe folk med hverdagsøkonomien. Vi har innført norgespris på strøm. Vi har satt ned barnehageprisene og økt barnetrygden. Vi har økt de laveste ytelsene og styrket økonomien for både studenter og minstepensjonister. På samme måte vil vi stille opp for folk som blir rammet av vedvarende høye drivstoffutgifter.

Felles for grepene vi har tatt, er at de er finansiert og prioritert i en helhet. Det vil vi gjøre denne gangen også. Vi har allerede hatt samtaler med våre budsjettpartnere om dette, og vi har sagt at vi er villige til å se på reduserte skatter, reduserte avgifter eller andre kompensasjonsordninger, men Arbeiderpartiet vil ikke være med på vedtak her i Stortinget som risikerer å gjøre vondt verre for folk. Vi vil ikke komme i en situasjon hvor noen hundrelapper i reduserte drivstoffavgifter spises opp av noen tusenlapper i økte renteutgifter. Derfor kan ikke vi hastebehandle tiltak uten å se disse i sammenheng med andre inntekter og utgifter.

Høyres forslag vil i seg selv koste 3,3 mrd. kr, og det forutsetter at drivstoffavgiftene settes opp igjen 1. september. Helårseffekten av forslaget er 8 mrd. kr. Jeg har ikke sett hvor Høyre finner inndekning for sitt forslag. Jeg kan ikke lese forslaget på annen måte enn at man vil øke oljepengebruken og dermed bidra til å øke presset i norsk økonomi. Den uansvarlige prosessen Høyre her i dag har åpnet for, fører til at Stortinget hastebehandler en rekke løse forslag som har en prislapp på opp mot 20 mrd. kr – uten at de er utredet eller kommentert av departementet. Dette er altså det nye Høyre.

Løsningen på hvordan vi stiller opp for folk i en tid hvor ingenting lenger er normalt, er at vi behandler viktige tiltak som har stor konsekvens for folk og landets økonomi, med det alvoret det fortjener. Da må vi se inntekter og utgifter i sammenheng, og det gjør vi når Stor-

tinget behandler budsjettene. Det klarte vi da vårt eget land var stengt ned under en pandemi. Da må vi klare det samme når det foregår en krig på et annet kontinent.

Arbeiderpartiet inviterer Stortinget til å be regjeringen i det reviderte budsjettet komme tilbake med konkrete tiltak som kan avhjelpe situasjonen med de høye levekostnadene for folk. Vi foreslår at regjeringen i denne sammenhengen bes vurdere skatte- og avgiftslettelser eller andre kompensasjonsordninger.

Arbeiderpartiet har sammen med våre samarbeidspartnere vist at vi kan lage kraftfulle tiltak som hjelper folks økonomi innenfor en ansvarlig ramme, på en måte som ikke gjør vondt verre. Vi inviterer våre samarbeidspartnere og hele Stortinget til å være med på dette forslaget. Jeg tar opp forslaget og ser fram til debatten.

Presidenten [15:13:16]: Da har representanten Tuva Moflag tatt opp det forslaget hun refererte til.

Hans Andreas Limi (FrP) [15:13:32]: Allerede 12. mars i år fremmet Fremskrittspartiet forslag som ville avdempet konsekvensene av krigen i Midtøsten: fjerne veibruksavgiften på bensin og diesel ut året, fjerne CO_2-avgiften på farget diesel – altså til bygg, anlegg og skipsfart – og halvere matmomsen, som Sverige gjør nå, 1. april. De forslagene ble vel i realiteten avvist av de aller fleste andre partier.

Det er veldig gledelig at Høyre i realiteten nå har snudd og fremmet et forslag som kan få flertall her i dag. Det er veldig bra, for det forslaget innebærer et skritt i riktig retning. Det er lov til å endre standpunkt i politikken. Det som er verre, er den vente-og-se-holdningen til regjeringen – vente og se, følge med – når situasjonen krever handling.

Det er verdt å merke seg at representanten Trygve Slagsvold Vedum i dag tidlig uttalte at Senterpartiet ville stemme for alle forslag som bidrar til reduserte avgifter, så da gleder vi oss til full støtte til de forslagene vi har fremmet i dag.

Det er ikke trygg økonomisk styring ikke å forholde seg til folk og bedrifter og deres utfordringer i hverdagsøkonomien. Det er grunn til å minne om – siden foregående taler var innom renten – at Norge fortsatt er i den situasjonen at vi har både høy inflasjon og et av de aller høyeste rentenivåene i Europa. Det er vel kanskje ikke resultatet av spesielt trygg økonomisk styring. I hvert fall tror jeg det er et resultat av at man har hatt altfor ekspansive budsjett og har vært altfor glad i å øke de offentlige utgiftene, istedenfor å la folk og bedrifter beholde mer av det de tjener. Det fører heller ikke til press i økonomien. Man kan bare søke opp Statistisk sentralbyrå for å få det bekreftet – det har de dokumentert.

Motargumentet mot å redusere avgifter og halvere matmomsen er for det første at de rike spiser mer – eller de bruker mer penger på mat enn de fattige. De kjøper sikkert dyrere mat. De kjører visst også lenger og bruker bilen mer enn dem som har dårligst råd. Derfor sier motstanderne at det ikke er et treffsikkert virkemiddel å redusere avgifter eller å halvere matmomsen, for det gir størst effekt for de rike.

Jeg synes at de som fremfører de argumentene, burde spørre både dem med høy inntekt og dem som er i lavinntektsgrupper, om hvem som merker prisøkningene mest. Selvfølgelig er det mest merkbart hos dem som har minst, fordi de bruker vesentlig mer av sin inntekt på disse nødvendighetsvarene, f.eks. mat. De med de laveste inntektene bruker altså fire ganger så mye av sin disponible inntekt på mat og matvarer som dem med de høyeste inntektene. Det gjelder også en rekke andre nødvendighetsvarer. Man kunne brukt den samme argumentasjonen om strømutgifter og mot strømstøtteordningen, men det er innført, og det gjelder likt for alle.

I tillegg vet vi at de høye drivstoffprisene vil forplante seg i hele verdikjeden. Det er ikke bare isolert sett på drivstoff der og da, på pumpeprisen, men det forplanter seg gjennom hele verdikjeden. Vi ser at både transportbransjen, bygg og anlegg og skipsfart nå opplever veldig store kostnadsøkninger, og det blir jo viderebelastet kundene – om ikke alt, så i hvert fall en veldig høy andel. Derfor forplanter dette seg gjennom hele verdikjeden og ut til forbrukerne og kundene.

Det er riktig å benytte det viktige virkemiddelet vi har, nemlig at vi – Stortinget – har muligheten til å gjøre noe med avgiftsnivået. Da er det riktig å sette ned avgiftene nå, for å avdempe konsekvensen på priser og kostnader på grunn av krigen som pågår i Midtøsten. Vi vil støtte det forslaget som foreligger fra Høyre, men vi har også egne forslag, som jeg tar opp. Vi ønsker å forlenge fritaksperioden ut året, og i tillegg mener vi at vi bør fjerne CO_2-avgiften på såkalt farget diesel/marin diesel ut året, fordi det er en bedre løsning enn å differensiere satsene.

Presidenten [15:18:43]: Representanten Hans Andreas Limi har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ine Eriksen Søreide (H) [15:19:03]: Nedstengingen av Hormuzstredet har blitt omtalt som det største tilbudssjokket i det globale oljemarkedets historie. Finansminister Stoltenberg og jeg holdt foredrag på samme konferanse på tirsdag, og da sa finansministeren – etter sitat fra Fatih Birol, som er leder i det internasjonale energibyrået – at den energikrisen vi nå opplever, er den største energikrisen verden noen gang har stått overfor. Det bekreftes også av norske oljeanalytikere, som i dag kan fortelle om omfattende ødeleggelser på olje- og gassanlegg i Midtøsten, og at det vil ta svært lang tid å få dem i full drift igjen.

Utviklingen i Midtøsten har dessverre ført til at utsiktene nå er preget av en mer langvarig krise. Det kommer i tillegg til en forventet renteoppgang, høye matpriser og høy inflasjon. Det kan vi ikke sitte stille og se på. Dessverre vet vi at Støre-regjeringa ikke prioriterer å la folk få beholde mer av sine egne penger. De velger heller å øke det offentlige forbruket enn å gi vanlige folk handlingsrom til f.eks. å kunne håndtere den type økonomiske utfordringer de står overfor nå.

Det er bra at Senterpartiet til slutt landet på at utspillet de har hatt, ikke bare er ord, og at de støtter Høyre i å sikre flertall for en bedre hverdagsøkonomi for folk i hele landet i en helt spesiell situasjon. Situasjonen er unektelig spesiell. Flere steder i landet opplever vi nå drivstoffpriser som har passert 30 kr literen. For mange familier, og for næringslivet, er det dramatisk. Det er en betydelig belastning på en lommebok som allerede er tynn. Fra før av har maten blitt dyrere, strømprisene har økt, og renta er høy.

I valgkampen kunne vi se nok av valgplakater fra Arbeiderpartiet med bilder av Støre og Stoltenberg og løfter om rentekutt for alle. I dag varslet Norges Bank at renta kan øke i løpet av året. Det vil for mange bety økte kostnader, trangere økonomi og enda tøffere prioriteringer i hverdagen – dette til tross for Arbeiderpartiets løfter om at alle skulle få bedre råd.

Høyre mener at når situasjonen er såpass alvorlig for mange, men samtidig veldig uforutsigbar, må vi bidra med det vi kan for å ta vare på folks trygghet og velferd. Derfor fremmer vi i dag forslag om å kutte veibruksavgiften midlertidig i perioden 1. april til 1. september. Vårt forslag vil bety over 4 kr billigere bensin og 3 kr billigere diesel per liter. Jeg har likevel lyst til å gjøre én ting veldig klart: Selv om dette kuttet er nødvendig nå, er det et midlertidig strakstiltak i en helt ekstraordinær situasjon. På sikt er det bare store skatteletter som kan gjøre at folk får en bedre økonomi.

Vi støtter også Senterpartiets forslag om et midlertidig kutt i CO_2-avgiften på anleggsdiesel, autodiesel, skip i innenriks kvotepliktig skipsfart og for fiskeflåten. Nå forventer vi at regjeringen følger opp vedtaket raskt, sånn at folk og bedrifter får redusert pumpepris allerede fra neste uke.

Vi har mye uro ute. Noe av det viktigste vi som politikere her hjemme kan gjøre da, er å sørge for mer ro. I fire år har Høyre nå foreslått skattelettelser for folk, sånn at de kan sitte igjen med mer av sine egne penger. Det har Arbeiderpartiet stemt imot, men i dag, nå, rett før votering, kommer Arbeiderpartiet og sier at de kan være interessert i skatteletter for folk flest. Det er spesielt å høre at Arbeiderpartiets finanspolitiske talsperson bruker renta som eksempel akkurat i dag, før et eneste forslag er vedtatt i Stortinget.

Det er Arbeiderpartiet som har satt seg selv i denne situasjonen. De har fått den regjeringa de ønsket seg. De sa nei til en forpliktende samarbeidsavtale med partiene som utgjør det parlamentariske grunnlaget, og det er Arbeiderpartiet som når som helst kan komme til Stortinget og legge fram forslag om hvordan vi skal bedre den økonomiske situasjonen for folk.

Jeg synes det er interessant å legge merke til at Arbeiderpartiet nå inviterer til samtaler i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Det er et budsjett som skal vedtas 20. juni. Folk står og skal fylle bensin og diesel til 30 kr literen i dag. Nettopp derfor er det så viktig at det nå blir flertall på Stortinget for en politikk som gir folk mer handlingsrom i hverdagen, som er tidsbegrenset, og som er ansvarlig. Jeg tar derfor opp de forslag Høyre har fremmet.

Presidenten [15:23:57]: Representanten Ine Eriksen Søreide har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [15:24:15]: Mange kjenner nå på kroppen at det er dyre tider. Når drivstoffprisene stiger, merkes det ikke bare ved pumpen. Mat, bolig og andre nødvendigheter blir også dyrere. Mange har allerede strukket økonomien til bristepunktet, og i dag kom også meldingen om at renten kan gå opp i tiden framover. Urolige tider rammer ikke likt. Det er folk flest, og særlig de som har minst fra før, som bærer den største belastningen når pumpepriser, matpriser og renten stiger.

Det er vårt ansvar å hjelpe folk i denne situasjonen. Vi kan ikke akseptere at det alltid er de samme som detter først, og som detter hardest. Som folkevalgte har vi et ansvar for å bygge et sikkerhetsnett som fungerer både i gode og i dårlige tider. Vi kan ikke møte nye kriser med gamle verktøy og håpe at det går bra. Samfunnet må rigges sånn at vi kan handle raskt og treffe riktig når krisen rammer.

Derfor fremmet SV i forrige uke et forslag om kontantutbetalinger til folk, cash rett i fôret, når det blir for vanskelig å få endene til å møtes fordi maten, drivstoffet, strømmen og renten – det meste – blir dyrere. Jeg er glad for at Arbeiderpartiet i sitt forslag i dag tar med seg nettopp dette forslaget. Når krisen treffer, må vi sørge for at folk faktisk får betalt regningene sine. En lik kontantutbetaling til alle treffer bredt og gir mest til dem som har minst.

La oss være ærlige om det som skjer nå: Bensinprisene skyter i været, men forskjellen i bensin- og dieselprisene mellom de ulike bensinstasjonene er enorm. Bare i dag kan vi med et enkelt søk se at forskjellen er i hvert fall 7 kr. Vi frykter at det er noen som sitter og skor seg på krisen, at det er noen som sitter og holder prisene kunstig høye for å melke mest mulig ut av landets befolkning. Det

er griskhet. Derfor må vi ta kontroll over bensinstasjonselskapenes prissetting. Tidligere har vi sett at bensinstasjonene er kjappe med å sette opp prisene når oljeprisen øker, men trege med å sette ned prisene når oljeprisen går ned. Det er det samme vi ser hos bankene. Det gir grunn til å stille et helt legitimt spørsmål: Er det noen som nå sitter og tjener ekstra på en urolig situasjon?

Derfor fremmer SV i dag et forslag om et prispoliti for bensinstasjonene. Dette burde fått unison støtte fra de partiene som nå vil sette ned avgiftene, for det en fare for at et sånt vedtak bare vil føre til at mer penger går rett i lommen på kapitalsterke bensinstasjonselskaper, og ikke kommer folk til gode. Vårt forslag vil iallfall sikre at det ikke skjer.

Dette handler ikke bare om bensin. Når drivstoffprisene øker, blir transport, mat og varer og tjenester dyrere. Hele økonomien påvirkes. Derfor blir det urettferdig kun å hjelpe dem som kjører fossilbil. Mange lavtlønte har ikke råd til bil, men de rammes like hardt av prisøkningene. Å redusere drivstoffavgiften vil bare hjelpe dem som fyller tanken, og det er ikke nok til å sikre folks økonomi i en krisetid. Vi trenger tiltak som favner bredt, som hjelper alenemoren som ikke har råd til bil, studenten som ikke har en, og dem som har bil. Alle vil kjenne på de økte levekostnadene hvis vi ikke gjør noe. Vi må ta ansvar. Vi må hjelpe både dem som fyller tanken, og dem som ikke gjør det.

Denne krisen minner oss om noe viktig. Avhengigheten av fossil energi gjør oss sårbare – sårbare for ville påfunn og innfall fra en gal president i USA og autoritære regimer med høy produksjon av olje og gass. Vi kan ikke fortsette å være fanget av prissjokk fra olje og gass. Høye drivstoffpriser viser hvor sårbare vi er når verden blir urolig. Vi må frigjøre oss fra denne sårbarheten. Vi må omstille Norge til et fossilfritt samfunn, både for klimaet, for økonomien og for sikkerheten. Grønne løsninger gjør oss mer robuste. Når vi får et samfunn basert på fornybar energi, blir vi mindre utsatt for internasjonale prisøkninger og en gal president i USA. Å sikre folks økonomiske trygghet samtidig som vi bygger en fossilfri framtid, er ikke et enten-eller-valg. Det er den eneste måten å beskytte folk mot både klimakrise og prissjokk på.

Jeg tar med det opp det forslaget SV står bak.

Presidenten [15:29:22]: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [15:29:36]: Norge er langstrakt, og folk bor spredt. Det er arbeidsplasser og aktivitet i alle deler av landet. Dette landet vårt er ikke så veldig lettvint. Mitt eget hjemfylke er alene større enn Danmark, så vi er helt avhengige av transport. Når transportkostnadene skyter i været, rammer det hardt. Alt blir dyrere. Varer blir dyrere, det blir dyrere å frakte ting rundt omkring, og selvfølgelig er det mest krevende der det er lengst transportvei. Det er der det rammer hardest.

I tillegg rammer det ikke bare hardest der det er lengst transportvei, det rammer hardest dem som har dårligst råd: de som bruker den gamle bilen de har tatt vare på, de som ikke har råd til å kjøpe seg ny elbil, men som tenker det er lurt å nettopp pusse på den gamle, ta vare på den, bruke den – for de har heller ikke noe kollektivtilbud i sin nærhet. Vi vet at andelen med elbil er høyest i høyinntektsgrupper. Det er helt naturlig at det er der inntektene er høyest, at flest har hatt råd til å kjøpe seg en elbil.

Vi vet på den andre siden at andelen av dem som har diesel- og bensinbil, er høyest i lavinntektsgrupper. I tillegg er det slik at der det er færrest elbiler, er det også dårligst kollektivtilbud, så når prisene går opp, er det en del folk som rett og slett ikke har noe annet alternativ enn å bruke den bilen de har. Det går ikke buss, trikk eller T-bane, og det er helt uaktuelt f.eks. å kjøpe seg en ny Volvo for en million når man kan bruke den gamle V70-en til 50 000 kr noen år til. Derfor rammer høye drivstoffkostnader så skjevt. Det rammer hardt sosialt mellom folk, og det rammer hardt geografisk. Derfor må vi gjøre noe når vi står i den situasjonen vi nå står i.

Det er ikke bare for deg og meg som privatpersoner høye drivstoffkostnader er en stor utfordring. Det er en stor utfordring for fiskerinæringen, for transportnæringen, for anleggs- og maskinbransjen, for landbruket, de som produserer mat, de som bygger Norge. Derfor er dette så viktig. Jeg er glad når jeg nå hører Høyres leder si at man ikke bare ønsker å redusere avgiftene for privatbilistene, men også for næringsdrivende rundt omkring i Norge. Anleggsbransjen har stått i en utrolig krevende tid de siste årene, og de er helt uskyldige i at drivstoffkostnadene nå går opp på den måten de gjør. Da er det både rett og nødvendig at vi i Stortinget hjelper til og prøver å få kostnadene ned. Derfor har vi fremmet forslaget på anleggsdiesel, derfor har vi fremmet forslaget på fiskerinæring. Vi må se alle deler av landet.

Vi folkevalgte har som jobb å lytte. I den uroen som er nå, er det viktigste for oss i Senterpartiet nettopp å klare å få til politiske flertall. Det er det denne saken handler om. Det handler ikke om det politiske spillet mellom partier, det handler om å få til et flertall som faktisk betyr noe; at man får ned kostnadene for dem som er avhengig av bilen, at man klarer å hjelpe de firmaene som nå står med en stor utfordring i sin virksomhet. Derfor er jeg så glad for at vi klarer å få et flertall på tvers av tradisjonelle skillelinjer i Stortinget i dag som hjelper folk. Det er hele vårt formål som folkevalgte å se dem vi representerer. Jeg er sikker på at det er represen-

tanter i både Arbeiderpartiet, SV og MDG og Rødt som mener akkurat det samme hvis de snakker med sin nabo, drar på nærbutikken, snakker med det lokale anleggsfirmaet, snakker med den lokale fiskeren – at de får den samme beskjeden: Avgiftene er for høye, kostnadene blir for drøye, og at det rammer hardest dem som har minst.

Hvis man er for et Norge med mindre forskjeller, hvis man er for et Norge der man skal kunne bo og drive næringsaktivitet rundt omkring i hele landet, må man være opptatt av drivstoffkostnadene. Slik det ser ut nå, har vi et storting som har lyttet og er villig til å handle, og jeg er glad for at vi får flertall sammen med en rekke partier i en rekke saker. Jeg tar opp Senterpartiets forslag.

Presidenten [15:33:44]: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har tatt opp de forslagene han refererte til.

Mímir Kristjánsson (R) [15:33:56]: Det har ingen hensikt å ha en rik stat hvis man samtidig ender med et fattig folk. Derfor er Rødt glad for at stortingsflertallet i dag kutter i drivstoffavgiftene på en måte som reduserer pumpeprisene for vanlige folk og bedrifter. Vi har i dag pumpepriser opp mot 30 kr literen i Norge. Det er priser som rammer skjevt, som rammer usosialt, og som framfor alt rammer dem som bor utenfor de største byene.

Den høyeste elbilandelen her i landet er i Bærum kommune. Den laveste elbilandelen her i landet er i Mehamn kommune. Går man inn og ser på hvilke inntektsgrupper som har høyest elbilandelen, vil man se at jo høyere inntektene er, jo flere elbiler har folk, og jo lavere inntektene er, jo flere eldre bensinbiler har folk. Det betyr at når man får denne typen pumpepriser, slår det direkte inn i økonomien til veldig mange med vanlige og lave inntekter.

Ikke bare det: Pumpeprisene er jo lette å se, man ser dem når man kjører forbi bensinstasjonene eller når man står og fyller bensin. Saken er at disse bensinprisene forplanter seg til prisene på alle andre varer, slik at til og med folk som ikke kjører bil, men har dårlig inntekt, vil merke disse drivstoffprisene når de skal gå i butikken og handle framover, for prisene på matvarene vil også stige som følge av disse energikostnadene.

I Rødt legger vi fram forslag i dag der vi vil instruere regjeringen til å gjøre kutt i drivstoffavgiftene. Vi hadde vært klare til å gjøre det i går, vi er klare til å gjøre det i dag, og vi ville ha vært klare til å gjøre det i morgen også.

Det er på en måte absurd å tenke på at ingen av klimapartiene her inne noensinne har foreslått en pumpepris på 30 kr. Det ligger ikke inne i ett eneste alternativt budsjett fra verken Rødt, SV, Venstre, MDG eller noen at man skal ha pumpepriser på 30 kr. Det har man jo aldri villet foreslå. Da kunne man ha foreslått i sine alternative budsjetter at man skrur opp avgiftene med 10 kr, og så blir det en pris på 30 kr. Resultatet er at dagens pumpepris er mye høyere enn noen fra klimabevegelsen noensinne har foreslått at den skal være. Da er det bare naturlig at man går inn og kutter de avgiftene staten henter inn, for å redusere prisen der man klarer det.

Som mange har fått med seg, er det ikke Rødts forslag som får flertall i dag, det er et forslag fra Høyre og flere forslag fra Senterpartiet. Vi er likevel glade for at det blir et flertall her inne som handler, og som gjør noe for å bedre økonomien til folk.

Aller helst skulle vi jo ha sett at vi fem budsjettpartier som er sammen om å lage både statsbudsjett og revidert budsjett her i landet, kom til en enighet. Det hadde vært det ryddigste – ikke fordi det er så viktig hvem som foreslår hva, eller om det er det eller det partiet som har en god idé, men fordi det uansett er vi fem partier som er nødt til å plukke opp den regningen når man skal lage revidert budsjett senere, og finne ut hvordan man skal skaffe inndekning for dette. Det var likevel ikke mulig, og det tror jeg ikke minst regjeringen må ta sin del av ansvaret for: at man ikke har vært tidlig nok på ballen, enten med denne typen tiltak eller med alternative tiltak som ville ha bidratt til å bedre privatøkonomien til folk.

Da er det viktig for meg å understreke én ting til: Dyrtiden tar ikke slutt i dag på grunn av disse vedtakene. Tvert imot tyder verdenssituasjonen, energiprisene og prisnivået generelt – ikke minst rentenyheten som kom i dag fra Norges Bank – på at vi bare er ved begynnelsen av en periode der veldig mange folk med vanlige og lave inntekter vil slite med å få endene til å møtes.

I dag leverer vi en ordentlig håndsrekning til bilistene, til anleggsbransjen, til landbruket, til fiskeriet osv. Samtidig finnes det også grupper som har behov for andre tiltak, grupper som har dårlig råd, men ikke kjører så mye bil. Det gjelder mange pensjonister, uføre osv. De gruppene må vi komme tilbake og hjelpe med egne tiltak i form av skatte- og avgiftskutt, økte minsteytelser eller engangsutbetalinger.

Vårt håp er at de fem partiene som skal lage revidert budsjett og statsbudsjettene framover, nå kommer seg opp på hesten og bygger ut disse tiltakene slik at vi gjør privatøkonomien til folk en tjeneste, og bidrar til at folk kommer seg gjennom den dyrtiden vi nå får.

Jeg tar opp Rødts forslag.

Presidenten [15:39:01]: Representanten Mímir Kristjánsson har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ingrid Liland (MDG) [15:39:19]: Da står vi her, Høyre. Som om det er pandemi eller omtrent invasjon, hastebehandler vi en midlertidig suspensjon i vei-

bruksavgiften på bensin og diesel. Det er oppsiktsvekkende. Jeg må få lov til å si det når Høyre, et parti som tidligere ville kalt seg både ansvarlig og klimaengasjert, er så skjødesløst med 3,7 mrd. kr på statsbudsjettet.

Dette er en priskrise som rammer folk i dag fordi Norge fortsatt er svært fossilavhengig. Løsningen Høyre og en del andre partier i denne salen tilsynelatende har til det norske folk, er å subsidiere fossil energi og med det sette norsk klimapolitikk tilbake, bruke nesten 4 mrd. kr over bordet uten egentlig å klare å vise til hva slags kutt det skal innebære, og på toppen av det prioritere et avgiftskutt som i stor grad vil subsidiere dem med høy og middels inntekt, og som overhodet ikke hjelper de mange uten bil som også sliter med høye levekostnader.

MDG mener at de rød-grønne partiene burde ha satt seg sammen og funnet varige løsninger som hjelper folk, og som samtidig gjør norsk økonomi robust i møte med en mer og mer utrygg verden. Vi kunne i dag ha vedtatt MDGs forslag om å dele ut pengene fra drivstoffavgiften til folk igjen. I motsetning til det ufattelige forslaget som ligger an til å få flertall i dag, ville MDGs løsning ha hjulpet dem med minst aller mest, og det ville ha bidratt til å gjøre norsk økonomi mindre fossilavhengig. Vår modell ville gitt mest penger til dem i usentrale strøk som ikke har mulighet å bytte bil eller har alternativer.

Det virker ikke som at en klok bruk av 3,7 mrd. kr av fellesskapets penger er så viktig for stortingsflertallet her. Det virker ikke som at et innhugg i milliardklassen i statsbudsjettet trenger å hjelpe dem som trenger det aller mest. For høyresiden, som vanligvis har en stor tro på markedet, er plutselig statens oppgave å utligne helt fungerende markedsmekanismer. Det virker dessverre som at for Senterpartiet, som satt sammen med de andre rød-grønne partiene i høst for å finne gode løsninger for kommunene, for dem med lavest inntekter og for konkurransekraft i norsk næringsliv, er heller ikke budsjettavtalen så veldig mye verdt.

Jeg vil minne om at det er den budsjettavtalen vi signerte i høst, som gjør at Norges statsminister er Jonas Gahr Støre og ikke Sylvi Listhaug. Jeg har nesten ikke trodd mine egne ører de siste dagene. Kan det stemme at et parti som er så opptatt av et sterkt landbruk og god distriktspolitikk, ikke har tenkt å holde budsjettavtalen som sikrer et rød-grønt flertall? At god sosialpolitikk, gratis ferjer – for den saks skyld – og mindre forskjeller ikke er godt nok? At politikk for å støtte landbruket og annet distriktsnæringsliv i tøff omstilling ikke er viktig nok? At budsjettpartnere som er mer enn villige til å finne tiltak som hjelper dem som sliter i dyrtid, ikke er godt nok til å sette seg ned og finne løsninger innenfor avtalene man har gjort?

Det rød-grønne budsjettsamarbeidet må finne løsninger som hjelper folk, og som kutter utslipp. Dersom Senterpartiet velger å bryte avtalen i dag, er det vanskelig å se for seg at vi skal finne flere budsjettenigheter. Det er kanskje først og fremst regjeringen som får en vanskelig situasjon, for jeg regner med at Arbeiderpartiet ikke kan sitte og se på at budsjettavtaler brytes. Vi kan styre landet på den måten.

Jeg har gått ute og pratet med folk hver eneste uke det siste året. De merker økte levekostnader. Det er ingen tvil om at MDG og – jeg tror – alle partier, alle representanter i denne salen har lyst til å finne gode tiltak som hjelper folk. Det folk med dårlig råd trenger, er penger. De trenger ikke forurensning på billigsalg. MDG mener at dette Stortinget må ta det på alvor og finne sammen om løsninger som står seg i lang tid, løsninger som gir penger til folk som trenger det, som gjør hverdagsøkonomien mindre sårbar for hissige statsledere og krig i Midtøsten, og som løser klimakrisen. Svaret på det er å bruke klimaavgiftene til å gi folk en sjekk i postkassen. Det er det som vil hjelpe dem med minst, mest, og det er det som er trygg økonomisk styring.

Til sist står jeg igjen med dette: Av alle krisene som har truffet norsk økonomi de siste årene, og som vil fortsette å treffe norsk økonomi de neste tiårene, er det bare den aller største – klima- og naturkrisen – som ikke får hastebehandling i dette Stortinget. Med det tar jeg opp MDGs forslag.

Presidenten [15:44:05]: Representanten Ingrid Liland har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [15:44:23]: Krigen i Midtøsten har sendt energiprisene kraftig opp, og vi merker konsekvensene her hjemme. Olje- og gassprisene stiger, og det slår direkte ut i pumpeprisene på bensin og diesel. Samtidig holder renten seg høy, og Norges Bank signaliserer i dag at enda en renteøkning kan komme. Rentebløffen fra Arbeiderpartiet i valgkampen, som lovet noe helt annet, blir tydeligere for hver måned som går.

Dette gjør at situasjonen for mange norske familier og bedrifter blir stadig strammere. For folk som er avhengige av bilen i hverdagen, enten det er for å komme seg på jobb, levere ungene på trening eller få hverdagen til å gå opp, begynner dette å bli en tung bør. Når drivstoffprisene i tillegg varierer fra skyhøye til enda høyere, er det helt forståelig at mange nå spør seg hvor dette skal ende. Vi vet også at drivstoffpriser rammer skjevt. Tall fra Kongelig Norsk Automobilforbund viser at blant dem som tjener under 600 000 kr, er det kun 26 pst. som har elbil, og av dem som tjener over 900 000 kr, er det altså 60 pst. som har elbil.

Vi vet også at de som lader elbilen hjemme, blir subsidiert av staten via norgespris. Det er en subsidie fossilbilbrukere ikke får. De som tjener minst, er også de som i minst grad har mulighet til å kjøpe seg ny bil, lade hjemme eller gå over til et annet transportmiddel. De er avhengige av fossile biler – ikke fordi de ønsker det, men fordi det er det eneste realistiske alternativet for dem. Vi vet at i store deler av Distrikts-Norge er det ingen trikk, det er ingen T-bane, det er ikke hyppige bussavganger. Avstandene er store, mulighetene er færre, og bilen er helt nødvendig for å få hverdagen til å henge sammen. Når prisene på drivstoff da skyter i været, treffer det hardt, særlig for dem som allerede har en presset økonomi.

Dette handler om sosial rettferdighet. Det handler om hvem som skal bære den største byrden når verdenssituasjonen skaper uro. Det handler om familier som gjør alt de kan for å få endene til å møtes, og som ikke har mulighet til å velge bort de høye drivstoffprisene.

Derfor mener KrF at et midlertidig og målrettet grep nå kan være nødvendig for å lette presset på dem som merker dette aller mest i hverdagen. Vi har foreslått en midlertidig fjerning av veibruksavgiften. Det vil gi nesten 5 kr lavere pris på bensin og rundt 3 kr på diesel. Det vil merkes – umiddelbart og konkret. Dette er ikke et permanent tiltak; det er et krisetiltak i en vanskelig tid, med midlertidig varighet. Kostnaden anslår vi til å være ca. 800 mill. kr i måneden, men dette er en kostnad vi mener kan forsvares så lenge prisene ligger på et nivå som gjør at folk skremmes fra pumpen, og familier kjenner at økonomien rakner. Vi vet ikke hvor lenge krigen vil vare, og vi vet ikke hvor lenge prisene vil holde seg på dette nivået, men vi vet at belastningen er nå, og det er nå folk trenger hjelp.

Vi kan ikke sitte og se på at drivstoffprisene skyter oppover samtidig som regjeringen skyver ansvaret over på alle andre og nekter å vurdere målrettede tiltak. Vi kan ikke godta at de som har minst, skal betale mest. Vi kan ikke akseptere at distriktene blir stående igjen som tapere hver eneste gang.

KrF står for ansvarlighet, men ansvarlighet handler ikke bare om budsjetter og balanse. Det handler også om å ta ansvar for folks livssituasjon, når presset er som størst. Høye drivstoffpriser er svært uheldig for sosial utjevning, og uten tiltak blir det dem med minst ressurser, dem med størst avstander og dem med færrest alternativer som bærer den tyngste byrden.

Det er nå prisene er høye, det er nå folk kjenner på trykket, og det er nå regjeringen må vise om de er villige til å gjøre noe – eller om de bare skal forklare, beklage og observere.

KrF vil bidra. Vi står klare med et konkret, realistisk og treffsikkert tiltak. Spørsmålet er om Stortinget i dag rett og slett må instruere regjeringen i denne saken.

Grunde Almeland (V) [15:48:49]: Mange står nå i en svært krevende situasjon, og dagen i dag har gjort utsiktene enda mer krevende framover for mange. Vi er nå der vi har blitt advart mot i flere uker – vi får et dobbeltsjokk: prissjokk og etter hvert rentesjokk. Derfor er det behov for tiltak, men det vi ser i dag, er først og fremst en torpedering av Arbeiderpartiets to viktigste valgløfter: rentekutt og trygg økonomisk styring. I dag varsler altså Norges Banks renteøkning ikke én, men to ganger i tiden som kommer. Arbeiderpartiet lovet rentekutt til alle.

I dag samler et flertall på Stortinget, inklusive deler av Arbeiderpartiets parlamentariske grunnlag, seg om å redusere inntektene på statsbudsjettet for i år med minst 4 mrd. kr – opptil 6,3, hvis rask regning av de siste innkomne forslagene er riktig – uten inndekning. Det kan man selvsagt si at er de partienes ansvar, og kanskje spesielt Høyre, som har fremmet det forslaget vi i dag diskuterer, men det er altså regjeringen og Arbeiderpartiets ansvar å sørge for flertall om sin politikk, for sitt statsbudsjett og for det de selv hevder er trygg økonomisk styring.

Det vi ser, er at regjeringen går på nederlag etter nederlag i Stortinget, og at de selv gjør fint lite for å forhindre det. Det er åpenbart ingen dialog mellom partiene som har inngått statsbudsjett, eller som har pekt på Jonas Gahr Støre som statsminister. I en vanlig situasjon ville det vært helt naturlig at regjeringen stilte kabinettsspørsmål når Stortinget – for alle praktiske formål – opphever statsbudsjettavtalen de styrer på, men det er ingenting normalt med måten Arbeiderpartiet driver såkalt trygg økonomisk styring på.

I Arbeiderpartiets verden er tydeligvis trygg økonomisk styring at Arbeiderpartiet har statsministeren, og ikke hva Stortinget måtte vedta. Når vi i tillegg kan lese at Arbeiderpartiets finanspolitiske talsperson mener at regjeringen på ingen måte er forpliktet til å følge Stortingets vedtak, er parodien fullkommen og kaoset komplett. Det vi står igjen med, er en slags pekelek mellom Senterpartiet og Arbeiderpartiet, som Arbeiderpartiet er nødt til å tape, for det viser all erfaring.

Så til det faktiske innholdet og de faktiske forslagene vi nå behandler: Etter valget var det ikke måte på løfter om hvordan tidenes grønneste flertall, som de kalte seg, skulle snu opp ned på Norges klimapolitikk. Det kan vi – dessverre, kan man si – konstatere at de lykkes med, men i negativ forstand. I stedet for en bedre og mer offensiv klimapolitikk har stortingsvalget ført til dårligere klimapolitikk og økte utslipp – med stemmene til

store deler av tidenes grønneste flertall, enten helt eller delvis. I dag er vi altså i ferd med å ta ytterligere skritt i feil retning.

Som jeg startet med, er det behov for å gjøre tiltak. Det er behov for å hjelpe folk og bedrifter i den krevende økonomiske situasjonen de står i, uten at vi samtidig undergraver klimaet. Vi kan innføre målrettede støtteordninger for næringslivet, vi kan redusere moms på mat, slik vi ser i Sverige, og vi kan gjøre mye som går direkte på lommeboken til folk uten at vi samtidig slår beina vekk under egen klimapolitikk og egne klimamål. Det er nettopp den typen tiltak Venstre foreslår i dag.

Det er også mulig å be regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en hasteproposisjon, slik vi gjorde utallige ganger under koronapandemien. Slik kunne vi sett utgifter og inntekter samlet, og så kunne Stortinget samlet seg om raske tiltak som hjelper her og nå, men som ikke samtidig undergraver annen viktig politikk. Vi kunne ha gjort det, men vi har en regjering som er tafatt i møte med utfordringene folk og bedrifter står i, vi har en regjering som ikke tar inn over seg at den ikke har flertall, og vi har et storting som er mer opptatt av egenmarkering enn å samle seg om løsninger på en ansvarlig måte, som folk der ute faktisk trenger.

Til slutt tar jeg opp Venstres forslag i saken, og så varsler jeg også om at Venstre vil stemme for forslag nr. 8 fra Arbeiderpartiet, nr. 13 fra Senterpartiet og nr. 14 fra SV.

Presidenten [15:53:41]: Representanten Grunde Almeland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Jens Stoltenberg [15:54:05]: Angrepet på Iran 28. februar har utløst en storkrig i Midtøsten. Mange mennesker er drept, og mange er drevet på flukt. Igjen er vi minnet på at krig er grusomt, og igjen ser vi at krig har økonomiske konsekvenser. Ifølge det internasjonale energibyrået har denne krigen skapt den største forsyningskrisen i det globale oljemarkedets historie. Redusert tilgang på olje, gass og andre helt avgjørende produkter som gjødsel og aluminium har ført til økte energipriser og økt inflasjon internasjonalt. Dette slår også inn i norsk økonomi.

Vi har fått høyere drivstoffpriser og høyere anslag for prisveksten i Norge. I dag varslet Norges Bank at renten kan bli satt opp. Økte priser på diesel og bensin og økt inflasjon skaper store utfordringer for både familier og bedrifter. Mange er urolige. Regjeringen har åpnet for å fremme tiltak som kan dempe virkningene av de økte prisene, bl.a. på drivstoff. Arbeiderpartiet har i Stortinget i dag fremmet forslag til hvordan regjeringen kan følge opp dette. Det må skje innenfor ansvarlige økonomiske rammer.

Vi må ikke gjøre vondt verre ved å øke presset i norsk økonomi og dermed bidra til å forsterke prisstigningen og risikoen for økt rente. Vi må unngå at noen hundrelapper i redusert drivstoffavgift spises opp av tusenlapper som skyldes økt rente.

Reduserte avgifter gir en engangsreduksjon i prisene, men når de reduserte avgiftene ikke er finansiert med enten økning av andre inntekter eller kutt i andre utgifter, vil det innebære økt oljepengebruk. Økt oljepengebruk øker etterspørselen i økonomien, og økt etterspørsel bidrar til økt prisstigning. Høyres forslag om midlertidig å fjerne veibruksavgiften vil øke oljepengebruken med 3,3 mrd. kr, og det forutsetter at avgiften settes opp igjen 1. september. Den årlige kostnaden er 8 mrd. kr.

I dag har det også kommet ytterligere forslag med store økonomiske konsekvenser. For eksempel har Senterpartiet foreslått omfattende kutt i CO_2-avgiften på mineralske produkter for ulike næringer. Heller ikke disse kuttene er finansiert, og samlet sett beløper de seg til over 8 mrd. kr på årsbasis. De vil også bidra til ytterligere økning i oljepengebruken. I tillegg innebærer Senterpartiets forslag risiko for ulovlig statsstøtte og vil være i strid med den innretningen av CO_2-avgiften på mineralske produkter som vi nå har fått EFTAs overvåkingsorgan, ESA, til å akseptere.

De siste årene har regjeringen redusert inntektsskatten med flere tusen kroner for en vanlig familie. Barnetrygden har gått opp, og barnehageprisen har gått ned. Vi har redusert elavgiften, og ikke minst har vi innført norgespris. Dette er gjort innenfor en ansvarlig økonomisk ramme. Det viktigste vi kan gjøre for å trygge folks økonomi, er å trygge landets økonomi.

De siste årene har vi hatt lav arbeidsløshet og høy sysselsetting, og vi har igjen sett at lønningene har vokst mer enn prisene. Folk har fått økt kjøpekraft. Nå er det viktig at vi ikke gjør noe som setter dette i fare.

Høyre har fremmet et forslag om å fjerne veibruksavgiften for diesel og bensin. Partier som utgjør et flertall her i Stortinget, har i debatten gjort det klart at de støtter forslaget. Dersom forslaget blir vedtatt, vil Finansdepartementet følge opp Stortingets vedtak. Vi vil også følge opp andre vedtak som blir fattet. Vi må forsikre oss om at det er forsvarlig, og at det ikke er i strid med andre bestemmelser Stortinget har vedtatt. Vi vil komme tilbake til Stortinget for å sikre en forsvarlig gjennomføring av de ulike vedtakene.

Presidenten [15:59:05]: Det blir replikkordskifte.

Hans Andreas Limi (FrP) [15:59:20]: Jeg følger opp det som var hovedinnholdet i finansministerens innlegg, og jeg vil spørre direkte om finansministeren kan bekrefte at strømstøtteordning og norgespris har bidratt til å dempe prisveksten og derigjennom også presset på renten.

Statsråd Jens Stoltenberg [15:59:38]: Strømstøtte har bidratt til å dempe prisveksten, men det er ikke det som er poenget. Poenget er at ethvert tilskudd, enhver subsidie, enhver redusert avgift selvfølgelig kan bidra til å redusere prisene, men det er helt avgjørende hvordan det finansieres. Det er jo ikke det å redusere en avgift som er problemet. Det er det å øke oljepengebruken som er problemet. Hvis det er et ufinansiert kutt i en avgift, er problemet at man da øker oljepengebruken, man øker etterspørselen i økonomien, og det kan presse prisstigningen opp og dermed også øke presset på renten.

Det er ikke noe problem å være for en lavere avgift. Problemet er at man må finansiere det. Det er den mangelen på finansiering som er problemet, og som bidrar til at vi står i fare for å gjøre en vanskelig situasjon verre, ved at man for å lindre familienes økonomiske situasjon gjennomfører tiltak som kan bidra til å øke den generelle prisstigningen i samfunnet, og dermed også øke presset på renten. Det er det regjeringen advarer mot. Det er overhodet ikke noe galt i å være opptatt av å begrense utgiftene til familier, men det er galt å ikke finansiere det.

Hans Andreas Limi (FrP) [16:00:48]: Det som er galt ifølge finansministeren, er galt i Norge. Det er altså ikke like galt i andre land. Det er nå en rekke land som gjennomfører tiltak for å avdempe konsekvensene av krigen i Midtøsten. Det er flere europeiske land som gjennomfører tiltak når det gjelder drivstoff, bl.a. å innføre makspriser, nettopp fordi de ser at konsekvensene blir så store for privatpersoner, og ikke minst for næringslivet. Hvorfor er det slik at dette kan gjennomføres i andre land som har helt andre ressurser enn Norge, mens man i Norge ikke kan redusere avgifter, for da kan renten og alt settes på spill? Hva er det som er så veldig forskjellig hvis man sammenligner Norge med andre europeiske land som har et utgangspunkt med lavere inflasjon og en betydelig lavere rente?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jens Stoltenberg [16:01:41]: Vi er ikke imot tiltak – tvert imot. Vi er for tiltak, og vi har gjennomført betydelige tiltak for å hjelpe folk i en vanskelig økonomisk situasjon. Det er sannsynligvis ingen land som har en mer sjenerøs strømstøtteordning enn Norge, hvor vi har norgespris. Det er nok heller ingen land som har høyere satser i minstestønadene i trygdesystemet enn vi har i Norge, og vi har i løpet av få år f.eks. kuttet barnehageprisen dramatisk.

Det er ikke slik at vi er imot tiltak. Vi er for tiltak. Vi har gjennomført tiltak, og vi er åpne for å gjennomføre enda flere tiltak, men problemet er – igjen – at man altså må finansiere tiltakene innenfor ansvarlige rammer. Det er et flertall her i Stortinget for å øke pengebruken, men det er ikke et flertall her i Stortinget for hvordan det skal finansieres, og det er det som er problemet.

Når det gjelder å bruke andre land som eksempler, vil jeg også si at en del av de landene som har lavere rente, har vesentlig høyere arbeidsløshet. Problemet er jo at man må forsøke å føre en økonomisk politikk der en gradvis kan få renten ned, uten at ledigheten stiger.

Hans Andreas Limi (FrP) [16:02:45]: Fremskrittspartiet har i sine alternative budsjett, også når det gjelder revidert budsjett, alltid hatt inndekning for forslag om skattelettelser og avgiftsreduksjoner, slik at det er innenfor en ansvarlig økonomisk ramme. Jeg ser imidlertid at Arbeiderpartiet nå – jeg går ut fra at det også er konferert med regjeringen – har fremmet et forslag i siste liten for på en måte å prøve å skyve avgjørelsen og tiltakene foran seg. Der åpner de for både skattelettelser og litt av hvert. I tillegg åpner man for engangsutbetalinger til befolkningen, og det er interessant. Det ble sagt at man skal sende sjekker i posten til folk – eller er det slik at man liksom skal åpne hele pengebingen og dele ut penger? Hvordan ser finansministeren for seg at dette kan gjennomføres i praksis?

Statsråd Jens Stoltenberg [16:03:40]: Det er ikke noe nytt at denne regjeringen ønsker å redusere skatten på inntekt. Vi har redusert skatt på inntekt med nær 16 mrd. kr – flere tusen kroner for en vanlig familie. Vi har varslet at vi er innstilt på å gjøre mer av det i årene som kommer. Vi har kuttet avgifter som f.eks. elavgift og innført en sjenerøs ordning med norgespris. I forslaget til vedtak har vi sagt at vi også skal vurdere andre tiltak, og det har vi gjort bl.a. fordi vi er i dialog med våre budsjettpartnere. Flere av våre budsjettpartnere har vært opptatt av f.eks. ulike former for kontantutbetalinger. Det avgjørende for oss er at vi bruker pengene på måter som er mest mulig treffsikre, har størst mulig effekt, og at det skjer innenfor økonomisk ansvarlige rammer.

Ine Eriksen Søreide (H) [16:04:39]: I september 2022 dukket Støre og Vedum opp på en pressekonferanse og lanserte grunnrenteskatt på Norges nest største eksportnæring. Den skulle gjelde fra 1. januar 2023, men Støre og Vedum visste ikke hvordan den skulle innrettes, eller hvor høy satsen var. Resultatet var at lakseaksjene ble sendt ut i fritt fall, og det ble uklart om det var trygt for utenlandske investorer i Norge. Over natten ble det innført flere milliarder kroner i økt arbeidsgiveravgift på folk som har høy kompetanse og utdanning, og over natten ble det jammen også innført norgespris på strøm, helt uten inndekning. Finansmi-

nisteren var i sin innledning opptatt av at gjennomføring av Stortingets vedtak i dag må skje på en forsvarlig måte. Hvordan kan det ha seg at de eksemplene jeg nå har nevnt, er helt ansvarlige, mens ethvert forslag fra opposisjonen er helt uansvarlig?

Statsråd Jens Stoltenberg [16:05:37]: Det er mange forskjeller. En vesentlig forskjell er f.eks. at forslagene er utredet. Et problem med noen av de forslagene som nå ligger på bordet, er at vi er usikre på om de faktisk lar seg gjennomføre, fordi de kan være i strid med f.eks. våre forpliktelser i henhold til EØS-avtalen. Det kan være ulovlig statsstøtte, og det har vi ikke hatt mulighet til å gå inn i. Det har vi ikke hatt mulighet til å utrede. Det vi i hvert fall ser, er at det mest sannsynlig er et brudd med den ordningen for et mer enhetlig CO_2-avgiftssystem som vi har fått på plass, og som vi har fått ESA til å godkjenne ganske nylig. Det var et arbeid som startet under Jan Tore Sanner – og har pågått under Siv Jensen og flere andre finansministere – og som nå har kommet på plass. Nå ser det ut til at vi skal snu opp ned på det igjen. Det skaper uforutsigbarhet for norske bedrifter, det skaper risiko for tilbakebetaling av avgift som ikke er betalt, og det skaper usikkerhet med hensyn til om vi følger EØS-avtalen. Det er ganske stor forskjell på å gå inn for noe som er både finansiert og utredet, og det å bare komme her med hastebehandling av et forslag som ikke er utredet.

Ine Eriksen Søreide (H) [16:06:42]: Jeg registrerer altså at ethvert forslag Arbeiderpartiet fremmer som verken er utredet eller har inndekning, er helt greit og aldri kommer i strid med noen forpliktelser, mens det samme ikke gjelder for opposisjonen.

Finansministeren sa i sin innledning at det var viktig å unngå at noen hundrelapper i lavere drivstoffavgift spises opp av tusenlapper i økt rente. Det tror jeg det er lett å være enig i, men da lurer jeg på sammenhengen med det faktum at denne regjeringa har ført på flere hundre milliarder kroner i økte offentlige utgifter. Bare i løpet av budsjettforhandlinger i Stortinget er det lagt på 58 mrd. kr. Det fører altså ikke til noe press på renten – snarere tvert imot. Arbeiderpartiet gikk til valg på at folk kom til å få lavere rente med Arbeiderpartiet. Det har i dag vist seg ikke å stemme – ikke det heller. Hvordan kan det ha seg at det er helt greit og ikke gir noe press på renten – alle de hundre milliardene – mens når opposisjonen fremmer et forslag, et tidsavgrenset forslag for å hjelpe folks privatøkonomi, kommer det til å gi tusenlapper i økt rente?

Statsråd Jens Stoltenberg [16:07:47]: Jeg har deltatt i to forhandlinger. Det er revidert i fjor og budsjettvedtaket i fjor høst. I begge de forhandlingene har det vært krevende runder og lange møter. Netter er blitt tatt i bruk av én grunn, og det er at vi har vært opptatt av at de forslagene vi har lagt inn for å komme til enighet med våre budsjettpartnere, skal finansieres. De er blitt finansiert, og derfor har vi hatt ansvarlige budsjetter, ansvarlige rammer, i hvert fall i alle de forhandlingene jeg har vært en del av her i Stortinget etter at jeg ble finansminister. Det vet jeg også at Arbeiderpartiet har vært opptatt av i alle år.

Det andre er at hvis man nå begynner å bare vedta noe her i Stortinget utenom budsjett, innfører man en praksis der man undergraver hele ideen om det budsjettreglementet Stortinget har vedtatt for å ha to budsjettrunder i året – en om høsten og en om våren – og det undergraver ansvarligheten i den økonomiske politikken.

Geir Pollestad (Sp) [16:08:58]: Dei høge drivstoffprisane har utløyst eit stort engasjement rundt om i landet – det er bilistar, entreprenørar, lastebileigarar, fiskarar og bønder. Det er eit stort engasjement fordi det har stor økonomisk betydning for folk og næringsdrivande. Eg trur mykje av diskusjonen me har her i dag, har utgangspunkt i korleis ein ser Noreg, og korleis ein ser verkelegheita. Eg høyrde at finansministeren sa at det er snakk om nokre hundrelappar. Trur finansministeren at det for desse – entreprenørane, lastebilnæringa, fiskarane og bøndene – som er nøydde til å bruka mykje drivstoff, er snakk om nokre hundrelappar?

Statsråd Jens Stoltenberg [16:09:49]: Svaret på det er nei. De som er storforbrukere, har selvfølgelig vesentlig større utgifter til drivstoff enn f.eks. en normal bilist. En gjennomsnittsbilist kjører i underkant av 12 000 km i året. Noen kjører selvfølgelig mer, andre kjører mindre, derfor er snittet 12 000 km. For en slik bilist er prisene vi nå ser, omtrent 4 kr mer enn det vi så i januar, og det tilsvarer en økning i månedlige drivstoffutgifter på 240 kr. Jeg forstår at man er urolig for det, og jeg forstår selvfølgelig enda bedre at de som har store utgifter, er mer urolige.

Det handler ikke om man er urolig eller ikke for at folk betaler mer for drivstoff, det handler om hvilke tiltak som virker, og hvordan vi iverksetter og ikke minst finansierer tiltak, slik at vi ikke skaper nye problemer, som f.eks. økt prisstigning og press på renten.

Regnet i dagens priser var bensinprisen rundt 30 kr da Senterpartiet satt med finansministeren. Da ble det ikke iverksatt noen tiltak. Nå blir det tiltak.

Geir Pollestad (Sp) [16:10:53]: Eg trur ikkje dette er tida for historieskriving, men på den tida var det eitt parti i regjering som ville ha lågare drivstoffavgifter, og eitt parti som ville ha høgare avgifter, og så var det det me vart einige om. Det er den lærdomen som gjer at me

no er villige til å senka drivstoffprisane. Me veit at det har betydning for entreprenørar, for lastebilsjåførar, for alle som driv næringsverksemd i Noreg. Når ein reknar på pengane, tek ein i for liten grad omsyn til kva konsekvensane vert for dei enkelte næringsdrivande og samfunnet viss me ikkje reduserer avgiftene, viss me fortset å la prisane stiga og seier at me skal venta tre månader med å gjera noko.

Mitt spørsmål er: Trur finansministeren det er eit gode at entreprenørar går konk, at det vert høgare prisar som følgje av auka transportkostnader, eller er det faktisk fornuftig å halda drivstoffprisane på eit nivå som iallfall ligg ned mot det me vedtok i budsjettet?

Statsråd Jens Stoltenberg [16:11:57]: Regjeringen har tidlig varslet tiltak, og vi er åpne for å redusere drivstoffavgifter. Det vi er opptatt av, er at det skal skje på en måte som ikke gjør vondt verre. Er det noe jeg er helt sikker på at norske entreprenører, norske bedrifter, norske familier – alle – er opptatt av, er det at vi holder orden på det aller viktigste i økonomien, nemlig at folk har en jobb å gå til, at mange har en jobb, og ikke minst at de har en lønn som aller helst vokser noe mer enn prisene. Det har vi greid å få til de to siste årene fordi vi har ført en ansvarlig politikk. At folk får økt kjøpekraft, betyr ikke at alle får god råd, men det betyr at de får litt bedre råd enn i fjor. Vi må ikke nå gjøre noe som setter den utviklingen over styr. Det er det vi er opptatt av.

Det er altså ikke det å redusere avgifter noen her er imot. Det uenigheten handler om, er om og hvordan det skal finansieres. Et gode må betales, og det er den manglende evnen og viljen til å ta ansvar for å betale for godene som nå er problemet.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [16:13:07]: For et par uker siden utfordret jeg statsråden på hvor høy pumpeprisen måtte bli for at regjeringen skulle vurdere å gjøre noe med veibruksavgiften. Den gangen lå prisen på 25 kr. I dag ser vi at den ligger på nærmere 30 kr. I tillegg ser vi at Norges Bank i dag har gått ut og sagt at det sannsynligvis blir renteøkninger. Jeg fikk ikke noe godt svar for et par uker siden, så jeg har lyst til å stille statsråden et enkelt og tydelig spørsmål på nytt: Hvor høye må bensin- og dieselprisene bli før regjeringen vurderer tiltak i veibruksavgiften?

Statsråd Jens Stoltenberg [16:13:43]: Jeg vil ikke tallfeste det, men jeg vil forholde meg til at Stortinget nå kommer til å vedta reduksjon i veibruksavgiften, faktisk en fjerning av veibruksavgiften. Det vi varsler, er at vi må komme tilbake, senest i revidert nasjonalbudsjett, for å sikre at det kan iverksettes innenfor forsvarlige økonomiske rammer. Avgiften kommer jo til å gå ned dersom stortingsflertallet stemmer som de har varslet nå i denne debatten, men – igjen – vår utfordring blir da å sikre at vi finner en finansiering for dette som sikrer at vi har en forsvarlig innretning av den økonomiske politikken.

Jeg er litt forsiktig med å diskutere nøyaktig hva prisen er, for vi ser jo at prisene i Norge varierer veldig mellom steder og utover dagen, men ifølge Drivstoffappen er den rundt 24 kr på bensin, og jeg tror det er omtrent 26 kr på diesel, så snittet er altså 4–5 kr over det vi hadde i januar. Det betyr noen hundrelapper for en gjennomsnittsbilist, men selvfølgelig mye mer for dem som bruker mer.

Guri Melby (V) [16:15:02]: Finansministeren ga i sitt innlegg en solid og god begrunnelse for hvorfor det er både dumt og uansvarlig å vedta det som stortingsflertallet ser ut til å vedta i dag – at dette er kostbart, at dette er lite treffsikkert, og at vi risikerer at det slår tilbake på både folk og næringsliv på en måte vi ikke har kontroll over. Det er litt fristende å spørre om hvorvidt finansministeren ser at regjeringen faktisk kan gjennomføre det som han selv karakteriserer som en så uansvarlig politikk.

I tillegg vil jeg si at mye av dette har oppstått fordi jeg tror at mange har opplevd at det har vært lite initiativ fra regjeringen for faktisk å løse en situasjon som oppleves som veldig kritisk for en del bedrifter og for en del enkeltpersoner. Det er jo en mellomting mellom å vedta noe over bordet som koster flere milliarder og ikke er utredet, på én dag, og å vente helt til 20. juni og at revidert nasjonalbudsjett skal vedtas. Så spørsmålet mitt til finansministeren er om ikke regjeringen har vurdert å komme med en hasteproposisjon, slik at man har en mulighet til å vedta noe før revidert, men likevel få ansvarlighet i gjennomføringen.

Statsråd Jens Stoltenberg [16:16:10]: Vi vil gjennomføre Stortingets vedtak, men som jeg har varslet, vil vi måtte komme tilbake senest i revidert nasjonalbudsjett, kanskje før, med tiltak og innretninger som gjør at en finansiering av tiltakene kan gjøres på en forsvarlig måte. Det gjelder spesielt forslaget om å fjerne veibruksavgiften midlertidig.

Når det gjelder de andre forslagene, litt avhengig av hva som nå får flertall, må vi også ta forbehold med hensyn til om de rent praktisk lar seg gjennomføre – jeg tror bl.a. et par av dem vil kreve forskriftsendring og høring – og også med hensyn til statsstøtteregelverket. Det krever litt tid. Det har altså vært en hastebehandling av disse forslagene. Derfor må vi gå igjennom det, slik at Stortinget i det minste er klar over de fulle konsekvensene av det man eventuelt vedtar, for Stortinget bestemte seg for at man skulle ta ganske kompliserte og store saker gjen-

nom en hastebehandling, noe som gjør at ikke departementet får gitt sine vurderinger på vanlig måte.

Lars Haltbrekken (SV) [16:17:27]: I kommunikasjonen som har gått ut fra Arbeiderpartiet i dag, står det:

Høyre vil hastebehandle et forslag som koster flere milliarder kroner. For de pengene kunne vi sørget for gratis barnehage til alle barn.

Det må jeg si er godt sagt. Det har vært en kampsak for SV i lang tid å sikre folk gratis barnehage, som et viktig tiltak i den dyrtiden man står oppe i. Det ville ha gitt barnefamiliene en betydelig lettelse i den økonomiske situasjonen de står oppe i. Det ville ha fjernet en regning fra deres postkasse. Så mitt spørsmål er om Arbeiderpartiet nå, på bakgrunn av det de har sagt i dag, kommer til å innfri dette ønsket fra SV om gratis barnehage for alle i Norge.

Statsråd Jens Stoltenberg [16:18:30]: Sammen med SV har vi redusert barnehageprisene betydelig de siste årene. Det er veldig bra. Det har bidratt til å styrke barnefamilienes økonomi. I tillegg er barnetrygden vesentlig økt. Det er mange ulike måter å støtte familier på. Strømstøtten er en viktig måte. Økt barnetrygd er en viktig måte. Lavere barnehagepris er en viktig måte. Når man nå bestemmer seg for å bruke mange milliarder på én type tiltak, på drivstoff, er det klart at da er det mindre penger til andre typer tiltak, for – igjen – det er totaliteten, rammene, som avgjør. Hva vi konkret vil fremme når det gjelder barnehagepris, er det for tidlig å si noe om, men vi er fortsatt for billigere barnehage og kommer til å gjøre det vi kan for å få til mer av det.

Presidenten [16:19:14]: Replikkordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Frode Jacobsen (A) [16:19:36]: Behandlingen av denne saken og forslagene som følger med, minner meg litt om tiden i kommunepolitikken. Der kunne det av og til hende at forslag ble kastet inn til behandling uten særlig saksbehandling, utredning eller dekning i budsjettene. Stort sett ble altså slike forslag til slutt behandlet på en forsvarlig måte, særlig når det var forslag det ikke var dekning for å finansiere i de vedtatte budsjetter. Sånt driver man i hvert fall ikke med på Stortinget, tenkte jeg i mitt stille sinn – med unntak av i koronatiden, da folk over natten sto uten jobb og inntekt, og usikkerheten var stor. Og jo da, vi har heller ikke drevet sånn – før i dag.

Det er svært overraskende at det er partiet Høyre som fremmer dette, heiet fram av Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Husk at det bare er ett år siden Senterpartiet hadde finansministeren. Det er fem år siden Høyre hadde den, og det er seks år siden Fremskrittspartiets daværende leder var finansminister. Jeg vet ikke hva de tre tidligere finansministerne hadde sagt på bakrommet dersom Stortinget hadde opptrådt på denne måten da de satt med ansvaret, men jeg tror ordene useriøst, uansvarlig, lite gjennomtenkt, håpløst og idiotisk ville vært blant de penere ordene som ble brukt. De kunne kanskje sagt det samme som VG skriver på kommentarplass nå i ettermiddag:

> «Det lukter desperasjon lang vei når Høyre kaster seg rundt og vil kutte avgiften på bensin og diesel. Det vi ser, er et annet Høyre. Mer uansvarlig.»

Problemet er ikke nødvendigvis selve forslaget om reduserte avgifter, men måten Stortinget opptrer på. Det gjøres vedtak her som ikke har dekning og ikke er skikkelig vurdert.

Det er unektelig litt spesielt at dette skjer på samme dag som sentralbanksjefen advarer om at renten igjen kan gå opp, etter to rentenedganger det siste året. Nå skal stortingsflertallet bruke minst 3,3 mrd. kr, uten at konsekvensene er vurdert. Økt oljepengebruk er altså responsen fra stortingsflertallet på sentralbanksjefens advarsel og beskjed om at renteøkning kan komme.

Arbeiderpartiet vil gjøre det vi kan for å hjelpe folk og bedrifter i en krevende tid og usikre tider – det har vi vært tydelige på hele veien – men det gjøres gjennom vedtak i budsjetter og med tiltak som faktisk løser problemer for dem som trenger det aller mest.

Vi står ikke midt i en pandemi nå, heldigvis. Ja, det er usikkerhet, men tusenvis er ikke permittert og uten jobb eller inntekt. Det er ingen grunn til panikk. Vi må vite at de tiltakene vi setter inn, ikke bidrar til at det dukker opp nye problemer. For de fleste familier er økte drivstoffutgifter noen hundrelapper. Renteøkning vil handle om tusenlapper. Derfor må vi hjelpe folk og bedrifter med de høye drivstoffprisene uten at vi øker risikoen for høyere rentekostnader.

Tom Staahle (FrP) [16:22:39]: De siste dagene har vi vært vitne til noe uvanlig i norsk politikk. Det er en akutt erkjennelse av at avgiftspolitikken faktisk rammer folk flest. Drivstoffprisene er skyhøye, og med de prisene vi ser nå, øker inntektene til staten formidabelt, mens innbyggerne og næringslivet skal få tomme lommebøker. Konsekvensene er til de grader merkbare. Det virker som om en oppgave denne regjeringen har tatt på seg, er å straffe nordmenn så mye de kan.

Prisnivået vi ser på helt nødvendige varer og tjenester, er oppsiktsvekkende, men den debatten vi har sett – og som gjør at vi står her nå i dag – er like oppsiktsvekkende. For kort tid siden ble forslag om kutt i drivstoffavgifter og matmoms som ble fremmet av FrP, avvist – som så ofte før. Finansministeren argumenterer for at slike

tiltak må behandles i budsjettsammenheng, ikke gjennom hastetiltak, og snakker om stabil økonomistyring. Det er strengt tatt intet nytt fra den fronten.

Andre partier i denne salen snur kappen etter vinden og har raskt endret posisjon 180 grader. Nå ser vi et flertall på Stortinget – og bra er det – inkludert partier som tidligere har vært skeptiske, åpne for å hastebehandle kutt i avgiftene. Senterpartiet, som er en del av det rød-grønne flertallet og regjeringens budsjettpartner, forsøker å spille på to hester: å stå ved sine budsjettforpliktelser og å svare på presset fra velgerne som opplever at økonomien blir stadig trangere. Også Høyre har beveget seg fra å advare mot slike grep til nå å støtte en rask behandling av avgiftskutt.

Det illustrerer to ting. Politikk er ingen eksakt vitenskap, og som den tidligere lederen av Sovjetunionen Vladimir Lenin har sagt: Det er en gammel sannhet at man i politikken ofte må lære av fienden. Det virker som noen av partiene her har gjort det, for det er ett parti som ikke har endret standpunkt – fordi vi aldri har forlatt det – og det er Fremskrittspartiet.

Vi har over tid vært tydelige på at avgiftsnivået i Norge er for høyt, og at staten ikke kan fortsette å øke sine inntekter mens vanlige folk får regningen. Vi har foreslått konkrete tiltak som å fjerne veibruksavgiften på bensin og diesel, redusere eller fjerne CO_2-avgifter og halvere matmomsen. Dette er ikke nye forslag, de er fremmet gjentatte ganger og blitt stemt ned, og det reiser spørsmålet: Hvorfor må det en krise til før man lytter?

Vi har en regjering som hever seg over folks hverdagsutfordringer. Vi har en regjering som må piskes på plass av Stortinget gang etter gang, og vi har en regjering som har manglende evne til å prioritere Norge og norske innbyggere, men velger å dele ut penger over en lav sko til resten av verden. Ved å omprioritere penger vil man fint kunne finansiere disse avgiftskuttene som Stortinget nå forhåpentligvis kommer til å vedta senere i dag. Det kunne regjeringen enkelt gjøre dersom de hadde villet, og det er viljen det står på. Det handler nemlig om politisk handlingsvilje og handlingsevne, og det er valg regjeringen kunne ha tatt, men bevisst har latt være.

Ola Svenneby (H) [16:25:51]: Det er direkte oppsiktsvekkende å høre representanter fra Arbeiderpartiet snakke om ansvarlighet akkurat i dag, det være seg finansministeren eller andre representanter, attpåtil når de snakker om renten og om presset i økonomien. Klokken 10 i dag annonserte sentralbanksjef Ida Wolden Bache at rentenivået i Norge forblir uendret. Samtidig må vi forberede oss på at det kan komme en renteøkning før sommeren. Renteøkningen kommer på toppen av høy inflasjon, dyre matvarer og nå også rekorddyrt drivstoff. Dette står i ganske sterk kontrast til Arbeiderpartiets valgkamp.

Gjentatte ganger lovet statsministeren og finansministeren rentekutt til alle framfor skattekutt til de få. Nå blir det verken rentekutt eller skattekutt. Da er det minste vi kan bidra med, lavere drivstoffpriser. Jeg vet like godt som regjeringen at de ikke styrer direkte over rentenivået i Norge, men det må vi nesten forutsette at finansminister Stoltenberg og statsminister Støre også var klar over i valgkampen. Alternativet er faktisk verre.

Jeg tror ikke vi skal se bort ifra at løftene som ble gitt, påvirket de økonomiske beslutningene til folk flest. Det er de som sto utenfor boligmarkedet, som omsider tok seg råd, i tro på at renten skulle ned. Det er familier som endelig torde å kjøpe seg opp i markedet for å sikre et ekstra soverom. Og det er alle de som endelig bestilte ferie med familien etter flere år der privatøkonomien la større begrensninger. De stolte naturlig nok på regjeringens lovnader, slik man i utgangspunktet bør ha grunn til å gjøre.

Dette er ikke utelukkende et spørsmål om folks lommebok. Det er også et spørsmål om politikkens legitimitet og tilliten til oss politikere. Høy prisvekst, høyt rentenivå og en svekket privatøkonomi er oppskriften på politisk uro og økt mistillit til systemet og politikken generelt. Da er det siste vi trenger, politikere som kommer med løfter som de vet de ikke kan holde. Det er rett og slett litt unorsk. Vi trenger politikere som viser handlekraft, og som fremmer politikk som faktisk gjør landet tryggere. Så lenge regjeringen lar vente på seg, er det bra at Høyre tar det ansvaret. Det er først og fremst det som er det nye Høyre.

Erlend Wiborg (FrP) [16:28:32]: Vi går snart inn i påsken. Det er tiden for undre, tiden vi minnes at Jesus sto opp fra de døde. Også i norsk politikk ser vi nå et lite påskeunder. Partier som i årevis har sagt nei til Fremskrittspartiets krav om lavere drivstoffavgifter, poster nå plutselig bilder på Facebook der de fyller bensin, hyller bilen og snakker om viktigheten av å få lavere drivstoffpriser. Det er nesten rørende, men først og fremst er det avslørende.

Hvem er det vi egentlig er her for? Er vi her for å forsvare systemet, for å forsvare avgiftene og for å forsvare statens inntekter? Eller er vi her for dem som faktisk har valgt oss, for dem som står ved pumpen, for dem som må få hverdagen til å gå opp, for pendlerne, for småbarnsfamiliene, for håndverkerne, for transportnæringen, for alle dem som er avhengig av bilen? Fremskrittspartiet er ikke her for å være systemets advokater; vi er her for folk.

Det er derfor ganske utrolig å høre Arbeiderpartiet her i dag hevde at reduserte drivstoffavgifter nærmest vil

skade folk – ja, skade folk. Nei, det som skader folk, er skyhøye priser ved pumpen. Det som skader folk, er når staten gjør det dyrere å komme seg på jobb. Det som skader folk, er når vanlige familier må kutte i andre utgifter for å ha råd til å fylle tanken. Så kommer argumentet om at bare de rike kjører mer bil. Ja vel, men de som har best råd, har også best råd til å betale. Det er ikke de som rammes hardest; det er folk flest.

Det er gledelig at flere partier ser ut til å våkne og nå snur. Det er bra. Jeg er for omvendelse, særlig i påsken, men vi må også tåle å minnes historien. Så sent som 12. mars gikk Høyre til angrep på Fremskrittspartiet fordi vi fremmet et forslag om å redusere drivstoffavgiftene. Senterpartiet, som tidligere i debatten i dag ikke ønsket å snakke om historien, satt selv i en regjering som de lovte å ikke sitte i hvis bensinprisen passerte 20 kr literen. Det løftet holdt de ikke.

For dem som tror at dette er en ny konflikt, er det verdt å minne om én ting: Om noen uker er det 40 år siden daværende statsminister Kåre Willoch fikk innvilget sin avskjedssøknad etter strid om økte drivstoffavgifter. Den gangen var det Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet som ville øke drivstoffavgiftene. Fremskrittspartiet sa nei. Fire tiår senere er det fortsatt det samme partiet som står klarest på bilistenes side. Fremskrittspartiet mente det da, og vi mener det nå. Når folk blir flådd ved pumpen, trenger de ikke flere bortforklaringer. Da trenger de lavere avgifter, og det er jeg glad for at Fremskrittspartiet bidrar til i dag.

May Helen Hetland Ervik (FrP) [16:31:45]: Dagens debatt viser alvoret. De høye drivstoffprisene rammer både vanlige familier og store deler av norsk næringsliv. For mange husholdninger handler dette også om å kunne få hverdagen til å gå rundt og komme seg på jobb, levere barn på skole og i barnehage, og betale regninger når alt annet også blir dyrt.

De høye prisene treffer samtidig selve grunnmuren i norsk verdiskaping. De treffer transportnæringen, og de treffer anleggsbransjen og arbeidsplasser som er avhengige av at varene flyttes på land og til sjøs. Næringen har varslet om kostnadssjokk som truer lønnsomheten. Det øker risikoen for konkurser og kan i verste fall svekke forsyningssikkerheten. Når drivstoff utgjør en stor del av kostnadene, er det ikke mulig å skyve prisøkningen videre uten at både forbrukere, ansatte og familier til slutt rammes.

Fra anleggssektoren kommer de samme beskjedene. Prosjektene stoppes, marginene forsvinner, og bygging av veier, boliger og offentlig infrastruktur blir vanskeligere å gjennomføre. Det er vanlige folk som betaler prisen i form av færre jobber og økte kostnader.

Det er ikke tiden for å si at man skal komme tilbake til saken i revidert budsjett. Kostnadene øker nå. Arbeidsplasser står på spill, og familier over hele landet kjenner presset hver eneste dag. Som sagt tidligere fra talerstolen foreslo Fremskrittspartiet allerede i starten av mars flere tiltak for å få prisene ned. Det er reelle kutt som monner, og som både næringslivet og familiene trenger nå.

Vi kan ikke la folk og bedrifter stå i mer usikkerhet nå. Nå må det handlekraft til for folk og næringsliv, ikke mer byråkrati og utsettelser. La oss sikre arbeidsplasser, holde vareflyten i gang og sørge for at både bedrifter og familier får en mer forutsigbar hverdag. Norge trenger at hjulene fortsetter å rulle.

Remi Sølvberg (R) [16:34:15]: Dette handler om å ta folk på alvor. Det handler om å ta tak i det som er her og nå. Jeg ønsker å jobbe for mye her inne. Jeg ønsker å heve de laveste ytelsene, for minstepensjonistene og aleneforsørgerne, og å bekjempe forskjeller, særlig for barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt – eller fattigdom, som det heter der ute. Jeg ønsker å gi disse barna håp og muligheter. Ikke minst ønsker jeg å jobbe for en kommuneøkonomi for landets byer og steder slik at de kan levere det folk trenger, som gode skoler, bemanning på SFO og sykehjemsplasser – velferdstjenester som i dag er under sterkt press.

I dag diskuterer vi dieselprisene. Noen ganger skjer det ekstraordinære hendelser. Da kreves ekstraordinære tiltak, og det er der vi er nå. Da må denne sal evne å snu seg rundt. Når diesel- og bensinprisene når nye høyder, må vi ta ansvar. Når verden rammes av krig fordi Israels president har dratt USA inn i en angrepskrig mot Iran, og prestestyret i Iran svarer med å stenge Hormuzstredet slik at energiprisene skyter i været globalt, må vi handle.

Når transportsektoren rammes her hjemme, når lastebileierne ikke får regnestykkene til å gå opp, når alternativet er å parkere bilen og varer ikke kommer fram, når familier ikke har råd til å levere ungene sine i barnehagen fordi drivstoff er for dyrt, fiskerne ikke kommer seg på havet og tanken på bondens traktor blir for dyr å fylle – da kreves handling. Dette rammer en byggenæring som sliter. Det presser matvareprisene i et marked der vi ikke har kontroll, og der prisene i stor grad settes av dagligvarebaroner. Vi vet at høye priser har en tendens til å feste seg. Dette rammer skeivt.

La det være helt klart: Vi skal føre en offensiv klimapolitikk. Vi skal kutte i bruken av fossilt drivstoff, men vi skal gjøre det gjennom politikk, gjennom målrettede tiltak og gjennom langsiktig arbeid, ikke som en konsekvens av en krig vi aldri har bedt om.

Jeg er stolt av å være del av et parti som evner å snu seg rundt når situasjonen krever det, som ser folk, og som tar de beslutninger som trengs når hverdagen endrer seg og virkeligheten treffer oss.

Maria Aasen-Svensrud (A) [16:37:10]: Det er mildt sagt oppsiktsvekkende at det såkalte styringspartiet Høyre, selve ro og orden-partiet, over bordet fremmer forslag i denne størrelsesorden, med milliardkonsekvenser, uten finansiering, uten utredning, uten orden. Effekten på renten er mildt sagt usikker, og i dag sender Norges Bank et tydelig signal til oss politikere. Det er et signal Høyre bevisst velger å ikke lytte til. Jeg håper at Stortingets flertall gjør det. Hjelper det virkelig med litt billigere bensin dersom prisen på boliglånet øker enda mer?

Arbeiderpartiet ser og forstår at kostnadene nå er tunge å bære, både for folk og for deler av næringslivet. Det tar vi på alvor. Men løsningen er ikke dag-til-dag-budsjettbehandling i Stortinget. Risikoen for utilsiktede konsekvenser er stor når slike forslag fremmes uten å se helheten. Treffer tiltakene slik man håper? Når de fram til dem som trenger det mest? Er det riktig bruk av fellesskapets milliarder? Ved en ordinær behandling ville disse spørsmålene blitt grundig vurdert, og helheten ville blitt ivaretatt. Slik det legges opp nå, mister vi den muligheten. Slik styrer vi ikke Norge. Eller slik pleide vi i hvert fall ikke å styre Norge.

For Arbeiderpartiet er trygg økonomisk styring avgjørende. Det handler om trygghet for folks økonomi og for landet. Når vi bruker milliarder av kroner, bør vi være sikre på at tiltakene virker, og at de treffer rettferdig. Trygg styring handler også om tillit. Å hastebehandle milliardforslag over bordet, uten å kjenne konsekvensene, kan svekke tilliten mellom folk og myndigheter. Demokratiet vårt bygger på tillit, og det bør forvaltes samvittighetsfullt.

Arbeiderpartiet vil gi folk stabilitet og forutsigbarhet. Det bygges gjennom langsiktig og ansvarlig politikk. Fellesskapets ressurser skal brukes klokt, og derfor må politikken være både rettferdig og økonomisk bærekraftig.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:39:49]: Trygg økonomisk styring for kven? Kva er det som feilar dette landet, eller rettare sagt denne regjeringa? Dei fører ein politikk som gjer at landet i dag har kanskje verdas dyraste drivstoff, kanskje verdas dyraste straum, skyhøge skattar og avgifter, matvareprisar som ingen andre land kan sjå, og eit rentenivå som er skyhøgt. Og så snakkar ein om at det er trygg styring. Trygg styring for kven? Er det for staten? Er det staten denne salen er til for, eller er det faktisk for innbyggjarane? Det er innbyggjarane som er det viktigaste.

Finansministeren snakka om rammer og trygg styring av økonomien, og at viss opposisjonen fremjar framlegg, går det den vegen høna sparkar, og viss Arbeidarpartiet gjer det stikk motsette, er det ingen problem. Kva for rammer snakkar ein om? Statsbudsjettet som vart lagt fram frå finansministeren har ei ramme på litt over 500 mrd. kr i oljeinntekter, med eit utgangspunkt på 67 dollar fatet med olje. I dag er prisen 107 dollar fatet – 107. Han har vore oppe på 119 dollar fatet, altså snart dobbelt så mykje som finansministeren la til grunn i ramma for oljeinntektene. Men gud forby viss denne salen bruker nokre milliardar til innbyggjarane. Det omtrent haglar inn milliardar dagleg i ekstra inntekter til staten. Det er ikkje av betydning; ein kan altså ikkje bruke pengane.

Når ein ser på statsbudsjettet i sin heilskap, er det ei ramme for kva ein skal bruke pengar på i dette landet. Men når det kjem ein situasjon som gjer at drivstoffprisane no er på over 30 kr literen, rammar det dei som har minst frå før, og det rammar næringslivet i heile Noreg brutalt. Vi høyrer om anleggsbedrifter og transportbedrifter som berre stoppar bilane sine fordi det ikkje er vits å halde på. Dei går konkurs viss dei køyrer.

Vi høyrer om at det er dei rike som har elbilar. Det er ikkje dei som har lågast inntekter som har elbilar, som har råd til å kjøpe seg ny elbil. Dermed er det dei som har minst frå før, som må køyre med bensin- og dieselbilar, og som får den største smellen når prisane er som dei er no.

Så kva er det eigentleg som feilar dette landet? Staten vert rikare og rikare, og i takt med at staten vert steinrik, vert befolkninga og næringslivet fattigare og fattigare. Men vi har altså ikkje råd eller evne til å handtere ein situasjon som rammar næringslivet og innbyggjarane så hardt som han gjer no. Det er rett og slett umogleg å forstå. Kva er det som feilar landet? Kva er det som feilar denne regjeringa?

Presidenten [16:42:44]: Presidenten minner om vi prøver å holde debattene i salen uten å påkalle høyere makter og Vårherre. Det er tidligere påtalt fra presidentplassen.

Trond Helleland (H) [16:43:03]: Flere talere fra Arbeiderpartiet påpeker og mener at Høyre gjør oppsiktsvekkende grep, og at vi nå har blitt uansvarlige. Det som er oppsiktsvekkende – med bakgrunn fra åtte år som parlamentarisk leder i et ganske broket landskap – er at Arbeiderpartiet totalt mangler styring på Stortinget. De har fullstendig mangel på styring på sine budsjettpartnere. Det er det som er oppsiktsvekkende i dag. Det er ikke at Stortinget gjør det som regjeringen burde ha gjort, nemlig å gå inn på drivstoffavgiftene.

Finansministeren vil få en inndekningsutfordring i revidert budsjett, men vi kan jo se litt positivt på det: Da blir det mindre penger igjen å flytte på for de partiene som skal forhandle den avtalen. Da har vi sagt fra Stortingets side hvordan vi skal innrette revidert budsjett.

Det vi nå ser, er dramatisk. Vi kommer til å støtte flere av Senterpartiets forslag fordi de også går direkte på næringslivet. Det betyr at vi vil redusere utgiftene for både familier som har bil, og familier som kjøper varer og tjenester, for da vil ikke prisene øke så mye i næringslivet som de hadde måttet gjøre dersom det ikke var noen kompensasjon for anleggsdiesel, autodiesel osv. Dette er en vinn-vinn-situasjon.

Når regjeringen og Arbeiderpartiet i dag snakker om fare for renteheving, når renten har blitt varslet økt to ganger i år, må en jo lytte, for her er det eksperter som uttaler seg – som i valgkampen brukte millioner på annonsekampanjer der de lovet at renten skulle gå ned, uten etterpå å kunne si at det egentlig ikke var det de mente. Det sto på trikken: Renten skal gå ned med Jonas og Jens. Nå går den opp, og det skyldes ikke at Stortinget i dag vil gjøre livet litt lettere for dem som har bil, og litt lettere for næringslivet som skal drive anleggsvirksomhet.

Jeg tror Arbeiderpartiet må tenke litt på at det er en bitte liten mindretallsregjering i et stort storting, og ikke opptre som om de var et 40-prosentparti. De må vise at de faktisk tar Stortinget på alvor.

Jeg vil poengtere noe. Det er et godt forslag fra Senterpartiet som viser til kontraktsinngåelser og kompensasjon, men statsråd Vestre, da han var næringsminister, har sagt at regjeringen ber om at kontraktsinngåelser i det offentlige blir ivaretatt, sånn at en får balanserte kontrakter. Det forholder vi oss til.

Pål Morten Borgli (FrP) [16:46:22]: I dag behandler vi et forslag som handler om noe helt grunnleggende i folks økonomiske trygghet, i en tid da mange opplever at regningene vokser raskere enn inntektene.

Regjeringen, og særlig finansministeren, forsøker å skape et inntrykk av at lavere drivstoffavgifter automatisk betyr kutt i andre tjenester. Det er en fortelling jeg vil advare mot, og det har ikke rot i virkeligheten. Norge har i dag ekstraordinært høye inntekter fra olje- og gassnæringen. Staten tar faktisk inn over 1 mrd. kr ekstra hver eneste dag som følge av de høye energiprisene i verden. Da blir det vanskelig å forstå hvorfor det skal framstilles som økonomisk umulig å gi folk og næringsliv nødvendig avlastning gjennom lavere avgifter på drivstoff. Det er nesten ikke til å tro. Det handler ikke om prioritering og knapphet på penger; det handler bare om politisk vilje.

For folk i Norge er ikke bil et luksusgode; det er en forutsetning for å komme seg til jobb, levere ungene i barnehagen, handle mat og holde hjulene i gang i små og mellomstore bedrifter landet over. Når drivstoffprisene øker kraftig og vi fra før av har høye, rød-grønne strømpriser, høye, rød-grønne renter og Europas dyreste mat, rammer det først og fremst dem som har aller minst handlingsrom fra før.

Regjeringen forsøker å argumentere med at avgiftskutt først og fremst gagner de aller rikeste. Det er etter mitt syn en lite treffsikker beskrivelse av virkeligheten. Lavere drivstoffavgifter merkes først og fremst og best hos dem som er aller mest avhengig av bil i hverdagen, altså pendlere, håndverkere, transportarbeidere, familier osv.

Å redusere avgifter i en situasjon med ekstraordinære statlige inntekter er ikke uansvarlig; det er ansvarlig og helt nødvendig. Det er god fordelingspolitikk, og det er den riktige politikken for norsk økonomi i denne tiden.

Folk og bedrifter trenger ikke forklaringer på hvorfor det er vanskelig å hjelpe; de trenger at vi gjør det. Derfor bør Stortinget i dag støtte alle de tiltakene som er foreslått for å redusere drivstoffavgiftene og gi folk økonomisk trygghet i hverdagen.

Sebastian Saltrø Ytrevik (FrP) [16:49:16]: Det som irriterer meg mest med Arbeiderpartiets skatte- og avgiftspolitikk, er ikke bare at de tar feil, men også den moraliserende måten de argumenterer på. Arbeiderpartiet bygger på en politikk og en retorikk om at de skal hjelpe de fattige, og at Fremskrittspartiet og høyresiden skal gjøre det motsatte. Men hvem er det egentlig som får svi når matprisene er rekordhøye, samtidig som vi kutter i sykehustilbudene i landet istedenfor å styrke tilbudene vi har i dag? Hvem er det egentlig som får svi når drivstoffprisene er rekordhøye, samtidig som næringslivet blør og må permittere istedenfor å bygge ut landet og ansette flere? Hvem er det egentlig som får svi når staten øser ut innbyggernes penger til utlandet, mens renten er på vei opp, og folk ikke klarer å betjene lånene sine? Og hvem er det som får svi når boligbyggingen står på stedet hvil og boligprisene galopperer? Det er i hvert fall ikke de rike, men de fattige – helt vanlige arbeidsfolk, som Arbeiderpartiet mener de står opp for. Arbeiderpartiets politikk er ikke ment for å hjelpe vanlige arbeidsfolk lenger, snarere tvert imot. Arbeiderpartiet har mistet sin rot i virkeligheten. Jeg klarer ikke å forstå hvordan Arbeiderpartiet i forbindelse med sitt forrige statsbudsjett kunne foreslå å øke avgiftene.

Om man ønsker å høre en fortelling om hvor fælt folk i Norge har det i dag, kan man spørre venstresiden, men hvis man virkelig ønsker å gjøre noe med det, da kommer man til Fremskrittspartiet. Forskjellen mellom oss og venstresiden er egentlig ganske enkel: Arbeider-

partiet tror at staten vet best hvordan folk skal leve livet sitt, og at løsningen alltid er høy skatt, høye avgifter og mer kontroll. Fremskrittspartiet tror på folk flest. Vi tror at de pengene du tjener, skal få lov til å bli igjen i din egen lommebok, og at du selv vet best hvilke valg du skal ta for deg og din familie.

Hva skjer når staten tar mer og mer? Jo, da sitter vanlige folk igjen med mindre – mindre frihet, mindre trygghet og færre muligheter. Det rammer ikke dem som har mest fra før, for de klarer seg relativt godt, men det rammer barnefamiliene, som må snu på hver krone. Det rammer pendlerne som er avhengig av bilen, og det rammer gründerne, som prøver å skape noe nytt, men som møter et system som gjør det vanskeligere, ikke enklere.

Dette handler ikke bare om tall i et statsbudsjett; det handler også om hvilket samfunn vi ønsker oss. Skal vi ha et samfunn der politikerne moraliserer over folks valg og tar stadig mer av hva man har tjent, eller skal vi ha et samfunn der vi faktisk stoler på folk, gir dem frihet og lar dem få bygge sitt eget liv og beholde sine egne penger?

Jone Blikra (A) [16:52:21]: Det er en mer usikker og farlig verden. Usikkerhet i verdensøkonomien merkes – det merkes i familier som prøver å få hverdagen til å gå rundt, og det merkes i bedrifter over hele landet. Nettopp derfor er det grunnleggende for Arbeiderpartiet at vi alltid gjør det vi kan for å hjelpe folk og bedrifter. I tillegg er det like grunnleggende at tiltakene vi setter inn, faktisk virker, og at de ikke skaper større problemer enn de løser.

Høyre, Fremskrittspartiet og deler av opposisjonen tar til orde for å hastebehandle et forslag som vil koste flere milliarder kroner, uten å vise hvor pengene skal hentes fra – altså en flat reduksjon for alle, fattig og rik og alle næringer – og uten å sikre at det treffer de folkene som lider mest, og de næringene som trenger det mest. Det kan ikke Arbeiderpartiet være med på.

Der jeg kommer fra i Telemark, er det mange andre målrettede tiltak jeg ville ha prioritert å bruke 4, 7 eller 15 mrd. kr i økte utgifter på statsbudsjettet på, f.eks. i bygg- og anleggsnæringen som sliter, og i et landbruk i omstilling.

Vi sier nei til forhastede løsninger og sier ja til tiltak som er målrettede, treffsikre og ansvarlige. Vi skal hjelpe folk, men vi skal gjøre det på en måte som sikrer forutsigbarhet, ikke bare i noen uker framover, men over tid. Det handler om å prioritere, det handler om å bruke fellesskapets ressurser klokt, og det handler om å føre en politikk som er rettferdig og som virker over tid.

I Telemark får vi nå aksjonen «Dieselbrølet». Det har spredd seg til Agder, Stavanger og Hønefoss. Det planlegges en aksjon på E18 for å lage kaos i påsketrafikken. Det er ok å aksjonere, det er en rett vi heldigvis har. Mange av dem som heier på denne aksjonen, er kjente og ukjente FrP-ere. Det som forundrer meg, er at dette er de samme FrP-erne som kritiserte de unges klimabrøl for noen år tilbake. Dette var unge mennesker som protesterte, og som var redde for den utviklingen klimaet gikk mot, og som var representanter for en generasjon som vil oppleve å få en levestandard som er lavere enn sine foreldres. «Dieselbrølet» er altså supert og ok, mens de unges klimabrøl er hysteri. Disse prioriteringene er det verdt å merke seg.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:55:05]: Det er nå, på måneden faktisk, 40 år siden Kåre Willoch stilte kabinettsspørsmål for å skaffe flertall for å øke drivstoffavgiftene, med det resultat at Carl I. Hagen og FrP valgte å innvilge hans avskjedssøknad, som Hagen uttrykte det selv. Våren 1986 hadde oljeprisen falt fra 29 til 15 dollar fatet, og i mars 1986 la regjeringen frem påskepakken, hvor ett av punktene var å øke bensinavgiften med 42 øre per liter. Det ble banen til regjeringen Willoch.

Parallellen til dagens debatt er slående, ikke bare i tid, men også i sak. I 1986 aksepterte ikke FrP at privatøkonomien til folk flest og kostnadene til næringslivet ble rammet av høye pumpepriser. Det gjør vi heller ikke i 2026. Men til forskjell fra 1986 har vi nå en regjering som ikke ser ut til å forstå eller ta ansvar for problemene vanlige folk sliter med der ute, utenfor regjeringsboblen. De ser ikke konsekvensene av sin egen politikk og hvordan en rik og mektig stat utarmer folk flest med høye skatter og avgifter – en rik stat som gjør borgerne fattigere.

Samtidig spriker regjeringens parlamentariske grunnlag i alle retninger. Mens klimapartiene kanskje egentlig er litt fornøyd med høye drivstoffpriser, ser det ut til at SV er mer bekymret for at også de rike skal få fylle rimeligere drivstoff, enn at vanlige folk skal få det litt lettere i dyrtiden. Samtidig mener Senterpartiet nå plutselig det Fremskrittspartiet har ment siden 1986, og før den tid.

Dersom forslaget får flertall i dag, og det virkelig er sånn som finansministeren forsøker å gi inntrykk av, at det vil ramme norsk økonomi så utrolig negativt som regjeringen ser ut til å mene, kan man jo bare spørre seg: Hvorfor tar de ikke konsekvensen av det? Hvorfor gjør ikke Støre som Willoch?

Liv Gustavsen (FrP) [16:57:51]: Dette må sies tydelig: Det handler ikke om teori. Det handler ikke om symbolpolitikk. Det handler om folk der ute, som lever et helt vanlig liv, som betaler sin bensin og diesel selv – folk som bor utenfor de store byene, folk som er helt avhengige av bilen for å få hverdagen til å gå opp, folk med helt vanlige inntekter som nå får økonomien sin presset til bristepunktet.

Når drivstoffprisen går opp fra 17 kr til 30 kr literen på få dager, da er det ikke et par kroner, som det blir sagt her – nei, det er 13 kr. Lastebileierne fikk en økning på 3–4 000 kr per bil i Oslo-området, inkludert prisøkningen som var på bom 1. februar. Dette er ikke en justering, det er et sjokk – et sjokk for familier som allerede snur på hver krone, et sjokk for småbarnsfamilier som må levere, hente, jobbe og få livet til å gå rundt. Og hva gjør regjeringen? De ser på, de nøler, de tvinner sine tomler. Samtidig ser vi at Sverige tar grep for folket sitt.

Det går ikke trikk eller T-bane på Flisa. Det er ikke Oslo der ute. Det er ikke i Brussel. Det er Norge, et langstrakt land. Og når noen her inne tror at man tvinger folk bort fra fossilbiler over natten, tar de feil. Det som faktisk skjer, er at man tvinger enda flere mennesker inn i økonomisk utrygghet. Man tvinger flere over i køene hos frivilligheten og Fattighuset.

Dette handler ikke bare om klima eller transport, det handler om rettferdighet. For når regjeringen ikke gjør noe når kostnadene eksploderer over natten, er det ikke bare passivitet. Det er et politisk valg. Det er et valg som forsterker forskjellene i dette landet, et valg som rammer dem som har minst fra før, og det valget kan og bør vi ikke akseptere.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Erlend Svardal Bøe (H) [17:00:29]: Mange opplever nå at hverdagen har blitt vanskeligere. Prisene stiger, og lommeboken strekker ikke til. Da er det vårt ansvar å ta situasjonen på alvor og føre en politikk som gir folk bedre råd og næringslivet større trygghet.

Høyre mener at skattelettelser er en viktig del av velferden, for det gir folk større frihet og bedre evne til å håndtere krevende tider. Likevel har vi sett at Arbeiderpartiet systematisk har stemt ned forslag fra Høyre som kunne ha gitt folk en bedre økonomisk hverdag. Det er kanskje det som er grunnen til at vi står i den situasjonen som vi står i.

Nå står vi i en ekstraordinær situasjon som krever at vi handler. Drivstoffprisene har flere steder passert 30 kr literen som følge av krigen i Midtøsten og økte oljepriser. Det rammer folk og næringsliv hardt oppå en allerede anstrengt og vanskelig økonomisk situasjon for mange. Derfor er jeg glad for at det i dag blir flertall for å kutte i drivstoffprisene, og at det raskt vil bidra til å ta ned kostnadspresset som mange kjenner på.

I tillegg støtter Høyre forslaget om å redusere CO_2-avgiften på anleggsdiesel og for fiskeflåten, selv om vi primært vil fjerne den helt for fiskeflåten fordi vi ser at det mangler alternative grønne løsninger. Det er nødvendig for en presset bygge- og anleggsbransje og for en fiskerinæring som trenger konkurransedyktige rammevilkår.

Jeg må si at jeg reagerer på Arbeiderpartiets omtale av Høyre som uansvarlig i denne debatten, og at Arbeiderpartiet tidligere i dag truet med ikke å følge opp det vedtaket Stortinget kom til å gjøre i saken. Det er maktarroganse på sitt verste. Å ta folks økonomiske utfordringer på alvor er ikke uansvarlig, det er ansvarlig, men det forteller veldig mye om situasjonsforståelsen i Arbeiderpartiet.

Det reelle problemet er at Arbeiderpartiet ikke har levert i regjering. De har verken klart å gi folk bedre råd eller å skape større trygghet for næringslivet. Å avvente situasjonen opp og ned og i mente, eller gjøre utredning etter utredning, hjelper ikke på lommeboken til folk, men det er det vi ser Arbeiderpartiet nå gjør.

La oss også minne om valgkampen for bare noen måneder siden, der Arbeiderpartiet lovet lavere renter til folk dersom de fikk fortsette i regjering. Vi vet alle her at renten ikke fastsettes av regjeringen, men av faglige vurderinger i Norges Bank. Det vi kan påvirke, er pengebruken, og i dag fikk vi den påminnelsen: Norges Bank holder renten uendret, men varsler snarlige renteøkninger – stikk i strid med løftet Arbeiderpartiet ga folk i valgkampen. Det setter Arbeiderpartiets ansvarlighet i et ganske tydelig lys.

Bjørn Larsen (FrP) [17:03:33]: Det er nesten utrolig å se hvor mange som nå plutselig ønsker å føre Fremskrittspartiets avgiftspolitikk. Så lenge det er kriser nok i verden som påvirker innbyggere og næringsliv, er det flere partier som kan være med på å få ned avgiftene – men det kan jo også være at det er krise på meningsmålingene som plutselig gjør at FrP-politikken er så gjennomførbar.

Samtidig som presset øker, står Arbeiderpartiet bom fast. Finansminister Jens Stoltenberg sier nei, regjeringen sier nei, og deler av dette tuttifrutti-flertallet sier nei. Ikke bare sier de nei, de vil ikke engang være med og behandle saken nå. Nå når folk sliter, svarer Arbeiderpartiet med: Vent og se, vent og se, vent og se, vent og se.

Dette er ikke trygg styring. Dette er trenering og arroganse, for dette er ikke en øvelse i budsjettdisiplin: Dette er hverdagen til folk. Dette er pendlerne som må fylle tanken for å komme seg på jobb. Det er barnefamiliene som må prioritere mellom mat og drivstoff, og det er håndverkerne som får økte kostnader og må sende regningen videre – og det stopper ikke der: Når drivstoffet blir dyrere, blir transporten dyrere. Når transporten blir dyrere, blir varene dyrere. Det betyr dyrere mat, dyrere tjenester og dyrere hverdag. Dette er ren virkelighet for folk flest.

Samtidig tjener staten enorme summer, 1,33 mrd. kr ekstra hver eneste dag – hver eneste dag! Dette handler altså ikke om økonomi, det handler om

vilje, og mens staten håver inn milliarder, er det vanlige folks tur til å betale. Det er milliarder inn, null vilje ut, og det er nettopp derfor Fremskrittspartiet trengs.

Kjell-Arve Aspaas (A) [17:05:39]: Drivstoffprisene stiger igjen. For noen er det en nyhet. For mange er det hverdagen. Det merkes ikke på børsen først; det merkes på vei til jobben, på vei til barnehagen, i lastebilene som frakter varene, og til slutt i det folk betaler i butikken. For en pendler som er avhengig av bilen, eller en sjåfør som skal få varene fram, er ikke dette teori. Det er kroner og øre, hver eneste dag.

Det handler om kjøpekraft. Når drivstoffprisene øker, spiser det opp lønnsveksten. Og det er arbeidsfolk som betaler prisen først – og tyngst. Regjeringen må handle, for dette rammer arbeidsfolk og alle som er avhengig av bil i hverdagen. Men vi må gjøre det på en økonomisk ansvarlig måte, så vi faktisk gir lettelser nå uten å skape nye problemer for folk senere.

Arbeiderpartiet vil gjøre det vi kan for å hjelpe folk og bedrifter. Det har vi vært tydelig på hele veien. Men det må gjøres på en ansvarlig måte, gjennom budsjettvedtak her i Stortinget, der vi ser helheten. Det Høyre nå tar til orde for, er det motsatte. Å hastebehandle et forslag som vil koste flere milliarder kroner, uten inndekning, og uten sikkerhet for at det treffer dem som trenger det mest, er ikke ansvarlig politikk.

I en urolig tid preget av internasjonale konflikter og usikkerhet, svinger også prisene kraftig. Det skaper utrygghet i hverdagen til folk. Derfor trenger vi større åpenhet i drivstoffmarkedet, og vi må sikre reell konkurranse. Samtidig må vi vurdere målrettede tiltak for dem som faktisk er avhengig av bilen: pendlere, yrkessjåfører og næringer uten alternativer. Og vi må gjøre det uten å øke risikoen for høyere rente. Derfor har vi invitert våre samarbeidspartnere til å komme tilbake til dette i arbeidet med revidert budsjett. Det handler om balanse mellom å hjelpe nå og å sikre økonomien framover, mellom å kutte kostnader og å unngå at nye problemer oppstår.

Til slutt handler dette om trygghet: trygghet for å komme seg på jobb, trygghet for at lønna strekker til, og trygghet for at politikken vi fører, faktisk virker, også i en urolig tid.

Oda Indgaard (MDG) [17:08:23]: Denne uken har Arizona og California opplevd en hetebølge uten sidestykke for mars, med en temperaturrekord på 2 grader høyere enn det de har opplevd før på denne tiden. Vi kan nå ta og føle på konsekvensene av klimagassutslipp og hvordan de påvirker folks liv over hele verden. Samtidig viser Trump og Putin at viljen til å skape krig og kaos er stor. For fire år siden hadde vi en litt tilsvarende energikrise på grunn av krig. Begge krisene illustrerer hvor sårbart det er når vi lenker både folk og land fast i en fossilavhengighet.

Av og til er det behov for rask handling, men å se hvor skyggeredd flertallet i denne salen nå er, og hvor lett de lar seg avlede av den nyeste krisen skapt av Trumps innfall, når vi nå har mange parallelle pågående kriser, er sjokkerende.

Det er den største energikrisen i verden, sier Det internasjonale energibyrået, IEA, som representanten Søreide også sa. Men anbefalingen fra IEA er det motsatte av Høyres forslag, som er det vi debatterer her i dag. De anbefaler lavere fart på motorveiene, oppfordring om å fly mindre og samkjøringstiltak – altså solidariske tiltak for å bremse etterspørselen etter olje. Det blir ikke mer olje i verden av at rike land i Vesten starter å subsidiere oljebruken sin.

Representantene Vedum og Kristjánsson snakker flammende om å utjevne forskjeller, men de har latt seg forlokke av historiene fra høyresiden om at lavere skatter og avgifter vil gjøre mest for dem som har minst. Det er forstemmende hvor lett disse partiene har latt seg lure. Ja, det finnes eksempler på folk med lav inntekt som har stort drivstofforbruk, og ja, dieselbiler er mest utbredt blant lavinntektsfamilier, men når man ser på fakta, er det sånn at drivstofforbruket øker med inntekt. Faktisk er det sånn at 3,5 av de 4 milliarder kronene i avgiftsreduksjon som Høyre foreslår, vil gå til folk med middels og høy inntekt. Ingen kan si at denne løsningen er den som vil hjelpe dem som har minst.

Hadde flertallet i denne salen faktisk vært mest interessert i å hjelpe dem som har minst, i stedet for å hoppe på fossilpopulisme, hadde man heller ville stemt for å dele den summen med penger likt ut til folk. På den måten ville pengeutdelingen faktisk vært fordelt likt, og det ville hatt størst effekt for dem som har minst. Det er det som kreves når vi skal klare å løse flere kriser på en gang, og da trenger vi politikere som klarer å ha mer enn én tanke i hodet samtidig.

Geir Pollestad (Sp) [17:11:25]: Frode Jacobsen frå Arbeidarpartiet kunne gjera greie for dei orda som hadde vorte brukte på bakrommet om denne diskusjonen og desse forslaga. Representanten Frode Jacobsen frå Arbeidarpartiet fann òg støtte for sitt syn frå ein kommentator i VG. Men viss Arbeidarpartiet heller hadde lese Suldalsposten, Nordlys, Romerikes Blad og Sarpsborg Arbeiderblad, kunne dei ha lese om entreprenørar, bedrifter, lastebileigarar og bilistar som er frustrerte over den vanskelege situasjonen dei står i. Det er det me som storting må ta utgangspunkt i, og det er det Senterpartiet legg til grunn.

Når ein høyrer innlegget frå finansministeren, sit ein igjen med litt tvil om regjeringa har tenkt å følgja

opp Stortinget sine vedtak. Då er det jo veldig fint at det ligg ei utgåve av Grunnlova på alle plassane. Viss ein slår opp på § 75, står det at i Noreg er det Stortinget som fastset avgifter. Det står ingen plass der at finansministeren har nokon som helst vetorett mot vedtak i Stortinget som finansministeren ikkje likar. Det er Stortinget som bestemmer dette.

Så høyrde me menyen av innvendingar mot dette. Det er påfallande at når det er snakk om å auka avgiftene, høyrer me aldri dei same bekymringane. La det vera klart: Det er Stortinget som fastset avgifter og avgiftsnivå i Noreg.

Senterpartiet har vore oppteke av at dei forslaga som kan få fleirtal, må få fleirtal. Det er forslag nr. 23, frå Høgre, forslaga nr. 15–22, frå Senterpartiet, og det er òg eit oppmodingsforslag frå Senterpartiet, nr. 13, som ligg an til å kunna ha moglegheit til å få fleirtal. Senterpartiet vil òg trekkja forslaga nr. 11 og 12, for dei er varetekne i andre av våre forslag, som er presist utforma.

Eg starta med å snakka om Frode Jacobsen og Arbeidarpartiet sine sterke ord. Det vert sagt at det som skjer i dag, er uansvarleg og useriøst, men Senterpartiet meiner at det som er uansvarleg og useriøst, er å seia at me no skal venta tre månader før me gjer noko. Me må handla no. Det er det som er ansvarleg: å lytta til folk, lytta til næringslivet og fatta dei vedtaka som me gjer i dag.

Kristian August Eilertsen (FrP) [17:14:26]: I store deler av landet er bilen avgjørende for å få hverdagen til å gå rundt. Noen av partiene i denne sal anser bilen for å være den absolutte luksus, men for folk flest er bilen en nødvendighet. Derfor treffer dagens drivstoffpriser ikke bare lommeboka til folk flest, de treffer også selve livsgrunnlaget for svært mange familier.

For folk flest er prisene på bensin og diesel i praksis en straffeskatt for dem som må bruke bilen hver eneste dag. Den straffeskatten er ekstra hard for tiden. Vi ser nå at stadig flere familier sliter med å få endene til å møtes. Alt blir dyrere: mat, strøm, rente og ikke minst drivstoff. Når drivstoffregningen øker, rammer det arbeidsfolk, barnefamilier, pendlere, de som bor langt fra kollektivtilbud, næringsliv og de som driver små bedrifter. Når folk skal på jobb, levere ungene i barnehagen, komme seg til butikken, besøke besteforeldre eller stille opp på fritidsaktiviteter, finnes det ofte ingen andre alternativer enn bilen. Det er virkeligheten i mitt valgdistrikt, Troms. Kollektivtilbudet i distriktene er nesten ikke-eksisterende, og tog er noe vi kun har på 17. mai.

Også næringslivet blør som følge av de skyhøye prisene. Transportbransjen og bygg- og anleggsbransjen rammes særlig hardt. Entreprenørselskapet Brødrene Killi i Harstad forteller at de frykter at de kommer til å gå på tap i kontrakter der store kjøretøy og anleggsmaskiner benyttes. Det er kontrakter som pågår for tiden. Brødrene Karlsen Anleggsdrift og Bergneset Pukk og Grus i Balsfjord forteller at for deres del utgjør de økte drivstoffkostnadene store summer. Det er derfor Fremskrittspartiet sier klart og tydelig at nå må det bli billigere å fylle tanken i Norge. Da har Stortinget i realiteten to valg: å vente og se, sånn som regjeringen gjør, eller å ta grep for å trygge økonomien til folk flest og få prisene ned. Fremskrittspartiet setter alltid hensynet til det norske folk først. Derfor stemmer vi i dag for å få ned prisene på både bensin og diesel så fort som overhodet mulig.

Seher Aydar (R) [17:16:52]: I dag foreslår Rødt midlertidige kutt i avgiftene på bensin og diesel, for når prisene er så høye som nå, sier det seg selv at det går aller mest ut over dem som i utgangspunktet har lite å gå på hver måned. Sånn funker det: Har man lite, bruker man mer av inntekten sin til basisutgifter. For veldig mange i dette landet er det faktisk en basisutgift å betale for bensin eller diesel. Det er ikke sånn at alenemoren som skal kjøre ungen sin til trening eller aktivitet, bare kan slutte med det. Hun får bare dårligere råd. Det er dyrt å spise, det er dyrt å bo, og det er dyrt å komme seg fra a til b. Det er den virkeligheten folk lever i i dag.

Det trengs flere tiltak. Avgiftskuttene løser ikke alle problemene, men mange har hatt ganske trang økonomi altfor lenge, og de har ikke så veldig mye mer å gå på. De ulike tiltakene som trengs, trengtes i går, og de trengs både i dag og i morgen. De trengs for folk som kjører, men også for folk som ikke kjører bil. Folk som sliter med økonomien og med regningene, gjør det i både by og bygd. Vi må ha løsninger for folk enten de bor på Søndre Nordstrand eller i Balestrand, om de bor på Romsås eller oppe i nord. Løsningene er ulike for alle, men spørsmålet om midlertidig kutt i diesel- og bensinprisene handler egentlig ikke om en konflikt mellom by og bygd. Det gjør det ikke. Det handler om at man skal bøte på de store utgiftene folk i dag blir utsatt for, og at man faktisk skal komme med midlertidige tiltak for det. Det er det Rødt foreslår i dag.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [17:19:16]: Det som det går mot i dag, er at vi får slutt på at oljepriskrisen bare gir staten enorme inntekter, mens innbyggerne i olje- og gassnasjonen Norge er dem som flås ved bensinpumpene. Det vil være en merkedag i dette stortinget om vi kan få snudd på et sånt paradoks.

Jeg må ærlig innrømme at når jeg er hjemme på Askøy og snakker med innbyggerne der, med velgere, er det ingen av dem som skjønner logikken i at Norge, som tjener så mye på olje og gass, virkelig skal ha så høye bensin- og dieselpriser for innbyggerne sine. Svenskene har klart å redusere drivstoffavgifter uten å ha noen oljeinntekter. Det er på høy tid at innbyggerne våre også ser at

når det skjer sånt som dette, så makter Stortinget å ta grep som de kan forstå.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet snakker om trygg og god styring og ansvarlighet. Når vi ser resultatene av det Arbeiderpartiet kaller trygg og god styring, er jo det enorme pumpepriser, det er dobbelt så høy rente som nabolandene våre har, og det er matvarepriser som gir noe av verdens dyreste mat – mens statskassen stadig fylles.

Det er helt riktig som finansministeren sier: Alt må dekkes inn. Der er Fremskrittspartiet veldig behjelpelig: Det er inflasjonsdrivende når Arbeiderparti-regjeringen tar skattebetalernes penger og kaster dem bort på grønne prosjekter som ikke er lønnsomme, og som ikke fører til kutt. Det er inflasjonsdrivende når Arbeiderparti-regjeringen kaster vekk penger på enorme byråkratier i fylkeskommunene og hos statsforvalterne. Det er inflasjonsdrivende når Arbeiderparti-regjeringen ikke makter å kutte i statsforvaltning. Man kan faktisk ta ned inflasjonen ved å gjøre alt dette. Det samme gjør man når man tar grep overfor det som er inflasjonsdriver nummer én: det grunnleggende i økonomien vår – kostnader til transport, mat og energi. Når man får ned disse kostnadene, kan man også få ned inflasjonen, og da er det også en god mulighet til å ta ned pengesløsingen i en offentlig sektor som har blitt for stor.

Nå er jeg glad for at det i hvert fall går mot handlekraft når det gjelder pumpene.

Mats Henriksen (FrP) [17:22:34]: I dag diskuterer vi vanlige folks økonomi. Det handler om småbarnsmoren som kjenner klumpen i magen når hun fyller tanken på bilen sin. Det handler om transportøren som heller lar lastebilen stå parkert. Det handler om vanlige folks og næringslivets lommebok.

For folk flest handler dette om friheten til å leve sitt eget liv: å komme seg på jobb, få levert ungene og få hverdagen til å gå rundt. For næringslivet handler det om å få varer fram og holde hjulene i gang. Når drivstoffprisene skyter i været, treffer det ikke bare bilistene. Det treffer hele verdikjeden.

I Trøndelag vet vi hva dette betyr i praksis. Det betyr høyere kostnader for transportører, entreprenører, bønder, havbruksaktører og alle som skaper verdier i dette landet. Det er et næringsliv som ikke kan sette driften på pause.

Så la oss slutte å late som om dette bare handler om uflaks. Ja, uro i verden påvirker prisene, men særnorske klimaavgifter er ønsket politikk fra Arbeiderpartiet. Dyrere drivstoff er ønsket politikk fra Arbeiderpartiet. Problemet er at dette rammer folk som ikke har noe alternativ. Det rammer næringsliv, og det rammer distriktene hardest.

Det er det som gjør Arbeiderpartiets linje så provoserende. Når prisene blir ekstreme, når presset på folk og bedrifter øker fra uke til uke, da svarer Arbeiderpartiet med å vente. De vil følge situasjonen nøye og komme tilbake til saken. Folk og næringsliv har ikke råd til å vente på Arbeiderpartiet.

Arbeiderpartiet velger den samme strategien de alltid velger når krevende debatter oppstår. De følger situasjonen nøye, og de lar det gå for langt. Da må Stortinget gripe inn og rydde opp. Arbeiderpartiet kaller det uansvarlig. Det som er uansvarlig, er at regjeringen ikke tar styring når landet trenger det. Slik styrer man ikke et land.

Fremskrittspartiet foreslår å kutte drivstoffavgiftene umiddelbart, bl.a. ved å fjerne veibruksavgiften midlertidig og CO_2-avgiften på farget diesel. Det ville gitt lavere priser på bensin og diesel nå. Vi er glade for at det nå ligger an til lettelser, selv om vi mener det burde vært gjort enda mer.

Til syvende og sist er dette et valg: Skal staten stå og se på mens regningen sendes til vanlige folk, eller skal vi faktisk gjøre noe med regningen? Fremskrittspartiet har valgt side. FrP står på siden til småbarnsmoren ved pumpen. Vi står på siden til transportørene som holder hjulene i gang, og næringslivet som skaper verdier i hele landet. Derfor støtter FrP i dag forslag om å redusere avgiftsnivået på bensin og diesel så snart som mulig.

Geir Inge Lien (Sp) [17:25:47]: I dag skal Stortinget stemme over tiltak som vil gje lågare drivstoffprisar, noko som er heilt avgjerande for store delar av norsk næringsliv, som transport, bygg og anlegg, sjøfart, fiskeri og landbruksnæringa, som er direkte avhengig av føreseielege og handterbare drivstoffkostnader. Når prisane vert for høge, rammar det ikkje berre bedriftene, det påverkar òg arbeidsplassar, investeringsevne og konkurransekraft.

Senterpartiet meiner det hastar å få på plass midlertidige lettar som kan gje effekt med ein gong. Å vente på seinare budsjettprosessar er ikkje tilstrekkeleg når kostnadsnivået allereie pressar verksemder i heile landet. Samtidig er det viktig at offentlege kontraktar tek høgde for ekstraordinære kostnadsaukar, slik at ikkje risikoen einsidig vert skuva over på bedrifta. Eit konkurransedyktig næringsliv krev politiske avgjerder som verkar når behovet er der.

Høgre sitt forslag går ikkje langt nok. Det vil hjelpe, men ikkje nok for næringsdrivande som er avhengige av diesel. Nærskipsfarten, fiskeriflåten og anleggsbransjen treng handling no. Fleire plassar i landet går bedrifter konkurs. Difor er eg no glad for at Høgre vil støtte Senterpartiet sine grep, som tek høgde for at næringslivet òg vert omfatta i dette.

Det hjelper norsk næringsliv lite at Arbeidarpartiet følgjer situasjonen tett. Viss vi sit passive og ser på, er det ein stor fare for at det går dårleg i byggje- og anleggsbransjen. Transportbedrifter vil då miste oppdrag, og tilsette vil verte permitterte. Då aukar kostnaden for staten, men desse kostnadene ser det ikkje ut til at Arbeidarpartiet tek med seg inn i sin rekneskap.

Margit Bye (MDG) [17:28:20]: Dette er andre gang jeg møter i Stortinget. Det er en stor ære og et stort ansvar. 3 246 318 mennesker gikk til valgurnene for å få akkurat dere som sitter i denne salen, til å representere seg i det norske demokratiets høyeste og mektigste organ. Vi som har det enorme privilegiet det er å kunne gå opp til Stortingets talerstol, har ikke bare ansvar for å fremme egen politikk; vi har ansvar for å sikre stabilitet for dem som bor i dette landet, forutsigbarhet for næringslivet og noe så kjedelig som budsjetter i balanse. Vi har ansvar for hvordan politikken vi fører i dag, vil påvirke dem som fødes i morgen, og de barna som lever på andre siden av kloden.

Vi har selvsagt et ansvar for å finne løsninger for dem som sliter med økonomien nå, men å kaste om seg med milliarder utenfor de vedtatte budsjettavtalene og uten å være ærlig på hvor man skal ta de pengene fra, er ikke ansvarlighet. Den ansvarlige løsningen ville vært å sette seg ned med de andre budsjettpartiene, som voksne mennesker, og finne løsninger i fellesskap. Det har rød-grønn side gjort tidligere. Da har vi sikret mer penger til kommunene, bedre miljøpolitikk, bedre distriktspolitikk og ikke minst mer til dem som trenger det aller mest.

Det kunne vi gjort nå også, for det finnes flere tiltak som raskt vil hjelpe dem som sliter med å få økonomien til å gå opp, uten å svekke klimapolitikken. Vi kan til og med innføre tiltak som ikke bare hjelper dem som kjører dieselbil, men også dem som ikke har råd til bil, og fortsatt sliter med regningene.

MDG har foreslått ett av dem i dag: at alle pengene staten tjener på disse avgiftene, deles ut igjen til folket – 1 700 kr til alle og det dobbelte til dem som bor minst sentralt og dermed er mest avhengig av bilen. Vi er åpne for flere løsninger, men det krever at Senterpartiet tar seg sammen og setter seg ned med budsjettpartiene sine framfor å hoppe på det første og beste Høyre-forslaget de ser.

Jeg må avslutte med å si at det ikke hjelper å være selvforsynte på olje når oljeprisen styres av hva personer som Donald Trump og Mojtaba Khamenei foretar seg. Jeg lurer på hvor mange oljekriser vi egentlig må oppleve i dette landet før vi skjønner at olje og gass ikke er en trygg vei framover. At Stortinget ikke bruker anledningen til å redusere oljeavhengigheten og trygge nordmenns økonomi og energisikkerhet for framtiden, men tvert imot forverrer den, er for meg uforståelig og enormt skuffende.

Bård Hoksrud (FrP) [17:31:34]: Dette er jammen en spesiell debatt å sitte og høre på. Vi har altså en finansminister som sier at det er snakk om noen få hundrelapper. Det er ikke snakk om noen få hundrelapper. Det er snakk om ganske mye penger for folk som kjører en del og er avhengig av bilen. Det er i hvert fall arrogant overfor dem som f.eks. driver i entreprenørbransjen eller i næringslivet innenfor transportbransjen, og som nå ser livsverket sitt gå til grunne og ende i ruiner fordi man ikke har en regjering som er villig til å gjøre noe med den situasjonen de står midt oppi. Det er også slik at vi har offentlige anbud – hvor det ofte er staten eller det offentlige som bestiller – der det ikke er mulighet til å gjøre noe med kontraktene for å møte en kostnadsvekst som eksploderer. Det gjelder både drivstoff og andre kostnader i samfunnet.

Jeg håper finansministeren hører etter nå, for en av disse ringte til meg går. I den bedriften brukte man i går 30 000 kr på drivstoff. For den bedriften varer det fra én til to dager. Det er en ganske stor bedrift. Det betyr for dem at kostnadene har økt med nesten halvparten. For meg er i hvert fall ikke det 200–300 kr eller noen få hundrelapper. Når marginene kanskje er 2–5 pst. på bunnlinja, handler det for mange om å overleve eller ikke overleve. Vi har bedrifter som nå sier det er bedre å sette seg ned og stoppe å bruke maskinene fordi det er den billigste konkursen. Hvis man begynner å jobbe og gjør jobben, koster det enda mer for eieren som prøver å få bedriften sin til å gå rundt, og han kommer til å gå med et enda større tap og få en enda større konkurs. Det er virkeligheten for mange som driver i entreprenørbransjen og andre steder. Da er det rimelig spesielt å høre på finansministeren og representanter for regjeringspartiet.

Jeg registrerte at representanten fra mitt hjemfylke synes aksjonen «dieselbrølet» var en dårlig greie. Dette er ikke noen dårlig greie. Dette er faktisk realiteten og virkeligheten til folk som jobber der ute, helt vanlige mennesker og familier som er bekymret, folk som ser at de mister jobben sin fordi det går gærent med bedriften, nettopp fordi man har en regjering som ikke er villig til å ta tak i de utfordringene man står midt oppi. To bedrifter – én i Vest-Telemark og én i Kragerø, der representanten Blikra er fra – velger å legge ned for å unngå å gå konkurs. Det er realiteten der ute, og det er den virkeligheten bedriftene nå står i.

Man må slutte å holde på og late som om dette ikke er viktig. Dette er skikkelig alvor for veldig mange bedrifter i landet. De forventer at vi i denne salen handler, og derfor er jeg glad for at det blir flertall for noe.

Isak Veierud Busch (A) [17:34:46]: En pumpepris på drivstoff på rundt 30 kr literen går hardt ut over bilister, familier og næringsliv. Det handler om lommeboka til folk og om vilkår for næringslivet. Særlig merkes dette godt ute i distriktene der det ikke finnes andre muligheter enn å kjøre bil, for bussen, om den finnes, går kanskje to ganger i døgnet. Et vedvarende prisnivå som dette krever at vi tar grep. Det tror jeg de fleste her kan være enige i.

For en liten anleggsbedrift på Ørland med ti ansatte, som jeg kjenner til, snakker vi om en økning på mellom 60 000 kr og 70 000 kr i måneden om dette prisnivået holder seg. Det er i realiteten snakk om hele bunnlinja og vel så det. Det er klart det er alvorlig, og Arbeiderpartiet tar det på alvor.

Dette må vi finne løsninger på, men de løsningene vi kommer fram til, må være så treffsikre som mulig, slik at vi faktisk løser det som er problemene, uten å skape andre problemer. Jeg er usikker på om noen av de forslagene som ligger an til å få flertall i dag, er treffsikre nok, særlig med tanke på den korte tiden Stortinget har hatt til rådighet for å vurdere forslagene og konsekvensene av dem.

Arbeiderpartiet deler Stortingets iver etter å få ned kostnadene for folk, men når flertallet vedtar å bruke så store penger som i dag uten inndekning for det, kan man få inntrykk av at ansvarligheten for et helhetlig budsjett blir avglemt i den iveren. Vi må faktisk ha inndekning for dette, og det tror jeg alle partier som anser seg selv som ansvarlige styringspartier, egentlig kjenner litt ekstra på i dag. Vi må unngå å kaste barnet ut med badevannet og øke presset i økonomien på en måte vi ikke har god nok oversikt over, gjennom hastevedtak.

La meg avslutte med å si at vi tar denne situasjonen på stort alvor. Dette må vi få løst, men det må løses innenfor ansvarlige økonomiske rammer for landet vårt.

Joakim Myklebost Tangen (FrP) [17:37:10]: Folk står no ved pumpene og fyller drivstoff til skyhøge prisar, og vi har nyleg fått ein skrekkeleg rekord. Drivstoffprisane i Noreg har altså bikka 30 kr literen. Dette er ikkje fjern statistikk. Dette er kvardagen til folk. Det er ikkje eit problem vi kan sitje og håpe på at skal gå over. Det er ikkje eit skrubbsår som skal gro. Det er ein akutt situasjon for norske innbyggjarar og for norske bedrifter.

Når drivstoffprisane skyt i vêret, stoppar ikkje konsekvensane ved pumpa når det skal betalast. Nei, det spreier seg ut gjennom heile samfunnet. Transportkostnadene aukar, og prisane på varer aukar. Til slutt er det igjen norske hushald som sit att med rekninga, den same rekninga dei hadde ved pumpa. Vi får tydelege åtvaringar frå både bygg-, transport- og anleggsbransjen om at dersom dette fortset, kjem konkursane, og at arbeidsplassar står i fare.

Arbeidarpartiet er veldig glad i å snakke på inn- og utpust om trygg styring, men er det verkeleg trygg styring å la folk stå aleine med dei prisane vi no ser på opp mot 30 kr literen? Er det trygg styring å sende rekninga rett til dei som allereie slit med å få endane til å møtast?

Bilen er ikkje eit luksusgode slik mange gjerne trur, og det er slett ikkje slik at folk køyrer bil for artigheit. Bilen er ei nødvendigheit i kvardagen til folk. Dei som blir ramma hardast av dei høge drivstoffprisane, er folk som bur på bygda. Der har ikkje alle heller råd til å kjøpe seg ny elbil, for ein ser jo av statistikken at dei som har god råd, køyrer elbil, mens dei som ikkje har like god råd, beheld den gode, gamle bilen sin nokre år til.

Alternativa på bygda eksisterer kanskje ikkje heller. Bussen går ikkje. Enkelte plassar veit ein knapt nok kva ein buss er for noko, for dei har aldri sett han. Ein snakkar gjerne om eit kollektivtilbod som skal vere så godt, men mange plassar i Noreg eksisterer ikkje det. Dei som bur på bygda og er avhengige av bilen, er folk som skal levere i barnehagen, 1skal på jobb, skal handle på butikken. Som eg sa, er det ingen andre alternativ, og då må dei stå ved pumpa og fylle for 30 kr literen. Det er dei som blir ramma hardast av dette. Dei står no ved pumpene og fyller til skyhøge prisar, og her sit vi i Stortinget og har moglegheita til å gjere noko med det.

Vi kan ikkje sitje stille og sjå på at folk blir flådde. Vi har eit ansvar for å lette presset på folk, for å sikre arbeidsplassar og for å ta ansvar i ei krevjande tid.

Bjørnar Laabak (FrP) [17:40:12]: Når jeg passerer en pumpe nå – og jeg kjører forbi noen pumper, kanskje ikke hver dag i uka nå, men sånn ellers – tenker jeg at når pumpeprisen er på det nivået som den har vært den siste tiden, vil det gå litt tid, og så vil næringslivet, transportnæringen, anleggsbransjen og ikke minst bøndene og traktorene sørge for at vanlige folk må betale vesentlig mer når de går i matbutikken. Matvareprisene har vel økt med over 20 pst. de siste to–tre årene, og de kommer til å øke enda mer hvis ikke prisene går ned på pumpene. I tillegg har vi store økninger i kommunale avgifter rundt i kommunene, og vi har økning i bompenger.

Det er blitt vanskelig for folk, selv om noen snakker om vanlige folk og trygg styring. Norgespris ble innført for å lette trykket for folk, men det er veldig mange som ikke har tilgang til norgespris. Det er mange som ikke er digitale, og som ikke har noen til å hjelpe seg til å bestille en lavere pris på strømmen.

Det er noen som har mulighet til å kjøre noen mil, hvis man har bil og pumpeprisen er lav nok, til over

grensen hvor de halverer matmomsen, noe som betyr at momsen på den andre siden av grensen er en fjerdedel av det vi har her i Norge. Bensin og diesel er også vesentlig rimeligere. Man ser nå hvilken betydning det har for Norge. Det kommer til å valfarte titusenvis av mennesker de neste dagene og ukene og legge igjen milliarder av kroner på den andre siden av grensen. På toppen av det hele er det bare gratis parkering.

Jeg tenker at det vi gjør nå, med at det er flertall for å redusere avgifter på bensin og diesel, er smaken av FrPs politikk, så dette er uansett en glede. Vi ville nok ha gått mye lenger i Fremskrittspartiet, hvis man ser på vårt alternative budsjett, men det er litt «velkommen etter». Vi får glede oss over det lille som kommer til å gagne vanlige folk og innbyggerne i landet vårt.

Guri Melby (V) [17:43:03]: Debatten så langt har gitt oss noen svar. Høyre, FrP, Senterpartiet, KrF og Rødt vedtar i dag en svekkelse av statsbudsjettets stilling, med minst 6 mrd. kr, trolig mer. De samme partiene har ingen forslag om inndekning og vil aldri kunne bli enige om det heller. Så har vi en regjering som nærmest uten motstand tar Stortingets vedtak til etterretning, og godtar at vedtaket omfatter et av partiene som har skrevet under på en budsjettavtale der det står:

> «Gjennom inngåelse av denne avtalen forplikter partiene seg til å stemme for enigheten om statsbudsjettet for 2026 og ikke danne noen andre flertall i forbindelse med statsbudsjettbehandlingen eller andre vedtak som har vesentlige budsjettmessige konsekvenser i 2026 (...)»

I min bok er 6 mrd. kr vesentlige budsjettmessige konsekvenser, og det står ingen forbehold om at dette ikke skulle gjelde dersom det oppstår uforutsette hendelser. Likevel aksepterer altså både Arbeiderpartiet og de andre budsjettpartnerne at avtalen brytes. Det får ingen konsekvenser.

Maria Aasen-Svensrud sa: «Slik styrer vi ikke Norge.» Vel, dette viser vel nok en gang at Arbeiderpartiet regjerer på Senterpartiets nåde, og at regjeringsmakt er viktigst, helt uavhengig av sak og konsekvens.

Finansministeren holdt et godt innlegg tidligere i debatten, og det er lett å være enig i hans analyse. Økt oljepengebruk fører til prisøkninger. Det rare er at det har vært Arbeiderpartiets løsning også i budsjettforhandlinger: økt oljepengebruk. I replikkordskiftet tidligere lot finansministeren som om det ikke var tilfellet, men årets statsbudsjett ble gjort opp med en økt oljepengebruk på 4,6 mrd. kr.

Jeg har også lite sans for den snuoperasjonen Høyre har foretatt de siste dagene. Det er ikke ansvarlig, og det hjelper lite å skylde på at Arbeiderpartiet har vært like lite ansvarlig, for begge deler er akkurat like ille.

Beskrivelsen om at vi står i en alvorlig energisituasjon, er helt reell. Spørsmålet er hvordan vi løser den alvorlige situasjonen. Løser vi den ved å opprettholde energiforbruket i Norge, eller løses den situasjonen faktisk ved at vi greier å få ned forbruket av fossil energi? Det skuffer meg at ingen av de partiene som stemmer for disse avgiftslettelsene, i det hele tatt er i nærheten av å reflektere rundt den problemstillingen.

Problemet nå er at vi kommer til å svekke statsbudsjettet med 6 mrd. kr. Det vi ser for oss framover, er at regjeringen vil ende med å trenere og problematisere dette vedtaket så lenge som mulig og legge fram noen forslag til inndekning som flertallet ikke vil akseptere, og så er vi kommet like langt. Arbeiderpartiet har gjentatt kritikken av prosessen, men heller ikke i løpet av denne debatten har de kommet med ett eneste svar på hva de har tenkt å gjøre for faktisk å avhjelpe den situasjonen vi står i.

Jeg vil fortsatt utfordre regjeringen til å gjøre nettopp det. Det finnes måter å løse denne situasjonen på som ikke handler om å vedta ting over bordet her i dag, men heller ikke vente til revidert nasjonalbudsjett.

Sverre Myrli (A) [17:46:24]: La meg starte med et lite sitat:

> «Jeg må si til dem som anfører at prisstigningen i Norge er et problem, at det er jeg enig i. Det tilsier at opposisjonen holder opp med å øke prispresset gjennom sitt press i Stortinget.»

Det er ordene fra daværende statsminister fra Høyre, Kåre Willoch, i den velkjente debatten om bl.a. bensinavgiften i Stortinget 29. april 1986, en debatt som flere har vist til i dag. Det var kloke ord av statsmannen Kåre Willoch.

Det er like viktig i dag som det var i 1986 at vi holder orden i økonomien, og det er krevende tider, med altfor høye drivstoffpriser. Det er argumentert både for og imot forslagene i dag, men det er selve behandlingen av disse forslagene jeg vil si noe om. Nå skal vi altså på to dager, uten komitébehandling, uten å utrede det, behandle flere forslag som vil koste mange milliarder kroner – uten inndekning.

Trond Helleland og andre har jo rett i at det ikke er det kuttforslaget alene som vil føre til renteøkning, men det er totaliteten i økonomien. Og til Geir Pollestad: Ja, Stortinget har ansvaret for avgiftene, men Stortinget er ansvarlig for både inntekter og utgifter i statsbudsjettet. Det er det som er poenget her: at det ene forslaget nå legges på toppen av mange andre forslag uten inndekning. Skal det dekkes inn ved å kutte i norgespris, så strømmen blir dyrere? Skal en kutte i landbruksoverføringene? Skal en øke barnehageprisene igjen? Hvordan skal det forslaget dekkes inn? Igjen: Det er ikke det forslaget

alene som eventuelt bidrar til økning i renta, men det er totaliteten i økonomien.

Jeg er ikke i tvil: Det vil bli godt mottatt å sette ned bensin- og dieselprisen, som er altfor høy i dag, men er det det mest fornuftige å bruke 3–4 mrd. kr på? Det er jo det spørsmålet vi må stille oss. Er det andre ting vi kunne ha vedtatt her nå, som er mer målrettet? Og som sagt: Noen må ta ansvaret for totaliteten i økonomien, hvor kjedelig det enn høres ut.

Det hjelper lite for en som kjører mye, å få 500 kr eller 600 kr i lavere bensin- og dieselutgifter i måneden, hvis resultatet nå blir at låneutgiftene øker betraktelig, kanskje med mye mer. For å avslutte med en annen som var delaktig i debatten i 1986: Alt henger sammen med alt.

Ine Eriksen Søreide (H) [17:49:52]: Det er ikke forslagene, men måten det skjer på, sa representanten Frode Jacobsen i sitt innlegg. Da synes jeg det er veldig rart at Arbeiderpartiet ikke har fremmet ett eneste forslag som går utover det å se an situasjonen, det å vurdere folks levekostnader i revidert nasjonalbudsjett i slutten av juni. Det er også påfallende å se at Arbeiderpartiet ikke er i nærheten av villig til å ta på seg ansvaret for at de selv har havnet i denne situasjonen. Faktisk har de ikke engang klart å overbevise sin budsjettpartner Senterpartiet gjennom lange møter i går kveld og gjennom natten om at de ikke bør stemme for forslagene og ikke fremme egne forslag.

Så er diskusjonen stor om inndekning, og som vanlig vil man fremme inndekningsforslag også fra Høyres side i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Det legges til grunn fra enkelte at dette vil øke oljepengebruken, men da minner jeg bare om at Høyre har fremmet budsjettforslag gjentatte ganger i den fireårsperioden vi har bak oss, og det året vi nå har bak oss i Stortinget, som gjør opp budsjettene gjennom omprioriteringer som bidrar til lavere oljepengebruk enn regjeringa. Det kommer vi til å fortsette med.

Det diskuteres høylytt om dette forslaget er godt nok utredet. Jeg mener ikke at det er et argument at andre har gjort tilsvarende ting, men jeg synes allikevel det er interessant med forslaget om norgespris. Det ble fremmet av regjeringa, som da bare besto av Arbeiderpartiet, 31. januar – dagen etter at Senterpartiet hadde gått ut av regjering. Finansdepartementet – som til da var ledet av Senterpartiet – skulle ha utredet saken, men hadde ikke utredet den. Jeg synes det er spesielt å se at det skal brukes som et argument mot opposisjonen som ønsker å gi folk lavere pumpepris og bedre råd i en veldig vanskelig situasjon, at de ikke selv hadde utredning eller kontroll på norgespris. Det kom 26 klager, og saken ble tatt til ESA. Det kan man gjerne fortsette å diskutere, men jeg synes Arbeiderpartiet skal være litt forsiktig med å stemple ethvert forslag fra opposisjonen som uansvarlig, dårlig utredet og ikke gjennomførbart bare fordi vi er uenige i Arbeiderpartiets linje, og at Arbeiderpartiet ikke har hatt noen ideer til hvordan vi kan løse den akutte situasjonen folk nå føler på kroppen.

Jeg kan love fortsatt ansvarlighet fra Høyre, og jeg kan love at vi kommer med inndekning i revidert nasjonalbudsjett, akkurat som vi gjorde fra Stortingets side både under pandemien og i andre sammenhenger. Dette er et forslag som skal bidra til at folk får bedre råd nå.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [17:53:15]: Gjennom denne debatten har vi gått fra å prate om et tiltak som i går så ut til å være stipulert til 3–4 mrd. kr, til nå å være oppe i rundt 6,7 mrd. kr. Det er ganske mye penger. Og la meg være tydelig på én ting: Det er helt vanlig å være avhengig av bil i Norge. Folk skal på arbeid, de skal levere i barnehagen, og de skal få hverdagen sin til å gå opp – og transportbransjen kjenner det minst like hardt som vi som er privatbilister. Så ja, drivstoffpriser betyr noe, men det stopper ikke der, for når drivstoffprisen går opp, drar det med seg resten av økonomien. Det er dyrere å frakte varer, det er dyrere å produsere, og til slutt er det dyrere å leve. Det er derfor folk nå kjenner at det strammer seg til – ikke bare ett sted, men over hele linja. Da mener jeg det er vesentlig at alle 169 representanter stiller seg spørsmålet: Når vi nå prater om å bruke 6,7 mrd. kr, treffer vi godt nok?

SV mener at det å bruke så store summer på å kutte i drivstoffavgifter alene treffer altfor smalt. Det hjelper noen, helt sikkert, og det er riktig for både bilister og for næringer som er helt avhengig av transport, men det løser jo ikke hele bildet folk står i. Derfor mener vi at når staten nå får ekstra inntekter fordi prisene er så høye, bør de pengene kommer tilbake til helt vanlige, ordinære folk direkte, slik at det faktisk gir mer å rutte med i en hverdag der mye har blitt dyrere. Det vil også komme transportbransjen til gode fordi kundene deres får bedre råd, og fordi presset i økonomien dempes.

Samtidig må vi ta på alvor det mange reagerer på, og det gjør jeg også selv: at prisene går raskt opp på pumpa, men innmari sakte ned igjen. Derfor foreslår SV også tiltak for å følge opp prissettingen i bensinmarkedet eller drivstoffmarkedet, slik at folk er trygge på at de ikke betaler mer enn nødvendig.

Jeg vil si det én gang til: 6,7 mrd. kr er innmari mye penger. Når det virker som flertallet er mer opptatt av å vise handlekraft enn hva som faktisk virker, blir det ekstra viktig å stoppe opp og spørre: Treffer vi godt nok? For SV er det helt avgjørende at når vi bruker så store summer på en måte som treffer bredden i samfunnet og alvoret i situasjonen folk står i, må vi være treffsikre. Når

krisen treffer bredt, holder det ikke med smale løsninger, som flertallet i denne salen har tenkt å votere over i dag. Eller enkelt sagt: Når alt blir dyrere, må politikken være stor nok til å møte det. SV er klar til det.

Alf Erik Andersen (FrP) [17:56:29]: «Når krisen inntreffer, kreves ekstraordinære tiltak i en ekstraordinær situasjon.» Dette er et uttrykk som ofte er brukt av flere politikere, og i den urolige verdenen vi nå lever i, er det vår oppgave som folkevalgte å sørge for at innbyggere og næringsliv i Norge skånes fra uroligheter rundt oss i størst mulig grad. Vi er i en unik situasjon med tusenvis av milliarder på bok, og i en ekstraordinær situasjon som verden nå er i, passer uttrykket om ekstraordinære tiltak svært godt. Her snakker vi om nærmest småpenger når vi samtidig har ekstraordinære inntekter, og det forstår folk.

Det folk ikke forstår, er passivitet. Da innbyggere og næringsliv ble flådd med høye strømpriser, gikk det månedsvis før regjeringen kom med tiltak, og det etter stort press fra Stortinget. Lærte ikke regjeringen noe av den situasjonen? Statsråd Aasland brukte den gangen kraftuttrykk om strømprisen som jeg ikke vil gjengi fra denne talerstolen, men tydeligvis har han ikke lært noe som helst. Hadde derimot regjeringen lært noe av strømsjokket, ville den hatt all mulighet til å komme Stortinget i forkjøpet med forslag som kunne håndtert drivstoffsjokket. Regjeringen valgte passivitet, og derfor har vi debatten her i dag. Regjeringen kunne satt seg i førersetet, men valgte å stå igjen i veikanten.

Det å sitte i mindretallsregjering er en øvelse i seg selv, og den øvelsen håndteres dårlig. Begrunnelsen for det er som følger: Dersom Arbeiderpartiet hadde åpnet vinduene på kontorene sine og lyttet til folk på utsiden, ville de skjønt hva innbyggere og næringsliv nå mener om drivstoffprisene. Dersom Arbeiderpartiet hadde åpnet døra og gått ut og snakket med folk og næringsliv, ville de ha fått en dialog om hva folk der ute mener om drivstoffprisene. Dersom Arbeiderpartiet likevel vil påstå at de har gjort nettopp det, lurer jeg på om holdningen er å snu det andre kinnet til, ikke ta inn over seg at de er valgt av folket, eller gjøre et tappert forsøk på å prate det bort i parlamentariske fraser. Det er nok en kombinasjon av alle tre.

Heldigvis har et flertall på Stortinget valgt en hastebehandling her i dag – en hastebehandling de der ute forstår. Heldigvis er det et flertall som åpner vinduene, går ut døra og lytter til folk og næringsliv. Jeg er stolt av at det var nettopp Fremskrittspartiet som satte debatten på dagsordenen – først i media. Så fort vi skjønte hvor dette bar, fremmet vi et forslag på Stortinget, for 14 dager siden, med tiltak for lavere drivstoffpriser. Dagens debatt her i Stortinget har regjeringen rett og slett utløst selv.

Frank Edvard Sve (FrP) [17:59:51]: Det er litt synd at han ikkje er i salen, men finansministeren har altså ved fleire anledningar i dag sagt at det berre er nokre hundrelappar som kjem til innbyggjarane, og at ein vil få renteaukar til mange tusen kroner i fanget. Det har vorte sagt fleire gonger. Eg må innrømme at eg er ganske lei av å høyre – altfor mange gonger – statsrådar vere ganske så arrogante overfor denne salen. Eg vil minne om at det etter § 75 i Grunnlova – det står klokkeklart – høyrer Stortinget til å fastsetje skattar, avgifter, toll og andre offentlege bører. Det er også ein annan paragraf, § 82, og der står det:

> «Regjeringa skal gje Stortinget alle dei opplysningane som trengst for behandlinga av dei sakene ho legg fram. Ingen medlemmer av statsrådet må leggje fram urette eller villeiande opplysningar for Stortinget eller eit stortingsorgan.»

Vi veit at Arbeidarpartiet, som Søreide heilt korrekt påpeiker, la fram noregspris dagen etter at Senterpartiet gjekk ut av regjering. Noregspris skulle koste 6–7 mrd. kr. Dei siste anslaga for 2025 er no 12 mrd. kr. Det var ikkje akkurat noka utgreiing som låg bak det. I dag høyrer vi likevel finansministeren nærmast true fleirtalet i Stortinget om at det vert kraftige renteaukar viss vi vedtek å kutte avgiftene, noko som ligg til denne salen – ingen andre.

Eg høyrer frå representantar for Arbeidarpartiet, og også frå statsråden, det ein kan oppfatte som at ein ikkje ønskjer å gjennomføre det Stortinget her vedtek. Eg synest det er alvorleg. Eg synest ikkje det høyrer heime i denne salen. Eg vil at statsråden eller nokon frå regjeringa går fram på talarstolen og forklarar meg at når vedtaket er gjort her i Stortinget – vedtaket er å setje ned avgiftene frå 1. april – då vert det slik. Såpass må vi faktisk gjere på vegner av det norske folk – vi må fylgje det regelverket og det som står i Grunnlova. Eg aksepterer ikkje at ein ikkje fylgjer det. Eg vil stille spørsmål om det er villeiing frå statsråden når det vert hevda at ein får renteauke viss opposisjonen fremjar noko, men ikkje viss Arbeidarpartiet og regjeringa gjer det.

Bård Hoksrud (FrP) [18:03:06]: Representanter fra SV, Arbeiderpartiet og MDG lurer på om dette treffer riktig, og hvor bra det er. Da tror jeg man skulle vært med partiene som er til stede i transportkomiteen, som var i Vestfold og Telemark i forrige uke. Hva var tilbakemeldingen fra Lastebileier-Forbundet, og hva var tilbakemeldingen fra MEF? Dette er noe av det de er veldig opptatt av at vi må levere på, for det handler faktisk om bedriftene overlever eller ikke.

På boligmarkedet i mitt hjemfylke, Telemark, er det omtrent like tørt som i Sahara når det gjelder nye boligprosjekter og dem som jobber innenfor bygg- og an-

leggsnæringen. Det vet Telemark-benken, for vi fikk møte noen av dem som driver i næringen. Det er dette tiltaket de er tydelig på at vi i hvert fall må levere på.

Derfor er det bra at forslaget, om noe Fremskrittspartiet foreslo allerede 9. mars i år, endelig får flertall i salen, og det er bra at noen partier nå har snudd 360 grader rundt. Vi gleder oss over at det faktisk er et flertall nå.

Jeg tror at finansministeren, statsministeren og flere av disse nå bør ut og snakke med dem dette gjelder. Det er ganske heftig å snakke med unge mennesker som har tatt over en familiebedrift som kanskje har blitt drevet i 10, 15, 20, 30 eller 40 år, som nå enten står på randen av å gå konkurs, eller akkurat har gått konkurs. Det er virkeligheten der ute.

Det er frustrasjon, og de opplever altså et politisk flertall og en regjering som ikke tar dette på alvor i det hele tatt. Vi har til og med en finansminister som sier at han skal komme tilbake. Det er det som er forskjellen, for Arbeiderparti-representanter står og sier at de er enige, men de skal bare bruke tre måneder til, før de skal fatte en beslutning i juni. Mange av disse bedriftene har ikke tre måneder til. Å gå til banken og si at de trenger tre måneder til fordi det kanskje kommer en ordning, holder ikke. Mange av dem er på randen av konkurs, og de trenger å få beskjed om at vi gjør noe med disse prisene og sørger for å redusere avgiftene, sånn at man kan overleve, dra ut og fortsatt levere.

Jeg vil heller at vi skal ha folk i jobb som jobber 100 pst. og gjør noe med forfallet vi har på veinettet vårt og bygger nye trafikksikre veier, istedenfor at vi skal sende dem til Nav, med alle de negative konsekvensene det har. Det handler om titusenvis av arbeidsplasser. Derfor håper jeg virkelig at dette blir vedtatt i dag. Det er hvert fall en god bursdagspresang hvis det blir det.

Mirell Høyer-Berntsen (SV) [18:06:19]: Vi lever nå i en tid hvor alt beveger seg raskere, og usikkerhet blir et konstant bakteppe for oss som skal lede i tiden vi befinner oss i. De globale konjunkturene slår direkte inn i vår lokaløkonomi og gjør med ett at det ikke bare er verdens børser som rister, men også folk i norske distriktskommuner, som får kjenne det på kroppen helt personlig og langt ned i lommeboka. Prisene stiger, og rentene skal sannsynligvis opp. For mange er ikke dette abstrakte kurver. Det er rett og slett hverdagen som ikke går opp.

Det holder imidlertid ikke med enkle svar på kompliserte problemer. Høyresiden vil hastebehandle et forslag om å kutte i drivstoffavgifter. De vil bruke raske politiske grep som virker i øyeblikket, men uten å vurdere konsekvensene. Dette er politikk som ser handlekraftig ut, men som i realiteten er uansvarlig, for når oljeprisen stiger, stopper ikke konsekvensene ved bensinpumpen. De brer seg gjennom hele økonomien: til matprisene, til transporten og til hverdagsutgiftene våre. Dette rammer alle – fra alenemoren til studenten og pensjonisten.

Skal vi bruke fellesskapets midler – og dette er mye av fellesskapets midler – må vi gjøre det grundig og rettferdig. Det handler om å bygge landet nedenfra og om å sikre at de som har størst behov, får den støtten som virkelig gjør en forskjell. Derfor foreslår SV noe helt annet. Når staten nå får ekstraordinære inntekter, mens folk får ekstraordinære utgifter, skal pengene tilbake til folk – direkte. Kontantutbetalinger til dem med vanlige og lave inntekter – raskt, treffsikkert og rettferdig.

Samtidig må vi styrke velferden. Fellesskapet skal ikke trekke seg tilbake i urolige tider. Det skal stå tydeligere fram. Vi må bygge landet nedenfra. Det betyr å handle sånn at de som har størst behov, får den støtten som virkelig gjør forskjell, og det trengs nå. Vi advarer derfor mot forhastede avgiftskutt. Erfaringen viser at store deler av gevinsten ofte blir igjen hos aktører i markedet i stedet for å komme nettopp folk til gode.

SV mener dette er altfor alvorlig til å hastebehandles. Det siste vår tid trenger, er folkevalgte som lar korte politiske poenger gå foran folks trygghet og økonomiske sikkerhet.

Sylvi Listhaug (FrP) [18:09:35]: Stortinget møter i dag en handlingslammet regjering med handlekraft. Det holder ikke å følge situasjonen nøye, sånn som det er nå. Sverige har en regjering som både har vedtatt å redusere matmomsen – det gjelder fra 1. april – og som i flere omganger har vedtatt å redusere drivstoffavgiftene. Det greier de helt uten å få en eneste krone i inntekter fra olje og gass, mens dette landet bare de siste ukene har fått enorme ekstrainntekter som følge av at vi er en sikker leverandør av disse viktige varene.

Fremskrittspartiet har kjempet lenge for å få ned avgiftene. Vi mener – ikke bare når det er dyrtid, men også ellers – at avgiftstrykket i Norge er for høyt. Da jeg krysset grensen i går og snakket med folk som var i butikken, eller som sto i kø ved pumpene der borte, var tilbakemeldingen helt entydig: De kan ikke begripe hvorfor vi skal ha det slik i Norge, når man greier å gjøre noe med det i Sverige. Dette var blant dem som er heldige, og som kan kjøre over grensen, men for mange i Norge er ikke det et alternativ, for de bor i deler av Norge der det er altfor langt å reise for å grensehandle.

Regjeringen følger situasjonen nøye – det er ikke bare Fremskrittspartiet og folk som reagerer på det. Tidligere LO-leder Roar Flåthen har sagt følgende til DN:

> «Jeg savner mer handlekraft og mer forståelse for hvordan denne situasjonen virker for folk flest. Jens og Jonas fremstår mer som økonomer enn sosialdemokratiske politikere.»

Jeg er helt sikker på at også mange innad i Arbeiderpartiet synes at dette ikke holder.

Det sies fra talerstolen her at trygg økonomisk styring er noe bare Arbeiderpartiet kan gjøre. Det er de som har monopol på det. Det er de sakene og forslagene som kommer fra Arbeiderpartiet, som er ansvarlige – alt annet er uansvarlig. Da må vi se på resultatene av politikken: Vi har et av Vest-Europas høyeste rentenivå, og vi har en inflasjon man ikke greier å få ned. Det som har bidratt til å dempe inflasjonen, er norgespris, som Arbeiderpartiet også hevdet ikke var mulig å innføre, men som ble innført, og som bidrar til å dempe inflasjonen og holde den på 3,1 pst. – ellers ville den vært 3,6 pst. Det kan vi også gjøre ved å redusere avgiftene, og det er ikke noe problem å finne inndekning. Det sløses med penger over en lav sko her i landet – til bistand, havvind, byråkrati, et nytt regjeringskvartal, som nå skal bygges videre ut, til en kostnad på over 20 mrd. kr. Det er nok av steder å kutte for å sikre folk flest bedre råd.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:12:51]: Politikk handler til sjuende og sist om folk. Det er vårt ansvar som folkevalgte i Stortinget å se hvordan folk i Norge har det, og vi må ta grep når vi ser at folk rammes så hardt som de gjør nå, både når det gjelder drivstoffkostnader, og når det gjelder andre kostnader. Vi må også ta grep når vi ser hvor hardt det rammer norsk næringsliv og norsk anleggsbransje.

Det er flere i denne debatten som har brukt litt harde ord og sagt at dette er altfor dårlig utredet. Dette er avgiftsvedtak. Er det noe Stortinget gjør – og alltid har gjort – er det avgiftsvedtak. Vi gjør det hvert eneste år. Det ligger i Stortingets mandat, det er Stortingets helt klare rolle, og det står i § 75 a i Grunnloven. Regjeringen kan ikke overprøve dette i ettertid; det er Stortinget som vedtar dette. Det er et stortingsvedtak – ikke et anmodningsvedtak.

I fjor skjedde det også noe ekstraordinært. USA fikk ny president, og et møte i det ovale kontor skapte mye uro rundt finansieringen av støtten til Ukraina. Da valgte regjeringen i mars å komme med 50 mrd. kr ekstra – mellom statsbudsjettet og revidert nasjonalbudsjett. Regjeringen så at dette var ekstraordinært, og Stortinget støttet opp under det fordi den internasjonale situasjonen skapte mer usikkerhet rundt Ukraina. Det var ikke utredet, men det var politisk vilje til å hjelpe Ukraina med 50 mrd. kr.

I år er det en voldsom krig i Midtøsten, og Hormuzstredet stenges. Vi ser at det rammer folk og næringsliv i Norge, og da ønsker stortingsflertallet å bruke 5–6 mrd. kr – en mye mindre sum enn det som ble brukt i fjor – på å avhjelpe situasjonen for folk og næringsliv i Norge. Og det er et avgiftsvedtak.

Diskusjonen om hva som er utredet eller ikke, er veldig hul. Poenget er at når det oppstår situasjoner internasjonalt, har Stortinget et ansvar for å lytte. I fjor var det situasjonen i Ukraina som gjorde at man utløste 50 mrd. kr ekstra. I år er det situasjonen for norske småbarnsfamilier, anleggsbransjen, transportnæringen, fiskerinæringen og jordbruksnæringen – de som holder Norge i gang, som gjør det. Det er akkurat like ansvarlig som mange andre tiltak. Senterpartiet mener det ville vært uansvarlig ikke å gjøre noe, spesielt fordi vi er opptatt av at det ikke skal være for store sosiale og geografiske forskjeller i Norge. Vi vet at økte kostnader rammer dem som har minst, hardest.

Jeg er glad for at det blir flertall for forslaget. Jeg tror mange, på tvers av alle partier, egentlig er enige i at det er klokt at avgiften settes ned.

Tonje Brenna (A) [18:15:49]: Jeg skal gi representanten Listhaug rett i én ting. Det er at det også i Arbeiderpartiet er utålmodighet og et stort ønske om å gjøre noe for å avhjelpe situasjonen for folk. Men jeg vil insistere på at det er mulig å ha et ønske om det og samtidig være opptatt av at vi har inndekning for de pengene vi vedtar å bruke, at vedtak gjøres på en korrekt måte, og at man, når man i flere omganger, fra denne talerstolen, har referert til både Stortingets forretningsorden og Grunnloven, tar seg bryet med å referere hele paragrafen, som jo er relevant. Det er sant, som jeg tror representanten Sve sa tidligere i debatten, da han refererte fra § 75 i Grunnloven, at det tilkommer Stortinget å bestemme skatter, avgift og toll. Men senere i samme paragraf står det også at det hører Stortinget til «å løyve dei pengesummane som trengst til statsutgiftene», så det er ikke helt urimelig at vi er uenige om å ha inndekning for det vi bestemmer i denne salen, når det gjelder skatt og avgift.

Finansministeren var klokkeklar. Han kommer til å følge opp de vedtakene Stortinget fatter i dag. Han bekreftet at veiavgiften kan settes ned fra 1. april, men han sa også noe annet, som også står i den samme Grunnloven som Frank Sve refererte til, og som handler om § 82, nemlig at «Regjeringa skal gje Stortinget alle dei opplysningane som trengst for behandlinga av dei sakene ho legg fram.» Han skyldte Stortinget å opplyse om at noen av de reglene som finnes i forbindelse med statsstøtteregelverk, og som handler om deler av de CO_2-avgiftsvedtakene vi gjør i dag, kan være noe komplisert og kreve regelendring. Derfor sier finansministeren, som korrekt er, at det kan det hende at han må komme tilbake til Stortinget med.

Det må i denne salen være mulig å være opptatt av å gjøre det bedre for folk og samtidig være ærlig på at man ikke kan gjøre opp regning uten vert, eller late som at

man kan gå over hodet på Stortinget hvis man skal endre regler som Stortinget har både plikt og rett til å rå over.

Vi er opptatt av å avhjelpe folk i den tiden vi lever i. Det var vi da vi senket barnehageprisen og SFO-prisen. Det var vi da vi økte barnetrygden og studiestøtten. Det var vi da vi senket skattene og innførte norgespris og strømstøtte. Det kommer vi til å fortsette å være i alle de vedtakene som fattes i denne sal.

La oss være enige om det vi er enige om: Det er riktig å gjøre noe for folk. Vi kan gjerne diskutere hvordan vi gjør opp regnestykket til slutt, når vi legger fram budsjetter eller alternative budsjetter, men å late som om det ikke er et poeng at vi faktisk kan dekke inn det vi forespeiler folk at vi skal få til, mener jeg Stortinget bør holde seg for god til. Selvfølgelig vil regjeringen følge opp de vedtakene Stortinget lovlig fatter. Det skulle bare mangle. Det er faktisk det som er regjeringens jobb.

Trond Helleland (H) [18:18:54]: Jeg vil komme med en liten justering av innledningen i forslag nr. 23, for vi må gjenta det som står i § 1, nemlig:

> «Fra 1. april, eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september 2026».

Dette må også stå i innledningen i forslaget, altså:

> «I stortingsvedtak om veibruksavgift på drivstoff for 2026 gjøres følgende endringer fra 1. april, eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september 2026».

Da er en gjort oppmerksom på det.

Når det gjelder de øvrige forslagene, har vi redegjort for det. Jeg vil bare presisere at vi vil støtte Senterpartiets forslag, bortsett fra forslag nr. 13, som går på dette med kontrakter. Jeg pekte på at regjeringen egentlig har gitt beskjed om at en skal ta hensyn til den typen endringer i kontrakter som inngås. Det regner jeg med at regjeringen vil følge opp.

Det har vært en fin debatt. Jeg synes Stortinget viser godt engasjement nå rett før påske og bidrar til at det blir en hyggeligere påske, både for næringsliv og for folk flest. Takk for debatten.

Guri Melby (V) [18:20:21]: Det meste er vel nå sagt, og jeg skal ikke bidra til å utsette påskeferien lenger enn nødvendig, men jeg mener likevel det er noe det er verdt å bemerke. Det er mange som har gått opp på talerstolen og sagt at dette må vi vedta i dag, for dette handler om folk, men så er det jo også viktig at vi lytter til alle folk, ikke bare noen. Det vi gjør her i dag, er å bruke potensielt over 6 mrd. kr på å løse et problem for noen folk, mens det er en del andre vi ignorerer. Det er sannsynligvis like mange som bekymrer seg for økt rente som bekymrer seg for økte drivstoffpriser, men det har det store flertallet ingen bekymring for. Mange er bekymret for økte matvarepriser. Det er man heller ikke villig til å gjøre noe med. Det finnes tiltak det er mulig å gjennomføre som ikke har i nærheten av den samme kostnaden som det flertallet ønsker å gjøre, og som er mer målrettet. Jeg synes det er synd vi ikke kan vurdere det sammen.

Blant andre representanten Listhaug sa at staten har blitt rikere, mens det har blitt dyrere for folk. Er det egentlig riktig? Vi er i en situasjon der oljefondets verdi er lavere nå enn den var før nyttår, så selv om Norge også tjener penger på at energikostnadene går opp, er det andre forhold ved verdenssituasjonen som ikke taler til vår fordel, f.eks. endret kronekurs. Spørsmålet gjenstår fortsatt: Hvordan skal dette betales, hvordan skal dette finansieres? Jeg har ikke hørt noen av de partiene som i dag tar til orde for kraftige utgiftsøkninger, komme med ett eneste konkret forslag til inndekning. Det mener jeg rett og slett er uansvarlig.

Det har vært flere partier oppe og sagt at det er andre tiltak vi heller burde gjort, som SV og MDG. Jeg er veldig enig i det. Problemet er at de har gitt Jonas Gahr Støre blankofullmakt til å føre akkurat den politikken han vil, og står igjen som gisler for en klimafiendtlig politikk som er kostbar og lite treffsikker.

I en urolig tid trenger vi trygg styring. Det er veldig langt fra det stortingsflertallet gjør akkurat nå.

Sylvi Listhaug (FrP) [18:22:56]: Jeg må kommentere det siste taler sa om oljefondet. Det er helt riktig at oljefondet nå er noe redusert, men ser vi historisk på dette, er det jo i de tidene det har vært urolig internasjonalt, at oljefondet har kjøpt seg opp. Det har man gjort gjennom å kjøpe en god del aksjer på det man kan kalle billigsalg. Det har gjort at når aksjemarkedet da går opp igjen, har man hatt en enorm gevinst. Det er en av grunnene til at vi sitter på et så stort fond i dag.

Det som skjer nå, er at vi får store ekstrainntekter, dvs. mer penger å investere. Det er ingen som skal selge seg ut av noen selskap nå. Det norske oljefondet sitter på disse selskapene – i hvert fall dem de mener det er fornuftig å sitte på – og dermed er det ingen som taper en krone, når man ikke selger aksjer – med mindre disse bedriftene går konkurs.

Det vil si: Man har tapt penger, og det var da man valgte å selge seg ut av Caterpillar, fordi man politisk, bl.a. i denne sal, var opptatt av å gjøre det, noe som førte til at man tapte et betydelig antall milliarder på det. Heldigvis bidro det også til at finansministeren tok grep, der Fremskrittspartiet støttet Arbeiderpartiet m.fl. for å ta hånd om oljefondet.

Jeg vil også si til slutt at jeg nå er veldig glad for at man endelig har fått gjort noe med drivstoffavgiftene.

Riktignok er det midlertidig, men jeg håper vi skal få til en forlengelse på det. Jeg håper også at man i denne salen kan gjøre en snuoperasjon med tanke på matmomsen. Nå ser vi at Sverige reduserer den, og vi ser at det sannsynligvis vil føre til en eksplosiv vekst i svenskehandel. Vi ser også at kunstgjødselprisene nå kan komme til å vokse. Det er en av faktorene det nå er grunn til å følge med på knyttet til hva som skjer nede i Midtøsten, om kunstgjødselproduksjonen også rammes og dermed matproduksjonen. Da mener jeg det også er grunnlag for å ta hånd om det.

Det er parti i denne salen som for få dager siden slaktet våre forslag om å redusere drivstoffavgiftene, som har kommet på bedre tanker. Jeg vil sende en oppfordring om at man kommer på bedre tanker også når det gjelder matmomsen, slik at folk kan få lavere matpriser også.

Marian Hussein (SV) [18:25:43]: Representanten Melby sa at SV har gitt en blankofullmakt til Støre, men jeg lurer på om representanten muligens har vært i en parallell verden de siste timene. I dag er det partiene Høyre og FrP, som hun har gått til valg sammen med, som har fremmet forslag om å bruke 6–7 mrd. kr – penger vi kunne ha brukt til gratis barnehage, å øke minstepensjonen eller utbetalt til dem som trenger det mest.

Det er ikke regjeringen som har fremmet dette forslaget til Stortinget i forbindelse med revidert statsbudsjett – dette er et forslag som ble fremmet i går, av partiet Høyre, som i dag utviser ganske uansvarlig pengebruk. Dette er ikke et forslag som kommer fra verken SV eller Støre – det kommer fra Venstres foretrukne samarbeidspartnere, FrP og Høyre.

Masud Gharahkhani hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [18:27:04]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Det blir ringt til votering.

Votering

Presidenten [18:36:42]: Stortinget går da til votering og starter med resterende saker fra Stortingets møte tirsdag 24. mars, dagsorden nr. 58.

Votering i sak nr. 7, debattert 24. mars 2026

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Erling Sande, Maren Grøthe og Kjersti Toppe om betre rammevilkår for organisasjonseigde kulturbygg (Innst. 168 S (2025–2026), jf. Dokument 8:73 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Bente Estil på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 2, fra Morgan Langfeldt på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 3–6, fra Ole Herman Sveian på vegne av Senterpartiet

Det voteres over forslag nr. 3, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen innføre en egen momskompensasjonsordning for frivillighetsbygg og -anlegg som i dag ikke kvalifiserer for kompensasjon i den ordinære momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner eller momskompensasjonsordningen for idrettsanlegg. Ordningen skal dekke momsutgifter til nybygg, påbygg og ombygging, både til bygg, anlegg og annen fast eiendom som er av betydning for aktiviteten innenfor frivilligheten.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 94 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.37.26)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen utrede hvordan alle organisasjoner som er registrert i Frivillighetsregisteret kan få tilgang til tilskuddsordninger til lokaler.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 82 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.37.44)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen sørge for en informasjonskampanje om eksisterende statlige finansieringsordninger for bygging/oppgradering av lokaler og arenaer til frivillig aktivitet.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 83 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.38.03)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå eksisterende statlig finansierte ordninger for universell utforming og energiøkonomisering, og komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan disse kan endres for å fange opp de behov som frivillige organisasjoner har som eiere av frivillighetsbygg og -anlegg.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 84 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.38.21)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi organisasjonseide kulturbygg og bygg eid av ideelle organisasjoner mulighet til å søke om merverdiavgiftskompensasjon for nybygg, påbygg og ombygging i tillegg til vanlig vedlikehold.»

Senterpartiet og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 61 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.38.39)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa, i samband med arbeidet med kulturarenastrategien, innanfor desentralisert ordning for tilskot til kulturbygg, greia ut ein særskild andel for frivillige lag, eller på annan måte sørgja for at fleire midlar kjem fram til dei frivillige laga.»

Senterpartiet, Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble vedtatt med 54 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.39.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen vurdere en egen momskompensasjonsordning for organisasjonseide kulturbygg for kostnader knyttet til oppgradering, modernisering, energieffektivisering og universell utforming for deretter å komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 8, debattert 24. mars 2026

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjerstin Lianes Kjøndal og Joel Ystebø om å skrinlegge Bufdirs råd om møter med kjønnsmangfold for offentlig ansatte (Innst. 167 S (2025–2026), jf. Dokument 8:77 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten har Silje Hjemdal satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen skrinlegge Bufdirs 'Råd om møter med kjønnsmangfold for offentlige ansatte'.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:77 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjerstin Lianes Kjøndal og Joel Ystebø om å skrinlegge Bufdirs råd om møter med kjønnsmangfold for offentlig ansatte – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble innstillingen vedtatt med 65 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.40.26)

Presidenten: Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 26. mars 2026

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Marian Hussein og Anne Lise Gjerstad Fredlund om et bedre tilbud innen psykisk helsevern (Innst. 171 S (2025–2026), jf. Dokument 8:74 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Rune Krutå på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Anne Grethe Hauan på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Audun Hammer Hovda på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 5, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Rødt
- forslagene nr. 6 og 7, fra Ida Lindtveit Røse på vegne av Kristelig Folkeparti

Det voteres over forslag nr. 7, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen i kommende budsjettprosesser sette av ekstra nasjonale forskningsmidler til forskning på bruk av tvungen psykisk helsevern/bruk av tvangsmidler, og at man oppretter et nasjonalt kompetansesenter for forskning og ideutvikling for riktig bruk av tvang i psykiatrien.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 96 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.17)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen prioritere det ambulante behandlingstilbudet i psykisk helsevern.»

Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 68 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.33)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Senterpartiet og Rødt. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen fremme tiltak som sikrer samhandling og samarbeid fra kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten til pasienter med behov for psykisk helsehjelp.»

Fremskrittspartiet og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Rødt ble med 60 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.52)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen forsterke innsatsen mot unødig medikamentbruk hos personer som søker psykisk helsehjelp, med vekt på hverdagsrehabilitering og hverdagsmestring.»

Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti ble vedtatt med 55 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.15)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen styrke samhandlingen mellom kommunale tjenester, rusbehandling og psykisk helsevern, øke kompetansen i tjenestene og styrke kommunale lavterskeltilbud.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 70 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.32)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen ta i bruk all tilgjengelig kapasitet og kompetanse innen psykisk helse og rus – offentlig, privat og ideell – og legge til rette for bedre samhandling mellom tjenestene. Dette inkluderer å vurdere gjenåpning eller videreføring av døgnbaserte tilbud og fagmiljøer som er lagt ned til tross for dokumentert erfaring og behandlingskompetanse.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 69 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, som et forsøksprosjekt, utrede og etablere en modell der psykisk helse organiseres i en mer sammenhengende behandlingskjede mellom kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten.»

Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 49 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.20)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen evaluere pakkeforløp innen psykisk helse fortløpende.

Presidenten: Bak tilrådingen står Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 53 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.48)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kraftig styrking av behandlingskapasiteten innen psykisk helse og rus, med særlig vekt på flere døgn- og langtidsplasser.

Presidenten: Bak tilrådingen står Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 54 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.14)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen styrke døgnbasert behandling for personer med ruslidelser og sammensatte rus- og psykiske lidelser, og legge til rette for reelle behandlingssentre med tverrfaglige team.

Presidenten: Bak tilrådingen står Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 55 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.37)

Videre var innstilt:

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomgå mål, virkemidler og ressursbruk i opptrappingsplanen for psykisk helse og legge fram en midtveisevaluering for Stortinget senest innen utgangen av 2027.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt.

Fremskrittspartiet, Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 96 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.05)

Videre var innstilt:

V

Stortinget ber regjeringen legge fram en oppdatert og forsterket opptrappingsplan for psykisk helse, basert på en midtveisevaluering, som blant annet skal inneholde:

– en konkret plan for økt ressursinnsats

– styringsgrep som sikrer at psykisk helse ikke taper i konkurransen om ressurser i helseforetakene
– særskilte tiltak for å redusere ventetidene for barn og unge
– tiltak for å styrke kommunale lavterskeltilbud og den kommunale oppfølgingen etter behandling
– sikring av økning i døgnplasser innen psykisk helsevern
– sikring av utvikling av desentraliserte tilbud innen DPS
– videre utbygging og styrking av ACT- og FACT-team
– tiltak for å styrke psykisk helsetilbud i skolen og senke terskelen for å oppsøke hjelp.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Høyre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 85 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.29)

Videre var innstilt:

VI

Stortinget ber regjeringen sikre at opptrappingsplan for psykisk helse legger stor vekt på sammenhengen mellom psykisk uhelse og sosial og økonomisk ulikhet, og styrker samordningen mellom sosialfaglige tjenester og psykisk helsehjelp, og informere Stortinget på egnet vis.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt.

Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 54 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.54)

Videre var innstilt:

VII

Stortinget ber regjeringen sikre et styrket og helhetlig tilbud til pasienter med spiseforstyrrelser, som inkluderer både politiklinikk og døgntilbud, og et kompetanseløft for hele behandlingskjeden, med særlig vekt på kompetansebygging i kommunene.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2, debattert 26. mars 2026

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Anne Lise Gjerstad Fredlund, Sunniva Holmås Eidsvoll og Ingrid Fiskaa om mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger for frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet (Innst. 166 S (2025–2026), jf. Dokument 8:75 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Rune Krutå på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti
– forslag nr. 2, fra Rune Krutå på vegne av Arbeiderpartiet
– forslag nr. 3, fra Audun Hammer Hovda på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti
– forslag nr. 4, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Kristelig Folkeparti
– forslagene nr. 5 og 6, fra Audun Hammer Hovda på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen i budsjettet for 2027 foreslå en overgangsordning for organisasjoner som har gått fra særskilt tiltak på statsbudsjettet, men som ikke har anledning til å søke på noen av tilskuddsordningene som administreres av Helsedirektoratet.»

Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble vedtatt med 69 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.46.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen i revidert budsjett komme tilbake med en løsning som sikrer at Ønsketransporten sikres et nødvendig tilskudd for 2026, og videre drift i 2027.»

Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble vedtatt med 60 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et innovasjonsfond for finansiering av nye tjenestetilbud hos ideelle aktører, for å sikre sosial innovasjon i regi av ideelle aktører som har begrensede muligheter til å bygge investeringskapital som kan skytes inn i ny virksomhet.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 91 mot 9 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.37)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at myndighetene tar i bruk hele handlingsrommet for å gi ideelle aktører positiv særbehandling ved offentlige anskaffelser, og en større kontinuitet for ideell sektor i anskaffelser som eksempelvis lengre kontrakter og tidsavgrensede driftsavtaler.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti ble med 77 mot 24 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen framleggingen av forslag til statsbudsjett for 2028 foreta en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, og legge fram konkrete forslag til forbedringer før utlysning av de søkbare ordningene for 2028, der man særlig ser på faglig kvalitet, relevans, økt forutsigbarhet og rom for innovasjon og utvikling. Regjeringen bes sørge for at dette arbeidet gjøres i samråd med organisasjonene.»

Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.48.18)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Høyesteretts dom (HR-2025-2425-A) og sikre at helseforetakene ved kjøp av private tjenester reserverer disse til ideelle aktører der det er hensiktsmessig.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti ble vedtatt med 55 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.48.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med framleggingen av forslag til statsbudsjett for 2027 foreta en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, og legge fram konkrete forslag til forbedringer før utlysning av de søkbare ordningene for 2027, der man særlig ser på faglig kvalitet, relevans, økt forutsigbarhet og løsninger for organisasjoner som tidligere fikk støtte over statsbudsjettet, men som nå faller utenfor dagens kriterier. Regjeringen bes sørge for at dette arbeidet gjøres i samråd med organisasjonene.

Presidenten: Bak tilrådingen står Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 52 mot 49 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.49.11)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen sørge for raskere saksbehandling av tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger og etablere regler for overføring av tilskudd til neste budsjettår når tildelingen kommer sent på året.

Presidenten: Bak tilrådingen står Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 69 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.49.38)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger i større grad gis som flerårige tilskudd og driftstilskudd.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomgå og forenkle krav til rapportering, dokumentasjon og søknadsprosedyrer i Helsedirektoratets tilskuddsordninger, med mål om å redusere tidsbruk og administrativt arbeid for frivillige og ideelle organisasjoner.

Presidenten: Bak tilrådingen står Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 69 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.50.09)

Videre var innstilt:

V

Stortinget ber regjeringen styrke samordningen av tilskuddsordninger mellom Helsedirektoratet og andre relevante direktorater, slik at organisasjoner som arbeider tverrsektorielt, får mer helhetlige og forutsigbare rammer.

Presidenten: Bak tilrådingen står Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 69 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.50.33)

Presidenten: Sakene nr. 3–5 var interpellasjoner.

Votering i sak nr. 6, debattert 26. mars 2026

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Jonas Andersen Sayed, Bjørn Arild Gram, Silje Hjemdal, Tage Pettersen og Morgan Langfeldt om å gi Roseslottet en varig løsning (Innst. 170 S (2025–2026), jf. Dokument 8:69 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Bente Estil på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
– forslag nr. 2, fra Siren Julianne Jensen på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 2, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen styrke beskyttelsen av naturverdiene i Oslomarka og sørge for at statsforvalteren har lav terskel for å gripe inn mot bygge- og anleggstiltak i strid med markalovens formål.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 84 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.51.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en vurdering av alternativer for å finne en varig løsning for Roseslottet når Oslo kommune har tatt stilling til forlenget dispensasjon, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 52 mot 49 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.51.35)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en statlig arealplan for å hjemle et unntak fra byggeforbudet i markaloven, jf. markaloven § 6 fjerde ledd, for å sikre en varig løsning for Roseslottet.

Presidenten: Bak tilrådingen står Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Senterpartiet har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.52.17)

Votering i sak nr. 7, debattert 26. mars 2026

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker om drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn (barnevoldsundersøkelsesloven) (Innst. 164 L (2025–2026), jf. Prop. 141 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak

A.

Lov

om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker om drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn (barnevoldsundersøkelsesloven)

§ 1 *Lovens formål*

Lovens formål er å bidra til å identifisere systemsvikt og lærings- og forbedringspunkter i offentlige virksomheters arbeid for å forebygge drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn.

§ 2 *Saklig virkeområde*

Loven gjelder Statens helsetilsyns undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker der barn har blitt utsatt for drap, vold, overgrep eller alvorlig omsorgssvikt.

Private rettssubjekter som yter tjenester på vegne av det offentlige, skal likestilles med offentlige virksomheter etter denne loven.

§ 3 *Geografisk virkeområde*

Loven gjelder i Norge, medregnet Svalbard og Jan Mayen.

§ 4 *Hvilke saker Statens helsetilsyn kan undersøke*

Statens helsetilsyn kan undersøke offentlige virksomheters arbeid i saker der barn har blitt

a. drept eller forsøkt drept
b. utsatt for andre lovbrudd med dødsfølge
c. utsatt for lovbrudd som nevnt i straffeloven kapittel 24 til 26, når saken har hatt alvorlige konsekvenser for barns liv og helse
d. utsatt for alvorlig omsorgssvikt.

Undersøkelse av saker som etterforskes av politiet, kan først skje når påtalespørsmålet er avgjort, med mindre påtalemyndigheten samtykker til at undersøkelse av en sak kan starte tidligere. Påtalemyndigheten kan beslutte at undersøkelsen likevel må utsettes dersom hensynet til etterforskningen eller andre særlige grunner gjør det nødvendig.

Saker som har vært gjenstand for tilsyn hos statsforvalteren, kan først undersøkes når de er ferdigbehandlet av statsforvalteren.

Statens helsetilsyn kan også undersøke saker som er rettskraftig avgjort, endelig henlagt eller ferdigbehandlet av statsforvalteren før lovens ikrafttredelse.

§ 5 *Gjennomføring av undersøkelsene*

Statens helsetilsyn skal undersøke saker som nevnt i § 4 med sikte på å avdekke årsaksfaktorer, bakenforliggende forhold og hendelsesforløp av betydning for offentlige virksomheters arbeid for å forebygge drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn.

Undersøkelsene skal særlig avklare om det foreligger svikt eller andre kritikkverdige forhold på systemnivå i en eller flere offentlige virksomheter og i samhandlingen mellom offentlige virksomheter.

Statens helsetilsyn skal i sine undersøkelser av saker etter denne loven ikke ta stilling til eller uttale seg om sivilrettslig ansvar eller strafferettslig skyld.

Statens helsetilsyn skal innenfor rammene av § 4 selv avgjøre hvilke saker som skal undersøkes, tidspunktet for og omfanget av undersøkelsen samt hvordan den skal gjennomføres. Statens helsetilsyn kan innenfor rammene av § 4 undersøke saker av eget tiltak. Statens helsetilsyn kan ikke instrueres i faglige spørsmål i sitt arbeid etter denne loven.

Departementet kan gi forskrift om Statens helsetilsyns undersøkelser etter paragrafen her.

§ 6 *Formidling og rapportering*

Statens helsetilsyn skal innenfor rammen av taushetsplikt etter § 12 formidle sine analyser og funn til offentlige virksomheter som har vært gjenstand for undersøkelse.

Statens helsetilsyn skal offentliggjøre anonymiserte rapporter på bakgrunn av sine undersøkelser etter denne loven. Rapportene skal beskrive eventuell systemsvikt og inneholde anbefalinger om tiltak som kan gjøre offentlige virksomheter bedre i stand til å forebygge drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn.

§ 7*Melding til Statens helsetilsyn*

Politiet skal gi melding til Statens helsetilsyn om alle saker som nevnt i § 4 første ledd bokstav a og b. I tillegg kan politiet melde om saker som nevnt i § 4 første ledd bokstav c. Meldingen skal inneholde en kort omtale av hva saken gjelder, hvilke straffebud saken gjelder, og hvordan påtalespørsmålet er avgjort.

Statsforvalteren skal gi melding til Statens helsetilsyn om saker som nevnt i § 4 første ledd bokstav c og d. Meldingen skal inneholde en kort omtale av hva saken gjelder.

Melding etter første ledd gis når påtalespørsmålet er avgjort. Påtalemyndigheten kan beslutte at melding skal gis på et tidligere tidspunkt. Henlagte saker kan bare meldes inn dersom påtalemyndigheten anser at det er klar sannsynlighetsovervekt for at et barn er utsatt for lovbrudd som nevnt i § 4 første ledd bokstav a til c.

Meldingen etter andre ledd skal gis når en tilsynssak er ferdigbehandlet av statsforvalteren.

Departementet kan gi forskrift om meldeplikt etter denne paragrafen.

§ 8 *Underretning og mulighet til å uttale seg*

Når Statens helsetilsyn har iverksatt undersøkelse av en sak etter denne loven, skal Statens helsetilsyn så vidt mulig underrette berørte personer og offentlige virksomheter samt andre som kan tenkes å kunne opplyse saken. Slik underretning skal gis så snart som mulig. Påtalemyndigheten kan beslutte at underretning skal utsettes eller unnlates dersom hensynet til etterforskningen eller andre særlige grunner gjør det nødvendig.

Innen undersøkelsen avsluttes, skal personer og virksomheter som nevnt i første ledd gis adgang til å uttale seg om saken.

§ 9 *Tiltak for å fremskaffe opplysninger*

Statens helsetilsyn skal etter anmodning og uten hinder av taushetsplikt gis tilgang til opplysninger fra offentlige virksomheter i en sak som undersøkes etter denne loven. Det kan ikke utleveres opplysninger som er underlagt plikt til hemmelighold i medhold av domstolloven § 128. Plikten til å gi tilgang til opplysninger gjelder ikke opplysninger som nevnt i politiregisterloven § 23 andre ledd første punktum.

Statens helsetilsyn skal etter anmodning og uten hinder av taushetsplikt gis tilgang til opplysninger i Folkeregisteret i en sak som undersøkes.

Dersom saken er rettskraftig avgjort eller endelig henlagt, skal politiet etter anmodning låne ut straffesakens dokumenter til Statens helsetilsyn. Påtalemyndigheten kan beslutte at Statens helsetilsyn likevel kan få innsyn på et tidligere tidspunkt med mindre hensynet til etterforskningen eller andre særlige grunner gjør det utilrådelig.

Tredje ledd gjelder ikke materiale som er underlagt formålsbegrensninger etter straffeprosessloven § 216 i, jf. § 215 a fjerde ledd tredje punktum, § 216 m sjette ledd, § 216 o femte ledd første punktum og § 222 d femte ledd andre punktum. Statens helsetilsyn skal ikke motta saksopplysninger som er unntatt fra innsyn etter straffeprosessloven § 242 a, eller som er gradert etter sikkerhetsloven eller beskyttelsesinstruksen. Statens helsetilsyn skal ikke motta dokumenter som inneholder opplysninger som kan føre til at identiteten til vitner som har forklart seg anonymt, jf. straffeprosessloven § 130 a eller § 234 a, blir kjent for Statens helsetilsyn.

Statens helsetilsyn kan anmode om bistand fra andre offentlige virksomheter og benytte nødvendig sakkyndig bistand for å opplyse saken.

Tiltak etter denne paragrafen kan bare utføres i den utstrekning det er nødvendig for at Statens helsetilsyn skal kunne gjennomføre sine undersøkelser etter denne loven og tiltaket står i rimelig forhold til det som søkes oppnådd.

§ 10 *Adgang til å avgi forklaring*

Enhver kan uten hinder av taushetsplikt avgi forklaring til Statens helsetilsyn om opplysninger som er nødvendige for undersøkelser etter denne loven. Dette gjelder også opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 119 første ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd. Opp-

lysninger som noen har fått tilgang til i forbindelse med oppdrag som forsvarer i straffesak, kan likevel bare utleveres dersom den som har krav på hemmelighold, samtykker. Det kan ikke utleveres opplysninger som er underlagt taushetsplikt etter ekomloven § 3-10 eller plikt til hemmelighold i medhold av domstolloven § 128.

Enhver som forklarer seg for Statens helsetilsyn, har rett til å la seg bistå under forklaringen, med mindre dette vesentlig forsinker saken.

§ 11 *Barns rett til å uttale seg*

Barn som er berørt av en undersøkelse etter denne loven, har rett til å uttale seg.

Statens helsetilsyn skal legge til rette for at barnet får tilstrekkelig og tilpasset informasjon og fritt kan gi uttrykk for sine meninger. Barnet skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.

§ 12 *Taushetsplikt*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Statens helsetilsyn etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven om det vedkommende får kjennskap til under utførelsen av sitt arbeid. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 gjelder likevel ikke. Forvaltningsloven § 13 a nr. 1 og § 13 d gjelder ikke for opplysninger som er utlevert fra politiet etter §§ 9 eller 10.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal tilsvarende strenge taushetsplikt gjelde, med mindre tungtveiende offentlige hensyn tilsier at opplysningene bør kunne gis videre, eller opplysningene er nødvendige for å forklare årsaken til hendelsen.

Personer som nevnt i første ledd har i tillegg taushetsplikt om alle opplysninger som er fremkommet under forklaring for Statens helsetilsyn, med mindre tungtveiende offentlige hensyn tilsier at opplysningene bør kunne gis videre, eller opplysningene er nødvendige for å forklare årsaken til hendelsen.

Unntakene fra taushetsplikten etter andre og tredje ledd gjelder ikke for opplysninger som er utlevert fra politiet.

Taushetsplikt som nevnt i andre og tredje ledd er ikke til hinder for at opplysningene bringes videre i den grad den som har krav på taushet, samtykker, opplysningene har statistisk form eller opplysningene er alminnelig tilgjengelig andre steder.

§ 13 *Behandling av personopplysninger*

Statens helsetilsyn kan behandle personopplysninger som er nødvendige for å utføre oppgaver etter denne loven. Dette gjelder også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Statens helsetilsyn er behandlingsansvarlig for behandling av personopplysninger etter denne loven.

Personopplysninger om avdøde personer skal lagres slik at det ikke er mulig å identifisere de registrerte lenger enn det som er nødvendig for arbeidet til Statens helsetilsyn etter denne loven.

§ 14 *Forbud mot bruk av opplysninger som bevis i straffesak*

Opplysninger Statens helsetilsyn mottar etter §§ 9 og 10, kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak.

§ 15 *Forbud mot sanksjoner fra arbeidsgiver*

En arbeidstaker som avgir forklaring etter § 10, skal ikke som følge av dette utsettes for noen form for sanksjoner fra arbeidsgiverens side.

Første ledd gjelder ikke

a. tiltak som arbeidsgiveren iverksetter med hovedformål å forbedre arbeidstakerens kvalifikasjoner og kompetanse
b. tiltak som følge av at de mottatte opplysningene viser at arbeidstakeren ikke oppfyller helsemessige krav til å inneha sin stilling
c. sanksjoner som følge av at de mottatte opplysningene viser at arbeidstakeren selv har opptrådt grovt uaktsomt i forbindelse med den alvorlige hendelsen eller det alvorlige forholdet
d. dersom omstendigheter knyttet til arbeidstakeren eller dennes handlinger eller unnlatelser er blitt kjent på annen måte enn gjennom arbeidstakerens forklaring etter § 10.

§ 16 *Informasjon til relevant offentlig myndighet*

Statens helsetilsyn skal innenfor rammen av taushetsplikt etter § 12 holde relevante offentlige myndigheter underrettet om alvorlige forhold som avdekkes i løpet av undersøkelsen, og sine egne foreløpige vurderinger av disse, i den grad dette anses nødvendig for sikkerhet og kvalitet i tjenestene eller barns rettssikkerhet.

§ 17 *Begrensninger i innsynsretten*

Retten til innsyn etter personvernforordningen artikkel 15 omfatter ikke opplysninger Statens helsetilsyn får utlevert fra politiet etter § 9.

§ 18 *Ikraftsetting*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

§ 19 *Endringer i andre lover*

Fra den tiden loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentleg verksemd:

§ 2 fjerde ledd fjerde punktum skal lyde:

Lova gjeld ikkje for dokument som blir behandla av Etterretningstenesta etter etterretningstjenesteloven, eller for straffesaksdokument som blir lånte ut frå politiet til Statens kommisjon for partnardrap *eller til Statens helsetilsyn etter barnevoldsundersøkelsesloven § 9*.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen sikre at barnevoldsundersøkelsesloven og dens formål evalueres. Evalueringen skal gjennomføres når det foreligger et tilstrekkelig grunnlag for å høste erfaringer av lovens virkning, fortrinnsvis tre år etter ikrafttredelse av loven. Det bør blant annet vurderes om tolkningen av § 4, som omhandler omsorgssvikt, er for snever. Stortinget ber regjeringen orientere Stortinget om resultatene av evalueringen på egnet måte.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 8, debattert 26. mars 2026

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup og Trond Helleland om midlertidig suspensjon av veibruksavgift på drivstoff (Dokument 8:222 S (2025–2026))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 23 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, det opprinnelige representantforslaget fra Høyre
- forslagene nr. 3–5, fra Grunde Almeland på vegne av Venstre
- forslagene nr. 6 og 7, fra Hans Andreas Limi på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 8, fra Tuva Moflag på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 9, fra Ingrid Liland på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslag 10, fra Mímir Kristjánsson på vegne av Rødt
- forslagene nr. 11–13, fra Trygve Slagsvold Vedum, på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 14, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 15–22, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 23, fra Ine Eriksen Søreide på vegne av Høyre

Presidenten gjør oppmerksom på at flere av forslagene er innlevert etter fristen kl. 8.30 i dag tidlig. Presidenten har grunn til å tro at det er flertall for noen av forslagene, og i tråd med vanlig praksis vil presidenten derfor ta alle forslagene opp til votering.

Forslag nr. 23 kommer til erstatning for forslagene nr. 1 og 2 i det opprinnelige representantforslaget. Forslag nr. 23 er også under debatten blitt endret ved at det innledningsvis etter ordet «endringer» legges til «fra 1. april eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september 2026».

Forslagene nr. 15–21 er det opprinnelige forslag nr. 11 delt opp i ulike forslag.

Forslagene nr. 11 og 12 er under debatten trukket.

Det voteres over forslag nr. 3, fra Venstre. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen snarest mulig fremme forslag om en støtte- eller kompensasjonsordning for bedrifter, bransjer og næringer som er spesielt rammet av høye drivstoffpriser.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 99 mot 2 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.58.11)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Venstre. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere mva. på matvarer med minst 5 prosentpoeng fra og med 1. mai 2026 og samtidig sette ned en matpriskommisjon etter svensk modell for å sikre at mva-kuttet går fullt og helt til kundene.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 78 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.58.27)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med RNB 2026 fremme forslag om å mva-fritak for elbiler knyttet til bildeling, leasing og korttidsleie.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 98 mot 3 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.58.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i Revidert nasjonalbudsjett 2026, legge frem forslag om at statens inntekter fra CO_2-avgiften på autodiesel og bensin i 2026 betales ut til befolkningen. Grunnbeløpet skal være likt for alle innbyggere, inkludert barn, men det skal gis tillegg til personer bosatt i sentralitetssone 6.»

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 96 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.59.13)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 10, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til midlertidige kutt i drivstoffavgiftene.»

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 96 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 18.59.27)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 15, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Fra 1. april eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september gjøres i stortingsvedtak om CO_2-avgift på mineralske produkter for 2026 følgende endringer: § 1 første ledd bokstav a andre strekpunkt skal lyde: - fiske og fangst i fjerne farvann: kr 0 per liter.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.59.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 16, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Fra 1. april eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september gjøres i stortingsvedtak om CO_2-avgift på mineralske produkter for 2026 følgende endringer: § 1 første ledd bokstav a tredje strekpunkt skal lyde: - fiske og fangst i nære og fjerne farvann: kr 0 per liter.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.00.06)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 17, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Fra 1. april eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september gjøres i stortingsvedtak om CO_2-avgift på mineralske produkter for 2026 følgende endringer: § 1 første ledd bokstav a fjerde strekpunkt skal lyde: - innenriks kvotepliktig sjøfart: kr 0,90 per liter.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.00.26)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 18, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Fra 1. april eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september gjøres i stortingsvedtak om CO_2-avgift på mineralske produkter for 2026 følgende endringer: § 1 første ledd bokstav a femte strekpunkt skal lyde: - fiske og fangst i nære farvann: kr 0 per liter.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.00.43)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 19, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Fra 1. april eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september gjøres i stortingsvedtak om CO_2-avgift på mineralske produkter for 2026 følgende endringer: § 1 første ledd bokstav a nytt sjette strekpunkt skal lyde: - autodiesel: kr 3,09 per liter.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.01.00)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 20, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Fra 1. april eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september gjøres i stortingsvedtak om CO_2-avgift på mineralske produkter for 2026 følgende endringer: § 1 første ledd bokstav a nytt syvende strekpunkt skal lyde: - anleggsdiesel: kr 1,92 per liter.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.01.19)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 21, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Fra 1. april eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september gjøres i stortingsvedtak om CO_2-avgift på mineralske produkter for 2026 følgende endringer: § 1 første ledd bokstav a nytt åttende strekpunkt skal lyde: - innenriks sjøfart: kr 3,17 per liter.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.01.36)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 22, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I statsbudsjettet for 2026 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
5543		Miljøavgift på mineralske produkter mv.		
	70	CO_2-avgift, reduseres med		3 000 000 000
		fra kr 19 532 000 000 til kr 16 532 000 000»		

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.01.56)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 13, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det utøves fleksibilitet i offentlige kontrakter ved at bedrifter med slike kontrakter kompenseres for høye bensin- og dieselpriser der dette er nødvendig for å sikre balanserte kontraktsvilkår og ellers er i tråd med anskaffelsesregelverket.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at 70 representanter hadde stemt mot forslaget fra Senterpartiet og 19 representanter hadde stemt for.

(Voteringsutskrift kl. 19.02.14)

Presidenten: Vi tar voteringen over forslag nr. 13 på nytt. Presidenten forstår det nå slik at både Fremskrittspartiet og Venstre skal støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 65 mot 36 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.03.15)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 14, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen straks iverksette tiltak for å kontrollere prissettingen i bensinmarkedet, slik at bensinstasjonene ikke tar høyere priser for drivstoffet enn det som er strengt nødvendig.»

Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.03.55)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 23, fra Høyre. Forslaget lyder:

«I stortingsvedtak om veibruksavgift på drivstoff for 2026 gjøres følgende endringer fra 1. april, eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september 2026:

§ 1 første ledd skal lyde:

Fra 1. april, eller dersom strengt nødvendig fra den tid regjeringen bestemmer, men ikke senere enn 1. mai, til 1. september 2026 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales veibruksavgift til statskassen for innførsel og innenlandsk produksjon av følgende drivstoff:

a. bensin per liter: kr 0
b. mineralolje til fremdrift av motorvogn (autodiesel) per liter: kr 0
c. naturgass per Sm3: kr 0
d. LPG per kg: kr 0
e. bioetanol per liter: kr 0
f. biodiesel per liter: kr 0

Kap.	Post	Formål	Kroner
5538		Veibruksavgift på drivstoff	
	70	Veibruksavgift på bensin, reduseres med fra kr 2 770 000 000 til kr 1 615 833 000	1 154 167 000
	71	Veibruksavgift på autodiesel, reduseres med fra kr 5 220 000 000 til kr 3 045 000 000	2 175 000 000
	72	Veibruksavgift på naturgass og LPG, reduseres med fra kr 3 000 000 til kr 1 750 000»	1 250 000

Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre ble vedtatt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.04.17)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Fra den tid departementet bestemmer, skal satsene i veibruksavgiften være kroner null. Denne endringen gjelder frem til 31.12.2026.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 29 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.04.34)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Fra den tid departementet bestemmer, skal satsen i CO_2-avgiften på farget diesel/marin diesel være kroner null. Denne endringen gjelder frem til 31.12.2026.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 29 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 19.04.49)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«I lys av utviklingen i energimarkedene ber Stortinget regjeringen i revidert nasjonalbudsjett komme tilbake med tiltak som kan avhjelpe situasjonen med høye levekostnader for befolkningen. Stortinget ber regjeringen i denne sammenhengen vurdere skatte- og avgiftslettelser eller andre kompensasjonsordninger, slik som engangsutbetalinger til befolkningen.»

Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble vedtatt med 93 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.05.24)

Sak nr. 9 [19:05:33]

Referat

1. (340) Utenriks- og forsvarskomiteen melder å ha valgt Peter Frølich til leder
   Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (341) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ole Herman Sveian og Trygve Slagsvold Vedum om å melde Norge ut av Acer (Dokument 8:212 S (2025–2026))
3. (342) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup, Kari Sofie Bjørnsen og Aleksander Stokkebø om kvalitetssikring av støtte til flytende havvind (Dokument 8:213 S (2025–2026))
4. (343) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Fasteraune, Ole Herman Sveian og Geir Inge Lien om en utredning av konsekvensene ved en eventuell stengning av Spranget parkering i Sel kommune (Dokument 8:223 S (2025–2026))
   Enst.: Nr. 2–4 sendes energi- og miljøkomiteen.
5. (344) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Sætran og Erling Sande om å innføre forenkling og redusert byråkrati som selvstendige hensyn i utredningsinstruksen (Dokument 8:211 S (2025–2026))
6. (345) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Siv Sætran, Geir Pollestad, Geir Inge Lien og Bengt Fasteraune om lavere bensin- og dieselpriser (Dokument 8:226 S (2025–2026))
   Enst.: Nr. 5 og 6 sendes finanskomiteen.
7. (346) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Svardal Bøe og Margret Hagerup om bedre tilgang til vaksiner og enklere gjennomføring av vaksinering (Dokument 8:225 S (2025–2026))
   Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
8. (347) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Pål Morten Borgli, Kristoffer Sivertsen, Rune Midtun, May Helen Hetland Ervik, Sylvi Listhaug og Erlend Wiborg om omgjøring av parkeringsvedtak for IKEAs varehus på Forus (Dokument 8:216 S (2025–2026))
9. (348) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Julie E. Stuestøl, Margit Bye og Ingrid Liland om å tilrettelegge for innføring av åpenhetsregister i norske kommuner (Dokument 8:217 S (2025–2026))
10. (349) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Andreas Sjalg Unneland, Audun Hammer Hovda, Marthe Hammer, Mirell Høyer-Berntsen, Ingrid Fiskaa, Marian Hussein, Lars Haltbrekken og Anne Lise Gjerstad Fredlund om en sosial boligpolitikk og et tryggere leiemarked (Dokument 8:221 S (2025–2026))
    Enst.: Nr. 8–10 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
11. (350) Melding for året 2025 fra Sivilombudet (Dokument 4 (2025–2026))
12. (351) Menneskerettighetene i Norge 2025 - NIMs årsmelding (Dokument 6 (2025–2026))
    Enst.: Nr. 11 og 12 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
13. (352) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harry Valderhaug, Ida Lindtveit Røse og Jorunn Gleditsch Lossius om helhetlige næringspolitiske rammer for ideelle gjenbruksaktører (Dokument 8:215 S (2025–2026))
14. (353) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tor André Johnsen, Rune Midtun, På Morten Borgli, Morten Kolbjørnsen, Bjørnar Laabak, May Helen Hetland Ervik og Kristoffer Sivertsen om gjødselbrukforskriften (Dokument 8:224 S (2025–2026))
    Enst.: Nr. 13 og 14 sendes næringskomiteen.
15. (354) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen og Tor André Johnsen om trygge veier (Dokument 8:214 S (2025–2026))
    Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
16. (355) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erling Sande, Bengt Fasteraune og Ole Herman Sveian om ei treårig lærarutdanning som bidrag til fleire kvalifiserte lærarar i norske klasserom (Dokument 8:218 S (2025–2026))
17. (356) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jorunn Gleditsch Lossius, Jørgen H. Kristiansen og Joel Ystebø om kortere skoledager i grunnskolen, høyere lærerlønninger og mer tid for lærerne til å følge opp elevene (Dokument 8:220 S (2025–2026))
    Enst.: Nr. 16 og 17 sendes utdannings- og forskningskomiteen.
18. (357) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Margit Bye, Ingrid Liland, Andreas Breivik Ormevik, Une Bastholm, Oda Indgaard og Marius Langballe Dalin om å redusere kravet til risikokapi-

tal for Klimainvesteringsfondet (Dokument 8:219 S (2025–2026))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten [19:06:28]: Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Da gjenstår det bare å ønske alle sammen en riktig god påske og vel møtt til neste stortingsmøte, som er onsdag den 8. april. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 19.07.

Svanemerket trykksak, 2041 0654